D. PAVLI EPISTOLA AD CORINTHIOS SECVNDA,

SYRIACE. ITALICE.
EBRAICE. HISPANICE.
GRÆCE. GALLICE.
LATINE. ANGLICE.
GERMANICE. DANICE.
BOHEMICE. POLONICE.

Ex

Dispositione & Adornatione

ELIAE HVTTERI
GERMANI

הַשְּׁלִיחַ אֶל־קוֹרִנְטִים הַשֵּׁנִית׃

ΠΑΥΛΟΥ ΠΡΟΣ ΚΟΡΙΝΘΙΟΥΣ Δευτέρα.

א

ΚΕΦΑΛ. α΄.

פ פּוֹלוֹס שְׁלִיחָא דְּיֵשׁוּעַ מְשִׁיחָא בִּרְצוֹנָא דַּאלָהָא וְטִמוֹתָאוֹס אָחוּהוֹן לְעַדְתָּא דַּאלָהָא דְּאִית בְּקוֹרִנְטוֹס עִם קַדִּישֵׁי כֻלְּהוֹן דְּאִית בְּאַכָּאיָא כְּלַהּ׃

Π Αὖλος ἀπόστολος Ἰησοῦ Χριστοῦ διὰ θελήματος Θεοῦ, καὶ Τιμόθεος ὁ ἀδελφὸς, τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ Θεοῦ τῇ οὔσῃ ἐν Κορίνθῳ, σὺν τοῖς ἁγίοις πᾶσι τοῖς οὖσιν ἐν ὅλῃ τῇ Ἀχαΐᾳ.

Paulo Apoſtolo di Iesv Chriſto, per volenta di Dio, e Timoteo fratello, à la Chieſa di Dio che è in Corinto, con tutti i Santi, che ſono in tutta l'Acaia.

PAVLO Apoſtol de Ieſus el Chriſto por la voluntad de Dios-y el Hermano Timotheo, à la Igleſia de Dios que eſtà en Corintho, juntamente cõ todos los Sanctos que eſtã por toda la Achaia:

PAVL Apoſtre de Ieſus Chriſt par la volonté de Dieu, & le frere Timothee à l'Egliſe de Dieu qui eſt en Corinthe, auec tous les ſaincts qui ſont en toute l'Achaïe

2 חִנָּא לָכֹם וְשָׁלוֹם מֵאַלָּהָא אֲבוּנָן וּמִן־יֵשׁוּעַ מְשִׁיחָא׃

2. Χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ Θεοῦ πατρὸς ἡμῶν, καὶ κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Gratia e pace ſia à Voi da Dio Padre noſtro, e dal Signor Iesv Chriſto.

Gracia ayays, y paz de Dios nueſtro Padre, y del Seanor Ieſus el Chriſto.

Grace vous ſoit, & paix de par Dieu noſtre Pere, & de par le Seigneur Ieſus Chriſt

3 מְבָרַךְ הוּ אֱלָהָא אֲבוּהִי דְּמָרַן יֵשׁוּעַ מְשִׁיחָא אֲבָא דְּרַחֲמֵא וְאֱלָהָא דְּכָל־בּוּיָא׃

3. Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς καὶ πατὴρ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὁ πατὴρ τῶν οἰκτιρμῶν, καὶ Θεὸς πάσης παρακλήσεως.

Benedetto ſia Iddio e Padre del noſtro Signor Iesv Chriſto, Padre de le miſericordie: e Dio d'ogni conſolatione.

Bendito ſea el Dios y Padre del Sennor Ieſus el Chriſto, el padre de miſericordias, y el Dios de toda conſolacion.

Benit ſoit Dieu qui eſt le Pere de noſtre Seigneur Ieſus Chriſt, le Pere de miſericordes, & Dieu de toute conſolation:

4 הַמְנַחֵם אוֹתָנָא בְּכָל־מְצוּקוֹתִינָא שַׁנִּוכַל לְנַחֵם אוֹתָם דְּאִית בְּכָל־צָרָה הֲמָה בַּהֲנָחוּמוּתָ דַּאלָהָא דַּאֲנַחְנָא מִתְנַחֲמִינָן מִן אֱלָהָא׃

4. Ὁ παρακαλῶν ἡμᾶς ἐπὶ πάσῃ τῇ θλίψει ἡμῶν, εἰς τὸ δύνασθαι ἡμᾶς παρακαλεῖν τοὺς ἐν πάσῃ θλίψει, διὰ τῆς παρακλήσεως ἧς παρακαλούμεθα αὐτοὶ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ

Il quale ci conſola in ogni noſtra tribulatione, acciochè noi poſſiam conſolar quelli che ſi trouano in qualunque tribulatione ſi ſia, per la conſolatione con che noi ſiamo conſolati da Dio.

El que nos conſuela en todas nueſtras tribulaciones: de tal manera que podamos tambien noſotros conſolar à los que eſtan en qualquiera anguſtia, con la conſolacion con que noſotros ſomos conſolados de Dios.

Qui nous conſole en toute noſtre affliction, afin que par la conſolation de laquelle nous-meſmes ſommes conſolés de Dieu, nous puiſſions cõſoler ceux qui ſont en quelque affliction que ce ſoit.

5 אֲרֵי כְּמָא דְּמִתְיַתְּרִין בְּנוֹ חַשְׁוָתֵי דַּמְשִׁיחָא הָכַנָּא בְּיַד מְשִׁיחָא מִתְיַתַּר אַף בּוּיָאִין׃

5. Ὅτι καθὼς περισσεύει τὰ παθήματα τοῦ Χριστοῦ εἰς ἡμᾶς, οὕτω διὰ Χριστοῦ περισσεύει καὶ ἡ παράκλησις ἡμῶν.

Imperoche ſi come le afflittioni di Chriſto abbondano in noi, coſi per Chriſto abbonda ancor la noſtra conſolatione.

Porque de la manera que abundan en noſotros las afflicciones del Chriſto, anſi abunda tambien por el miſmo Chriſto nueſtra conſolaciõn.

Car comme les ſouffrances de Chriſt abondent en nous, pareillement auſſi par Chriſt abonde noſtre conſolation.

II. AD CORINTH:

CAP. I.

PAVLVS Apostolus Iesu Christi, per voluntatē Dei, & Timotheus frater: eccleſiæ Dei quæ eſt Corinthi, cum omnibus ſanctis qui ſunt in univerſa Achaia.

PAul an Apoſtle of Jeſus Chriſt/ by the will of God/ and our brother Timotheus/ to the Church of God/ which is at Corinthus with all the Saintes/ which are in all Achaia.

2. Gratia vobis & pax à Deo Patre noſtro, & Domino Ieſu Chriſto.

Grace be with you/ and peace from God our Father/ & from the Lorde Jeſus Chriſt.

3. Benedictus Deus & Pater Domini noſtri Ieſu Chriſti, pater miſericordiarum, & Deus totius conſolationis.

Bleſſed be God/ euen the Father of our Lord Jeſus Chriſt/ the Father of mercies/ and the God of all comfort.

4. Qui conſolatur nos in omni tribulatione noſtra: ut poſſimus & ipſi conſolari eos qui in omni preſſura ſunt, per exhortationem qua exhortamur & ipſi à Deo.

Which comforteth vs in all our tribulation/ that we may be able to comfort them which are in any affliction by the comfort wherewith we our ſelues are comforted of God.

5. Quoniam ſicut abundant paſſiones Chriſti in nobis: ita & per Chriſtum abundat & conſolatio noſtra.

For as the ſuffrings of Chriſt abound in vs/ ſo our conſolation aboundeth through Chriſt.

2. An die Corinther.

Das I. Capitel.

PAulus ein Apoſtel Jeſu Chriſti/ durch den willen Gottes/ vnnd Timotheus vnſer Bruder. Der Gemeine Gottes zu Corinthen/ ſampt allen Heiligen in gantz Achaia.

PAulus Jheſu Chriſti Apoſtel/ formedelſt Guds vilie/ oc Timotheus den Broder. Guds Menighed i Corinthen/ met alle Helligen i ganeſke Achaia.

2. Gnade ſey mit euch/ vnd Friede von Gott vnſerm Vater/ vnnd dem HERREN Jeſu Chriſto.

Naade vere met eder/ oc Fred/ aff Gud vor Fader/ oc den HERRE Jheſu Chriſto.

3. Gelobet ſey Gott vnd der Vater vnſers HERRN Jeſu Chriſti/ der Vater der Barmhertzigkeit/ vñ Gott alles Troſtes.

Loffuit vere Gud oc vor HERRIS Jheſu Chriſti Fader/ barmhertighedz Fader/ oc al Troſtis Gud.

4. Der vns tröſtet inn alle vnſerm Trübſal/ daß wir auch tröſten können/ die da ſind inn allerley trübſal/ mit dem troſt/ damit wir getröſtet werden von Gott.

Som oſſ troſter i alle vor bedroffuelſe/ At wi oc kunde troſte dem/ ſom ere i allehonde bedroffuelſe/ met den troſt/ der wi bliffue troſtede met aff Gud.

5. Denn gleich wie wir des Leidens Chriſti vil haben/ alſo werden wir auch reichlich getröſtet durch Chriſtum.

Thi at ligeſom wi haffue meget aff Chriſti pine/ Saa bliffue wi oc rigelige troſtede formedelſt Chriſtum.

II. K Korintuom.

Kapitola I.

PAwel Apoſtol Krysta Geżiſſe ſtrze wůlj Bożij/ a Tymotheus Bratr. Cyrkwi Bożj kteráż geſt w Korynthu ſewſſemi ſwathmi kterijż gſau we wſſý Achajj.

PAwel Apoſtol Jezuſá Kryſtuſá przez wolá Bożą/ yTymoteuß brat/ Kościołowi Bożemu ktory eſt w Korynćie/ ze wßyt kimi świetkemi ktorzy ſa we wßyrkiey Acháiiey.

2. Miloſtwám a pokog od Boha Otce naſſeho/ a Pána Geżiſſe Kryſta.

Láſká niech wam bedzie y pokoy od Boga Oycá náßego/ y od Páná Jezuſá Kryſtuſá.

3. Požehnaný Bůh/ a Otec Pána naſſeho Geżiſſe Kryſta/ Otec Miloſrdenſtwij/ a Buoh wſſelikho potěſſenij.

Niech Bedzie błogoſłáwiony Bog y Oćiec Páná náßego Jezuſá Kryſtuſá/ Oćiec on namiloſierniey ßy/ á Bog wßelákiego pocieſſenia.

4. Kteryż teſſý nás w każdém zámutku naſſem/ proto abychom mohli y my teſſyti ty kterijż w każdé teſknoſti gſau/ ſtrze to potěſſenij/ gimż nás ſamy teſſý/ Bůh.

Ktory nas ćießy we wßelkim váćiſku náßym/ku temu ábyſmy mogli ćießyćy ktorzy ſa w każdym vtrapieniu przez pocłech ktore nas ſamy ćießy Bog.

5. Neb yakoż ſe rozmnożugij vtrpenij Kryſtowa na nás/ tak y ſtrze Kryſta rozmnożuge ſe potěſſenij naſſe.

Bo táko w nas obfituia vtrapienia Kryſtuſowe/ ták przez Kryſthuſá obfituie y pocłechá naßá.

ו וְאִם נָצוּר אָנוּ עַל־נֶחָמַתְכֶם
וְעַל־יְשׁוּעָתְכֶם נָצוּר (הַפּוֹעֲלָה
בְּדִמְיוֹת הַבְּעוּתִים הָאֵלֶּה כְּמוֹ
גַם אֲנַחְנוּ מְעֻנִּים) וְאִם נֻנָּחֵם
עַל־נֶחָמַתְכֶם וְעַל־יְשׁוּעָתְכֶם
נֻנָּחֵם וְשֻׂבְרֵנוּ מֻרִיד עֲלֵיכֶם׃

Si somos attribulados, es por vuestra consolacion y salud, (o si somos consolados es por vuestra consolacion y salud,) la qual es obrada en la tolerancia de las mismas afliciones que nosotros tambien padecemos: y nuestra esperança de vosotros es firme:

6. Εἴτε δὲ θλιβόμεθα, ὑπὲρ τῆς ὑμῶν τῆς παρακλήσεως, καὶ σωτηρίας τῆς ἐνεργουμένης ἐν ὑπομονῇ τῶν αὐτῶν παθημάτων ὧν καὶ ἡμεῖς πάσχομεν· εἴτε παρακαλούμεθα. ὑπὲρ τῆς ὑμῶν τῆς παρακλήσεως καὶ σωτηρίας. Καὶ ἡ ἐλπὶς ἡμῶν βεβαία ὑπὲρ ὑμῶν.

Et soit que nous soyons affligés, c'est pour vostre consolation & salut, qui se produit en endurant les mesmes souffrãces, qu'aussi nous souffrons: soit que nous soyons consolés, c'est pour vostre consolation & salut. Et l'esperance que nous auons de vous, est ferme.

ז יוֹדְעִים כִּי־כְמוֹ הֱיִיתֶם חַבְרֵי
הַבְּעוּתִים כֵּן תִּהְיוּ חַבְרֵי הַנֶּחָמָה׃

Estando ciertos que como soys compañneros de las afliciones, assi tambien lo sereys de la consolacion.

7. Εἰδότες ὅτι ὥσπερ κοινωνοί ἐστε τῶν παθημάτων, οὕτω καὶ τῆς παρακλήσεως.

Sachans que comme vous estes participans des souffrances, pareillement aussi le serez-vous de la consolation.

ח וְלֹא נַכְחִד מִמָּכֶם אֲחֵינוּ עַל־
מְצוּקָתֵנוּ אֲשֶׁר הָיְתָה לָנוּ בְּאַסְיָא
כִּי־עַל־יֶתֶר וְעַל־מְאֹדֵנוּ מְסֻבָּלִים
הָיִינוּ כֵּן אֲשֶׁר קָצְנוּ בֶּחָיִים
וּבְחַיֵּינוּ׃

Porque, Hermanos, no queremos que ignoreys nuestra tribulacion que nos fue hecha en Asia, que (sobre manera) fuemos cargados sobre nuestras fuerças, de tal manera que estuuiessemos en dubda de la vida.

8. Οὐ γὰρ θέλομεν ὑμᾶς ἀγνοεῖν, ἀδελφοί, ὑπὲρ τῆς θλίψεως ἡμῶν τῆς γενομένης ἡμῖν ἐν τῇ Ἀσίᾳ, ὅτι καθ' ὑπερβολὴν ἐβαρήθημεν ὑπὲρ δύναμιν, ὥστε ἐξαπορηθῆναι ἡμᾶς καὶ τοῦ ζῆν.

Car, freres, nous voulons bien que vous soyez aquertis de nostre affliction qui nous est aduenue en Asie: c'est que nous auons esté chargés outrance plus que ne pouuions porter: tellement que nous en auons esté en extreme perplexité, mesme de la vie.

ט וְעַל־כֵּן בְּנַפְשֵׁנוּ מְשֻׁפָּט
מָוֶת הָיָה לָנוּ לְבִלְתִּי נִבְטַח עַל־
נַפְשֵׁנוּ כִּי אִם עַל־אֱלֹהִים
הַמְקִים אֶת־הַמֵּתִים׃

Mas nosotros tuuimos en nosotros mismos respuesta de muerte, para que no confiemos en nosotros mismos, sino en Dios, que leuanta los muertos:

9. Ἀλλὰ αὐτοὶ ἐν ἑαυτοῖς τὸ ἀπόκριμα τοῦ θανάτου ἐσχήκαμεν, ἵνα μὴ πεποιθότες ὦμεν ἐφ' ἑαυτοῖς, ἀλλ' ἐπὶ τῷ θεῷ τῷ ἐγείροντι τοὺς νεκρούς.

Mesme nous-nous sommes veus comme si nous eussions receu en nous-mesmes la sentence de mort: afin que nous n'eussions confiance en nous-mesmes, ains en Dieu qui resuscite les morts.

י אֲשֶׁר הִצִּיל וּמַצִּיל אוֹתָנוּ
מִמָּוֶת וּמִכָּל־רָעוֹת אֲשֶׁר בּוֹ
שִׂבַּרְנוּ כִּי־עוֹדֶנּוּ יַצִּילֵנוּ׃

El qual nos libró, y libra de tanta muerte: en el qual esperamos que aun nos librará:

10. Ὃς ἐκ τηλικούτου θανάτου ἐρρύσατο ἡμᾶς καὶ ῥύεται· εἰς ὃν ἠλπίκαμεν ὅτι καὶ ἔτι ῥύσεται.

Lequel nous a deliurés de si grande mort, & nous deliurera: auquel nous esperons qu'encores ci apres nous deliurera-il.

CAP. I | Das I. Capitel. | Kapitola I.

6. Sive autem tribulamur, pro vestra exhortatione & salute, (*sive consolamur, pro vestra cõsolatione*) sive exhortamur, pro vestra exhortatione & salute, quæ operatur tolerantiam earundem passionum quas & nos patimur. Et spes nostra firma est pro vobis

And whether we afflicted, it is for your consolation and saluation, which is wrought in the enduring of the same sufferings which we also suffer: or whether we be comforted, it is for your consolation and saluation. And our hope is stedfast concerning you.

6. Wir haben aber Trübsal / oder Trost / so geschicht es euch zu gutt. / Ists Trübsal / so geschicht es euch zu trost vnd heil (welches Heil beweiset sich / so jhr leidet mit gedult / der massen wir leiden) Ists Trost / so geschicht es euch zu Trost vnd Heil / Vnd stehet vnser Hoffnung vest für euch.

Oc huad heller vi haffue bedroffuelse eller trøst / da skeer det eder til gode. Er det bedroffuelse / da skeer det eder til trøst oc Saligthed (Huilcken Saligthed sig beuiser / der som i lide met taalmodighed / i saa maade som vi lide) Er det trøst / da skeer det eder oc til trøst / oc saligthed / Oc vort Haab staar fast for eder.

6. Nebo buďto ge sermauelsme / pro wasse napomjnánij a spasenj: Buďto ge se tessime / pro wasse potessenij: Buďto ge bywame napomjnánj / pro wasse napomenutij a spasenij: ktereżto czinij / abysste snásseli taż utrpenij ktereżto y my trpijme. Aby nadeżge nasse byla pewná o wás.

Ach oc bywamy vtrapieni / toć bywa dla pociechy waszey / y zbáwienia ktore sie sprawuie w cierpliwości tychże ssikow ktore y my cierpimy / á nádzieia nasza o was mocna iest / Choc tez pociechy bierzemy / tedy to bywa dla waszey pociechy y zbáwienia.

7. Dieweil wir wissen / daß wie jhr des leidens theilhafftig seyt / so werdet jr auch des Trostes theilhafftig sein.

Efterdi vi vide / at ligesom i ere delactige i Pinen saa skulle i oc vere delactige i Trosten.

7. Wědauce to / że iakoż gsie aukasnijcy utrpenij / tak take budete aukasnijcy y pocessenij.

Wiedząc to iż iako testeście uczestniki utrapienia / ták też bedzieście uczestniki pociechy.

8. Denn wir wöllen euch nicht verhalten / lieben Brüder / vnsern Trübsal / der vns in Asia widerfahren ist / da wir über die masse beschweret waren vnnd über macht / also / daß wir vns auch des Lebens erwegten.

Thi vi wille icke dolte for eder / kære Brødre / vor Bedroffuelse / som oss er vederfaren i Asia / thi vi vaare der ouer made besuarede ouer vor macht / saa / at vi oc vaare mistrøstige om Liffuet.

8. Nebeheeme abysste wědeli wy Bratrj / o zámutku nassem / ktereż se přihodil nám w Azij / neb nad obyczeg bylisme obtiżeni a nad możnost / tak że se nám stáwsse żiwu býti.

Abowiem nie chcemy / ábyście nie mieli wiedzieć bracia / o ucisku nászym ktoryśmy mieli w Azyey / tho iesth / iżesmy bárzo nád przemożenie naszę byli obciążeni / thák iżesmy prawie zwątpili y o żywocie.

9. Sed ipsi in nobismetipsis responsum mortis habuimus, ut non simus fidentes in nobis, sed in Deo qui suscitat mortuos.

Yea / we receiued the sentence of death in our selues / because we should not trust in our selues / but in God / which raiseth the dead.

9. Vnd bey vns beschlossen hatten / wir müsten sterben. Das geschach aber darumb / daß wir vnser vertrauen nicht auff vns selbst stellen / sondern auff Gott / der die Todten aufferwecket.

Oc haffde besluttet hoss oss / at vi skulde icke forlade oss paa oss selff / men paa Gud som opuecker de Døde.

9. Nýbrż nám sámým zdálo se // że giż mámezemřjti / a to proto / abychom nedauffali sami w sebe / ale w Pána Boha / ktereżto křjsíš mrtwé:

Ale y sámi w siebie mieliśmy wyrok śmierći / ábysmy nie dufali sami w sobie / ále w Bogu ktory wzbudza vmárłe.

10. Qui de tantis periculis nos eripuit & eruit, in quem speramus, quoniam & adhuc eripiet.

Who deliuered vs from so great a death / and doeth deliuer vs: in whome we trust / that yet hereafter he will deliuer vs.

10. Welcher vns von solchem Todte erlöset hat / vnd noch täglich erlöset / vnd hoffen auff jn / er werde vns auch hinfort erlösen.

Huilcken der frelste oss aff den Død / oc end nu daglige frelser / Oc vi haabis til hannem / at hand skal oc fremdeles frelse oss.

10. Ktereż z tákowey śmierći wybáwil nás y wybáwia / w ktorym nádzieie mamy iż też ieszcze wybáwi.

א

11 בְּעַזְרְכֶם אוֹתָנוּ בְּתְפִלּוֹתֵיכֶם
אֲשֶׁר תִּהְיֶנָּה עָלֵינוּ אֲשֶׁר מִפָּנִים
רַבִּים תַּמְתָּה אֲשֶׁר בָּנוּ בָּרַבִּים
תִּהְיֶה תּוֹדָה עָלֵינוּ׃

Ayudandonos tambien vosotros con oracion por nosotros, paraque de la merced hecha à nos por respecto de muchos, por muchos tambien sean hechas gracias por nosotros.

12 כִּי תְהַלָּתֵנוּ הִיא עֵדוּת מַדָּעֵנוּ
כִּי בְּתֹם וְיֹשֶׁר אֱלֹהִים לֹא בְּחָכְמַת
הַבָּשָׂר כִּי אִם בְּחֶסֶד אֱלֹהִים
מִתְהַלְּכִים אֲנוּ בָּעוֹלָם וְעַל
יֶתֶר אִתְּכֶם׃

Porque nuestra gloriacion es esta, es à saber el testimonio de nuestra consciencia: que con simplicidad y sinceridad de Dios, no con sabiduria carnal, mas con la gracia de Dios, auemos conuersado en el mundo, y mas con vosotros.

13 כִּי לֹא כְתָבִים אֲנוּ לָכֶם
אֲחֵרוֹת כִּי אִם אֲשֶׁר תִּקְרְאוּ
וְתֵדָעוּ וְשֶׂבְרָתִי כִּי עַד קֵץ
תֵּדָעוּן׃

Porque no hos escreuimos otras cosas de las que leeys, ó tambien conoceys: y espero que aun hasta el cabo lo conocereys:

14 כְּמוֹ גַם יְדַעְתּוּנוּ מִקְצָתֵנוּ
כִּי תְהַלָּתְכֶם הִיא אֲנַחְנוּ כְּמוֹ
גַם אַתֶּם תְּהַלָּתֵנוּ בְּיוֹם אֲדוֹנֵינוּ
יֵשׁוּעַ הַמָּשִׁיחַ׃

Como tambien en parte aueys conocido que somos vuestra gloriacion, como tambien vosotros la nuestra, para el dia del Sennor Iesus (el Christo.)

15 וּבְבָטָחוֹן הַזֹּאת חָפַצְתִּי לָבוֹא
אֲלֵיכֶם בָּרִאשׁוֹנָה אֲשֶׁר תִּהְיֶנָה
שְׁנִית תִּקָּחוּ׃

Y con esta confiança quise primero venir à vosotros, porque tuuiesse des otra segunda gracia.

א

11 בְּמִצְדְרַנוּתָא דְּבָעוּתְכוֹן
דְּעַל אַפֵּין דְּתְהֵוֵי מִן
מְהֵימְתְּתָא דְּלְנַתְן טְרִיוּתָא
דְּאִתְיְהִבַת בְּאַפֵּי סַגְיָאֵי
וְסַגְיָאֵי יְהוֹן לֵהּ עַל אַפֵּין׃

Aiutandoci insieme ancor Voi con l'oratione per noi: accioche per molti sia a noi renduta gratie per noi del dono che ci è stato fatto per cagion di molte persone.

12 שׁוּבְחָנָן גִּיר הַנוֹ
סָהֲדוּתָא דְּרַעְיָנָן דִּב
דְּבִסְהָדוּתָא וּבְרֵירוּתָא
נְבַשְׁיבוּתָא דְּאֱלָהָא
אִתְהַפֵּכְן בְּעָלְמָא וְלָ
דְּחָכְמְתָא דְּבָגְרָ
דְּתִתְיְהִבַת לָנָתְכוֹן דִּילְכוֹן׃

Imperoche La nostra gloria è questa, cioè il testimonio de La nostra conscientia, che noi con semplicità e sinceritá di Dio, non con sapientia carnale, ma per la gratia di Dio, habbiam conuersato nel mondo, e molto piu appresso di Voi.

13 לָא הֵנוֹ
כְּתִבִין לְכוֹן אֱלָּא אִילֵין
דְּיָדְעִין אַנְתּוּן אַף
מְשְׁתַּדְּעִין אַנְתּוּן תְּבִיל
אֲנָ דֵּין דְּעַד מָ
לַאחֳרָיְתָא תְּשְׁתַּדְּעוּן׃

Imperoche noi non Vi scriuiamo altre cose che quelle che Voi sapete, ò essendo riconosciute: e spero che Voi le riconoscerete ancora infin al fine.

14 אֵיכְנָ דְּאַף א
אֶשְׁתַּדְּעְתּוּן קְלִיל מִן סַגִּי
וְשׁוּבְחָרְכוֹן חֲנַן צְרִיךְ דְּאַף
אַנְתּוּן דִּילָן בְּיוֹמָהּ דְּמָרָן
יֵשׁוּעַ מְשִׁיחָא׃

Si come ancor ci hauete conosciuti in parte, che noi siamo La Vostra gloria, come ancor Voi La nostra pel giorno del Signor Iesv.

15 וּבְהָנָא תּוּכְלָנָא דַּבָּא
הֲוִית מִן קֳדָם דְּאַתְ
לְוָתְכוֹן דְּאִיתְפָּאי ת
תְּקַבְּלוּן טַיְבוּתָא׃

E con questa confidentia Volevo io prima venire à Voi, accioche Voi haueste una seconda gratia.

α'.

11. Συνυπουργούντων καὶ ὑμῶν ὑπὲρ ἡμῶν τῇ δεήσει, ἵνα ἐκ πολλῶν προσώπων τὸ εἰς ἡμᾶς χάρισμα διὰ πολλῶν εὐχαριστηθῇ ὑπὲρ ὑμῶν.

Moyennant aussi vostre aide par la priere que ferez pour nous: afin que par plusieurs graces loyent rendues pour nous, pour le don qui nous aura esté fait pour l'esgard de plusieurs personnes.

12. Ἡ γὰρ καύχησις ἡμῶν αὕτη ἐστὶ, τὸ μαρτύριον τῆς συνειδήσεως ἡμῶν, ὅτι ἐν ἁπλότητι καὶ εἰλικρινείᾳ θεοῦ, οὐκ ἐν σοφίᾳ σαρκικῇ, ἀλλὰ ἐν χάριτι θεοῦ ἀνεστράφημεν ἐν τῷ κόσμῳ, περισσοτέρως δὲ πρὸς ὑμᾶς.

Car c'est là nostre gloire, assauoir le tesmoignage de nostre cõscience, qu'en simplicité & sincerité de Dieu, & non point en sapience charnelle, mais selon la grace de Dieu nous auons conuersé au monde, & singulierement vers vous.

13. Οὐ γὰρ ἄλλα γράφομεν ὑμῖν, ἀλλ' ἢ ἃ ἀναγινώσκετε, ἢ καὶ ἐπιγινώσκετε· ἐλπίζω δὲ ὅτι καὶ ἕως τέλους ἐπιγνώσεσθε.

Car nous ne vous escrivons point autres choses que celles que vous sauez ou mesme recognoissez: & ie espere que vous les recognoistrez iusqu'au bout.

14. Καθὼς καὶ ἐπέγνωτε ἡμᾶς ἀπὸ μέρους, ὅτι καύχημα ὑμῶν ἐσμεν, καθάπερ καὶ ὑμεῖς ἡμῶν, ἐν τῇ ἡμέρᾳ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ.

Comme aussi vous nous auez recognus en partie, que nous sommes vostre gloire, comme vous aussi estes la nostre pour le iour du Seigneur Iesus.

15. Καὶ ταύτῃ τῇ πεποιθήσει ἐβουλόμην πρὸς ὑμᾶς ἐλθεῖν τὸ πρότερον, ἵνα δευτέραν χάριν σχῆτε.

Et en vne telle confiance ie vouloye premierement venir vers vous, afin que vous eussiez vne seconde grace.

CAP. I. | Das I. Capitel. | Kapitola I.

11. Adiuvantibus & vobis in oratione pro nobis: ut ex multarum perſonis facierum, eius quæ in nobis eſt donationis, per multos gratiæ agantur pro nobis.

So that ye labour together in prayer for vs / that for the gift beſtowed vpon vs for many / thankes may be giuen by many perſons for vs.

11. Durch hülffe euer Fürbitte für vns / auff daß über vns für die Gabe / die vns gegeben iſt / durch vil Perſonen vil danckes geſchehe.

Formedelſt eders forbedelſtis hielp for oſſ / paa der ſtal ſke megen Tack aff mange perſoner / offuer oſſ / for den Gaffue / ſom oſſ er giffuen.

11. Když wy nám pomáhati budete Modlitbami waſſými / aby od mnohých Oſob bylo dkowáno Pánu Bohu za nás / z toho daru a dobrodiní kterýž učinil nám.

Ody rež wy bodžiecie nam pomágać modlitwa Kthora za nas czynić bedžiecie / ábyzá dobrodzieyſtwo kthore nam ieſt od wielá ich dáne byly czynione džiekowáno zá nás od wielá ich.

12. Nam gloria noſtra hæc eſt, teſtimonium conſcientiæ noſtræ, quòd in ſimplicitate & ſinceritate Dei, & non in ſapientia carnali, ſed in gratia Dei converſati ſumus, in hoc mundo: abundantiùs autem ad vos.

For our reioycing is this / the teſtimonie of our conſcience / that in ſimplicitie & godly pureneſs / and not in fleſhly wiſdome / but by the grace of God we haue had our converſation in the world / and moſt of all to you wardes.

12. Denn vnſer ruhm iſt der / nemlich / das Zeugniß vnſers Gewiſſens / daß wir in Einfeltigkeit vnd Göttlicher Lauterkeit / nicht in Fleiſchlicher weißheit / ſondern in der gnade Gottes in der Welt gewandelt haben / allermeiſt aber bey euch.

Thi denne er vor Roſſ / ſom er vor Samuittighedsvidnisbyrd / At wi haffue vandret i Verden i enfoldighed oc i Guds klarhed / icke i kodelig viſdom / men i Guds naade / dog allermeſt hoſſ eder.

12. Neb chlauba naſſe tato geſt / ſwědectwj ſwědomij naſſeho / že w ſproſtoſti a w vprzjmnoſti Božij / a ne w mudroſti kleſnť / ale w miloſti Božij / obcowali gſme na tomto ſwěte / zwláſtě pak v wás.

Abowiem toć teſt przechwálenie náſze ś wiádectwo ſumnienia náſzego / iż z proſtoścta y z ſzczerośćta Boża / nie z mądroścta cielesna / ale z łáſką Boża przebywaliſmy ná świecie / á zwłaſzcza miedzy wámi.

13. Non enim alia ſcribimus vobis, quam quæ legiſtis & cognoviſtis. Spero autem quòd uſque in finem cognoſcetis.

For we write none other things vnto you / then that ye reade / or els that ye acknowledge / and I truſt ye ſhall acknowledge vnto the ende.

13. Denn wir ſchreiben euch nichts anders / denn daß jhr leſet / vnd auch befindet. Ich hoffe aber / jhr werdet vns auch biß ans ende alſo befinden.

Thi wi ſcriffue eder inted andet til / end det i læſe / oc befinde oc ſaa. Oc ieg haabis / at i ſkulle oc befinde oſſ ſaa indtil enden.

13. Nebť nepiſſeme wám gine° / nežli co gſte čtli prwě a poznali. A nadějgi mám / že až do konce také poznáte.

Bo nie inſze rzeczy piſzemy wam / niżliż rzecie / ábo też z nácie / á nádziewam ſię / iż do końca też poznacie.

14. Sicut & cognoviſtis nos ex parte, quòd gloria veſtra ſumus, ſicut & vos noſtra in die Domini noſtri Ieſu Chriſti.

Euen as ye haue acknowledged vs partly / that we are your reioycing / euen as ye are ours / in the day of our Lord Jeſus Chriſt.

14. Gleich wie jhr vns zum theil befunden habt. Denn wir ſind euer rhum / gleich wie auch jhr vnſer rhum ſeyt / auff des HERRN Jeſu tag.

Lige ſom i haffue i nogen maade befundet oſſ. Thi wi ere eders Roſſ / lige ſom i oc ere vor Roſſ / paa vor HERRIS Jheſu dag.

14. Jakožgſte s někteŕ ſtrany poznali nás. Neb ſláwa waſſe my gſme / rownť yako y wy naſſe / w den Pána naſſeho Gežijſſe Kryſta.

Jákoś cie też poználi nas pocześci / iż ieſteſmy przechwałániem wáſzym iáko y wy náſzym / w dzień Pana Jezuſow.

15. Et hac confidentia volui priùs venire ad vos, ut ſecundam gratiam haberetis.

And in this confidence was I minded firſt to come vnto you / that ye might haue had a double grace.

15. Vnd auff ſolch vertrauen / gedachte ich jenes mal zu euch zukommen / auff daß jhr abermal eine Wolthat empfienget.

Oc paa denne fortroſtning / tenckte ieg at komme en gong til eder / at i ſkulde atter ánamme en velgerning.

15. Aż toho dauffánij / chtěl gſem prwě přigjti k wám / abyſſte druhau miloſt měli.

A tháż z tym vfánſtem chćiałem przyiść do was przed tym / ábyście wtore dobrodzieyſtwo mieli.

16 וּבָכֶם לַעֲבֹר בְּכִתִּים וְלָשׁוּב
מִכִּתִּים לָבוֹא אֲלֵיכֶם וּמִכֶּם
לְשֻׁלַּח בִּיהוּדָה׃

Y por vosotros passar à Macedonia: y de Macedonia venir otra vez à vosotros, y ser buelto de vosotros à Iudea.

16 ואאבר עלכון ... למקדוניא ותוב מן מקדוניא לותכון אתב ... נאנתון תלוונני ליהוד׃

E passar per da Voi in Macedonia, è di nuouo di Macedonia venire à Voi, e da Voi esser condotto in Giudea.

16. Καὶ δι' ὑμῶν διελθεῖν εἰς Μακεδονίαν, καὶ πάλιν ἀπὸ Μακεδονίας ἐλθεῖν πρὸς ὑμᾶς, καὶ ὑφ' ὑμῶν προπεμφθῆναι εἰς τὴν Ἰουδαίαν.

Et puis passer par deuers vous en Macedone, puis de rechef de Macedone venir à vous, & estre conduit par vous en Iudee.

17 וְזֹאת כִּי־חָפַצְתִּי הֲלַשָּׁוְא
חָשַׁבְתִּי אוֹ אֲשֶׁר חָפַצְתִּי הֲכִבְשָׂר
חָפַצְתִּי לִהְיוֹת אֹתִי כֵּן כֵּן וְלֹא
אִין׃

Ansi que pretendiendo esto, vse de liuiandad poruentura? ó loque pienso hazer, pienselo segun la carne, paraque aya en mi si y no?

17 הדא תכיל דאתרעית למא ... איך מסרהבא אתרעית או דלמא דבסר אגין אילין דמתרעא אנא מטול דלא הוא דיהוא בהין אין ולא לא׃

Deliberando dunque io questo, ho io per tanto vsato leggierezza? ouero le cose ch'io delibero, deliberole secondo la carne, in tal modo che appresso di me sia Si, Si, Nò, Nò?

17. Τοῦτο οὖν βουλευόμενος μή τι ἄρα τῇ ἐλαφρίᾳ ἐχρησάμην, ἢ ἃ βουλεύομαι, κατὰ σάρκα βουλεύομαι, ἵνα ᾖ παρ' ἐμοὶ τὸ ναὶ ναί, καὶ τὸ οὒ οὔ;

Quand donc ie proposoye cela, ai ie vsé de legereté? ou les choses que ie pense, les pense-ie selon la chair, tellement qu'en mon endroit il y ait Ouy, ouy: & puis Non, non?

18 כִּי נֶאֱמָן אֱלֹהִים כִּי־דְבָרֵנוּ
אֲשֶׁר הָיָה אֲלֵיכֶם לֹא הָיָה כֵּן
וְאֵין׃

Antes es Dios fiel que nuestra palabra (que ha sido) acerca de vosotros, no ha sido (en el) si y no.

18 מהימן הו אלהא ... דלא הית מולתן דלותכון אין ולא׃

Ma fedele è Iddio, che la nostra parola à Voi non è stata, Si, e Nò.

18. Πιστὸς δὲ ὁ θεός, ὅτι ὁ λόγος ἡμῶν ὁ πρὸς ὑμᾶς οὐκ ἐγένετο ναὶ καὶ οὔ.

Or Dieu est fidele, que nostre parole de laquelle i'ai vsé enuers vous, n'a point esté Ouy, & Non.

19 כִּי־בֶן־הָאֱלֹהִים יֵשׁוּעַ
הַמָּשִׁיחַ אֲשֶׁר בָּכֶם בָּנוּ נִקְרָא
בְּפִי בְּסִילְוָנוֹס וּבְטִימוֹטָאוֹס לֹא
הָיָה כֵּן וְאֵין כִּי אִם כֵּן וְאָמֵן
הָיָה בּוֹ׃

Porque el Hijo de Dios Iesus el Christo, que por nosotros ha sido entre vosotros predicado, por mi, y Syluano, y Timotheo, no ha sido si y no: mas ha sido: Si en el.

19 דברה גיר דאלהא ישוע משיחא הו דבאינדן א אתכרו לכון בי ובסלונוס ובטמתאוס לא הוא אין ולא אלא אין הוא בה׃

Imperoche il Figliuol di Dio Iesu Christo, che è stato per noi predicato tra Voi, cioè per me, e Siluano, e Timoteo, non è stato Si, e Nò: ma in lui è stato Si.

19. Ὁ γὰρ τοῦ θεοῦ υἱὸς Ἰησοῦς Χριστὸς ὁ ἐν ὑμῖν δι' ἡμῶν κηρυχθείς, δι' ἐμοῦ καὶ Σιλουανοῦ καὶ Τιμοθέου, οὐκ ἐγένετο ναὶ καὶ οὔ· ἀλλὰ ναὶ ἐν αὐτῷ γέγονεν.

Car le Fils de Dieu Iesus Christ, qui par nous a esté preiché entre vous, a la noir par moi & par Siluain & par Timothee, n'a point esté Ouy & Non: ains a esté Ouy en lui.

20 כִּי כַּמָּה אִמְרֵי אֱלֹהִים הֲמָה
בּוֹ כֵּן וּבוֹ אָמֵן לִכְבוֹד אֱלֹהִים
בְּיָדֵינוּ׃

Porque todas las promessas de Dios son en el Si, y en el Amen por nosotros à gloria de Dios.

20 דכמה אמרי אלהים המה בו כן ובו אמן לכבוד אלהים בידינו׃

Perciocchè tutte quante le promesse di Dio sono in lui Sì, e sono in lui Amen: à la gloria di Dio per noi.

20. Ὅσαι γὰρ ἐπαγγελίαι θεοῦ, ἐν αὐτῷ τὸ ναί, καὶ ἐν αὐτῷ τὸ ἀμήν, τῷ θεῷ πρὸς δόξαν δι' ἡμῶν.

Car autant qu'il y a de promesses de Dieu, elles sont Ouy en lui, & sont Amen en lui, à la gloire de Dieu par nous.

21 וְאֱלֹהִים הַמַּעֲלֶה אֹתָכֶם
עִמָּנוּ בַּמָּשִׁיחַ וּמָשַׁח אֹתָכֶם׃

Y el que nos confirma con vosotros àl Christo, y el que nos vngió, Dios:

21 ואלהים המעיל אתכם עמנו במשיחא ומשח אתכם׃

E colui che ci conferma insieme con esso Voi in Christo, e che ci ha vnti, è Iddio.

21. Ὁ δὲ βεβαιῶν ὑμᾶς σὺν ἡμῖν εἰς Χριστὸν, καὶ χρίσας ἡμᾶς, θεός.

Or celui qui nous conferme auec vous en Christ, & qui nous a oincts, c'est Dieu.

22 וַחֲתָמָם אוֹתָנוּ וְנָתַן אֶת־
עֲרָבוֹן הָרוּחַ בְּלִבּוֹתֵינוּ׃

El qual tambien nos selló, y nos dió el arra del Espiritu en nuestros coraçones.

22 וחתמם אותנו ויהב ערבונא דרוחה בלבותנן׃

Il quale ci ha ancor segnati, & hacci data l'arra dello Spirito ne nostri cuori.

22. Ὁ καὶ σφραγισάμενος ἡμᾶς, καὶ δοὺς τὸν ἀρραβῶνα τοῦ πνεύματος ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν.

Lequel aussi nous a seelés, & nous a dõné les arres de l'Esprit en nos cœurs.

16. Et per vos transire in Macedoniam, & iterum à Macedonia venire ad vos, & à vobis deduci in Iudæam.

And to passe by you into Macedonia, and to come againe out of Macedonia vnto you / & to be led forth toward Judea of you.

17. Cùm ergo hoc voluissem, nunquid levitate usus sum? Aut quæ cogito, secundùm carnem non cogito, ut sit apud me EST & NON?

When I therefore was thus minded, did I vse lightnes? or minde I these thinges which I minde, according to the flesh, that with me should be / Yea / yea, & Nay, nay?

18. Fidelis autem Deus, quia sermo noster qui fuit apud vos, non est in illo EST & NON.

Yea / God is faythfull / that our word toward you / was not yea / and Nay?

19. Dei enim filius Iesus Christus, qui in vobis per nos prædicatus est, per me & Sylvanum & Timotheum, non fuit EST & NON, sed EST in illo fuit.

For the Sonne of God Jesus Christ who was preached among you by vs / that is / by me / and Silvanus / & Timotheus / was not Yea / and Nay: but in him it was Yea.

20. Quotquot enim promissiones Dei, sunt in illo est: ideo & per ipsum, Amen Deo, ad gloriam nostram.

For all the promises of God in him are Yea / and are in him Amen / vnto the glorie of God through vs.

21. Qui autem confirmat nos vobiscum in Christo, & qui unxit nos, Deus.

And it is God which stablisheth vs with you in Christ / and hath anoynted vs.

22. Qui & signavit nos, & dedit pignus Spiritus in cordibus nostris.

Who hath also sealed vs / and hath given the earnest of the Spirit in our hearts.

16. Vnd ich durch euch in Macedoniam rätsete / vnnd widerumb auß Macedonia zu euch keme / vnnd von euch geleittet würde in Judeam.

Oc at ieg kunde formedelst eder reyse til Macedoniam / oc komme igen aff Macedonia til eder / oc bliffue ledsager aff eder til Judeam.

17. Habe ich aber einer Leichtfertigkeit gebraucht / da ich solchs gedachte? Oder sind meine Anschläge fleischlich? Nicht also / sondern bey mir ist / ja / ja / vnd nein ist nein.

Men haffuer ieg bruget nogen wstadighed / der ieg saadant tenckte? Eller ere mine anslag kødelige? Icke saa / men hoff mig er Ja / ja / oc Ney / er ney.

18. Aber O ein treuer Gott / daß vnser wort an euch nicht ja vnd nein gewesen ist.

Men O huilcken trofast Gud / at vort ord til eder haffuer icke veret Ja oc Ney.

19. Denn der Sohn Gottes Jesus Christus / der vnter euch durch vns geprediget ist / durch mich vnd Sylvanum vnnd Timotheum / der war nicht ja vnd nein / sondern es war ja in jhm.

Thi Guds Søn Christus Jhesus som er prediket iblant eder formedelst oss / ved mig oc Siluanum oc Timotheum / hand vaar icke Ja oc Ney / men der vaar Ja i hannem.

20. Denn alle Gottes verheissung sind ja in jhm / vnd sind Amen in jm / Gott zu lobe / durch vns.

Thi alle Guds loffte ere ia i hannem / oc de ere Amen i hannem / Gud til loff / formedelst oss.

21 Gott ists aber / der vns bevestiget sampt euch in Christum / vnd vns gesalbet.

Oc Gud er den / som stadfester oss met eder i Christo / oc saluede.

22. Vnd versigelt / vñ in vnser hertzen das Pfand / den Geist / gegeben hat.

Oc beseglede oss / oc gaff Aanden til pant i vore hierter.

16. A tu dy skrze wás abych ssel do Macedonye / a za se abych k wám přissel z Macedonie / a potom od wás abych byl doweden do Zidowstwa.

Przez was przeydz do Macedonitey / y zase z Macedonitey przeydz do was y od was bych dopro wádzen do Zydowstkey zemie.

17. A protoż kdyż gsem to na mysli měl zdali gsem yako lehkomyslnosti vżijwal? Aneb co myslim / zdali wedle těla myslim: Nikoli / Ale radżgi aby bylo we mně / Gest / aneb Ne ne?

A gdym to vmyslil / tzálim vżyl lákkey nestátec znoctr ábo tzálil y rzeczy ktore myssle / wedlug cziela myssle / aby we mnie bylo Ták / y Nie?

18. Wernýt gest zagistě Bůh / że kěč nasse kteráż byla k wám / nebyla na tom / gest a nenij / ale na tom / Gest.

O wssem wierny iest Bog / ż mowá náss ádo was nie byla / ták y nie.

19. Božij zagistě Syn Gezus Krystus / ktery ż kázán gest skrze nás mezy wámi / skrze mne a Sylwána / a Tymotheá / nebylo na tom Gest a nenij / ale na tom bylo / Gest.

Abowiem syn Boży Jezus Krystus / ktory miedzy wámi przez nás iest przepowiedan / to iest / przez mie y przez Sylwana / y Tymoteussá / nie był Ták y Nie / ale Ták w nim bylo.

20 Nebo kolikokoli zaslibenij Božijch gsau / na tom Gest gsau. Protoż také skrze to / Amen říkáme / Bohu k slawě skrze nás.

Abowiem ile ieś obietnic Bożych / w nim so Ták / á w nim Amen / ku chwale Bożey przez nas.

21. Ten pak ktery ż potwerzuge nás s wámi w Krystu / a ktery ż pomazal nás / Bůh gest.

Przytym ten ktory nas potwierdza z wami w Krystusie / y ktory nas pomázał iest Bog.

22. Kteryż také znamenal nás / a dal zárwdawek Ducha w Srdce nasse.

Ktory thez zapieczetował nas / y dał zadatek Ducha w sercách nászych.

א

23 וַאֲנָא דִין לַאלָהָא מְסַהֲד אֲנָא עַל נַפְשִׁי דְמָטוּל דְחַאס אֲנָא עַלֵיכוֹן לָא אֲחִית לְקוֹרִינְתָּוס ׃

Hor io chiamo Iddio in teſtimonio ſopra l'anima mia, che per riſparmiarui non ſono ancor venuto a Corinto.

24 לָא חֲנָא מְטוּל דְמָרֵי הֵימָנוּתְכוֹן חֲנַן אֲלָא מְסַיְעֲרָנָא חֲנַן דְחֶדְוָתְכוֹן בְּהֵימָנוּתָא הוּ גָיר קָיְמִין אַנְתּוּן ׃

Non già che noi habbiam dominio ſopra la voſtra fede, ma ſiamo aiutatori de la voſtra allegrezza: perciochè voi ſtate fermi per la fede.

ב

1 דְנָת דִין הֲדָא בְּנַפְשִׁי דְלָא תִּיב בְּכָרִיוּתָא אֲתָא לְוָתְכוֹן ׃

Ma io ho deliberato queſto in me medeſimo, di non venir di nuouo à voi con triſtezza.

2 אֵן אֲנָא גָיר מַכְרֵב אֲנָא לְכוֹן מַנוּ יְחַדִּינִי אֲלָא הָוּ דַאֲנָא אַכְרִית לֵהּ ׃

Perciò che ſe io vi contriſto, chi è poi che mi rallegri? ſenon colui che è contriſtato da me?

3 וַהֲכָתְבִת לְכוֹן הֵי הֲדָא דְלָא כַּד אֲתֵא יְכְרוֹן לִי הֲנוּן אִילֵין דְנֶלָא הֲוָא לְהוֹן דְהֶנוּן יְחַדּוּנָנִי תֵּכִיל אֲנָא דִין עֲלֵיכוֹן דְחֶדְוָתִי כֻּלְכוֹן חֵי ׃

E queſto medeſimo vi ho ſcritto, à fine che venendo io non ſia contriſtato da quelli da i quali mi douea rallegrare, confidandomi di voi tutti, che la mia allegrezza ſia quella di tutti voi.

4 וּמִן אוּלְצָנָא רַבָּא וּמִן גוּסְיָא דְלִבָּא כָּתְבִת לְכוֹן הֲלִין בְּדָמְעָא סַגְיָאתָא לָא מְטוּל דְתֶכְרוֹן לְכוֹן אֶלָּא מְטוּל דְתִתְדְעוּן חוּבָא יַתִּירָא דְאִית לִי לְוָתְכוֹן ׃

Perciochè io per la molta afflittione & angoſcia di cuore vi ſcriſſi, con molte lagrime: non già à fine che voi vi contriſtaſſe, ma accioche voi conoſceſte la charità ch'io ho abbondantiſſimamente inuerſo di voi.

א

23 וַאֲנִי הֵעִידוֹתִי עַל־נַפְשִׁי אֶת־הָאֱלֹהִים כִּי חָתוֹס עֵינִי עֲלֵיכֶם עוֹד לֹא בָאתִי בְקוֹרִנְטוֹס ׃

Mas yo llamo à Dios por teſtigo ſobre mi alma, que haſta aora no he venido à Corintho por no ſerhos carga.

24 לֹא כִי־נַגְבִּיר עַל־אֱמוּנַתְכֶם כִּי אִם עֹזְרֵי שִׂמְחָתְכֶם אֲנַחְנוּ כִּי קַמְתֶּם בֶּאֱמוּנָה ׃

No que nos enſonnoreemos de vueſtra fe: aunque omos ayudadores de vueſtro gozo: porque por la fe eſtays en pie.

ב

1 כִּי שַׂמְתִּי אֶת וֹאת בְּנַפְשִׁי מְשׁוּבִי עוֹד אֲלֵיכֶם בְּיָגוֹן ׃

Empero eſto he determinado en mi es à ſaber de no venir otra vez à voſotros con triſteza.

2 כִּי אֲנִי אִם אוֹגֶה אֶתְכֶם וּמִי יְשַׂמְּחֵנִי כִּי־אִם הַנּוֹגֶה מִמֶּנִּי ׃

Y ſi yo hos contriſto, quien ſera pues el que me alegrara, ſi no aquel a quien yo contriſtare?

3 וְוֹאת כָּתַבְתִּי לָכֶם אֲשֶׁר אִם אָבוֹא לֹא תֶהִי לִי תוּגָה עַל־תּוּגָה מֵאֲשֶׁר יְשׁוּה לִי לְשַׂמֵּחַ וּבָטַחַ אֲנִי בְּכֻלְּכֶם כִּי־שִׂמְחָתִי שִׂמְחַת כֻּלְּכֶם הִיא ׃

Y eſto miſmo hos eſcreui, porque quando viniere no tenga triſteza (ſobre triſteza) de loque auia de auer gozo: confiando en voſotros todos que mi gozo es de todos voſotros.

4 כִּי בְּמַצוֹקָה גְדוֹלָה וּבְצָרַת לִבִּי כָּתַבְתִּי לָכֶם בְּדִמָּעוֹת רַבּוֹת לֹא אֲשֶׁר תּוּגִּיוּן אֶת־נַפְשְׁכֶם כִּי־אִם אֲשֶׁר תֵּדְעוּ אֶת־אַהֲבָתִי אֲשֶׁר לִי עַל־יֶתֶר אֲלֵיכֶם ׃

Porque por la mucha tribulacion y anguſtia del coraçon hos eſcreui con muchas lagrimas: no paraque fueſſedes contriſtados, mas paraque conocieſſedes quanta mas charidad tengo para con voſotros.

α'.

23. Ἐγὼ δὲ μάρτυρα τὸν θεὸν ἐπικαλοῦμαι ἐπὶ τὴν ἐμὴν ψυχὴν ὅτι φειδόμενος ὑμῶν οὐκέτι ἦλθον εἰς Κόρινθον.

Or i'appele Dieu à teſmoin ſur mon ame, que c'a eſté pour vous eſpargner qui ie ne ſuis point encore venu à Corinthe.

24. Οὐχ ὅτι κυριεύομεν ὑμῶν τῆς πίστεως, ἀλλὰ συνεργοί ἐσμεν τῆς χαρᾶς ὑμῶν. τῇ γὰρ πίστει ἑστήκατε.

Non point que nous ayons domination ſur voſtre foy, mais nous aidons à voſtre ioye: car c'eſt par foy que vous eſtes debout.

ΚΕΦΑΛ. ϛ'.

Ἔκρινα δὲ ἐμαυτῷ τοῦτο, τὸ μὴ πάλιν ἐλθεῖν ἐν λύπῃ πρὸς ὑμᾶς.

Mais i'auoye deliberé cela en moimeſme de ne venir point vers vous derechef auec triſteſſe.

2. Εἰ γὰρ ἐγὼ λυπῶ ὑμᾶς, καὶ τίς ἐστιν ὁ εὐφραίνων με, εἰ μὴ ὁ λυπούμενος ἐξ ἐμοῦ;

Car ſi ie vous contriſte, qui ſera-ce puis apres qui me reſiouira, ſinon celui qui auroit eſté contriſté par moi?

3. Καὶ ἔγραψα ὑμῖν τοῦτο αὐτό, ἵνα μὴ ἐλθὼν λύπην ἔχω ἀφ' ὧν ἔδει με χαίρειν, πεποιθὼς ἐπὶ πάντας ὑμᾶς ὅτι ἡμὴ χαρὰ πάντων ὑμῶν ἐστιν.

Et ceci meſme vous ai-ie eſcrit, afin que quand ie viendrai, ie n'aye triſteſſe de par ceux deſquels ie deuoye receuoir ioye: me confiant de vous tous que ma ioye eſt celle de vous tous.

4. Ἐκ γὰρ πολλῆς θλίψεως καὶ συνοχῆς καρδίας ἔγραψα ὑμῖν. Διὰ πολλῶν δακρύων, οὐχ ἵνα λυπηθῆτε, ἀλλὰ τὴν ἀγάπην ἵνα γνῶτε ἣν ἔχω περισσοτέρως εἰς ὑμᾶς.

Car ie vous ai eſcrit en grande affliction & angoiſſe de cœur, auec beaucoup de larmes: non point afin que vous fuſſiez contriſtés, mais afin que vous ſeuſſiez la charité que i'ai tres-abondamment vers vous.

CAP. I. | Das I. Capitel. | Kapitola I.

25. Ego autem teſtē Deum invoco in animam meam, quòd parcens vobis, nōn veni ultra Corinthum.

Nowe I call God for a recorde vnto my ſoule / that to ſpare you / I came not as yet vnto Corinthus.

23. Ich ruffe aber Gott an zum Zeugen / auff meine Seele / daß ich euer verſchonet habe / in dem / daß ich nicht wider gen Corinthen kommen bin.

Oc ieg kalder Gud til Vidne / paa min Siel at ieg haffuer ſparet eder / i det / at ieg kom icke til Corinthen igen.

23. Já pak Boha za ſwědká beru na mau Duſſy / że litugě wās nepřiſſel gſem wijce do Korynthu.

A tā wywam Boga ná ſwátectwo / ná dußě moge / ſ folgugae wām ießezem nie przyßedł do Korynthu.

24. Non, quia dominamur fidei veſtræ, ſed adiutores ſumus gaudii veſtri, nam fide ſtatis.

Not that we haue dominion ouer your fayth / but we are helpers of your ioy: for by fayth ye ſtande.

24. Nicht daß wir Herren ſeyen über euren Glauben / ſondern wir ſind Diener euch zur Freude / denn jhr ſtehet im Glauben.

Icke at wi ere Herrer offuer eders Tro / men wi ere Tilhielpere i eders glæde / thi at i ſtaa i Troen.

24. Nezbychme panowáli nad wāmi za přičinau Wiry / ale ſpomocnijcy gſme radoſti waſſych. Neb wy wērau ſtogijte.

Nie ſzebyſmy pánowáli nád wiárą waſſą ale ſzteſtesmy ſłużyweſela waſſe: abowiem wiárą ſtoicie.

CAP. II. | Das II. Capitel. | Kapitola II.

STatui autem hoc ipſum apud me ne iterum in triſtitia venirem ad vos.

But I determined thus in my ſelfe that I would not come agayne to you in heauineſſe.

Ich dachte aber ſolches bey mir / daß ich nicht abermal in Traurigkeit zu euch keme.

MEn ieg tenckte ſaadant hoſſ mig / At ieg ſkuldeicke atter komme til eder i ſorg.

Toto gſem pak vložił ſām v ſebe / abych opēt s žālmutkem nepřiſſel k wām.

Ale gſem ty vmyſlnie vczynił / ábych zāſie nie przyßedł z żāſmuceniem do wās.

2. Denn ſo ich euch traurig mache / Wer iſt der mich frölich mache / ohn der da von mir betrübet wird?

Thi at bedröffuer ieg eder / Hvo er da den / ſom ſkal gøre mig glad / Vden den ſom bliffuer bedröffuet aff mig?

2. Nebo geſtliže yá zarmáutim wās / y kdo geſt kterýžby mne potēſſył / gedině ten kterýž geſt mnau zarmaucen?

Bo teſli bych ia was zaſmucił / a kroż teſt cobych mie vweſelił / ſedno ten ktory ſmutek ma zemietł

3. Et hoc ipſum ſcripſi vobis, ut non cum venero, triſtitiam ſuper triſtitiam habeam, de quibus oportuerat me gaudere: confidens in omnibus vobis, quia meum gaudium omnium veſtrum eſt.

And I wrote this ſame thing vnto you leſt when I came / I ſhould take heauines of them / of whome I ought to reioyce: this confidence haue I in you all / that my ioy is the ioy of you all.

3. Vnd daſſelbige habe ich euch geſchrieben / daß ich nicht / wenn ich keme / traurig ſein müſte / über welchen ich mich billich ſol freuen / ſintemal ich mich des zu euch allen verſehe / das meine freude euer aller freude ſeye.

Oc ieg ſcreff eder det ſamme til / At ieg ſkulde icke vere bedröffuet / naar ieg komme / aff der ſom mig burde met rette / at haffue glæde / Effteedi ieg forſeer mig det til eder alle / At min glæde / er allis eder glæde.

3. A protoż gſem toto pſał wām / abych kdyžk wām přiſſedu / nemāl žāmutku / z těch znichžto mělbych ſe radowati Dauffage o wſſech wās / że mā radoſti / wſſech wās geſt

A toem ći wām nápiſał / ábych przyßedßy nie miał z tych ſmutkuſz ktorych bych ſie miał weſelić / vfáłać o was wßytkich / że weſele moie wßytkich was teſt.

4. Nam ex multa tribulatione, & anguſtia cordis ſcripſi vobis per multas lachrymas: non ut contriſtemini, ſed ut ſciatis, quam charitatem habeam abundantiùs in vobis.

For in great affliction / and anguiſhe of heart I wrote vnto you with many teares: not that ye ſhould be made ſory / but that ye might perceyue the loue which I haue / ſpecially vnto you.

4. Denn ich ſchreib euch in groſſer Trübſal vnd Angſt des Hertzen / mit vil threnen / Nicht daß jhr ſolt betrübet werden / ſondern auff daß jhr die Liebe erkennetet / welche ich habe ſonderlich zu euch.

Th ieg ſcriffuer eder til i ſtor bedröffuelſe / oc mit hiertis angeſt met megen graad / Icke at i ſkulle bliffue bedröffuede / Men paa det i ſkulde kende den Kærlighed / ſom ieg haffuer beſynderlige til eder.

4. Nebo z mnohžkho žāmutku a boleſti Srdce / pſał gſem wām ſkrze mnohé ſlzy: Ne ábyſte ſe z toho rmautili / ale ábyſte poznali láſku ktera mi welikau k wām mám.

Bowćt wāmi nápiſał z wielkiego vciſku y vtrapienia ſerca moie z wielakich łez / nie ábyście były zāſmucent / ale ábyście miłość moie poználi / ktorą ia mam bárzo obfitą przeciwko wām.

ב

5 וְאִם אִישׁ תּוֹגָה לֹא תוֹגָה
אוֹתִי כִּי אִם מִקְצַת פֶּן־אַכְבֵּד
אֶת־כֻּלְּכֶם׃

Que si alguno me contristó, no me contristó á mi si no en parte por no cargar hos à todos vosotros.

6 דַּיּוֹ הוּא אֲשֶׁר כָּמוֹהוּ הַמּוֹסָר
הַזֶּה אֲשֶׁר מֵרַבִּים הוּא׃

Bastale àl tal esta reprehension hecha de muchos.

7 לָכֵן לַהֶפֶךְ יוֹתֵר תְּחָנּוּהוּ
וְתְנַחֲמוּהוּ פֶּן־בְּחוֹגָה יוֹתֵרֶת
יִבָּלַע אֲשֶׁר כָּמוֹהוּ׃

Paraque àl contrario vosotros antes lo perdoneys y consoleys, porque porventura no sea el tal consumido de la tristeza (en alguna manera.)

8 עַל־כֵּן־שׁוֹאֵל אֲנִי מִמְּכֶם
לְבַחֹן בּוֹ אֶת־אַהֲבָתְכֶם׃

Por loqual hos ruego que confirmeys la charidad para con el:

9 כִּי גַּם עַל־זֹאת כָּתַבְתִּי
לְבַחֲנָכֶם אִם־בַּכֹּל תִּשְׁמָעוּן׃

Porque tambien por este fin hos escreui à vosotros, es à saber por reconocer experiencia de vosotros si soys obedientes en todo.

10 כִּי לְמִי־מְאוּמָה תְחַנּוּ גַּם
אֲנִי אָחוֹן וְגַם אֲנִי אִם מְאוּמָה
חַנּוֹתִי לְמִי חַנּוֹתִי בַּעֲבוּרְכֶם בְּפָנֵי
הַמָּשִׁיחַ׃

Y álque vosotros perdonardes, yo tambien: porque tambien yo loque he perdonado, si algo he perdonado, por vosotros lo he hecho en persona del Christo:

11 פֶּן־יִבְצָעֵנוּ הַשָּׂטָן כִּי־יֵדָעֵנוּ
אֶת־מַחְשְׁבוֹתָיו׃

Porque no seamos engannados de satanas. Porque no ignoramos sus machinaciones.

ב׳

5. Εἰ δέ τις λελύπηκεν. οὐκ ἐμὲ λελύπηκεν, ἀλλ' ἀπὸ μέρους, ἵνα μὴ ἐπιβαρῶ πάντας ὑμᾶς.

Que si quelcun a esté causse de tristesse, ce n'est point moi qu'il a contristé, mais aucunement (afin que ie ne le surchargé) vous tous.

6. Ἱκανὸν τῷ τοιούτῳ ἡ ἐπιτιμία αὕτη ἡ ὑπὸ τῶν πλειόνων.

Il suffit à celui qui est tel de ceste réprehension qui à esté faite par plusieurs.

7. Ὥστε τοὐναντίον μᾶλλον ὑμᾶς χαρίσασθαι καὶ παρακαλέσαι, μήπως τῇ περισσοτέρᾳ λύπῃ καταποθῇ ὁ τοιοῦτος.

Tellement qu'au contraire vous lui deuez plustost pardonner & le consoler: afin que celui qui est tel ne soit englouti de la trop grande tristesse.

8. Διὸ παρακαλῶ ὑμᾶς κυρῶσαι εἰς αὐτὸν ἀγάπην.

Parquoi ie vous prie, que vous ratifiez enuers lui vostre charité.

9. Εἰς τοῦτο γὰρ καὶ ἔγραψα, ἵνα γνῶ τὴν δοκιμὴν ὑμῶν, εἰ εἰς πάντα ὑπήκοοί ἐστε.

Car pour cela aussi vous ai-ie escris, afin de cognoistre l'experience de vous, assauoir si vous estes obeissans en toutes choses.

10. ᾧ δέ τι χαρίζεσθε, κἀγὼ καὶ γὰρ ἐγὼ εἴ τι κεχάρισμαι, ᾧ κεχάρισμαι, δι' ὑμᾶς ἐν προσώπῳ Χριστοῦ.

Or à qui vous pardonnez quelque chose, ie pardonne aussi: car de ma part aussi si i'ai pardonné quelque chose, à qui i'ai pardonné, ie l'ai fait à cause de vous deuant la face de Christ.

11. Ἵνα μὴ πλεονεκτηθῶμεν ὑπὸ τοῦ σατανᾶ· οὐ γὰρ αὐτοῦ τὰ νοήματα ἀγνοοῦμεν.

Afin que Satán ne gagne le dessus: car nous n'ignorons point ses machinations.

ב׳

5 אַךְ אִם־מִישֶׁהוּ אִכְּרַי לָא־
הָוָא לִי אִכְּרַי אֶלָּא בְּצִיר
קְלִיל לָכֻלְּכוֹן דְּלָא תֵאקְרֵי
מְלְּתָא עֲלֵיכוֹן׃

Se qualcuno m'ha contristato, non m'ha contristato, ma in qualche parte accioche io non gravi voi tutti.

6 כְּדוּ רַבָּה דֵּין לְהַנָּא־
בָּאתָא דְּמִן סַגְּיָאֵי׃

A quel tale basta questa riprensione che fu gia fatta da molti.

7 וּמִכְּיל אִתְרַעֲיֵית וְלָא
דְּתִשְׁתְּבְקוּן לֵהּ וַתְּבִיאוּנֵיהִי
דִּלְמָא בְּכְרִיתָא יִתְיַרְתָּא
יְתְבְּלַע לֵהּ הָוֹמָן דְּהַנָּא
הוּ׃

In modo che d'l'incontro voi douete piu tosto perdonargli, e consolarlo: accioche per alcun modo non auuenga che quel tale sia oppresso da la soperchia tristitia.

8 מְטוּל הָנָא בְּגִיא אֲנָא
מְנִיכוֹן דְּתִשְׁרְרוּן בֵּהּ
חוּבְכוֹן׃

Peroanto io ui prego che uoi confermiate la charità uerso lui.

9 מְטוּל הָנָא גִּיר כְּתֵבֵת
אַף דֵּאדַע בְּנִסְיָנֵךְ אִן
בְּכֹל מִדֵּם מְשְׁתַּמְּעִין א
אַנְתּוּן לִי׃

Perciocche à questo effetto ancora io scrissi, per conoscere l'esperientia di uoi, cioe se siete obedienti in tutte le cose.

10 לְמַן דַּאֲנְתּוּן דֵּין שְׁבְקִין
אֲנִתּוּן אַף אֲנָא אַף אֲנָא
גִּיר מִדֵּם דְּשְׁבְקֵת
מְטוֹלְתְּכוֹן הוּ שְׁבְקֵת
בְּפַרְצוּפֵהּ דְּמְשִׁיחָא׃

Hor à chi uoi perdonate qualche cosa ancora gliel perdono. Perche io se ho perdonato cosa alcuna, à chi io l'ho perdonata, l'ho fatto per conto uostro in presentia di Christo.

11 דְּלָא יֶאלְבָּנוּ סָטָנָא
יָדְעִינָן גִּיר מַחְשְׁבָתֵהּ׃

Accioche noi non siamo occupati da satana. Imperoche sappiamo bene le sue machinationi.

CAP. II | Das II. Capitel. | Kapitola II.

5. Si quis autem contriſtavit, non me contriſtavit: ſed ex parte, ut non onerem omnes vos.

And if any hane cauſed ſorowe: the ſame hath not made me ſory: but partly (leaſt I ſhould more charge him) you all.

5. So aber iemand ein betrübniß hat angericht / der hat nicht mich betrübet / ohn zum theil / auff daß ich nicht euch all beſchwere.

Wen der ſom nogen haffuer kommee nogen Bedroffuelſe aff ſted / Da haffuer hand icke bedroffuet mig / vden i nogen maade / at ieg ſkal icke beſuare eder alle.

5. Geſtliže geſt pak kdo zarmautil mne / nežarmautil mne / než ponekud / abych nè obtežoval wás wſech.

A teſtliž kto prynioſl to zármucenie / nie mnec zármutek / ale poczeſti was wſzytki / ábych ony gho nie obciažył.

6. Sufficit illi qui eiuſmodi eſt, obiurgatio hæc quæ fit à pluribus.

It is ſufficient vnto the ſame man / that he was rebuked of many.

6. Es iſt aber gnug / daß derſelbige von vilen alſo geſtraffet iſt.

Dett er nock / at den ſamme er ſaa ſtraffet aff mange.

6. Doſtit mà ten člowěk ktery takowý geſt / na tom treſtánij / ktereż geſt od mnohých.

Doſtycżina ták owy człowiek náſtukánim tym / ktoż ſie od wielu ſtało.

7. Ita ut econtrario magis donetis & conſolemini, ne forte abundantiori triſtitia abſorbeatur qui eiuſmodi eſt.

So that now contrary wiſe ye ought rather to forgiue him / and comfort him leaſt the ſame ſhould beſwallowed vp with outermuch heauines.

7. Daß jhr nun fort im deſto mehr vergebet vnd tröſtet / Auff daß er nicht in all zu groſſer traurigkeit verſincke.

At nu fremdelis diſſmere ſkulle tilgiffue oc huſuale hannem / Paa der hand ſkal icke nedſuncke i alt for ſtor ſorg.

7. Tak abyſſte giž gemu zaſe odpuſtili a gey teſſyli / aby ſnad přiliſſnym zámutkem ſobě nezauffal / ten ktery takowý geſt.

Ták ižbyſcie wy mu dáleko wiacey odpuſcać mieli / y cieſzyć go / by ſnadź zbytnim ſmutkiem nie był pochłonion takowy.

8. Propter quod obſecro vos ut confirmetis in illum charitatem.

Wherefore / I pray you / that you would confirme your loue towards him.

8. Darumb ermahne ich euch / daß jr die liebe an jhm beweiſet.

Der ſaare formaner ieg eder / at i ville beuiſe hannem kerlighed.

8. Protoż proſſym wás / ábyſſte vkázuge vtwrdili lásku k němu.

Przetoż was proſſe / ábyſcie miłość przeciwko niemu ſtuteczną okázali.

9. Ideo enim & ſcripſi, ut cogno ſcam experimentum veſtrum, an in omnes obedientes ſitis.

For this cauſe alſo did I write / I might know the proofe of you / whether ye would be obedient in all things.

9. Denn darumb habe ich euch auch geſchrieben / daß ich erkenne / ob jhr rechtſchaffen ſeyt / gehorſam zu ſein in allen ſtücken.

Fordi at ieg ſkreff eder oc der ſaare til / at ieg vilde vide / om i ere retſindige til at vere lydige i alle ſtycker.

9. Nebť gſem y proto pſal wám / abych zkuſyc poznal wás / gſteli we wſſem poſluſſnj.

Abowiemeć też dla tegom był napiſał / ábych doświadczenie waſſe poznał / to weſt / teſtliže ná wſzytko poſłuſzni ieſteſcie.

10. Cui autem aliquid donaſtis, & ego. Nam & ego quod donavi, ſiquid donavi, propter vos, in perſona Chriſti.

To whom ye forgiue any thing / I forgiue alſo: for verily if I forgaue any thing to whom I forgaue it / for your ſakes forgaue I it in the ſight of Chriſt.

10. Welchem aber jhr etwas vergebet / dem vergebe ich auch. Denn auch ich / ſo ich etwas vergebe iemand / das vergebe ich vmb eurent willen an Chriſti ſtat.

De huilcken i forlade noget / den forlader ieg der oc ſaa. Thi at ieg der ſom ieg forlader nogen mand noget / da forlader ieg det for eders ſkyld / i Chriſti ſted.

10. Nebo komu wy co odpauſſtiżte / y ná tež odpauſſtim. Neby yá / geſtliže gſem co odpuſtil / tomu komu gſem odpuſtil / pro wás gſem odpuſtil / před obližegem Kryſtowým.

A komu wy co przepuſcicie y tá też / ábowiem ieſlim ia co przepuſcił komu / dla waſzem przepuſcił przed oblicznością Kryſtuſowa:

11. Vt non circumveniamur à ſatana, nõ enim ignoramus cogitationes eius

Leſt Satan ſhould circumuent vs: for we are not ignorant of his enterpriſes.

11. Auff daß wir nicht vervortheilet werden vom Sathan. Denn vns iſt nicht vnbewuſt / was er im ſinn hat.

Paa det wi ſkulle icke forraſtis aff Satan / Thi oſſer recte wuiderligt huad hand haffuer i ſinde.

11. Abychom nebyli oklamáni od Diábla: Neb negſau nám neznámá myſſlenij geho.

Aby nas ſátan nie poſtadł / ábowiem a wiemy z myſſlenia iego.

12 וּבְבוֹאִי אֶל־טְרוֹאָס לְבַשֵּׂר
אֶת־בְּשׂוֹרַת הַמָּשִׁיחַ וְנִפְתַּח לִי
הַשַּׁעַר בַּאֲדֹנָינוּ׃

Como vine á Troas por el Euangelio del Christo-aunque me fué abierta puerta en el Sennor.

13 לֹא נָתַתִּי שְׁנָה לְעֵינַי לְעַפְעַפַּי
תְּנוּמָה כִּי׳ לֹא מָצָאתִי אֶת־
טִיטוֹס אָחִי כִּי׳ אִם עָזַבְתִּי
אוֹתָם בְּשָׁלוֹם וְנָסַעְתִּי לַכְּתִּים׃

No tuue reposo en mi espiritu, por no auer hallado á Tito mi Hermano: Y assi despidiendo me dellos, partime á Macedonia.

14 וְתוֹדָה לֵאלֹהִים אֲשֶׁר תָּמִיד
נוֹתֵן לָנוּ לְהָרִיעַ בַּמָּשִׁיחַ וּמְגַלֶּה
אֶת־רֵיחַ דַּעְתּוֹ בִּידֵינוּ בְּכָל־
מָקוֹם׃

Mas á Dios sean dadas gracias, el qual hazé que siempre triumphemos en el Christo Iesus: y manifiesta el olor de su conocimiento por nosotros en todo lugar.

15 כִּי׳ רֵיחַ נִיחוֹחַ בַּמָּשִׁיחַ אֲנַחְנוּ
לֵאלֹהִים בַּנּוֹשָׁעִים וּבָאוֹבְדִים׃

Porque por Dios somos buen olor del Christo en los que se saluan, y en los que se pierden:

16 לָאֵלֶּה רֵיחַ מָוֶת לַמָּוֶת וְלָאֵלֶּה
רֵיחַ חַיִּים לַחַיִּים וּמִי יְשׁוּרָה לָאֵלֶּה׃

A estos ciertamente olor de muerte para muerte: y á aquellos olor de vida para vida. Y para estas cosas quien es bastante?

17 כִּי׳ לֹא הָיִינוּ כְּמוֹ רַבִּים
הַמַּמְהִגִּים אֶת־דְּבַר אֱלֹהִים כִּי׳
אִם כְּמוֹ בְּכֵנוּת תֹּם וְיֹשֶׁר אַךְ
אֵיךְ מֵאֱלֹהִים לִפְנֵי׳ אֱלֹהִים
בַּמָּשִׁיחַ מְדַבְּרִים׃

Cierto no somos, como muchos, tauerneros de la palabra de Dios: antes como de sinceridad, como de Dios, delante de Dios, hablamos del Christo.

ב׳

12 בַּד אֲתֵית דֵּין לְטַרְוָאוֹס
בְּסַבְרְתָּה דְּמְשִׁיחָא ו
וְאִתְפַּתַּח לִי תַּרְעָא ב
בְּמֵרְיָא׃

Essendo io poi venuto à Troade per l'Euangelio di Christo, & essendomi aperta la porta nel Signore:

13 לָא הֲוָאלִי נְיָחָא בְּרוּחִי
דְּלָא אַשְׁכַּחְתְּ לְטָטוֹס
אָחִי אֶלָּא שָׁרִיתְ מָנּוֹן
וְנַפְקֵת לִי לְמַקְדוֹנְיָא׃

Non hebbi alcun riposo nel mio spirito, per non hauer trouato Tito mio fratello: onde hauendo presa licenza da quelli, me n'andai in Macedonia.

14 טָבוּ דֵין לֵאלָהָא
דְּכָל זְמַן נְצָחָנָא עָבֵד לָן
בְּמְשִׁיחָא וְגָלָא בַּן רֵיחָא
דִּידַעְתֵּהּ בְּכָל אֲתַר׃

Ringratiato sia Iddio, che sempre ci fa trionfare in Christo: e manifesta per noi l'odor della sua notitia in ogni luogo.

15 רֵיחָא חַנָּן גְּיָר בַּס מָא
בְּמְשִׁיחָא לֵאלָהָא בְּאִילֵּין
דְּחָאִין וּבְאִילֵּין דְּאָבְדִין׃

Perciochè noi siamo buono odor di Christo à Dio, in quelli che si saluano, & in quelli che periscono.

16 לְאִילֵּין דְּרֵיחָא דְּמָוְתָא
לְמוֹתָא וְלְאִילֵּין דְּרֵיחָא
דְּחַיְיָא לְחַיָּא וְלְהַלֵּין מַנּוּ
יְכָוָנָא׃

A questi certo odor di morte à morte: & à quelli odor di Vita à Vita. Et à queste cose chi è bastante?

17 לָא חַיְנָן גְּיָר אֵיךְ שׁ
שַׁרְכָא דְּמְמַזְּגִין מִלַּוְהִי
דֵּאלָהָא אֶלָּא אֵיךְ דְּבִשְׁרָא
וְאֵיךְ דְּמִן אֱלָהָא קֳדָם
אֱלָהָא בְּמְשִׁיחָא מ
מְמַלְלִינָן׃

Perciochè noi non facciamo, come molti, mercantia de la parola di Dio: ma parliamo quanto à Christo come in sincerità, come da parte di Dio, dinanzi à Dio.

ΠΡΟΣ ΚΟΡΙΝΘΙΟΥΣ Β׳

Β׳

12 Ἐλθὼν δὲ εἰς τὴν Τρωάδα εἰς
τὸ εὐαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ, καὶ θύ-
ρας μοι ἀνεῳγμένης ἐν κυρίῳ,

Au surplus, estant venu en Troas pour l'Euangile de Christ encores que la porte me fust ouuerte par le Seigneur.

13. Οὐκ ἔσχηκα ἄνεσιν τῷ πνεύμα-
τί μου, τῷ μὴ εὑρεῖν με Τίτον τὸν ἀδελ-
φόν μου. Ἀλλὰ ἀποταξάμενος
αὐτοῖς ἐξῆλθον εἰς Μακεδονίαν.

Ie n'ai point eu de relasche en mon esprit, d'autant que ie n'ai trouué Tite mon frere: ains ay ant prins cõgé d'eux, ie m'en suis venu en Macedone.

14. Τῷ δὲ θεῷ χάρις τῷ πάντο-
τε θριαμβεύοντι ἡμᾶς ἐν τῷ Χρι-
στῷ, καὶ τὴν ὀσμὴν τῆς γνώσεως
αὐτοῦ φανεροῦντι δι' ἡμῶν ἐν παντὶ
τόπῳ.

Or graces à Dieu qui tousiours nous fait triompher en Christ: & qui manifeste par nous l'odeur de sa cognoissance: en tous lieux.

15. Ὅτι Χριστοῦ εὐωδία ἐσμὲν τῷ
θεῷ ἐν τοῖς σῳζομένοις καὶ ἐν τοῖς
ἀπολλυμένοις.

Car nous sommes la bonne odeur de Christ, à Dieu, en ceux qui sont sauuez, & en ceux qui perissent.

16. Οἷς μὲν ἐσμὲν θανάτου εἰς
θάνατον, οἷς δὲ ἐσμὲν ζωῆς εἰς ζωήν.
καὶ πρὸς ταῦτα τίς ἱκανός;

C'est asauoir à ceux-ci odeur de mort à mort: & à ceux-la odeur de vie à vie. Et qui est suffisant pour ces choses?

17. Οὐ γάρ ἐσμεν ὡς οἱ (πολλοὶ)
καπηλεύοντες τὸν λόγον τοῦ θεοῦ,
ἀλλ' ὡς ἐξ εἰλικρινείας, ἀλλ' ὡς ἐκ
θεοῦ κατέναντι τοῦ θεοῦ, ἐν Χρι-
στῷ λαλοῦμεν.

Car nous ne sommes pas maquignons de la Parole de Dieu comme plusieurs, ains nous parlos touchant Christ comme en sincerité, & comme de par Dieu, deuant Dieu.

12. Cùm venissem autem Troadem propter Evangelium Christi, & ostium mihi apertum esset in Domino.

Furthermore / when I came to Troas to preach Christs Gospel / and a dore was opened vnto me of the Lord.

13. Non habui requiem spiritui meo, eo quod non invenerim Titum fratrem meum, sed valefaciens eis, profectus sum in Macedoniam.

I had no rest in my spirit / because I found not Titus my brother / but took my leave of them / and went away into Macedonia.

14. Deo autem gratias, qui semper triumphat nos in Christo Iesu, & odorem notitiæ suæ manifestat per nos in omni loco.

Now thanked be vnto God which alwayes maketh vs to triumph in Christ & maketh manifest the sauour of his knowledge by vs in euery place.

15. Quia Christi bonus odor sumus Deo, in iis qui salvi fiunt, & in iis qui pereunt.

For we are vnto God the sweete sauour of Christ / in them that are saued / and in them which perish.

16. Aliis quidē odor mortis in mortem: aliis autem odor vitæ in vitam. Et ad hæc quis tam idoneus?

To the one we are the sauour of death vnto death / and to the other the sauour of life vnto life / and who is sufficient for these things?

17. Non enim sumus sicut plurimi, adulterantes verbum Dei, sed ex sinceritate, sed sicut ex Deo, coram Deo, in Christo loquimur.

For we are not as many which make marchandise of the worde of God: but as of synceritie / but as of God in the sight of God speake we in Christ.

2. An die Corinther.

Das II. Capitel.

12. Da ich aber gen Troada kam / zu predigen das Evangelium Christi / vnnd mir eine Thür auffgethan war in dem HERRN.

Oc der ieg kom til Troada / at predicke Christi Euangelium / oc mig vaar opladen en Dor i HErren.

13. Hatte ich keine ruhe in meinem geist / da ich Titum meinen Bruder nicht fand / Sonder ich macht meinen abschied mit jnen / vnnd fuhr auß in Macedoniam.

Da hafde ieg ingen roligheds min Aand / der ieg fand icke Titum min Broder / Men ieg skilde mig fra dem / oc foer vd til Macedoniam.

14. Aber Gott sey gedancket / der vns allezeit Sieg gibt inn Christo / vnd offenbaret den Geruch seiner Erkentniß / durch vns an allen örtern.

Men Gud vere tacket / som altid giffuer oss Seyer i Christo / oc obenbarer sit Vidskaffs luct / formedelst oss / i alle Stæder.

15. Denn wir sind Gott ein guter Geruch Christi / beyde vnter denen die selig werden / vnnd vnter denen die verloren werden.

Thi wi ere Christi gode luct for Gud / baade iblant dem som bliffue salige / oc iblant dem som bliffue forrabte.

16. Disen ein Geruch des Todes zum tode / Jenen aber ein Geruch des Lebens zum Leben. Vnd wer ist hiezu tüchtig?

Disse Dodens luct til deden / oc de andre liffsens luct til liffuit. Oc hvo er ber til bequem?

17. Denn wir sind nicht wie etliche vil / die mit Gottes Wort Krämerey treiben / Sondern als auß lauterkeit / vnnd als auß Gott für Gott / reden wir in Christo.

Thi wi ere icke / som mange andre / der forfalske Guds ord / Men wi tale klarlige i Christo / oc ige som aff Gud for Gud.

II. K. Korintuom.

Kapitola II.

12. Kdyż gsem pak přissel do Troady pro Ewangelium Krystowo / a dwéře mi bylo otewřiny w Pánu.

A gdym przyszedł do Troády ku przepowiedaniu Ewánielicky Krystusowey / y gdy mi sa drzwi przez Pána otworzone.

13. Nemél gsem žádného wypokogenj w Duchu mém / proto / že gsem nenalezl Tyta Bratra mého / ale rozžehnaw se nimi / sel gsem do Macedonye.

Nie mialem wżienia duchowi molemu / iżem nie nalazł Tyta brata mego / ale pożegnawszy sie z nimy / wyszedłem do Macedonicy.

14. Bohu pak dękugi / kterýž wždycky dáwá wám wítězstwij w Kristu Gežissy / a wúni známosti swé zgewuge skrze nás na každerm mjstě.

Ale dzięki Bogu / ktory nas zawsze zwycięzcami czyni w Krystusie / y wonność vznania swego obiáwia przez nas na kadym mieyscu.

15. Neb gsme Kristowa dobrá wuoně Bohu / w těch kteřjž magij spasení býti / y w těch kteřjž magij zahynauti:

Bo iesteśmy dobra wonność ia Krystusowa Bogu w tych ktorzy zbáwieni bywáią / y w tych ktorzy giną.

16. Gednim zagistě gsme wúnj smrtě k smrti: a ginjm wúně žiwota k žiwotu. A k tomu kdo tak hodný gest?

Tym wonność ia śmierci ná śmierć á onym wonność ia żywotá ku żywotowi / ale ku tym rzeczam kto iest godny?

17. Nebo negsme (iako gsau mnozj) zpolożjce Slowo Božjj / ale jako z vpřjmnosti / a jako z Boha / před oblicegem Boha / w Kristu mluwjme.

Bo nie przekupnemy iako wiele ich / słowem Bożym / ale iako z szczerości / iako z Bogá przed obliżnością Bożą w Krystusie mowimy.

1 וּמַתְחִלִּים אֲנַחְנוּ עוֹד לְהִשְׁתַּבֵּחַ בְּעַצְמֵנוּ אִם נִצְטָרֵךְ כְּמוֹ אֲנָשִׁים אֲגֶרוֹת לְשִׁבְחַ אֵלֵיכֶם אוֹ מִכֶּם אֶל־אֲחֵרִים׃

Començamos otra vez à alabarnos à nosotros mismos? O tenemos necessidad, como algunos, de letras de encomendacion para vosotros, ó de recommendacion de vosotros para otros?

2 אִגַּרְתֵּנוּ אַתֶּם הֵן הַנִּכְתָּבָה בְּלִבּוֹתֵינוּ הַנּוֹדָעָה וְנִקְרָאָה מִכָּל־הָאֲנָשִׁים׃

Nuestras letras soys vosotros mismos escriptas en nuestros coraçones las quales son sabidas y leydas de todos los hombres.

3 נוֹדָעִים כִּי־אַתֶּם אִגֶּרֶת הַמְּשִׁיחַ הַמְשֻׁרֶתֶת מֵאִתָּנוּ וְנִכְתָּבָה לֹא בְדִיו כִּי אִם בְּרוּחַ אֵל חַי לֹא בִּלּוּחוֹת הָאֶבֶן כִּי אִם בְּלֻחוֹת לִבּוֹת הַבָּשָׂר׃

Quando es manifiesto que soys letra del Christo administrada de nosotros, y escripta no con tinta mas con el Espiritu del Dios biuo: no en tablas de piedra, si no en tablas de carne del coraçon:

4 וּמִבְטָח כָּזֶה יֶשׁ־לָנוּ בַּמְּשִׁיחַ אֶל־הָאֱלֹהִים׃

Y tal confiança tenemos por el Christo para con Dios.

5 לֹא כִּי־שׁוִים אֲנַחְנוּ בְּנַפְשֵׁנוּ לַחְשֹׁב מְאוּמָה כְּמוֹ מִנַּפְשֵׁנוּ כִּי אִם־כִּנְיָנֵנוּ מֵאֱלֹהִים׃

No que seamos sufficientes de nosotros mismos para pensar algo como de nosotros mismos si no que nuestra sufficiencia es de parte de Dios.

6 אֲשֶׁר גַּם חִשָּׁוָה אוֹתָנוּ לִהְיוֹתֵנוּ מְשָׁרְתֵי בְרִית הַחֲדָשָׁה לֹא בְרִית הַסֵּפֶר כִּי אִם בְּרִית הָרוּחַ כִּי־הַסֵּפֶר מֵמִית וְהָרוּחַ מְחַיָּה׃

El qual aun nos hizo que fuessemos ministros sufficientes del Nueuo Testamento · no de la Letra mas del Espiritu: Porque la Letra mata, mas el Espiritu viuifica.

ΚΕΦΑΛ. γ'.

Ἀρχόμεθα πάλιν ἑαυτοὺς συνιστάνειν; ἢ μὴ χρῄζομέν, ὥς τινες, συστατικαὶ ἐπιστολαὶ πρὸς ὑμᾶς, ἢ ἐξ ὑμῶν συστατικαί;

Commençons-nous derechef à nous recommander nous-mesmes? ou bien auons nous faute comme quelques vns d'epistres recõmandatoires vers vous, ou de recommandatoires de par vous?

2. Ἡ ἐπιστολὴ ἡμῶν ὑμεῖς ἐστε, ἐγγεγραμμένη ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν, γινωσκομένη καὶ ἀναγινωσκομένη ὑπὸ πάντων ἀνθρώπων.

Vous estes nostre epistre escritte en nos cœurs: laquelle est cogneue & leuë de tous hommes.

3. φανερούμενοι ὅτι ἐστὲ ἐπιστολὴ Χριστοῦ διακονηθεῖσα ὑφ' ἡμῶν, ἐγγεγραμμένη οὐ μέλανι, ἀλλὰ πνεύματι θεοῦ ζῶντος, οὐκ ἐν πλαξὶ λιθίναις, ἀλλ' ἐν πλαξὶ καρδίας σαρκίναις.

Entant qu'il apparoist en vous que vous estes l'epistre de Christ, administree par nous, & escrite non point d'encre, mais de l'Esprit de Dieu viuant, nõ point en plaques de pierre, mais en plaques charnelles du cœur.

4. Πεποίθησιν δὲ τοιαύτην ἔχομεν διὰ τοῦ Χριστοῦ πρὸς τὸν θεόν.

Or auons-nous vne telle confiance en Dieu par Christ.

5. Οὐχ ὅτι ἱκανοί ἐσμεν ἀφ' ἑαυτῶν λογίσασθαί τι ὡς ἐξ ἑαυτῶν, ἀλλ' ἡ ἱκανότης ἡμῶν ἐκ τοῦ θεοῦ.

Non point que nous soyons suffisans de penser quelque chose de nous, comme de nous mesmes, mais nostre suffisance est de Dieu.

6. Ὃς καὶ ἱκάνωσεν ἡμᾶς διακόνους καινῆς διαθήκης, οὐ γράμματος, ἀλλὰ πνεύματος· τὸ γὰρ γράμμα ἀποκτέννει, τὸ δὲ πνεῦμα ζωοποιεῖ.

Lequel aussi nous à rendus suffisans pour estre ministres du nouueau Testamente, non pas de lettre, mais d'esprit: car la lettre tue, mais l'Esprit viuifie.

ג

1 מַתְחִילִים אֲנַחְנוּ עוֹד לְהִשְׁתַּבֵּחַ בְּעַצְמֵנוּ אִם נִצְטָרֵךְ כְּמוֹ אֲנָשִׁים אֲגֶרוֹת לְשִׁבְחַ אֵלֵיכֶם אוֹ מִכֶּם אֶל־אֲחֵרִים׃

Incominciamo noi dinuouo à commendar noi stessi? Habbiam noi bisogno, come alcuni, d'epistole de raccomandatione appresso di uoi ò di uoi ne de raccomandatione da parte vostra?

2 אִגַּרְתֵּנוּ אַתֶּם הֵן הַנִּכְתָּבָה בְּלִבּוֹתֵינוּ הַנּוֹדָעָה וְנִקְרָאָה מִכָּל־הָאֲנָשִׁים׃

Voi siete la nostra epistola scritta nei nostri cuori: laquale è conosciuta è letta da tutti gli huomini.

3 נוֹדָעִים כִּי־אַתֶּם אִגֶּרֶת הַמְּשִׁיחַ הַמְשֻׁרֶתֶת מֵאִתָּנוּ וְנִכְתָּבָה לֹא בְדִיו כִּי אִם בְּרוּחַ אֵל חַי לֹא בִּלּוּחוֹת הָאֶבֶן כִּי אִם בְּלֻחוֹת לִבּוֹת הַבָּשָׂר׃

Essendo manifesto che voi siete l'epistola di Christo amministrata da noi, scritta non con l'inchiostro, ma con lo Spirito di Dio Viuente: non ne le tauole di pietra, ma ne le tauole carnali del cuore.

4 תּוֹכְלָנָה כֵּן הַכְּבָא אִיתַ לוֹ בְּמְשִׁיחָא לְוָת אֱלָהָא׃

Et habbiamo una tal confidentia inuerso Dio per Christo.

5 לוֹ דַּחֲנַן מְהֵימָנִין דְּנִתְרַשֵׁא מִדֵּם צַיָּךְ מִמַּן נַפְשָׁן אֶלָּא חַיְלָן מִן אֱלָהָא הוּ׃

Non già che noi siamo sufficienti per noi stessi à pensar cosa alcuna, come da noi stessi, ma la nostra sufficientia è da Dio.

6 הוּ דְּאַשְׁוָן דַּחֲנַן מְשַׁמְּשָׁנֵי דִּתְיַתִּיקְנָא חַדְתָּא לָא בְּכְתָבָא אֶלָּא בְּרוּחָא כְּתָבָא גָּיר קְטָלָא רוּתָא דַּיִן מְיַחֵא׃

Il quale ci ha ancor fatti sufficienti ministri del nuouo Testamento, non de la lettera, ma de lo spirito: perciochè la lettera occide, e lo Spirito viuifica.

CAP. III.

INcipimus iterũ nosmetipsos commendare? aut nunquid egemus (sicut quidam) commendatitiis epistolis ad vos, aut ex vobis?

Doe we begin to prayse our selues againe? or needs we as some other, epistles of recommendation vnto you, or letters of recõmendation from you?

2. Epistola nostra vos estis, scripta in cordibus nostris, quæ scitur & legitur ab omnibus hominibus.

Ye are our epistle, written in our hearts, which is vnderstand and read of all men.

3. Manifestati quòd epistola estis Christi, ministrata à nobis, & scripta non atramento, sed Spiritu Dei vivi: non in tabulis lapideis, sed in tabulis cordis carnalibus.

In that ye are manifest, to be the epistle of Christ, ministred by vs, and written: not with inke, but with the spirite of the liuing God, not in tables of stone, but in fleshly tables of the heart.

4. Fiduciam autem talem habemus per Christum ad Deum.

And such trust haue we through Christ to God.

5. Non quòd sufficientes simus cogitare aliquid à nobis, quasi ex nobis: sed sufficientia nostra ex Deo est.

Not that we are sufficient of our selues, to thinke any thing as of our selues: but our sufficiencie is of God.

6. Qui & idoneos nos fecit ministros novi testamenti, non litera, sed Spiritu, litera enim occîdit, Spiritus autem vivificat.

Who also hath made vs able ministers of the newe testament, not of the letter, but of the Spirit: for the letter killeth, but the spirit giueth life.

Das III. Capitel.

HEben wir denn abermal an/ vns selbst zu preisen? Oder bedörffen wir/ wie etliche/ der Lobebrieff an euch/ oder Lobebrieff von euch?

VEgynde wi da atter/ at prise ess selff? Eller behoffue wi/ som nogle/ Loffuebreff til eder/ eller Loffuebreff aff eder?

2. Jr seyt vnser Brieff in vnser hertz geschrieben/ der erkannt vnnd gelesen wirdt von allen Menschen.

Jere vore Breff som er screffuet i vore Hierter/ som kendis ob læss aff alle Mennisse.

3. Die jhr offenbar worden seyt/ daß jhr ein Brieff Christi seyt/ durch vnser Predigampt zubereittet/ vnd durch vns geschrieben/ Nicht mit Dinten/ sondern mit dem Geist des lebendigen Gottes/ Nicht in steinern Tafeln/ sondern in fleischern Tafeln deß Hertzen.

J som ere bleffne obenbare/ at i ere Christi Breff/ tilberedde formedelst Predicke embedet/ or screffne aff oss/ Icke met Bleck/ men met den leffuende Guds Aand/ Icke i Stentaffler/ men i Hiertens Kiodtaffler.

4. Ein solch vertrauen aber haben wir durch Christum zu Gott.

Saadan fortrøstning haffue wi oc til Gud formedelst Christum.

5. Nicht daß wir tüchtig sind rath zu finden von vns selber/ als von vns selber/ sondern daß wir tüchtig sind/ ist von Gott.

Icke at wi ere duelig aff oss selff/ at tencke noget/ som aff oss selff/ Men at wi ere dueligе/ det er aff Gud.

6. Welcher auch vns tüchtig gemacht hat/ das Ampt zuführen des neuen Testaments/ nicht des Buchstabens/ sondern des Geistes. Denn der Buchstabe tödtet/ aber der Geist machet lebendig.

Huilcken som oc giorde oss dueligе/ at føre det nye Testamentis Embede/ Icke Bogstauens/ men Aandens. Thi at Bogstauen ihielslar/ Men Aanden gøre leffuende.

II. K Korintuom.

Kapitola III.

ZAčijnáme opět sami sebe chwáliti? Awssak/ždali potřebugeme (jako ginij někteřij) zchwalugitelných Listůw k wám/ nebo od wás?

Jaż sie zásłe zálecać poczynamy? Czyli potrzebuiemy/ iáko niektorzy listhow zalecáiacych do was ábo też od was zálecáiących?

2. List żagiste náss/ wy gste/ napsaný w Srdcých nassych/ kterýž to znagij a čtau wssyckni Lidé:

Listem nássym wy iesteście náss pisanym w sercách nássych/ ktory znáia y czytaia wssyscy ludzie.

3. A gest to zgewnk/ że gste wy List Krystůw/ od nás včiněný a psaný/ ne černidlem/ ale Duchem Boha żiwého: ne na Dskách kamennych/ ale na dskách tělesnych srdce wasseho.

Gdy sie okázuje/ że iesteście listhem Krystowym przez nás posługe sprawionym/ napisánym nie inkaustem/ ále duchem Bogá żywego/ nie ná tablicách kámiennych/ ále ná tabulcách serca cielesnych.

4. Dauffánij pak takowé máme/ skrze Krystá k Bohu.

A mamy tákowe vfánie ku Bogu przez Krystusá.

5. Ne abychom byli dostatečnij mysliti něco samiż sebe/ jakožto sami z sebe/ ale gestliže k čemu dostatečnij gsme/ to z Boha gest.

Nie iżebysmy byli godni sámi od siebie co myslić iákoby z nas sámych/ ále godność nássa z Bogá iest.

6. Kterýžto y hodné nás učinil služebnyki Nowého Zákona: ne Litery/ ale ducha/ neb Litera zabijgi/ ale Duch obżiwuge.

Ktory też vczynił nás godnemi sługámi nowego Testámenta/ nie pisma/ ále duchá/ ábowiem pismo zábija/ á duch ożywia.

ג

7 וְאִם כְּהֻנַּת הַמָּוֶת בְּסִפְרִים
מְחֻקָּה בָּאֲבָנִים הָיְתָה בְּכָבוֹד
כִּי אֲשֶׁר לֹא יָכְלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
לְהַבִּיט בְּפְנֵי מֹשֶׁה בַּעֲבוּר כְּבוֹד
פָּנָיו הֶחָבֵל׃

Y si el miniſterio de muerte formado en las piedras fue para gloria, tanto que los hijos de Iſrael no pudieſſen poner los ojos en la faz de Moyſen, à cauſa de la gloria de ſu roſtro, laqual auia de perecer.

8 כַּמָּה יוֹתֵר כְּהֻנַּת הָרוּחַ תִּהְיֶה
בְּכָבוֹד׃

Como no ſerá para mayor gloria el miniſterio del Eſpiritu?

9 וְאִם כְּהֻנַּת הַמִּשְׁפָּט כָּבוֹד
הָיָה כַּמָּה יוֹתֵר תּוֹתִיר כְּהֻנַּת
הַצְּדָקָה בְּכָבוֹד׃

Porque ſi el miniſterio de condemnacion fué de gloria, mucho mas abundará en gloria el miniſterio de juſticia.

10 כִּי הַמְכֻבָּד לֹא נִכְבַּד בְּחֶלֶק
הַזֶּה בַּעֲבוּר יֶתֶר הַכָּבוֹד׃

Porque loque fue tan glorioſo, en eſta parte ni aun fue glorioſo en comparacion de la excellente gloria.

11 וְאִם הֶחָבֵל בְּכָבוֹד כַּמָּה
יוֹתֵר הָעֹמֵד בְּכָבוֹד׃

Porque ſi loque perece es para gloria, mucho mas ſera para gloria loque permanece.

12 וְכִי־יֶשׁ־לָנוּ שִׂבְרָה בּוֹאת
עַל־כֵּן בְּבִטָּחוֹן דַּבָּה מְדַבְּרִים
אֲנַחְנוּ׃

Anſique teniendo tal eſperança, hablamos con mucha confiança:

13 וְלֹא כְמוֹ מֹשֶׁה נָתַן עַל־
פָּנָיו מַסְוֶה מֵהַבִּיט בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
בְּפָנָיו הֶהָבֵל לָסוֹף׃

Y no como Moyſen, que ponia vn velo ſobre ſu faz, para que los hijos de Iſrael no puſieſſe los ojos en ſu cara, cuya gloria auia de perecer:

ג

7 אַן דִּין תְּשְׁמְשְׁתָּבֵ֫ה
דְּמָוְתָא בְּכְתָבָא אֶתְרְשְׁמַת
בְּכַאבָא הֲוָת בְּתְשְׁבּוּחְתָּא
אֵיכְנָא דְּלָא יְשְׁפְּחוּן בְּנֵי
יִסְרָיֵל לְמֶחֱר בְּפַרְצוּפֵהּ
דְּמוּשָׁא מְטוּל שׁוּבְחֵ֫ה
דְּפַרְצוּפֵהּ הֲוָה דְּאִתְבַּטַּל׃

Hor ſe l'amministration de la morte ſcritta nelle lettere, e ſcolpita in pietre, fu talmente gloriosa, che i figliuoli d'Iſrael non potevano riguardar ne la faccia di Moiſe, per la gloria de la ſua faccia, che pur douena eſtinguerſi.

8 אֵיכְנָא הֵכִיל תְּשְׁמְשְׁתָּא
דְּרוּחָא לָ֫א יַתִּירָאִית
תְּהֵוֵא בְּשׁוּבְחָא׃

Come non ſerà maggiormente gloriosa l'amministration de lo Spirito?

9 אַן גִּיר לְתְשְׁמְשְׁתָּבֵ֫ה
דְּחוּיָבָא הֲוָא שׁוּבְחָא חַד
כְּמָה תְּתַיְתֵרִי תְּשְׁמְשְׁתָּא
דְּזַדִּיקוּתָא בְּשׁוּבְחָא׃

Imperoche ſe l'amministration de la condamnatione è ſtata gloriosa, molto maggiormente l'amministration de la giuſtitia abbonda in gloria.

10 אַף הוּ גִּיר דְּאִתְ לָא
מְשְׁתַּבְּחָא הֵי דְּאִשְׁתַּפְּחַ֫
בְּבוּחָמָא דָּהֲנָא שׁוּבְחָא
מִיַּתְרָ֫ן׃

Concioſia coſa che quel che fu glorificato, non fu glorificato in queſta parte, à comparation de la gloria che ſopr'abbonda.

11 אַן גִּיר מֵרֵם דְּאִתְבַּטַּל
מְשׁוּבְחָא הֲוָא יַתִּירָאִית
אֲרָא דְּמִתְקַיֵּם בְּשׁוּבְחָ֫
יַתִּירָ֫ן׃

Perciochè ſe fu glorioſo quel che ſi douea annullare, molto più è glorioſo quel che rimane.

12 מְטוּל דְּאִית לַן הֵכִיל
הֲנָא סַבְרָא יַתִּירָאִית בְּגַלָּא
עִין מְתְתַּרְגְּמִינַן׃

Hauendo dunque noi tale ſperanza, uſiamo molta liberta.

13 וְלָא אַךְ מוֹשָׁא דְּרֵמָא
הֲוָא תַּחְבִיתָא עַל אַפּוֹהִי
דְּלָ֫א יְחוּזוּן בְּנֵי יִשְׂרָ֫אֵל
בְּשׁוּלְמֵהּ דְּהֲוֵי דְּמִתְבַּטַּל׃

E non ſiamo come Moiſe che ſi poneua un velame ſopra la faccia, accioche i figliuoli d'Iſrael non riguardaſſero ne ſi fine di quelo che ſi douea annullare.

Γ'.

7. Εἰ δὲ ἡ διακονία τοῦ θανάτου ἐν γράμμασιν, ἐντετυπωμένη ἐν λίθοις, ἐγενήθη ἐν δόξῃ, ὥστε μὴ δύνασθαι ἀτενίσαι τοὺς υἱοὺς Ισραὴλ εἰς τὸ πρόσωπον Μωσέως, διὰ τὴν δόξαν τοῦ προσώπου αὐτοῦ, τὴν καταργουμένην.

Que ſi le miniſtere de mort eſcrit en lettres & en graué en pierres, à eſté glorieux, tellement que les enfans d'Iſrael ne pouuoient regarder en la face de Moyſe pour la gloire de ſa face: (laquelle gloire deuoit prendre fin.)

8. Πῶς οὐχὶ μᾶλλον ἡ διακονία τοῦ πνεύματος ἔσται ἐν δόξῃ;

Comment ne ſera plaſtoſt glorieux le miniſtere de l'Eſprit?

9. Εἰ γὰρ ἡ διακονία τῆς κατακρίσεως δόξα, πολλῷ μᾶλλον περισσεύσει ἡ διακονία τῆς δικαιοσύνης ἐν δόξῃ.

Car ſi miniſtere de condamnation a eſté glorieux, le miniſtere de iuſtice ſur paſſe de beaucoup en gloire.

10. Καὶ γὰρ οὐδὲ δεδόξασται τὸ δεδοξασμένον ἐν τούτῳ τῷ μέρει, εἵνεκεν τῆς ὑπερβαλλούσης δόξης.

Car meſme ce qui a eſté glorifié n'a point eſté glorifié en ceſt eſgard, à cauſe de la gloire qui ſurmonte.

11. Εἰ γὰρ τὸ καταργούμενον διὰ δόξης, πολλῷ μᾶλλον τὸ μένον ἐν δόξῃ.

Car ſi ce qui deuoit prendre fin, a eſté glorieux, ce qui eſt permanent, eſt beaucoup plus glorieux.

12. Ἔχοντες οὖν τοιαύτην ἐλπίδα, πολλῇ παρρησίᾳ χρώμεθα.

Depuis donc que nous auons vne telle eſperance, nous vſons de grande hardieſſe de parler,

13. Καὶ οὐ καθάπερ Μωσῆς ἐτίθει κάλυμμα ἐπὶ τὸ πρόσωπον ἑαυτοῦ πρὸς τὸ μὴ ἀτενίσαι τοὺς υἱοὺς Ισραὴλ εἰς τὸ τέλος τοῦ καταργουμένου.

Et ne ſommes point comme Moyſe, qui mettoit vn voile ſur ſa face, à ce que les enfans d'Iſrael ne regardaſſent à la conſommation de ce qui deuoit prendre fin.

7. Quod si ministratio mortis, literis deformata in lapidibus, fuit in gloria, ita ut non possent intendere filii Israël in faciem Moysi, propter gloriam vultus eius, quę evacuatur,

7. So aber das Ampt / das durch die Buchstaben tödtet / vnd inn die Steine ist gebildet / klarheit hatte / also daß die Kinder Israel nicht kondten ansehen das Angesicht Mosi / vmb der klarheit willen seines Angesichtes / die doch auffhöret.

7. Ale ponkwadž posluhowánij smrti pijsmem napsanť na Skách kamennych / mělo takowau sláwu / že nemohli pacikti Synowé Israhelstij w twář Moyžijssowu / pro slávu oblicege geho kteráž gest zkažena:

If then the ministration of death written with letters / and in grauen in stones / was glorious / so that the children of Israel could not beholde the face of Moses for the glore of his countenance (which glorie is done away.)

8. Quomodo non magis ministratio Spiritus erit in gloria?

8. Wie solte nicht vil mehr das Ampt / das den Geist gibt / klarheit haben?

8. Cim pak wjce posluhowánij Ducha budeslawné?

Howe shall not the ministration of the Spirite be more glorious?

9. Nam si ministratio damnationis, in gloria est: multo magis abundat ministerium iustitiæ in gloria.

9. Denn so das Ampt daß die Verdamniß prediget / klarheit hatte / vil mehr hat das Ampt daß die Gerechtigkeit prediget / überschwenckliche klarheit.

9. Nebo ponkwadž posluhowánij pomsty slawné gest / mnohem wjce přewyssuge posluhowánij sprawedlnosti slawau.

For if the ministerie of condemnation was glorious / much more doeth the ministration of the righteousnesse exceede in glorie.

10. Nam nec glorificatum est, quod claruit in hac parte, propter excellentem gloriam.

10. Denn auch jenes theil / das verkläret war / ist nicht für klarheit zu achten gegen diser überschwenckliche Klarheit.

10. Neb nenij oslaweno což se gi zasliwšlo maličko / prowywssenau slávu.

For euen that which was glorified / was not glorified in this point / that is / as touching the exceeding glorie.

11. Si enim quod evacuatur per gloriam est: multo magis quod manet, in gloria est.

11. Denn so das Klarheit hatte / das da auffhöret / vil mehr wird das Klarheit haben / das da bleibet.

11. Neb ponkwadž to což pominulo w slávě gest / gest mnohem wjce což zůstáwá / gestlit w slávě.

For if that which should be abolished / was glorious / much more shall that which remaineth / be glorious.

12. Habentes igitur talem spem, multa fiducia utimur.

12. Dieweil wir nun solche Hoffnung haben / brauchen wir grosser freudigkeit.

12. Protož magjce takowau nadžegi / mnohého dauffanij požjwáme:

Seeing then that we haue such trust / we vse great boldnes of speach.

13. Et non sicut Moyses ponebat velamen super faciem suam, ut non intenderent filii Israël in faciem eius quod evacuatur.

13. Vnd thun nicht wie Moses / der die Decke für sein Angesicht hieng / daß die Kinder Israel nicht ansehen kondten das ende des / der auffhöret.

13. A nejako Moyžijss kladl zástěru na twář swau / aby nehledjeli Synowé Israhelstij na twář geho genž pominugj:

And we are not as Moses / which put a vaile vpon his face / that the children of Israel should not looke vnto the ende of that which should be abolished.

14 כִּי֩ אִם֨ כָּהֹ֜ה כָּהֲתָ֣ה חִבּוּנָ֗תָם כִּי־ עַד־ הַיּ֨וֹם הַזֶּ֜ה הַמַּסְוֶ֤ה בְּמִקְרָא֙ בְּרִ֣ית יָשָׁ֔נָה מְעוֹדֶ֖ד לֹ֣א גָלוּי֑ אֲשֶׁ֥ר בַּמָּשִׁ֖יחַ יְהֻבָּֽל׃

(Y ansi los sentidos deellos se embotaron: porque hasta el dia de oy les queda el mismo velo no descubierto en la lecion del Viejo testamento, el qual por el Christo es quitado:

14 Ἀλλ' ἐπωρώθη τὰ νοήματα αὐτῶν· ἄχρι γὰρ τῆς σήμερον τὸ αὐτὸ κάλυμμα ἐπὶ τῇ ἀναγνώσει τῆς παλαιᾶς διαθήκης μένει μὴ ἀνακαλυπτόμενον, ὅτι ἐν Χριστῷ καταργεῖται.

Parquoi leurs entendemens sont endurcis: car iusqu'à ce iourd'hui ce mesme voile demeure en la lecture de l'ancien Testament: sans estre osté (lequel est aboli par Christ.)

15 כִּי֩ אִם֨ עַד־ הַיּ֜וֹם הַזֶּ֗ה בְּקָרְאָ֥ם מֹשֶׁ֛ה הַמַּסְוֶ֖ה עַל־ לִבָּ֥ם יָעֽוּד׃

Antes hasta el dia de oy quando Moysen es leydo, el velo està puesto sobre el coraçon deellos

15 Ἀλλ' ἕως σήμερον, ἡνίκα ἂν ἀναγινώσκηται Μωσῆς, κάλυμμα ἐπὶ τὴν καρδίαν αὐτῶν κεῖται.

Ains iusqu'à ce iourd'hui quand on lit Moyse, le voile demeure sur leur cœur.

16 וְאִם֙ יָשׁ֣וּבוּ אֶל־ יְהוָ֔ה יוּסַ֖ר הַמַּסְוֶֽה׃

Empero quando se conuirtieren àl Sennor, el velo se quitarà.)

16 Ἡνίκα δὲ ἐὰν ἐπιστρέψῃ πρὸς κύριον, περιαιρεῖται τὸ κάλυμμα.

Mais quand il se sera conuerti au Seigneur, le voile sera osté.

17 וַיהוָ֥ה הָרוּחַ֖ הוּא֑ וַאֲשֶׁ֨ר רוּחַ֙ יְהוָ֔ה שָׁ֖ם הַחֵפְשָֽׁה׃

Porque el Sennor es el Espiritu: y donde ay aquel Espiritu del Sennor, allì ay libertad.

17 Ὁ δὲ κύριος τὸ πνεῦμά ἐστιν· οὗ δὲ τὸ πνεῦμα κυρίου, ἐκεῖ ἐλευθερία.

Or le Seigneur est cest esprit-là: & là où est l'Esprit du Seigneur, là est liberté.

18 וַאֲנַחְנוּ֮ כֻּלָּ֣נוּ בְפָנִ֣ים גְּלוּיִ֔ים מְפַנִּ֖ים אֶל־ פָּנִ֑ים נַבִּ֣יט אֶת־ כְּב֤וֹד יְהוָה֙ וְנֶחְלָ֣ף לְחָמוּנָ֔תוֹ מִכָּב֥וֹד אֶל־ כָּב֖וֹד כְּמוֹ֥ מֵר֥וּחַ יְהוָֽה׃

Portanto nosotros todos, puestos los ojos como en vn espejo en la gloria del Sennor con cara descubierta, somos transformados de gloria en gloria en la misma semejança, como por el Espiritu del Sennor.

18 Ἡμεῖς δὲ πάντες ἀνακεκαλυμμένῳ προσώπῳ τὴν δόξαν κυρίου κατοπτριζόμενοι, τὴν αὐτὴν εἰκόνα μεταμορφούμεθα ἀπὸ δόξης εἰς δόξαν, καθάπερ ἀπὸ κυρίου πνεύματος.

Ainsi nous tous qui contemplons comme en vn miroir la gloire du Seigneur à face descouuerte, sommes transformes en la mesme image de gloire en gloire, comme de par l'Esprit du Seigneur.

ד

ד

1 עַל־ כֵּ֞ן בַּהֲיוֹת֣ לָ֗נוּ הַכְּהֻנָּ֤ה הַזֹּאת֙ כְּמוֹ֙ רָחֲמִ֣נוּ לֹ֣א נֶמְאָ֔ס לְשַׁמֵּ֖עַ אֶת־ דְּבָרֵֽינוּ׃

Por loqual teniendo nosotros esta administracion segun la misericordia que auemos alcançado, no faltamos:

ΚΕΦΑΛ. δ'.

Διὰ τοῦτο ἔχοντες τὴν διακονίαν ταύτην, καθὼς ἠλεήθημεν, οὐκ ἐκκακοῦμεν.

Pour ceste cause ayans ce ministere selon la misericorde que nous auons receuë, nous ne nous anonchalissons point.

א

1 עַל־ כֵּ֞ן בַּהֲיוֹת֣ לָ֗נוּ הַכְּהֻנָּ֤ה הַזֹּאת֙ כְּמוֹ֙ רָחֲמִ֣נוּ לֹ֣א נֶמְאָ֔ס לְשַׁמֵּ֖עַ אֶת־ דְּבָרֵֽינוּ׃

Per laqual cosa hauendo noi questa amministratione, secondo la misericordia che habbiam ricenuta, non manchiamo.

CAP. III. Das III. Capitel. Kapitola III.

14. Sed obtusi sunt sensus eorum. Vsque in hodiernum enim diem, idipsum velamen in lectione veteris testamenti manet non revelatum (quoniam in Christo evacuatur.)

Therefore their mindes are hardened: for vntil this day remaineth the same couering vntaken away in the reading of the Olde Testament, which vanisheth in Christ is put away.

14. Sondern jhre Sinne sind verstocket. Denn biß auff den heutigen tag bleibet dieselbige Decke vnauffgedecket / über dem alten Testament / wenn sie es lesen / welche in Christo auffgehöret.

Men deris sind ere forherdede. Thi der samme Skiul bliffue icke forraget / indtil denne dag / offuer det gamle Testamente / naar de dette læse / huilcket der forgaar i Christo.

14. Ale ztupenigsau sinisloẃ gegich. Nebo aż do dnessnijho dne ta zástěra w čtenij Starého Zákona zůstáwá neodkrytá / neb ta se skrze Krysta odgymá.

Ale zátwárdzone sa zmysły tich: ábowiem áż y do dzisieyszego dnia ta zasłona w czytániu stárego Testamentu trwa / nie bedąc odkryta / która przez Krystusa znikcona bywa.

15. Sed usque in hodiernum diē, cùm legitur Moyses, velamen positum est super cor eorum.

But euen vnto this day when Moses is read / the vaile is layd ouer their hearts.

15. Aber biß auff den heutigen tag / wenn Moses gelesen wird / henget die Decke für jhrem hertzen.

Men der skiul henger saar deris Hierter / indtil denne dag / naar Mose læsis.

15. Ale aż do dnessnijho dne / kdyż se čtau Knihy Mojžijssowy / zástěra gest położená na srdce gegich.

Ale áż do dzisieyszego dnia gdy Mojżesz czyrtan bywa / zasłoná leży ná sercu ich.

16. Cùm autem conversus fuerit ad Dominum, auferetur velamen.

Nevertheles when their heart shall bee turned to the Lorde / the vaile shalbe taken away.

16. Wenn es aber sich bekehrte zu dem HERRN / so würde die Decke abgethan.

Men der som der omuende sig til HERREN / da bleffue Skiuler borttaget.

16. Pakliby se obrátili ku Pánu Bohu / tehdáż odnata bude zástěra.

A gdy sie do Pána náwroci / bedzie odiętá zasłoná.

17. Dominus autem Spiritus est. Vbi autem Spiritus Domini: ibi libertas.

Now the Lord is the Spirit / & where the Spirit of the Lord is / there is liberte.

17. Denn der HERR ist der Geist. Wo aber der Geist des HERRN ist / da ist freiheit.

Thi HERREN er Aanden / Oc huor som HERRENS Aander / der er Frihed.

17. Neb PAN / Duch gest. A kde gest Duch PÁNĚ / tuť gest y swoboda.

A Pan iestci duch / á gdzież duch Pański / tamći wolność.

18. Nos verò omnes, revelata facie gloriam Domini speculantes, in eandem imaginem transformamur à claritate in claritatem; tanquam à Domini Spiritu.

But we all beholde as in a mirrour the glorie of the Lorde with open face / & are changed into the same image / from glorie to glorie / as by the Spirit of the Lord.

18. Nun aber schauen wir alle die klarheit des HERRN / wie in einm Spiegel / mit auff gedecktem angesichte / vnnd wir werden verkleret inn dasselbige Bilde / von einer klarheit zu der andern / als vom HERRN der der Geist ist.

Men nu spenler HERRENS klarhed sig i oss alle / met it bart Ansice / oc vi bliffue forklarede i det samme Billede / fra den ene klarhed til den anden / som aff HERRENS Aand.

18. My pak wssickni odkrytau twáří na slávu PÁNĚ hledijce / w týž obraz bywáme promněni od Slávy w Slávu / pakojto od Ducha PÁNĚ.

A my wszyscy odkrytym obliczem w chwale Páńskiey iako w zwierciedle się przypatrując w toż wiobrażenie przemieniani bywamy z chwały w chwałę / ták iáko od ducha Páńskiego.

CAP. IIII. Das IIII. Capitel. Kapitola IIII.

IDeo habentes hanc ministrationem: iuxta quod misericordiam cōsecuti sumus, non deficiemus.

Therefore / seeing that we haue this ministerie / as we haue receiued mercie / we faint not.

DArumb / dieweil wir ein solch Ampt haben / nach dem vns barmhertzigkeit widerfahren ist / so werden wir nicht müde.

DEr faare / efterdi wi haffue saadant et Embede / efter som oss stede Barmhertighed / Da bliffue wi icke trette.

Proto ż magijce toto přisluhowánij pokudż gsme milosrdenstwij dossli / nevstawáme w nem.

Dla tego máiąc vrząd tákowy / iákoż Krzyżmy otrzymali miłosierdzie / nie ostáwiamy.

ב: אל־קורינטים

ד

ב כִּי־אִם מַחְסַדִּים אֲנַחְנוּ אֶת־
הַעֲלְמוּת הַבֹּשֶׁת וְלֹא מְתַהַלְכִים
בְּעָרְמָה וְלֹא מַרְגִּילִים אֶת־דְּבַר
אֱלֹהִים כִּי אִם בְּדַעַת הָאֱמֶת
מַשְׁתַּבְּחִים אֶת־תְּהִלָּתֵינוּ אֶל־
כָּל־מַדַּע הָאֲנָשִׁים לִפְנֵי אֱלֹהִים׃

Antes quitamos de nosotros todos escõdrijos de venguença, no andando con astucia, ni adulterando la palabra de Dios: mas en manifestacion de verdad encomendãdonos à nosotrõs mismos à toda conciencia humana delante de Dios.

ג וְאִם גַּם חֲכֻסָּה בְשׂוֹרָתֵנוּ
בָּאוֹבְדִים תֶּכֶסֶה׃

Que si nuestro Euangelio es encubierto, à los que se pierden es encubierto.

ד בַּאֲשֶׁר אֱלֹהֵי הָעוֹלָם הַזֶּה עִוֵּר
אֶת־תַּבוּנַת חָרְשֵׁעִים מִנְּגֹהַ
אוֹר בְּשׂוֹרַת כְּבוֹד הַמָּשִׁיחַ אֲשֶׁר
הוּא דְמוּת הָאֱלֹהִים׃

En los quales el dios deeste siglo cegó los entendimientos de los incredulos, paraque no les resplandezca la lumbre del Euangelio de la gloria del Christo, elqual es la imagende Dios.

ה כִּי לֹא בְשַׂרְנוּ אֶת נַפְשֵׁנוּ
כִּי אִם אֶת יֵשׁוּעַ הַמָּשִׁיחַ אֲדוֹנֵינוּ
וְכִי־אֲנוּ עַבְדֵיכֶם בְּיֵשׁוּעַ׃

Porque no nos predicamos à nosotros mismos, si no à Iesus el Christo, el Sennor: y nosotros, vuestros sieruos por Iesus.

ו כִּי־הָאֱלֹהִים הָאוֹמֵר מֵחֹשֶׁךְ
לְנָגַהּ אוֹר הוּא נָגַהּ בְּלִבּוֹתֵינוּ
לְמָאוֹר דַּעַת כְּבוֹד אֱלֹהִים בְּפְנֵי־
יֵשׁוּעַ הַמָּשִׁיחַ׃

Porque el Dios, que dixo que de las tinieblas resplandeciesse la luz, es el que resplandeció en nuestros coraçones para illuminacion de sciencia (de la claridad de Dios) en la faz del Christo Iesus.

ז וְיֶשׁ לָנוּ אוֹצָר הַזֶּה בִּכְלֵי־
יוֹצֵר אֲשֶׁר רֹב הַגְּבוּרָה יְהִי־
לֵאלֹהִים וְלֹא מִמֶּנּוּ׃

Tenemos empero este thesoro en vasos de barro, à fin que la alteza sea de la virtud de Dios, y no de nosotros.

ב: לות קודיגתיא

ד

ב אֶלָּא אַסְלִינָן כַּסִּיתָה
דְּבָהְתָתָא וְלָא מְהַלְכִינָן
בְּחַרְעוּתָא וְלָא נְבִלִינָן
מִלְּתָה דַּאלָהָא אֶלָּא ב
בְּגַלְיוּתָא דְּשַׁרָרָא מְחַוְיִנָן
בַּסָּן לְכָלְהוֹן רַעְיָנָא דַּבְנֵי
נָשָׁא קֳדָם אֱלָהָא׃

Ma habbiam gittate via le coperte de la vergogna: non caminando con astutia, ne falsificando la parola di Dio, ma rendendoci approuati appresso ogni conscientia d'huomini dinanzi à Dio, con la manifestation de la Verità.

ג וְאִן דֵּין מְכַסֵּי הוּ
אֶוַנגֶלְיוֹן דִּילַן לְאִילֵּין דְּא
דַּאבְּדִין הוּ מְכַסֵּי׃

E sa il nostro Euangelio è ancor coperto è coperto tra quelli che periscono.

ד אִילֵּין דַּאלָהָה דְּעַלְמָא
הַנָּא עִוַּר מַדְּעֵיהוֹן עַל דְּלָא
מְהֵימְנִין דְּלָא יְדֵנַח לְהוֹן
נוּהֲרָה דַּאוֶנגֶלְיוֹן דְּשׁוּבְחָה
דְּמַשִּׁיחָא דְּהַוְיוּ דְמוּתֵיהּ
דַּאלָהָא׃

Ne i quali l'iddio di questo secolo ha accecati le menti, cioè degl'infedeli: acciochè non risplenda loro la luce de l'Euangelio de la gloria di Christo, il quale è imagine di Dio.

ה לָא הַוִינָא גַיר בַּסָּן מ
מִכְּרִזִינָן אֶלָּא לְמַשִּׁיחָא
יֵשׁוּעַ מָרַן לְנַפְשָׁן דִּין ד
דַּעַבְדֵיכוֹן חַנָּן מְטוּל יֵשׁוּעַ׃

Imperoche noi non predichiamo noi medesimi, ma Christo Iesv Signore: e noi esser vostri seruitori per Iesv.

ו מְטוּל דַּאלָהָא הוּ דַּאמַר
דְּמָן חֲשׁוֹכָא נְהוֹרָא יְדַנַח
הוּ דְּנַח בְּלִבְוָתָן דְּנְהַנְהַר ב
בִּידַעְתָא דְּשׁוּבְחָה דַּאלָהָא
בְּפַרְצוּפָה דְּיֵשׁוּעַ מְשִׁיחָא׃

Percioche Iddio, il qual commandò che la luce risplendesse da le tenebre, è quello che ha renduto splendore ne nostri cuori, per darci illuminatione de la cognitione de la gloria di Dio ne la faccia di Iesv Christo.

ז אִית לָן דֵּין סִימְתָא
הָדָא בְּמָאנָא דְּחַצְפָּן
דְּרְבוּתָא דְּחֵילָא מִן אֱלָהָא
תְּהֵוָא וְלָא מִנַּן׃

Ma noi habbiam questo tesoro in vasi di terra, acciochè l'eccellentia de la fortezza sia da Dio, e non da noi.

2. Ἀλλ' ἀπειπάμεθα τὰ κρυπτὰ τῆς αἰσχύνης, μὴ περιπατοῦντες ἐν πανουργίᾳ, μηδὲ δολοῦντες τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ τῇ φανερώσει τῆς ἀληθείας συνιστάντες ἑαυτοὺς πρὸς πᾶσαν συνείδησιν ἀνθρώπων, ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ.

Ains nous auons entierement reiettés les cachettes de honté: ne cheminans point auec ruse, & ne falsifians point la parole de Dieu, mais nous approuuans à toute conscience des hommes deuant Dieu par la manifestation de la verité.

3. Εἰ δὲ καὶ ἔστι κεκαλυμμένον τὸ εὐαγγέλιον ἡμῶν, ἐν τοῖς ἀπολλυμένοις ἐστὶ κεκαλυμμένον.

Que si nostre Euangile est encores couuert, il est couuert à ceux qui perissent:

4. Ἐν οἷς ὁ θεὸς τοῦ αἰῶνος τούτου ἐτύφλωσε τὰ νοήματα τῶν ἀπίστων, εἰς τὸ μὴ αὐγάσαι αὐτοῖς τὸν φωτισμὸν τοῦ εὐαγγελίου τῆς δόξης τοῦ Χριστοῦ, ὅς ἐστιν εἰκὼν τοῦ Θεοῦ (τοῦ ἀοράτου)

Esquels le Dieu de ce siecle à aueuglé les entendemens, affin qu'ils ne voyent les incredules, à ce que la lumiere de l'Euangile de la gloire de Christ (qui est l'image de Dieu) ne leur resplendisse.

5. Οὐ γὰρ ἑαυτοὺς κηρύσσομεν, ἀλλὰ Χριστὸν Ἰησοῦν κύριον, ἑαυτοὺς δὲ δούλους ὑμῶν διὰ Ἰησοῦν.

Car nous ne nous preschons point nous-mesmes, mais Iesus Christ le Seigneur: & que nous sommes vos seruiteurs pour l'amour de Iesus.

6. Ὅτι ὁ θεὸς ὁ εἰπὼν ἐκ σκότους φῶς λάμψαι, ὃς ἔλαμψεν ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν, πρὸς φωτισμὸν τῆς γνώσεως τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ ἐν προσώπῳ Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Car Dieu qui a dit que la lumiere resplendist des tenebres, est celui qui a relui en nos cœurs, pour donner illumination de la cognoissance de la gloire de Dieu en la face de Iesus Christ.

7. Ἔχομεν δὲ τὸν θησαυρὸν τοῦτον ἐν ὀστρακίνοις σκεύεσιν, ἵνα ἡ ὑπερβολὴ τῆς δυνάμεως ᾖ τοῦ Θεοῦ καὶ μὴ ἐξ ἡμῶν.

Mais nous auons ce threfor en vaisseaux de terre, afin que l'excellence de ceste force soit de Dieu, & non point de nous:

CAP. IIII.

2. Sed abdicamus occulta dedecoris, non ambulantes in astutia, neque adulterantes verbum Dei, sed in manifestatione veritatis commendantes nosmetipsos ad omnem conscientiam hominum coram Deo.

But haue cast from vs the cloke of shame: and walke not in craftines: neither handle we the worde of God deceytfully: but in declaration of the truth we approue our selues to euery mans conscience in the sight of God.

3. Quòd si etiam opertum est Evangelium nostrum, in iis qui pereunt est opertum.

If our Gospell be hyd: it is hyd to them that are lost.

4. In quibus Deus huius seculi excæcavit mentes infidelium, ut non fulgeat illuminatio Evangelii gloriæ Christi, qui est imago Dei.

In whome the god of this worlde hath blinded the mindes (that is) of the infidels: that the light of the glorious Gospell of Christ: which is the image of God: should not shine vnto them.

5. Non enim nosmetipsos prædicamus, sed Iesum Christum Dominum nostrum: nos autem servos vestros per Iesum.

For we preach not our selues: but Christ Iesus the Lorde: and our selues your seruants for Iesus sake.

6. Quoniam Deus qui dixit de tenebris lucem splendescere, ipse illuxit in cordibus nostris ad illuminationem scientiæ claritatis Dei in facie Christi Iesu.

For God that commanded the light to shine out of darkenes: is he which hath shined in our heartes: to giue the light of the knowledge of the glory of God in the face of Iesus Christ.

7. Habemus autem thesaurum istum in vasis fictilibus: ut sublimitas sit virtutis Dei, & non ex nobis.

But we haue this treasure in earthen vessels: that the excellencie of that power might be of God: and not of vs.

Das IIII. Capitel.

2. Sondern meiden auch heimliche schand / vnd gehen nicht mit schalckheit vmb / felschen auch nicht Gottes Wort / sondern mit offenbarung der Warheit / vnd beweisen vns wol gegen aller Menschen Gewissen / für Gott.

Men fly lenlig skendzel / oc omgaass icke met skalckhed / forfalske oc icke Guds ord / Men met sandheds obenbarelse / oc bewise oss vel mod alle Menniskis samuetighed saar Gud.

3. Ist nun vnser Evangelium verdeckt / so ist es inn denen / die verloren werden / verdecket.

Er nu vore Euangelium skiult / da er det skiult saar dem / som bliffue forabte.

4. Bey welchen der Gott diser Welt der vnglaubigen sinn verblendet hat / daß sie nicht sehen das helle Liecht des Evangelii von der klarheit Christi / welcher ist das ebenbilde Gottes.

Hoss hullcke denne Verdens Gud / haffuer forblinder de Vantroes sind / saa at de icke see det klare Euangelij liuss om Christi klarhed / hullcken som er Guds rette Billede.

5. Denn wir predigen nicht vns selbs / sondern Jesum Christum / daß er sey der HERR / Wir aber eure Knechte vmb Jesu willen.

Thi wi predicke oss icke selff / Men Jhesum Christum / hand er ta HERREN / Oc wi eders Tienere for Jhesus skyld.

6. Denn Gott / der da hieß das Liecht auß der finsterniß herfür leuchten / der hat einen hellen schein in vnser hertzen gegeben / daß durch vns entstünde die erleuchtung von der erkentniß der klarheit Gottes / in dem Angesichte Jesu Christi.

Thi Gud som bad Liusset skinne frem aff mørcket / Hand gaff je klare skin i vore Hierter / at den oplysning om Guds klarheds vidskaff er frem kommen formedelst oss / i Jhesu Christi Ansicte.

7. Wir haben aber solchen Schatz in jrrdischen gefessen / auff daß die überschwengliche krafft sey Gottes / vnd nicht von vns.

Wi haffue oc dette Liggende skæ i Jordkar / paa det at den offuernetlis kræfft skal vere Guds / oc icke aff oss.

Kapitola IIII.

2. Ale odmistáme skrytě hanebnosti / nechodijce w chytrosti / ani sſtěnˇ s Slowem Bozjim se obtragugjce / ale w zgewenij prawdy zchwalugjck sami sebe w kazdeˇho swědomij lidskeho před Bohem.

Alesmy odrzucili prece pokrywánia nie przystoyne / nie postępuiąc w przewrotności / áni fálssiwie słowá Bożego / ale okázanim prawdy zálecáiąc sie w oczach kazdego sumienia ludzi przed Bogiem.

3. Pakli gesstě zakryté gest Ewangelium nasse / w tech ktery gsu hynau / zakryté gest.

Ale ſtě też ſest zákrytá Ewánielia naſſa / ſestli zakrytá tym ktorzy zginą.

4. W nichžto Buoh Swěta tohoto / oslepil mysli newerných / aby se gim nezasswitilo swětelo Ewangelium Sláwy Krystowy / kterýž gest obraz Bożij.

W ktorych Bog świata tego oślepił umysły / to ieſt w niewiernych / áby im nie świeciła światłość Ewánielium Krystusowego / ktoryeſt wiobrázeniem Bożym.

5. Neb my nekážeme sami sebe / ale Gežisse Krysta Pána nasseho: sami pak o sobě prawime / že gsme služebnijcy wassi pro Gežisse.

Abowiem nie sámi siebie przepowiedámy / ale Krystusá Jezusá Pánem / á sámi siebie ſługámy waſſemi dla Jezuſá.

6. Nebo Buoh / kterýž rozkázal / aby swětlo temnostij se zaswijtilo / ten oswijtil Srdce nasse / k oswijcenij poznánij Sláwy Bożij skrze twář Gežisse Krysta.

Abowiem Bóg ktory rzekł / áby sie z ciemnoſci światłość wyſáśnika / ten ieſt ktory ſie owiecił w sercách náſſych ku poddániu świátłości vmysłu chwały Bożey w obliczu Jezuſá Krystuſá.

7. Mámě pak poklad tento w Nádobách hlinénnych / aby mocy wywýssenost byla Bozij / a ne z nás.

Amamy ten ſtarb w naczyniu glinianym / aby ten mocy zacność była Bożą / á nie zwas.

ד

8 בְּכָל מַדָּם דַּיְן מִת
מְתַאְלְצִינַן אֱלָּא לָ
מְתַחַבְּדִינַן מְתַטְּרִינַן א
אֱלָּא לָא חַיְבִינַן׃

Quando noi siamo in tutte le cose tribulati, ma non però ne siamo oppressi: ci trouiamo in estrema necessità, ma non però destituiti.

9 מְתַרְדְּפִינַן אֱלָּא לָ
מְשְׁתַּבְּדִינַן מְסְתַּחְפִינַן א
אֱלָּא לָא אֲבְרִינַן׃

Siamo perseguitati, ma non abbandonati: siamo abattuti, ma non periamo.

10 בְּכָל זְבַן גֵּיר מְיִתוּתָה
דִּישׁוּעַ בְּמַגְרִין שְׁהֵילִינַן
דַּאף חַיְהֵי דִּישׁוּעַ בְּמַגְרִין
יְתַגְלוֹן׃

Portando sempre attorno nel nostro corpo la mortificatione del Signor Iesv: accioche ancor la vita di Iesv si manifesti nel corpo nostro.

11 אַף חְנַן גֵּיר חַיֵּא לְמוֹתָא
מְשְׁתַּלְמִינַן מְטוּל יְשׁוּעַ
הָכְנָא אַף חַיְהֵי דִּישׁוּעַ
יְתַגְלוֹן בְּבַסְרָן הָכָ ד
דְּמָאר ת׃

Imperoche noi, che viuiamo, siamo sempre dati à morire per Iesv: accioche ancor la vita di Iesv si manifesti ne la nostra carne mortale.

12 הָכֵ מוֹתָא
מְתַחַפַּט וְחַיֵּא בְּכוֹן׃

La morte dunque opera certamente in noi, ma la vita in voi.

13 אַף חְנַן הָכֵיל דְּחָדָא
הֵי רוּחָא דְּהֵימְנוּתָא אֵית
לָן אֵיכְ דִּכְתִיב דְּהֵימְנֵת
מְטוּל הָנָא אַף מְלַלְ ת
מְהֵימְנִינַן מְטוּל הָנָא אַף
מְמַלְלִינַן׃

Nondimeno hauendo noi il medesimo spirito di fede, secondo quel che è scritto, Io ho creduto, e però ho parlato: ancor noi crediamo, e però parliamo.

ד

8 בְּכֹל צָרָה וְמְצוּקָה לָנוּ בַּכֹּל אֲנָחְנוּ
לֹא נֶחָנָק מְעֻלָּפִים אֲנָחְנוּ אֲבָל
לֹא שְׁכוּלִים׃

En todo somos attribulados, más nó nós estrechamos: dudamos, mas no desesperamos.

9 נִרְדָּפִים וְלֹא עֲזוּבִים נְמֻכִּים
וְלֹא אוֹבְדִים׃

Padecemos persecucion, mas no somos desamparados en ella somos abatidos, mas no perecemos.

10 וְתָמִיד אֶת־הֲמוֹתַת אֲדֹנֵינוּ
יֵשׁוּעַ בְּגוּפוֹתֵינוּ סָבִיב סְבִיב
נוֹשְׂאִים אֲשֶׁר גַּם חַיֵּי יֵשׁוּעַ
בְּגוּפוֹתֵינוּ יִגָּלֶה׃

Siempre traemos por todas partes la mortificacion del Sennor Iesus en nuestro cuerpo, paraque tambien la vida de Iesus sea manifestada en nuestros cuerpos.

11 כִּי בָעֵת חַיֵּינוּ כַּצֹּאן הַהֲרֻגָה
הוּשַׁחְנוּ בַּעֲבוּר יֵשׁוּעַ אֲשֶׁר גַּם
חַיֵּי יֵשׁוּעַ יִגָּלוּ בִּבְשָׂרֵנוּ הַמֵּת׃

Porque siempre nosotros que biuimos, somos entregados à muerte por Iesus: paraque tambien la vida de Iesus sea manifestada en esta nuestra carne mortal.

12 לָכֵן הַמָּוֶת פּוֹעֵל בָּנוּ וְהַחַיִּים
בָּכֶם׃

De manera que la muerte obra en nosotros, y en vosotros la vida.

13 וְכִי יֶשׁ לָנוּ רוּחַ הָאֱמוּנָה
הַזֹּאת כַּכָּתוּב הֶאֱמַנְתִּי כִּי
אֲדַבֵּר וַאֲנַחְנוּ מַאֲמִינִים כִּי
נְדַבֵּר׃

Mas porque tenemos el mismo Espiritu de fe, conforme à loque esta escripto Crey, por loqual tambien hable: nosotros tambien creemos, por loqual tambien hablamos:

Β΄.

8. Ἐν παντὶ θλιβόμενοι, ἀλλ' οὐ στενοχωρούμενοι· ἀπορούμενοι, ἀλλ' οὐκ ἐξαπορούμενοι·

Estans oppressés en toutes sortes: mais non point reduits du tout à l'estroit: estans en perplexité: mais non point destitués:

9. Διωκόμενοι, ἀλλ' οὐκ ἐγκαταλειπόμενοι· καταβαλλόμενοι, ἀλλ' οὐκ ἀπολλύμενοι.

Estans persecutés, mais non point abandonnés: estans abbatus, mais non point perdus:

10. Πάντοτε τὴν νέκρωσιν τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ ἐν τῷ σώματι περιφέροντες, ἵνα καὶ ἡ ζωὴ τοῦ Ἰησοῦ ἐν τῷ σώματι ἡμῶν φανερωθῇ.

Portans toufiours par tout en noſtre corps la mortification du Seigneur Ieſus, afin auſſi que la vie de Ieſus ſoit manifeſtee en noſtre corps.

11. Ἀεὶ γὰρ ἡμεῖς οἱ ζῶντες, εἰς θάνατον παραδιδόμεθα διὰ Ἰησοῦν, ἵνα καὶ ἡ ζωὴ τοῦ Ἰησοῦ φανερωθῇ ἐν τῇ θνητῇ σαρκὶ ἡμῶν.

Car nous qui viuons, ſommes touſiours liurés à mort pour l'amour de Ieſus, afin auſſi que la vie de Ieſus ſoit manifeſtee en noſtre chair mortelle.

12. Ὥστε ὁ μὲν θάνατος ἐν ἡμῖν ἐνεργεῖται, ἡ δὲ ζωὴ ἐν ὑμῖν.

Parquoi la mort ſe deſploye en nous, mais la vie en vous.

13. Ἔχοντες δὲ τὸ αὐτὸ πνεῦμα τῆς πίστεως, κατὰ τὸ γεγραμμένον· Ἐπίστευσα, διὸ ἐλάλησα, καὶ ἡμεῖς πιστεύομεν, διὸ καὶ λαλοῦμεν.

Or comme ainſi ſoit que nous aiõs vn meſme eſprit de foy, ſelon qu'il eſt eſcrit, I'ai creu, pource ai ie parlé: auſſi croyons nous, & pourtant parlõs nous.

CAP. IIII. Das IIII. Capitel. Kapitola IIII.

8. In omnibus tribulationem patimur, ſed non anguſtiamur: aporiamur, ſed non deſtituimur.

We are afflicted on euery ſide: yet are wee not in diſtreſſe: in pouerte: but not ouercome of pouerte.

8. Wir haben allenthalben trůbſal/ aber wir ängſten vns nicht. Vns iſt bange/ aber wir verzagen nicht.

Wi haffue alleuegne bedroffuelſe/ Men wi gremme officke. Wi haffue angſt/ Men wi ere icke miſtroſtige.

8. We wſem zámutek trpjme/ ale neſtyſkáme ſobě: Pratuge me/ ale nebýwáme opuſſtěni:

Gdy my we wſem bywamy vtrapient/ ale przedſie nie ieſtěſmy ácánient/ warpimy/ ale nie zwarpimy.

9. Perſecutionem patimur, ſed non derelinquimur, deiicimur, ſed non perimus.

We are perſecuted/ but not forſaken: caſt downe/ but we periſh not.

9. Wir leiden verfolgung / Aber wir werden nicht verlaſſen. Wir werden vntergedruckt/ aber wir kommen nicht vmb.

Wi lide forfolgelſe/ men wi bliffue icke forladne. Wi vndedryckis/ Men mi ødeleggis icke.

9. Protiwenſtwj trpjme/ ale nebýwáme přemoženi/ Býwáme ſnitženi/ ale nebýwáme zahanbeni: Býwáme potupeni/ ale nehyneme:

Przeſladowánie cierpimy/ ále nie bywamy opuſzczeni bywamy zrzuceni/ ále nie giniemy.

10. Semper mortificationem Ieſu in corpore noſtro circunferentes, ut & vita Ieſu manifeſtetur in corporibus noſtris.

Euery where we beare about in our bodie the dying of the Lorde Jeſus: that the life of Jeſus might alſo be made manifeſt in our bodies.

10. Vnnd tragen vmb allezeit das ſterben des HERRN Jeſu an vnſerm Leibe / auff daß auch das leben des HERRN Jeſu an vnſerm Leibe offenbar werde.

Oc wi bære alldd vor HERRIS Jheſu Død omkring / i vort Legeme/ Paa det at oc vor HERRIS Jheſu Liff ſkal obenbaris i vort Legeme.

10. Wždycky mrtwenij Geſſiſſowo na tele swém noſſce/ aby žiwot Geſſiſſůw na tele naſſem zgewen byl.

Záwſſe vmartwienie Páná Jezuſowe noßac ná ciele/ aby y on žywot Páná Jezuſow w nášym ciele był okazan.

11. Semper enim nos qui vivimus, in mortem tradimur propter Ieſum: ut & vita Ieſu manifeſtetur in carne noſtra mortali.

For we which liue/ are alwayes deliuered vnto death for Jeſus ſake/ that the life alſo of Jeſus might bee made manifeſt in our mortall fleſh.

11. Denn wir/ die wir leben/ werden immerdar in den Todt gegeben vmb Jeſu willen/ Auff daß auch/ das leben Jeſu offenbar werde an vnſerm ſterblichen fleiſche.

Fordi at wi/ wi ſom leffue/ bliffue ſtedze giffne i Døden/ for Jheſu ſkyld/ Paa det/ at Jheſu Liff oc ſkal obenbaris i vort dødelige kød.

11. Neb wždycky my kteříž gſme žiwi/ na Smrt býwáme wydáni pro Geſſiſſe/ aby y žiwot Geſſiſſůw zgewen byl ná naſſem smrtedlném tele.

Abowiem my ktorzy żywiemy/ záwſſe bywamy wydáni ná śmierć dla Jezuſá/ aby też żywot Jezuſow był okazan w śmiertelnym ciele náßym.

12. Ergo mors in nobis operatur, vita autem in vobis.

So then death worketh in vs/ and life in you.

12. Darumb ſo iſt nun der Todt mechtig im vns / aber das Leben in euch.

Der faare ſaa er nu Døden mectig i oſſ/ Men Liffuet i eder.

12. Protož ſmrt w nás panuge/ ale w wás žiwot.

A ták że w nás okazuje śmierć moc ſwoię/ á żywot w was.

13. Habentes autem eundem ſpiritum fidei, ſicut ſcriptum eſt: Credidi, Propter quod locutus ſum: & nos credimus, propter quod & loquimur.

And becauſe we haue the ſame Spirit of fayth/ according as it is written/ I believed/ and therefore haue I ſpoken/ we alſo believe/ and therefore ſpeake.

13. Dieweil wir aber denſelbigen Geiſt des Glaubens haben / nach dem geſchrieben ſtehet / Ich glaube/ darumb rede ich / So glauben wir auch/ darumb ſo reden wir auch.

Oc efterdi wi haffue den ſamme Troens Aand/ efter ſom ſcreffuet ſtaar/ Jeg trór/ der faare taler jeg. Saa tro wi oc/ der faare tale wi oc.

13. A wſſak magjce gednoho ducha wjry/ pakož pſáno geſt: Wwěřil gſem/ protož gſem mluwil: A my wěřijme/ protož také y mluwijme:

Ale mamy tegož ducha wiáry/ iáko napiſano teſt/ Vwierzyłem á przeto ſem mowił/ y my też wierzymy/ y dla tego też mówimy.

14 יוֹדְעִים כִּי־הַקָּם אֶת־
אֲדֹנֵינוּ יֵשׁוּעַ גַּם אוֹתָנוּ בְּיֵשׁוּעַ
יָקִים וְיַעֲמִידֵנוּ עִמָּכֶם׃

Eſtando ciertos que el que leuantó àl Sennor Ieſus, à noſotros tambien nos leuantarà por Ieſus y nos pondrà con voſotros.

14 יְדַעִין דַּאֲשְׁרֵי מָן דְּאָקִים יָת מָרָן יְשׁוּעַ אַף יָתָן בְּיֵשׁוּעַ יְקִים וְיָקְרֵנָן אַפֵּיכוֹן לְוָתֵהּ׃

Sapendo che colui che ha riſuſcitato il Signor Iesv riſuſcitarà noi ancora per Iesv e farà accostarsi con la preſenza sua con eſſonsi.

14. Εἰδότες ὅτι ὁ ἐγείρας τὸν κύριον Ἰησοῦν, καὶ ἡμᾶς διὰ Ἰησοῦ ἐγερεῖ, καὶ παραστήσει σὺν ὑμῖν.

Sachant que celui qui a reſſuſcité le Seigneur Ieſus: nous reſuſcitera auſſi par Ieſus, & nous fera comparoir en ſa preſence auec vous.

15 כִּי כָּל־דְּבָרִים בַּעֲבוּרְכֶם
אֲשֶׁר הַתְּחִנָּה הַמּוֹתֶרֶת בְּחוֹנָדַת
הָרַבִּים תּוֹתִיד לְכָבוֹד אֱלֹהִים׃

Porque todas eſtas coſas padecemos por voſotros. paraque abundando la gracia por muchos, en el hazimiento de gracias abunde tambien à gloria de Dios.

15 אֲרֵי כָּל־מִדְּעַבְדִין בְּגִינֵיכוֹן דְּסַגְיָא מְטוֹלְתָּכוֹן הוּ וְיַתֵּר מִתְיַתְּרָא טַיְבוּתָא בְּיַד סַגְיָא תְּסַגֵּא תּוֹדְיָתָא לְשׁוּבְחָה דֵּאלָהָא׃

Perche tutte le coſe ſon per Voi, accioche la gratia che è ſopr'abundante, per il ringratiamento di molti ridondi à la gloria di Dio.

15. Τὰ γὰρ πάντα δι' ὑμᾶς, ἵνα ἡ χάρις πλεονάσασα διὰ τῶν πλειόνων τὴν εὐχαριστίαν περισσεύσῃ εἰς τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ.

Car toutes choſes ſont pour vous, afin que ceſte treſgrande grace redonde à la gloire de Dieu, par le remercierment de pluſieurs.

16 עַל־כֵּן לֹא נִיעַף וְאִם
אָדָמֵנוּ הַחִיצוֹן נַשְׁחַת אַךְ הַפְּנִימִי
מִתְחַדֵּשׁ מִיָּמִים לְיָמִים׃

Portanto no faltamos: antes aunque eſte nueſtro hombre exterior ſea corrompido, el interior empero ſe renueua de dia en dia.

16 עַל כֵּן לָא מָאֲנָא לָן אַף אֱן גֶּבֶר נָשָׁן דְּבַר בָּרָא מִתְחַבַּל אֱלָהֵן דְּמָן לְגַו מִתְחַדַּת יוֹם מִן יוֹם׃

Per laquel coſa noi non manchiamo; anci quantunque el noſtro huomo eſteriore ſi corrompa, nondimeno l'interiore ſi rinuoua di giorno in giorno.

16. Διὸ οὐκ ἐκκακοῦμεν, ἀλλ' εἰ καὶ ὁ ἔξω ἡμῶν ἄνθρωπος διαφθείρεται, ἀλλ' ὁ ἔσω ἡμῶν ἀνακαινοῦται ἡμέρᾳ καὶ ἡμέρᾳ.

Parquoi nous ne nous acconchaliſſons point: ains combien que noſtre homme exterieur ſe dechee, toutesfois l'interieur eſt renouuellé de iour en iour.

17 כִּי־הַצַּע קְטוֹן וְשֶׁצֶף צָרוֹתֵינוּ
וּמְצוּקוֹתֵינוּ מְיַתֵּר אֶל־יֶתֶר
רַחֲמִים גְּדוֹלִים חֶסֶד וְכָבוֹד
עוֹלָם פּוֹעֵל לָנוּ׃

Porque loque al preſente es momentaneo y leue de nueſtra tribulacion, ſobre manera alto y eterno peſo de gloria nos obra.

17 אֲרֵי עִדַּן זְעֵיר דִּבְעֵנְיָנָא הָנָא בְּדַשְׁבַ וְעוֹבֵד וְקַלִּיל שׁוּבְחָא דְּלָא סָכָא לְעָלַם עָלְמִין מְסַגֵּא לָן׃

Imperoche la noſtra tribulatione ſpra modo breue e leggiera, operain noi un eterno peſo di gloria marauiglioſamente eccellente.

17. Τὸ γὰρ παραυτίκα ἐλαφρὸν τῆς θλίψεως ἡμῶν, καθ' ὑπερβολὴν εἰς ὑπερβολὴν αἰώνιον βάρος δόξης κατεργάζεται ἡμῖν.

Car noſtre legere affliction, qui ne fait que paſſer, produit en nous vn poids eternel d'vne gloire excellentement excellente.

18 כִּי לֹא מַבִּיטִים אֲנַחְנוּ אֶל־
הַנִּרְאִים כִּי־אִם אֶל־אֲשֶׁר לֹא
נִרְאִים כִּי הַנִּרְאִים מְזַמָּנִים
הֵמָּה וַאֲשֶׁר אֵינָם נִרְאִים לָכֶל־
עוֹלָמִים׃

No mirando noſotros à loque ſe vee, mas à loque no ſe vee, porque loque ſe vee, temporal es mas loque no ſe vee, eterno.

18 לָא מְסַכְּלִין אֲנַחְנָא לְדִמְתְחֲזַן אֱלָהֵן לְדִלָּא מִתְחֲזַן אֲרֵי דִמְתְחֲזַן זִמְנִין הִנּוּן וּדְלָא מִתְחֲזַן דַּיְמִין הִנּוּן לְעָלַם׃

Mentre noi conſideriamo le coſe che ſi veggono, ma quelle che non ſi vedono. Perciochè le coſe che ſi veggono, ſon temporali, e quelle che non ſi veggono, ſono eterne.

18. Μὴ σκοπούντων ἡμῶν τὰ βλεπόμενα, ἀλλὰ τὰ μὴ βλεπόμενα· τὰ γὰρ βλεπόμενα, πρόσκαιρα, τὰ δὲ μὴ βλεπόμενα, αἰώνια.

Quand nous ne regardons point aux choſes viſibles, mais aux inuiſibles: car les choſes viſibles ſont pour vn temps: mais les inuiſibles ſont eternelles.

CAP. IIII. Das IIII. Capitel. Kapitola IIII.

14. Scientes quoniam qui ſuſcitavit Ieſum, & nos cum Ieſu ſuſcitabit & conſtituet vobiſcum.

14. Vnnd wiſſen / daß der / ſo den HERRN Jeſum hat aufferweckt / wird vns auch aufferwecken / durch Jeſum / vnd wird vns darſtellen ſampt euch.

14. Wědauce ſe ten ktery̆ geſt wzkřiſſyl Gežiſſe / y nás ſtrze Geſiſſe wzkriſſy a poſtawi ſo wámi.

Knowing that he which hath raiſed vp the Lorde Ieſus / ſhall raiſe vs vp alſo by Ieſus / and ſhall ſet vs with you.

Oc vide / at den / ſom opuecte den HERRE Jheſum / hand ſkal oc opuecke oſſ / formedelſt Jheſum oc ſkal ſticke oſſ der met eder.

Wiedzac iž ten ktory wzbudzil Pána Jezuſa / y was wzbudzi przez Jezuſa / y poſtáwi z wámi.

15. Omnia enim propter vos, ut gratia abundans, per multos in gratiarum actione, abunder in gloriam Dei.

15. Denn es geſchicht alles vmb euren willen / Auff daß die überſchwengliche Gnade / durch viler danckſagung Gott reichlich preiſe.

15. Neb wſſecky wěcy pro wás gſau / aby miloſt Božj (ktera̋ ſe rozhognila) ſtrze mnohych dękowánij / byla hognák ſláwě Božij.

For all things are for your ſakes / that moſt plenteous grace by the thankſgiuing of many / may redound to the prayſe of God.

Thi der ſteer alleſammen for eders ſkyld / Paa der den offuerrettis naade / ſkal met megen tackſigelſe / rigelige priſe Gud.

Wſzemcy wſzytky ktereczy ſa dla was / aby laſká ona bárzo obfitha / z dziękowánim wiela ich / obfitſzo ſie ſtálá ku chwale Boſzey.

16. Propter quod non deficimus: ſed licet is qui foris eſt noſter homo, corrumpitur: tamen is qui intus eſt, renovatur de die in diem.

16. Darumb werden wir nicht müde / ſondern ob vnſer euſſerlicher Menſche verweſet / ſo wird doch der innerliche von tage zu tage verneuert.

16. Protož nehyneme: ale ačkoli ten Cžlowěk náš zewnitřnij / ruſſy ſe / wſſak wnitřnij / obnowuge ſe den odedne.

Therefore wee faint not / but though our outward man periſh / yet the inward man is renued daily.

Der faare bliffue wi icke trette / men der ſom vor vduortis Menniſke raadener / Saa ſkal dog det induortis fornyes dag fra dag.

Dla tegoć nie oſlabiámy / ále choć theż náš zwierzchni cžlowiek zepſowan bywa / przecžiſz wnetrzny cžlowiek odnáwia ſie ná káždy dzień.

17. Id enim quod in præſenti eſt momentaneum & leve tribulationis noſtræ, ſupra modum in ſublimitate æternum gloriæ pondus operatur in nobis.

17. Denn vnſer Trůbſal / die zeitlich vnd leichte iſt / ſchaffet eine ewige vnd über alle maß wichtige Herrligkeit.

17. Nebo to ktereż nynij laſkà a lehkè zarmaucenij naſſe geſt / wdini welikè nad obyčey wěčnè ſláwy dkiſmè w nás puoſobij.

For our light affliction which is but for a moment / worketh vnto vs a farre moſt excellent / and an eternall weight of glorie.

Thi vor Bedrøffuelſe / ſom er timelig oc lætgior oſſ en euig oc offuer al maade ſuar Herligbed.

Abowiem bárzo krotkiá lekkiwáſſ náſſ / zacnie á znamienicie ſpráwuie nam wiekuiſtawagę chwały.

18. Non contemplantibus nobis quæ videntur, ſed quæ non videntur. Quæ enim videntur, temporalia ſunt: quæ autem non videntur, æterna ſunt.

18. Vns die wir nicht ſehen auff daß ſichtbare / ſondern auff das vnſichtbare. Denn was ſichtbar iſt / das iſt Zeitlich / was aber vnſichtbar iſt / das iſt Ewig.

18. Kdyż nepatkijme na ty wěcy ktereż ſe widij / ale ktereż ſe newidj. Neb ty wěcy ktereż ſe widj / časnè gſau / ale ktereż ſe newidij / wěčnè gſau.

While we looke not on the things which are ſeene / but on the things which are not ſeene: for the things which are ſeene / are temporall: but the things which are not ſeene, are eternall.

Gdyż my nie pátrzymy ná rzeczy ktore ſá widome / ále ná ty ktore ſá niewidome ſa / ábowiem ty ktore ſa widome / ſa doczeſne: ále bowiem niewidome ſa wieczne.

1 כִּי֨ יָדַ֜עְנוּ אִם֩ פִּגְרֵ֨נוּ בֵּ֤ית מִשְׁכָּנֵ֙נוּ֙ עַל־ הָאֲדָמָ֔ה הֵרֻאת יָמ֖וּת כִּי֨ יֵ֤שׁ לָ֙נוּ֙ בִּנְיָ֔ן מֵאֱלֹהִ֖ים בֵּ֣ית עוֹלָ֑ם וְאֵינֶ֥נּוּ מַעֲשֵׂ֖ה יָדַ֥יִם בַּשָּׁמָֽיִם׃

Porque sabemos que si la casa terrestre de esta nuestra habitacion se deshiziere, que tenemos de Dios edificio, casa, no hecha de manos, eterna, en los cielos:

2 וְבֻאת֙ מִתְאֹנְנִ֣ים וּמִתְאַוִּ֔ים אֲנַחְנוּ֙ לְהִלָּבֵ֔שׁ אֶת־ מְשָׁכְנֵ֖נוּ אֲשֶׁ֥ר מִן־ הַשָּׁמָֽיִם׃ הוּא

Y por esto tambien gemimos desseando ser sobre vestidos de aquella nuestra habitacion celestial:

3 אַ֚ךְ אִם־ לְבוּשִׁ֔ים וְלֹ֥א עֲרֻמִּ֖ים נִמָּצֵֽא׃

Si tambien fueremos hallados vestidos, y no desnudos.

4 כִּי֨ אֲנַחְנוּ֙ אֲשֶׁ֣ר הָיִ֔ם בְּמִשְׁכָּ֖ן נֶאֱנָחִ֣ים נִכְבָּדִ֑ים אֲשֶׁ֨ר עָלֵ֜ינוּ לֹ֣א נֶאֱבֶ֗ה לְהִתְפַּשֵּׁט֙ כִּי֨ אִם־ לְהִלָּבֵ֔שׁ בְּמַ֖עַל אֲשֶׁ֣ר תִּבָּלַ֑ע הַתְּמוּתָ֖ה מִן־ הַחַיִּֽים׃

Porque assi mismo los que estamos en esta cabanna, gemimos cargados: porque no querriamos ser desnudados, antes sobre vestidos consumiendo la vida à loque es mortal.

5 וְאֱלֹהִ֣ים הַמְעַשֵּׂ֣ה אוֹתָ֣נוּ אֶל־ הַתַּֽעֲלָ֑ה הַנּוֹתֵ֥ן לָ֙נוּ֙ אֶת־ עֲרָבוֹן֙ הָרֽוּחַ׃

Mas el que nos hizo para esto mismo es Dios el que assi mismo nos ha dado el arra del Espiritu.

6 לָכֵ֗ן מְבֻטְחִים֙ אֲנַחְנוּ֙ תָּמִ֔יד וְיוֹדְעִ֕ים כִּי֩ בְּכָל־ עֵ֨ת אֲשֶׁ֤ר נְשָׁכֵן֙ בַּגְוִיָּ֔ה נָג֖וּר מֵאֲדוֹנֵֽינוּ׃

Assi que biuimos confiados siempre: y sabiendo que entretanto que estamos en el cuerpo, peregrinamos del Sennor.

7 כִּ֚י בֶּאֱמוּנָ֣ה מְתַהֲלְכִ֔ים אֲנַחְנוּ֙ וְלֹ֥א בִרְאוּת֖ עֵינָֽיִם׃

(Porque por fe andamos, no por vista.

ה

1 יָדְעִינָן גֵּיר דְּאִן בַּיְתָן ד
דְּבֵאוְרָעָא הָנָא דְּמִפַּרְ ז
יְשְׁתְּרֵא אֱלָּא אִית לַן בְּנְיָנָא ז
דְּמִן אֱלָהָא בַּיְתָא דְּלָ ז
בַּעֲבַד אִידֵיא בַּשְׁמַיָּ ז
לְעָלְמָ ז ׃

Imperoche nui sappiamo, che se la nostra casa terrena de questo tabernacolo serà disfatta, habbiamo un edifitio da Dio, cioè, una casa che non è fatta à mano, eterna ne cieli.

2 אַף עַל הָדָא גֵּיר ——
מְתְתַּנְחִינָן וְסָיְינָן דְּנִלְבַּשׁ
בַּיְתָן דְּמִן שְׁמַיָּא ׃

Imperoche nui per questo sospiriamo, desiderando esser sopravestiti del nostro habitacolo, che è dal cielo.

3 אֱלָּא אַף מָא דְּלִבְּשָׁן
נְשְׁתְּכַח לַן עֲרָטֵל ׃

Se però saremo trovati vestiti, e non ignudi.

4 גַּד אִיתִין גֵּיר הָשָׁ ז
בְּהָנָא בַּיְתָ ז מְתְתַּנְחִינָן
מִן יִקָּרָה וְלָ ז סָיְינָן
לְמִשְׁלַחָה אֱלָּ ז דְּנִלְבַּשׁ
לְצַ ז מָנֵּיהּ דְּתִתְבְּלַע ב
מִיתוּתָה בְּחַיָּ ז ׃

Imperoche noi che siamo in questo tabernacolo, gemiamo, essendo aggravati: percioche non desideriamo esser espogliati, ma esser sopravestiti: accioche quel che è mortale, sia inghiottito da la Vita.

5 וְדֵמְעַבְּדָ לַן לַהּ לַהֲדָא
אֱלָהָ ז הוּ דְיָהֵב לַן
רַהֲבוּנָא דְּרוּחָהּ ׃

Hor colui che ci ha formati à questo istesso, è l'Iddio: il qual ci ha anco dato l'arra de lo spirito.

6 מְטוּל דְּיָדְעִינָן הָכִי ז
וּמְבַטְּחִינָן דְּבְּמָא דְּבְּגוּפָא
שְׁרֵינָן עֲנִידִינָן מִן מָרָן ׃

Le onde noi habbiamo sempre confidanza, sapendo che non siamo (mentre siamo in questo corpo) siamo assenti dal Signore.

7 בְּהֵימָנוּתָ ז הוּ גֵּיר
מְהַלְּכִינָן וְלָא בַּחֲזָיָא ׃

Percioche noi caminiamo per fede, e non per veduta.

ΚΕΦΑΛ. ε'.

Οἴδαμεν γὰρ ὅτι ἐὰν ἡ ἐπίγ(ε)ιος ἡμῶν οἰκία τοῦ σκήνους καταλυθῇ, οἰκοδομὴν ἐκ θεοῦ ἔχομεν, οἰκίαν ἀχειροποίητον, αἰώνιον, ἐν τοῖς οὐρανοῖς.

Car nous sauons que si nostre habitation terrestre de ceste loge est destruite, nous auons vn edifice de par Dieu, assauoir vne maison eternelle és cieux qui n'est point faite de main.

2. Καὶ γὰρ ἐν τούτῳ στενάζομεν τὸ οἰκητήριον ἡμῶν τὸ ἐξ οὐρανοῦ ἐπενδύσασθαι ἐπιποθοῦντες.

Car aussi pour cela gemissons-nous, desirans tant & plus d'estre reuestus de nostre domicile qui est du ciel.

3. Εἴγε καὶ ἐκδυσάμενοι, οὐ γυμνοὶ εὑρεθησόμεθα.

Voire mesmes si nous sommes trouués vestus & non point nuds.

4. Καὶ γὰρ οἱ ὄντες ἐν τῷ σκήνει στενάζομεν βαρούμενοι, ἐφ' ᾧ οὐ θέλομεν ἐκδύσασθαι, ἀλλ' ἐπενδύσασθαι, ἵνα καταποθῇ τὸ θνητὸν ὑπὸ τῆς ζωῆς.

Car nous qui sommes en ceste loge, gemissons estans chargés: entant que nous desirons nõ point d'estre despouillés mais d'estre reuestus: afin que ce qui est mortel, soit englouti par la vie.

5. Ὁ δὲ κατεργασάμενος ἡμᾶς εἰς αὐτὸ τοῦτο, θεός, ὁ καὶ δοὺς ἡμῖν τὸν ἀρραβῶνα τοῦ πνεύματος.

Or celui qui nous a formés à cela mesme, c'est Dieu: lequel aussi nous a donné les arres de l'Esprit.

6. Θαῤῥοῦντες οὖν πάντοτε, καὶ εἰδότες ὅτι ἐνδημοῦντες ἐν τῷ σώματι, ἐκδημοῦμεν ἀπὸ τοῦ κυρίου.

Parquoi en ayant touiours confiance, & sachans que nous sommes voyagers en ce corps, nous sommes absens du Seigneur.

7. Διὰ πίστεως γὰρ περιπατοῦμεν, οὐ διὰ εἴδους.

(Car c'est par foy que nous cheminons, & non point par veuë.

CAP. V.

SCimus enim quoniam si terrestris domus nostra huius habitationis dissolvatur, quòd ædificationem ex Deo habemus, domum non manufactam æternam in cælis.

For we know yͤt if our earthly house of this tabernacle be destroyed / we have a building given of God / that is / an house not made with handes / but eternall in the heavens.

2. Nam & in hoc ingemiscimus, habitationem nostram quæ de cælo est, superindui cupientes.

For therefore we sigh / desiring to be clothed with our house / which is from heaven.

3. Si tamen vestiti, non nudi inveniamur.

Because that if we be clothed / we shall not be founde naked.

4. Nam & qui sumus in hoc tabernaculo, ingemiscimus gravati: eo quòd nolumus expoliari, sed supervestiri, ut absorbeatur quod mortale est, à vita.

For in deede we that are in this tabernacle / sigh and are burdened / because we would not be unclothed / but would be clothed upon / that mortalitie might be swalowed vp of life.

5. Qui autem efficit nos in hoc ipsum, Deus, qui dedit nobis pignus spiritus.

And he that hath created vs for this thing / is God / who also hath given vnto vs the earnest of the Spirit.

6. Audentes igitur semper, & scientes quoniam dum sumus in corpore, peregrinamur à Domino.

Therefore we are alway bolde / though we knowe that whiles we are at home in the bodie / we are absent from the Lord.

7. (Per fidem enim ambulamus, & non per speciem)

(For we walke by faith / & not by sight.)

Das V. Capitel.

WIr wissen aber / so vnser jrrdisch Hauß dieser Hütten zubrochen wird / daß wir einen Bau haben / von Gott erbauet / ein Hauß nicht mit Händen gemachet / das ewig ist im Himmel.

WIr wide oc / der sǒn dette vort Tabernackels jordiske Huss bliffuer sønderbrudet / at wi haffue en Bygning offbygd aff Gud / et Huss / som icke er giort met hender / huilcket der er euiget i Himmelen.

2. Vnd über demselbigen sehnen wir vns auch / nach vnser Behausung / die vom Himmel ist / vnd vns verlanget / daß wir damit überkleidet werden.

Oc offuer den samme sucke wi oc saa / efter vor Bolig / som er aff Himmelen / Oc ossforlengis / at wi kunde der met bliffue offuerklædde.

3. So doch / wo wir bekleidet / vnd nicht bloß erfunden werden.

Dog saa om wi findis klædde / oc icke nogne.

4. Denn dieweil wir in der Hütten sind / sehnen wir vns / vnd sind beschweret / sintemal wir wolten lieber nicht entkleidet / sondern überkleidet werden / Auff daß das sterbliche würde verschlungen von dem Leben.

Thi den stund wi ere i Tabernackelen / sucke wi oc ere besuarede Efterdi wi vilde helder icke affklædis men offuerklædis / Paa det at det dødelige kunde opslugis aff Liffuet.

5. Der vns aber zu demselbigen bereitet / das ist Gott / der vns das Pfand / den Geist gegeben hat.

Men den som beredde oss til det samme / hand er Gud / som gaff oss Aanden til pant.

6. Wir sind aber getrost allezeit / vnd wissen / daß / dieweil wir im Leibe wohnen / so wallen wir dem HERRN.

Wi ere oc altid frimodige / oc vide / at efterdi wi bo i kiegemet / da ere wi fremede fra HERREN.

7. Denn wir wandeln im Glauben / vnnd nicht im schauen.

Thi wi vander i Troen / oc icke i beskuelsen.

Kapitola V.

WJme zagistit ze budeli Dům zemſky náſs wzoſto přibytku zboren / ze wzdělaný od Boha Duom máme / ne rukau wdělaný / ale wěčný / w Nebeſych.

Aſtetwiemy / iż ieſli przybytek tego ziemſkiego domu náſzego bedzie ſtáżon / zbudowánie mamy od Boga / to iest mieſtkánie nie zrobione rękoj wieczyſte na niebie.

2. Nebo y proto plakliwie ſtękame / w przybytek náſs ktorý geſt z Nebe żądagijce býti obleczeni:

Abowiem dla tego wzdychamy / żadáiąc być przyobleczeni przybytkiem náſzym ktory teſt z nieba.

3. Geſtliże wſſak obleczenij á nenajdeni budeme.

Jeſliże bedziemy náleziony przyobleczeni / á nie nágiemi.

4. Neb y ſtekliż gſme w tomto Stánku / ſtáme / gſauce obtiżeni / a to proto / że nechceme ſwlečeni býti / ale přiodjeni / aby byla pohlcena ſmrtedlnoſt / od żiwota.

Bo my ktorzy teſtesmy w tym przybytku / wzdychamy będąc obciążonemi / w ktorym nie żadamy być zwleczeni / ale przyobleczeni / áby pożárta była śmiertelność od żywotá.

5. Kdoż pak způſobuge nás ktomu / Bůh geſt / ktery nám zárodawek ducha ſwého.

Przytym ten ktory nas ſtworzył ku temu / teſta Bog / ktory też nam dał zadátek ducha.

6. Protoż wżdycky dobrý myſli gſme / a nadżgi máme / wědauce / że dokud gſme w tomto ſtle / wzdáleni gſme od Pána.

Dufalec tedy zámże / y wiedząc że teſtesmy przychodniami weſele / teſtesmy od Pána dáleko.

7. (Neb ſkrze Wiru chodijme / a ne ſkrze widěnij giſtoty.)

Abowiem przez wiárechodzimy / á nie przez widzenie /

8 וּמֵבְטִיחִים וְרוֹצִים אֲנַחְנוּ יוֹתֵר
לָגוּר מִן הַגְּוִיָּה וְלִשְׁכּוֹן אֶל־יְהוָה׃

Mas confiamos, y querriamos mas peregrinar del cuerpo, y ser presentes àl Sennor.

9 עַל־כֵּן נִתְחַזֵּק אִם שׁוֹכְנִים
וְאִם גָּרִים אֲנַחְנוּ כִּרְצוֹנוֹ
לִהְיוֹת הֹלֵךְ אִתּוֹ׃

Y portanto procuramos tambien, ó ausentes, o presentes, agradarle.

10 כִּי־עָדִיךְ לְכֻלָּנוּ לְהֵרָאוֹת
לִפְנֵי־כִסֵּא הַמִּשְׁיַח אֲשֶׁר יְסֻבַּל
אִישׁ אִישׁ אֵת סֵבֶל גְּבִיעָתוֹ כְּמַעֲשָׂיו
אִם טוֹבִים וְאִם רָעִים׃

Porque es menester que todos nosotros parezcamos delante del tribunal del Christo: para que cada vno sea pagado de lo propio de su cuerpo, como viviere hecho, ó bueno, ó malo.

11 וְכִי־יָדַעְנוּ אֶת־יִרְאַת יְהוָה
מְפַתִּים אֲנַחְנוּ אֶת הָאֲנָשִׁים
וְלֵאלֹהִים נוֹדָעְנוּ וְשָׁבַרְתִּי כִּי־גַם
בְּמַדְּעֵכֶם נוֹדָעְנוּ׃

Ansi que estando ciertos de aquel terror del Sennor, persuadimos al mundo mas à dios somos manifiestos: y espero que tambien en vuestras consciencias somos manifiestos:

12 כִּי־לֹא נוֹסִיף לְסַפֵּר לָכֶם
אֶת־תְּהִלּוֹתֵינוּ כִּי אִם נָתַנּוּ
לָכֶם אֶת תְּאֻנָה לְהִתְהַלֵּל עָלֵינוּ
לִהְיוֹת לָכֶם לְהָשִׁיב דָּבָר אֶל־
אֲשֶׁר בַּפָּנִים וְלֹא מֵלֵב כִּי אִם
בְּלֵב וְלֵב יְדַבֵּרוּ׃

Non os encomendamos otra vez à vosotros: mas damoshos occasion de gloriaros de nosotros, paraque tengays que responder contra los que se gloriã en las apparécias, y no en el coraçõ.

13 וְאִם מְשׁוֹטְטִים אֲנַחְנוּ
לֵאלֹהִים נָשׁוֹטָט וְאִם מְבִינִים
אֲנַחְנוּ לָכֶם נָבִין׃

Porque si loquemos, à Dios: y si estamos en seso, à vosotros.

14 כִּי־אַהֲבַת הַמָּשִׁיחַ מַסֶּתֶרֶת
אוֹתָנוּ לְחָשֹׁב אֶת־זֹאת כִּי־אִם
אֶחָד עַל־כֻּלָּם מֵת לָכֵן כֻּלָּם מֵתוּ׃

Porque la charidad del Christo nos constrinne: Pensando esto, Que si vno fue muerto por todos, luego todos son muertos;

8. Θαῤῥοῦμεν δὲ καὶ εὐδοκοῦμεν μᾶλλον ἐκδημῆσαι ἐκ τοῦ σώματος, καὶ ἐνδημῆσαι πρὸς τὸν κύριον.

Mas nos auõs confiance, & aimons mieux estre absẽtz de ce corps, & estre auec le Seigneur.

9. Διὸ καὶ φιλοτιμούμεθα, εἴτε ἐνδημοῦντες εἴτε ἐκδημοῦντες, εὐάρεστοι αὐτῷ εἶναι.

A raiſon dequoi auſſi nous connoiſſons de loin eſtre agreables, & preſens & abſens,

10. Τοὺς γὰρ πάντας ἡμᾶς φανερωθῆναι δεῖ ἔμπροσθεν τοῦ βήματος τοῦ Χριστοῦ, ἵνα κομίσηται ἕκαστος τὰ διὰ τοῦ σώματος, πρὸς ἃ ἔπραξεν, εἴτε ἀγαθόν, εἴτε φαῦλον.

Car il nous faut tous comparoir deuãt le ſiege iudicial de Chriſt, afin qu'vn chacun reporte en ſon corps ſelon qu'il aura fait, ou bien ou mal.

11. Εἰδότες οὖν τὸν φόβον τοῦ κυρίου, ἀνθρώπους πείθομεν, θεῷ δὲ πεφανερώμεθα· ἐλπίζω δὲ καὶ ἐν ταῖς συνειδήσεσιν ὑμῶν πεφανερῶσθαι.

Sachans donc que c'eſt de la frayeur du Seigneur, nous induiſons les hommes à la foy, & ſommes manifeſtes à Dieu & ie m'attens auſſi que nous ſommes manifeſtés en vos conſciences.

12. Οὐ γὰρ πάλιν ἑαυτοὺς συνιστάνομεν ὑμῖν, ἀλλὰ ἀφορμὴν διδόντες ὑμῖν καυχήματος ὑπὲρ ἡμῶν, ἵνα ἔχητε πρὸς τοὺς ἐν προσώπῳ καυχωμένους, καὶ οὐ καρδίᾳ.

Car nous ne nous recommandons point derechef enuers vous, mais c'eſt que nous vous dõnons occaſion de vous glorifier de nous: afin que vous ayez de quoi reſpondre à ceux qui ſe glorifient de l'apparẽce, & non point du cœur.

13. Εἴτε γὰρ ἐξέστημεν, θεῷ· εἴτε σωφρονοῦμεν, ὑμῖν.

Car ſoit que nous ſoyons tranſportés d'entendement, nous le ſommes à Dieu: Soit que ſoyõs de ſens raſis, nous le ſommes à vous.

14. Ἡ γὰρ ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ συνέχει ἡμᾶς, κρίναντας τοῦτο, ὅτι εἷς ὑπὲρ πάντων ἀπέθανεν, ἄρα οἱ πάντες ἀπέθανον.

Car la charité de Chriſt nous eſtreint, tenans cela pour reſolu, que ſi vn eſt mort pour tous, tous auſſi ſont morts.

8 מְשׁוֹל חֲנַנְחְנוּ תַּכְלִילִנּוּ
וַמַסְוְחִינוּ דְּנָאנַד מִן בַּגְרָא
וַנַהְוָא לְוַת מָרָן׃

Ma pur iò confidiamo, e desideriamo piu tosto essere assenti del corpo, e presenti appresso al Signore.

9 מְתַחְבְּטִינַן דְּאַן עֲנוּדָא
חֲנַן וְאַן עֲמוּדָא לֵהּ חַוִּין
שַׁבְּרִין׃

E però noi desideriamo & assenti, e presenti di piacerli.

10 בְּלַן גֵּיר עֲתִידִינַן ל
לְמֶהֱוֵא קֳדָם בֵּימָא דְּמְשִׁיחָא
דְּיִתְפְּרַע אֱנָשׁ בְּמַפְּרֵהּ
מִדֵּם דַּעֲבִיד לֵהּ אַן דְּשַׁב
וְאַן דְּבִישׁ׃

Imperoche ci bisogna tutti manifestarne dauanzi al tribunal di Christo, à fine che ciascun riporti nel suo corpo secondo quel ch'egli hauerà fatto, o bene, o male.

11 מְטוּל דְּיָדַעִינַן חֵבִיל
דְּחִלְתָּהּ דְּמָרָן לַבְנֵי נָשָׁא
הוּ מְפַסִינַן לַאלָהָא דַּיִן
גְּלִינַן שַׁבַר אֲנָא דַּיִן דַּאף
לְמַוְדַּעֵיכוּן דִּילְכוּן גְּלִינַן׃

Sapendo noi dunque l'horrore che si dee hauer del Signore persuadiamo gli huomini, e siamo manifesti à Dio; e spero che noi siamo manifesti ancor ne le vostre conscienze.

12 לָא דְנַנ תוּב נַפְשַׁן
מְשַׁבְּחִינַן לְכוּן אֶלָּא עֲלָתָא
הוּ יַהֲבִינַן לְכוּן דְּתְהֵוִיתוּן
מְשַׁתַּבְּחִרִין בֵּן לְוַת הָנוּן
דְּבַאפָּא הוּ מְשַׁתַּבְּחִרִין
וְלָא בְּלֵבָא׃

Noi certo non ci laudiamo gia di nuouo appresso di Voi, ma vi diamo occasione di gloriarus per noi: accioche voi habbiate qualche cosa contra quelli che si gloriano in apparentia, e non nel cuore.

13 וְאִן גֵּיר שַׁטִינַן לֵאלָהָא
וְאִן תַּקָּנִינַן לְכוּן׃

Imperoche se noi usciamo di mente, usciamo à Dio: o se noi siamo di sana mente, siamo à Voi.

14 חוּבַּהּ גֵּיר דְּמְשִׁיחָא
אֲלַץ לַן דְּנִינַן הָדָא דְּחַד
חָלַף כָּל נָשׁ מִית מָרִין כָּל
נָשׁ מִית לֵהּ׃

Perciochè la charità di Christo ci stringe, tenendo questo per risoluto, che se Uno è morto per tutti, adunque tutti son morti.

CAP. V. | Das V. Capitel. | Kapitola V.

8. Audemus autem, & bonam voluntatem habemus magis peregrinari à corpore, & præsentes esse ad Dominum

Neuertheles/we are bolde/ and loue rather to remoue out of the bodie/ and to dwel with the Lorde.

8. Wir sind aber getrost/ vnd haben vil mehr lust ausser dem Leibe zu wallen/ vnd daheimen zusein bey dem HERREN.

Wi ere dog ved god trøst/ oc haffue meget mere lyst/ at vere fremmede vden legemet/ oc at vere hiemme hoss HERREN.

8. Ale smĕle dauffáme/ a to oblibugeme/ radĕgi s tĕlem se rozdĕliti/ a býti přijtomnij Bohu.

Dufamy tedy/ y wolimy przed wyndż zciáłá/ áżdż do Páná miesz: Łáć.

9. Darumb fleissigen wir vns auch/ wir sind daheimen oder wallen/ daß wir jhm wolgefallen.

Der saare ere wi oc flitige/ huad helder wi ere hiemme eller fremmede/ at wi kunde vere hannem behagelige.

9. Protoż y vsylugem/ budto że gsme od nĕho wzdáleni/ neb gemu přijtomni/ abychom se lybili gemu.

A przeto też vprzeymie żadamy y mieszkaiąc/ y przed. dac/ by śmy byli memu wdzięczymi.

10. Denn wir müssen alle offenbar werden für dem Richtstul Christi/ Auff daß ein jeglicher empfahe nach dem er gehandelt hat/ bey leibes Leben/ es sey gut oder böse:

Thi wi skulle alle obenbaris saar Christi Domstol/ Paa der at huer skal saa efter som hand haffuer handlett legemens lesnet/ huad helder der er gaat eller ont.

10. Denn wir müssen alle offenbar werden für dem Richtstul Christi/ Auff daß ein jeglicher empfahe nach dem er gehandelt hat/ bey leibes Leben/ es sey gut oder böse:

Wssyckni my zagistĕ musýme se ot ázati przed Stolicy Krystowau/ aby przinesł gedenkażdy wlasnij wĕcy tĕla swĕho/ yakĕż činil/ budto dobrĕ/ nebo zlĕ.

Abowiem mamy sthánąć áwsze wszyscy przed stolicą Krystusowa/ áby káżdy odniosł coby ná ciele wżiął służąc wedle rego/ co vczynił/ ábo dobrego ábo zlego.

11. Dieweil wir denn wissen/ daß der HERR zu förchten ist/ fahren wir schon mit den Leuten/ aber Gott sind wir offenbar. Ich hoffe aber/ daß wir auch in eurem Gewissen offenbar sind.

Effiedi wi da vide/ at HERREN bør at frycte/ da fare wi saa teilige met Folcket/ men wi ere obenbare saar Gud. Oc ieg haabis/ at wi ocsaa ere obenbare i eder Samuittighed.

11. Protoż znagijce bázeń Bożij/ lidem radijme: ale Bohu zgewnij gsme. A mámĕ nadzi. że y w swĕdomij waszem zgewnij gsme.

Wiedząc teby on strách Páński/ ludzie kuwierze przywodzimy/ á ieśćchmy v Bogá iawnemi/ y nádziewam sie/ iż też w sumnieniách wászych iestechmy iawnemi.

12. Daß wir vns nicht abermal loben/ sondern euch eine vrsache geben zu rühmen von vns/ Auff daß jr habt zu rühmen wider die/ so sich nach dem ansehen rühmen/ vnd nicht nach dem Hertzen.

At wi icke atter loffue oss/ men wi giffue eder aarsage at rose aff oss/ Paa der i kunde haffue at rose aff mod dem/ som rose sig efter anseelsen/ oc icke efter hiertet.

12. Daß wir vns nicht abermal loben/ sondern euch eine vrsache geben zu rühmen von vns/ Auff daß jr habt zu rühmen wider die/ so sich nach dem ansehen rühmen/ vnd nicht nach dem Hertzen.

Nechwálijme sami sebe opĕt przed wámi/ ale przyczinu wám dáwáme/ abyśćie se chlubili z nas/ ábyśćie mieli co rzec przeciwko tym ktorzy z oblicza chwalą/ á nie z serca.

13. Denn thun wir zuvil/ so thun wirs Gotte/ sind wir mässig/ so sind wir euch mässig.

Thi at gore wi formeget/ da gore wi Gud der/ Ere wi saatmodige/ da ere wi eder saatmodige.

13. Nebo budto że nesmyslnj gsme/ Bohu nesmyslnj gsme: budto że gsme rozumnij/ wám rozumnij gsme.

Bo choć száleiemy/ Bogu száleiemy/ choć iesteśmy rozumu zupełnego/ wam iesteśmy.

14. Denn die Liebe Christi dringet vns also/ Sintemal wir halten/ daß/ so einer für alle gestorben ist/ so sind sie alle gestorben.

Thi Christi kærlighed twinger oss saa/ Efterdi wi acte/ at der som en døde for alle/ da ere de alle døde.

14. Láska zagistĕ Krystowa nutij nás/ tak o tom saudijce/ ponĕwadż geden za wssecky umĕl/ tedyż gsau wssyckni zemĕli:

Gdyż ona mylość Krystusowá przynaśla nas/ gdyżechmy też to postánowili/ iż iedeń ieden zá wszyćki umárł/ tedy wszyscy byli umárłymi.

ה

15 וְעַל־כֻּלָּם מֵת הוּא אֲשֶׁר הַחַיִּים אֵינָם עוֹד יִחְיוּ לְנַפְשׁוֹתָם כִּי אִם לַאֲשֶׁר עֲלֵיהֶם מֵת וָקָם מִמֵּתִים׃

Item, por todos fue muerto el Chriſto: para que tambien losque biuen, ya no biuan para ſi, mas para aquel que murió y reſuſcito por ellos.

16 לָכֵן אֲנַחְנוּ מֵעַתָּה אֶת־אִישׁ לֹא יָדַעְנוּ בַּבָּשָׂר וְאִם לְפָנִים גַּם אֶת הַמָּשִׁיחַ יָדַעְנוּ בַּבָּשָׂר אַךְ מֵעַתָּה לֹא עוֹד יְדַעְנוּ׃

Demaneraque noſotros de aqui adelante à nadie conocemos ſegun la carne y ſe, aun àl Chriſto conocimos ſegun la carne, aora empero ya no lo conocemos.

17 לָכֵן אֲשֶׁר בַּמָּשִׁיחַ בְּרִיאָה חֲדָשָׁה הוּא הַקַּדְמוֹנִיּוֹת עָבְרוּ הִנֵּה נַעֲשׂוּ חֲדָשׁוֹת כֻּלָּנָה׃

Demanera que elque es en el Chriſto, nueua criatura es: las vejezes ſe paſſaron, heaqui todo es hecho nueuo:

18 וְכֹל־הָאֵלֶּה מֵאֱלֹהִי יְשָׁעָנוּ עַל־דְּבַר כְּבוֹד שְׁמוֹ אֲשֶׁר הִצִּילָנוּ וְכִפֶּר עַל־חַטֹּאתֵינוּ לְמַעַן שְׁמוֹ לְנַפְשׁוֹ בְּיֵשׁוּעַ הַמָּשִׁיחַ וְנָתַן לָנוּ אֶת־כְּהֻנַּת הַכִּפֻּרִים וְחַלִּיפָה׃

Y todo eſto por dios, el qual nos reconcilió à ſi por Ieſus el Chriſtó, y (nos) dio el miniſterio de la reconciliacion:

19 כִּי־בַאֲשֶׁר אֱלֹהִים הָיָה בַּמָּשִׁיחַ מַחֲלִיף אֶת־הָעוֹלָם לְנַפְשׁוֹ לֹא מַחְשֹׁב לָהֶם אֶת־חַטֹּאתָם וְהָשִׂים בָּנוּ אֶת־דְּבַר הַכִּפֻּרִים וְחַלִּיפָה׃

Porque ciertamente Dios eſtaua en el Chriſto reconciliando el mundo à ſi, No imputandoles ſus peccados: y puſo en noſotros la palabra de la Reconciliacion:

20 לָכֵן בְּשֵׁם הַמָּשִׁיחַ מְצִירִים אֲנַחְנוּ כְּמוֹ בְשֵׁם אֱלֹהִים הַמְנַחֵם בָּנוּ וּמִתְחַנְנִים בַּמָּשִׁיחַ הִתְחַלְּפוּ לֵאלֹהִים׃

Aſsi que embaxadores ſomos en Nombre del Chriſto como ſi Dios hos oraſſe por medio nueſtro: oramos hos en Nombre del Chriſto, Reconciliahos à Dios.

ה׳

15. Καὶ ὑπὲρ πάντων ἀπέθανεν, ἵνα οἱ ζῶντες μηκέτι ἑαυτοῖς ζῶσιν, ἀλλὰ τῷ ὑπὲρ αὐτῶν ἀποθανόντι καὶ ἐγερθέντι.

Et qu'il eſt mort pour tous, afin que ceux qui viuent, ne viuent point d'ores en auant à eux meſmes, mais à celui qui eſt mort, & qui eſt reſſuſcité pour eux.

16. Ὥστε ἡμεῖς ἀπὸ τοῦ νῦν οὐδένα οἴδαμεν κατὰ σάρκα· εἰ δὲ καὶ ἐγνώκαμεν κατὰ σάρκα Χριστόν, ἀλλὰ καὶ νῦν οὐκέτι γινώσκομεν.

Parquoi dés maintenant nous ne cognoiſſons perſõne ſelon la chair meſmes encores que nous ayons cognu Chriſt ſelon la chair, toutesfois maintenant nous ne le cognoiſſons plus.

17. Ὥστε εἴ τις ἐν Χριστῷ, καινὴ κτίσις· τὰ ἀρχαῖα παρῆλθεν, ἰδοὺ γέγονε τὰ πάντα καινά.

Si quelcun eſt en Chriſt, qu'il ſoit nouuelle creature: les choſes vieilles ſont paſſées, voici toutes choſes ſont faites nouuelles.

18. Τὰ δὲ πάντα ἐκ τοῦ Θεοῦ τοῦ καταλλάξαντος ἡμᾶς ἑαυτῷ διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ δόντος ἡμῖν τὴν διακονίαν τῆς καταλλαγῆς.

Or le tout eſt de par Dieu, qui nous a reconciliés à ſoi par Ieſus Chriſt, & nous a donné le miniſtere de reconciliation.

19. Ὡς ὅτι Θεὸς ἦν ἐν Χριστῷ κόσμον καταλλάσσων ἑαυτῷ, μὴ λογιζόμενος αὐτοῖς τὰ παραπτώματα αὐτῶν, καὶ θέμενος ἐν ἡμῖν τὸν λόγον τῆς καταλλαγῆς.

Car Dieu eſtoit en Chriſt, reconciliant le monde à ſoi, en ne leur imputãt point leurs forfaits: & a mis en nous la parole de reconciliation.

20. Ὑπὲρ Χριστοῦ οὖν πρεσβεύομεν, ὡς τοῦ Θεοῦ παρακαλοῦντος δι' ἡμῶν· δεόμεθα ὑπὲρ Χριστοῦ, καταλλάγητε τῷ Θεῷ.

Nous ſommes donc ambaſſadeurs pour Chriſt, comme ſi Dieu exhortoit par nous: voire nous ſupplions pour Chriſt, que vous ſoyez reconciliés à Dieu.

ה

15 וְחָלַף כָּל נָשׁ הוּ מֵית דַּאֲיִלֵּין דְּחַיִּין לָא לְנַפְשָׁהוֹן יְחוֹן אֶלָּא לַאֲרֵנָא דְעַל אַפַּיְהוֹן מֵית וְקָם׃

Et egli è morto per tutti, acciocche quelli che viuono, non viuano piu à ſe ſteſſi: ma à colui che è morto è reſuſcitato per loro.

16 וּמִכֵּיל דָּנָן לָאֲנָשׁ בְּבִסְרָר לָא יְדָעִינָן וְאִן יְדָעְנָן בְּבִסְרָר לְמָשִׁיחָא אֶלָּא מָן הָשָׁא לָא יְדָעִינָן׃

Per laqual coſa noi da hora non conoſciamo alcuno ſecondo la carne: & ancor che habbiam conoſciuto Chriſto ſecondo la carne, nondimeno hora non'l conoſciamo piu.

17 כָּל מָן דְּבְמָשִׁיחָא הוּ הָכֵיל בְּרִיְתָא הוּ חַדְתָא עַתִּיקָתָא עֲבַרִי לְהֵין׃

Pero che ſe alcuno è in Chriſto, egli è nuoua creatura. Le coſe vecchie ſon paſſate via: ecco, tutte le coſe ſon fatte nuoue.

18 וְכֹל מִדֵּם הוּא חַדְתָא מָן אֱלָהָא הוּ דְּרָעָנָן לֵהּ בְּמָשִׁיחָא וְיָהַב לָן תְּשַׁמְּשָׁתָא דְּתַרְעוּתָא׃

E tutte le coſe ſon da Dio, il qual ci ha riconciliati à ſe per Iesv Chriſto: & hacci dato l'amminiſtration de la riconciliatione.

19 אֱלָהָא הוּ גָיד בְּמָשִׁיחָא הוּ דְּרָעִי לְעָלְמָא עִם רְבוּתֵהּ וְלָא חָשַׁב לְהוֹן חֲטָהֵיהוֹן וְשָׂם בָּן דִּילָן מִלְּתָא דְּתַרְעוּתָא׃

Concioſia coſa che Iddio era in Chriſto, riconciliando il mondo à ſe, non imputando loro i lor peccati: & ha poſto in noi la parola de la riconciliatione.

20 אֵיתְגְּדָא דָּנָן הָכֵיל חָלְפִין מְשִׁיחָא וְאֵיךְ הוּ דְּאֱלָהָא בָּעֵא מְזַכְּכוּ בְּאִיתָן חָלְפִין מְשִׁיחָא הָכֵיל בְּעֵינָן אִתְרַעוּ לְאֱלָהָא׃

Noi ſiamo dunque ambaſciatori per Chriſto, come ſe Iddio ci eſortaſſe per noi: onde vi preghiamo per Chriſto, che vi reconciliate à Dio.

15. Et pro omnibus mortuus est Christus: ut & qui vivunt, iam non sibi vivant, sed ei qui pro ipsis mortuus est, & resurrexit.

And he died for all that they which live, should not henceforth live vnto themselues, but vnto him which died for them and rose again.

15. Vnd er ist darumb für sie alle gestorben, auff daß die, so da leben, hinfort nicht jhnen selbst leben, sondern dem, der für sie gestorben, vnnd auffersta[n]den ist.

Oc hand dode fordi for dem alle, Paa det ac de, som leffue, icke skulle fremdelis leffue dem selff, men den, som dode oc opstod for dem.

15. A za wssechny vmřel Kryſtus, aby ti kteřijž gſau živi, giž ne sami sobě živi byli, ale tomu kterýž vmřel za ně, a z mrtwých wstal.

A zá wšytkých vmárl, ábyť ktorí sy živá napotym sobe nie žili, ale temu ktorý za nie vmárl, y powstal.

16. Itaque nos, ex hoc neminem novimus secundùm carnem. Et si cognovimus secundùm carnem Christum: sed nunc iam non novimus.

Wherefore, henceforth knowe we no man after the flesh: yea though we had knowen Christ after the flesh, yet now henceforth knowe we him no more.

16. Darumb von nun an kennen wir niemand nach dem Fleisch. Vnnd ob wir auch Christum gekañt haben nach dem Fleisch, so kennen wir jhn doch jetzt nicht mehr.

Der saare kende wi nu lenger, ingen effter kiøder. Oc der som wi end kende Christum effter kiøder, saa kende wi hannem dog nu icke mere.

16. A tak my giž potom žádného neznáme podle těla. A ačkoli poznali gsme Kryſta podle těla, nyniž giž wšce neznáme.

Przeto nápotym žadnego ale znamy wedle ciáłá, choć też znalismy Kryſtuſa wedle ciáłá, wšákże theraz wiecey nie znamy

17. Si qua ergo in Christo nova creatura: vetera rãsierunt, ecce facta sunt omnia nova.

Therefore if any man be in Christ, let him be a newe creature. Olde thinges are passed away: beholde, all thinges are become newe.

17. Darumb ist jemand in Christo, so ist er eine neue Creatur. Das alte ist vergangen, sihe, es ist alles neu worden.

Er fordi nogen i Christo, da er hand ie nye Creature. Det gamle forgick, see, alle ting ere bleffne ny.

17. Protož gestliže kdow Kryſtu nowé stwořenij gest, ſtaré wěcy giž pominuly, a hle wšecko gest nowé.

Ták ieſtli kto ieſt w Kryſtuſie, nowemći ſtworzeniem jeſt: ſtare rzeczy przeminęły, oto ſie wšytki nowo ſtáły.

18. Omnia autem ex Deo, qui nos reconciliavit sibi per Christum, & dedit nobis ministerium reconciliationis.

And all things are of God, which hath reconciled vs vnto himselfe by Iesus Christ, and hath given vnto vs the ministerie of reconciliation.

18. Aber das alles von Gott, der vns mit jhm selber versöhnet hat durch Jesum Christ, vnd das Ampt gegeben, daß die versöhnung prediget.

Men det alesammen aff Gud, som forligte os met sig selff, formedelst Jhesum Christum, oc gaff os dette Embede, som predicker forligelse.

18. Awšecko z Boha, kterýž smířil nás s sebau skrze Kryſta, a dal nám služebnoſt smířenij toho.

Awšytki rzeczy ſa z Bogá ktory nas ſobie poiednał przez Jezuſá Kryſtuſá, y dał nam poſługowánie ziednánia.

19. Quoniam quidẽ Deus erat in Christo mundum reconcilians sibi, non reputans illis delicta ipsorum, & posuit in nobis verbum reconciliationis.

For God was in Christ, and reconsciled the world to himselfe, not imputing their sinnes vnto them, and hath committed to vs the worde of reconciliation.

19. Denn Gott war inn Christo, vnd versöhnet die Welt mit jm selber, vnd rechnet jhnen jhre Sünde nicht zu, vnd hat vnter vns auffgerichtet das Wort von der versöhnung.

Thi Gud vaar i Christo, oc forligte Verden met sig selff, oc tilregnede dem icke deris synder, oc hand oprette Ordet iblant os som forligelsen.

19. Neb žagiſtě Bůh byl w Kryſtu, ſmiřuge ſwět s ſebau, nepočijtage gim gegich hřijchuow, a ſložil w nás Slowo ſmířenij.

Abowiem Bog był w Kryſtuſie świat ſobie iednał iac, nie przyczytáiąc im grzechow ich, y położył w nas mowę ziednánia.

20. Pro Christo ergo legatione fungimur, tanquam Deo exhortante per nos. Obsecramus pro Christo, reconciliamini Deo.

Now then are we ambassadours for Christ: as though God did beseeche you through vs, we pray you in Christes stead, that ye be reconciled to God.

20. So sind wir nun Botschafften an Christi statt, denn Gott vermahnet durch vns. So bitten wir an Christi stat, lasset euch versöhnen mit Gott.

Saa ere vi nu Sendebud i Christi sted, Thi Gud formaner formedelst os. Saa bede vi nu i Christi sted, Lader eder forlige met Gud.

20. Protož my na místě Kryſta, poſelſtwij požijwáme, jakoby Buoh napomínal wás skrze nás. A tak proſýme na místě Kryſtowě, smiřte ſe s Bohem.

A ták w imie Kryſtuſowe teſthesmy posły, iákoby Bog was prosił przez nas, Prosimy tedy w imie Kryſtuſa, ábyście ſie pogodzili z Bogiem.

ה

21 דו גיר דלא ידע חטא חטיתא עבדה דחנן נהוב ד בה זהיקותא דאלהא׃

Perciochˈegli ha fatto esser peccato per noi colui che non conobbe peccato: accioche noi fussimo giustitia di Dio in esso.

ו

1 ואיך מעדרנב ד בעינן מנכוו דלא תסתרקי בכון טיבותא ד דאלהב ד דקבלתון׃

Hor noi essendo suoi aiutatori vi preghiamo che non vogliate haver ricevuto la gratia di Dio in vano.

2 אמר גיר דבונבנב ד מקבלא עניתך ובים פרקתך הנה עתה היא עת רעון הנה עתה היא יום ישועה׃

Perciochˈegli dice. Io t'ho esaudito nel tempo accetto, & hotti dato aiuto nel giorno de la salute, ecco hora il tempo accetto, ecco hora il giorno de la salute.

3 למנ ד בממדם תתלון לאנש עלתא דתוהלתא הלנ ד יהונב מומנ ד בתשמשתן׃

Non diamo alcuno scandalo in cosa che sia, accioche la nostra ammiˈnistratione non sia vituperata.

4 אלא בכל מדם נתוא נפשן דמשמשנב ד חנן דאלהב ד במסברנותא סגיאתב ד באולצנב ד באנגקאוס בחבושיא׃

Ma mostriamoci lodevoli in tutte le cose come ministri di Dio, nella molta patientia, nelle tribulationi, nella necessità, nell'angustie.

5 בנגדב ד באסורב ד בשגושיב ד בלאותב ד בשהרא בצומא׃

Nelle piaghe, nelle prigioni, nelle sedationi, nelle fatiche, nelle vigilie, nei digiuni.

6 בדכיותב ד בירעתא בנגירות רוחא בכנסימותא ברוחא דקודשא בחובא דלא נכלא׃

Nella purità, nella scientia, nella sofferenza, nella benignità, nello Spirito santo, nella charità non finta.

ב׳ אל קורינטים

ה

21 כי־אותו אשר לא ידע את־החטאה עלינו עשה לחטאת אשר אנחנו נהיה צדקת אלהים בו׃

Alque no conoció peccado, hizo peccado por nosotros, paraque nosotros fuessemos hechos justicia de Dios enel.

ו

1 וכי עזרין אנחנו נשאל מכם לא לשויא לקחת את־תחנת אלהים׃

Por loqual nosotros ayudando tambien, exhortamos hosque no ayays recebido en vano la gracia de Dios.

2 כי־אומר הוא בעת רצון עניתיך וביום ישועה עזרתיך הנה עתה היא עת רצון הנה עתה היא יום ישועה׃

(Porque dize, En tiempo accepto te hé oydo, y en dia de salud te he socorrido: heaqui aora el tiempo accepto, heaqui aora el dia de la salud.)

3 לאיש בכל דבר לא משימים מכשול פן תכלם הכהנה׃

No dando à nadie ningun escandalo, porque nuestro ministerio no sea vituperado:

4 כי־אם בכל־דברים נתוה את־נפשנו כמו משרתי אלהים בדמיה רבה בצרות בנעות במצוקות׃

Antes auiendo nos en todas cosas como ministros de Dios en mucha paciencia, en tribulaciones, en necesidades, en angustias.

5 במכאובות במטרות במדחות ותלונות ביגיעות בשקוד בצומות׃

En açotes, en carceles, en alborotos, en trabajos, en vigilias, en ayunos.

6 בבר לבב במדע טוב באריך אפים בטוב ברוח הקדש באהבה בלי־חגפה׃

En castidad, en sciencia, en mansedumbre, en bondad, en Espiritu sancto, en Charidad no fingida.

Β. ΠΡΟΣ ΚΟΡΙΝΘΙΟΥΣ.

ε΄

21. Τὸν γὰρ μὴ γνόντα ἁμαρτίαν, ὑπὲρ ἡμῶν ἁμαρτίαν ἐποίησεν, ἵνα ἡμεῖς γενώμεθα δικαιοσύνη θεοῦ ἐν αὐτῷ.

Car il a fait celui qui n'a point cogneu peché, estre peché pour nous: afin que nous fussions iustice de Dieu en lui.

ΚΕΦΑΛ. ς΄.

Συνεργοῦντες δὲ καὶ παρακαλοῦμεν μὴ εἰς κενὸν τὴν χάριν τοῦ θεοῦ δεξασθαι ὑμᾶς.

Ainsi donc estans ouuriers auec lui nous vous prions aussi que vous n'ayez point receu la grace de Dieu en vain:

2. Λέγει γάρ, καιρῷ δεκτῷ ἐπήκουσά σου, καὶ ἐν ἡμέρᾳ σωτηρίας ἐβοήθησά σοι. ἰδοὺ νῦν καιρὸς εὐπρόσδεκτος, ἰδοὺ νῦν ἡμέρα σωτηρίας.

(Car il dit, Ie t'ai exaucé en temps agreable, & t'ai secouru au iour de salut Voici maintenant le temps agreable, voici maintenant le iour de salut)

3. Μηδεμίαν ἐν μηδενὶ διδόντες προσκοπήν, ἵνα μὴ μωμηθῇ ἡ διακονία.

En sorte que nous ne donnions aucun scandale en quelque chose que ce soit, afin que nostre ministere ne soit vitupere.

4. Ἀλλ' ἐν παντὶ συνιστάντες ἑαυτοὺς ὡς θεοῦ διάκονοι, ἐν ὑπομονῇ πολλῇ, ἐν θλίψεσιν, ἐν ἀνάγκαις, ἐν στενοχωρίαις.

Mais nous rendans recommandables en toutes choses, cõme estans ministres de Dieu, en grande patience, en afflictions, en necessités, en angoisses.

5. Ἐν πληγαῖς, ἐν φυλακαῖς, ἐν ἀκαταστασίαις, ἐν κόποις, ἐν ἀγρυπνίαις, ἐν νηστείαις.

En barures, en prisons, en troubles, en travaux.

6. Ἐν ἁγνότητι, ἐν γνώσει, ἐν μακροθυμίᾳ, ἐν χρηστότητι, ἐν πνεύματι ἁγίῳ, ἐν ἀγάπῃ ἀνυποκρίτῳ.

En veilles, en iusnes, en pureté par cognoissance, par vn esprit patient, par benignité, par le sainct Esprit, par charité non feinte.

CAP. V.

21. Eum qui non noverat peccatum, pro nobis peccatum fecit: ut nos efficeremur iustitia Dei in ipso.

For he hath made him to be sinne for vs, which knewe no sinne: that wee shuld bee made the righteousnes of God in him.

Das V. Capitel.

21. Denn er hat den/ der von keiner Sünde wusste/ für vns zur Sünde gemacht. Auff daß wir würden in jhm die Gerechtigkeit/ die für Gott gilt.

Thi hand gjorde den til Synd for Os/ som icke vidste aff nogen Synd/ Paa det wi skulde bliffue den Retferdighed i Hannem/ som gelder saar Gud.

Kapitola V.

21. Neb toho ktery hřichu nepoznal/ učinil Bůh za nás hřichem/ abychom my byli v činění Spravedlnosti Božij w něm.

Aboweem to vczynyl ten Ethos zyne vznal grzechu/ stał sie grzechem za nas/ abysmy sie sthali sprawiedliwością Bożą w nim.

CAP. VI.

A Diuuantes autem exhortamur, ne in vacuum gratiam Dei recipiatis.

So wee then, as workers together beseech you, that yee receyue not the grace of God in vaine.

2. (Ait enim, Tempore accepto exaudivi te & in die salutis adiuvi te. Ecce, nunc tempus acceptabile: ecce nunc dies salutis.)

For he sayth: I haue heard thee in a time accepted/ and in the day of saluation haue I succoured thee: beholde now the day of saluation.

3. Nemini dantes ullam offensionem, ut non vituperetur ministerium nostrum.

Wee giue no occasion of offence in any thing/ that our ministerie shuld not be reprehended.

4. Sed in omnibus exhibeamus nosmetipsos, sicut Dei ministros, in multa patientia, in tribulationibus, in necessitatibus, in angustiis.

But in all things we approue our selues as the ministers of God: in much patience/ in afflictions/ in necessities/ in distresses.

5 In plagis, in carceribus, in seditionibus, in laboribus, in vigiliis, in ieiuniis.

In stripes/ in prisons/ in tumultes/ in labours/ by watchings/ by fastings.

6. In castitate, in scientia, in longanimitate, in suavitate, in Spiritu sancto, in charitate non ficta.

By purnitie/ by knowledge/ by long suffering/ by kindenes/ by the holy Ghost/ by loue vnfayned.

Das VI. Capitel.

Wir ermahnen aber euch/ als Mithelffer/ daß jhr nicht vergeblich die gnade Gottes empfahet.

JEg formaner eder som Medhielpere/ at i icke tage Guds naade forgeffuis.

2. Denn er spricht: Ich habe dich inn der angenemmen zeit erhöret/ vnd habe dir am tage des Heils geholffen. Sehet/ ietzt ist die angeneme zeit/ ietzt ist der tag des Heils.

Thi hand siger/ Jeg bønhørde dig i den behageligе tid/ oc halp dig paa Salighedens dag/ Seer/ Nu er den behageligе tid/ Nu er Salighedens dag.

3. Lasset vns aber niemand jrgend eine Ergerniß geben/ auff daß vnser Ampt nicht verlästert werde.

Lader ofse oc icke nogen sted giffue nogen forargelse/ Paa det vort Embede skal icke straffis.

4. Sondern inn allen dingen lasset vns beweisen/ als die Diener Gottes. Jn grosser gedult/ in trůsalen/ in nöten/ in ängsten.

Men lader os beuise os i alle ting/ som Guds Tienere.

5. Inn schlägen/ in gefängnissen/ in auffruhren/ in arbeit/ in wachen/ in fasten.

I stor Taalmodighed/ i Bedrøffuelse/ i Nød/ i angist/ i slag/ i Fengsel/ i oprør/ i arbeyde/ i vect/ i fasten.

6. Jn keuschheit/ inn erkenntniß/ in langmut/ in freundligkeit/ in dem heiligen Geist/ in vngefärbter Liebe.

I Kyshed/ i vidskaff/ i langmodighed/ i venlighed/ i den hellig Aand/ i vbedragelig kærlighed.

Kapitola VI.

MApomáhagjce pak wám napomjnáme wás/ abyste miloſti Božij nadarmo nebrali.

Dwżem ták sługy ráperoſtwa mamy was/ abyście wy dárma molestí Božey nie przyeli.

2. Nebť prawij: W čas wżácný vslyssal gsem tebe/ a w den spasenij spomohl gsem tobě. Ay nynij čas wżácný/ hle nynj dnowě spasenij.

Aboweem mowi Bog: Czásu przyiemnego wysłuchałem cie/ á w dniu zbawienia ratowałem cie/ Oto theraz czas przyiemny/ otho teraz dzień zbáwienia.

3. Žád němu nedáwayme žádného pohorssenj/ aby nebyla pohaněna služba nasse:

Nie dawaymy żadnego pogorszenia w żadney rzeczy/ aby posługowánie nie było poſtromocone.

4. Ale we wssech wěcech wydáwayme sebe sami/ yakožto Božij služebnjcy/ we mnohé trpeliwosti/ w zámutcích/ w nedostatcích/ w vzkostech.

Ale y we wszystkim shazamy siebie sługy Boży/ z wielka cierpliwością/ w vtrápieniu/ y w potrzebách/ y w vcisках.

5 Wranách/ w žalářich/ w ruoznicech/ w pracech/ w bdění/ w postech.

W obicia/ w więzienia/ w rozterkach/ w pracach/

6. W čistotě/ w umění/ w dlauhomyslnosti/ w dobrotiwosti/ w Duchu Swatém/ w lásce neobssenem.

Przez czystość/ przez naukę/ przez długomyślność/ przez dobroć/ przez Ducha świętego/ przez miłość nie obłudną.

ו

7 בְּדִבּוּר אֱמֶת בְּגְבוּרַת אֱלֹהִים בְּכְלֵי הַצְדָקָה לְיָמִין וְלִשְׂמֹאל׃

En palabra de verdad, en potencia de Dios, en armas de justicia à diestro y á siniestro.

8 בְּכָבוֹד בְּדִפְיָה וְדַבְּדָה דְּעָה בְּשֵׁם טוֹב כְּמוֹ מַתְעִים וְאֲנַשֵׁי אֱמוּנִים׃

Por honrrá y por deshonrra, por infamia y por buena fama: como engannadores, mas hombres de verdad.

9 כְּמוֹ נָכְרִים וְיִדּוּעִים כְּמוֹ מֻתִים וְהִנֵּה חַיִּים אֲנַחְנוּ כְּמוֹ מְיַסָּרִים אַךְ לֹא מוּמָתִים׃

Como ignorados, mas conocidos: como muriendo, mas heaqui biuimos como punidos, mas no mortificados.

10 כְּמוֹ נוּגִים וְתָמִיד שְׂמֵחִים כְּמוֹ אֶבְיוֹנִים וּמַעֲשִׁירִים אֶת־רַבִּים כְּמוֹ מְאוּמָה לֹא תְהִי־לָנוּ וְיֶשׁ לָנוּ כָּל־דְּבָרִים׃

Como dolorosos; mas siempre gozos: como pobres, mas que enrriquecen á muchos: como los que no tienen nada, mas que lo poseen todo:

11 פִּינוּ נִפְתַּח אֲלֵיכֶם הַקֹּרִינְטִים נִרְחַב לִבֵּנוּ׃

Nuestra boca está abierta á vosotros, ó Corinthios, nuestro coraçon es ensanchado.

12 אַל תְּוֹגִיוּן אֶת־נַפְשְׁכֶם לְמַעֲנֵנוּ וְאִם תְּוֹגִיוּן בְּרַחֲמֵיכֶם תֶּהֱוֹאוּת׃

No estays estrechos en nosotros mas estays estrechos en vuestras proprias entrannas.

13 וּמַה גְּמוּלוֹתֵיכֶם אֲשֶׁר תְּשׁוּבוּ לִי (מְדַבֵּר אֲנִי אֲלֵיכֶם כְּמוֹ לְבָנִים) הַרְחִיבוּ אַתְּ־לִבּוֹתֵיכֶם׃

Pues por la misma recompensa (como á hijos hablo) ensanchaos tambien vosotros.

14 אַל־תְּמֻשְׁכוּ יְדֵיכֶם אֶת־לְצָצִים כִּי מַה־חֶבְרַת הַצְדָקָה עִם דְּשָׁעָה אוֹ־מָה חֶבְרַת הָאוֹר לַחֹשֶׁךְ׃

No hos junteys en jugo con los infieles, porque que compannia tiene la justicia con la injusticia? y que communicacion la luz con las tinieblas.

ו

7 בְּמִלְּתָא דִּקְשׁוֹטְתָא בְּמֵימְלָא דַּאלָהָא בְּזַיְנֵי דִּזְדִּיקוּתָא דְּהֵימִינָא וְדִשְׂמָלָא׃

Ne la parola de la verità, ne la potenza de Dio per le armi de la giustitia da la defira & da la finestra.

8 בְּשׁוּבְחָא וּבְבַצְרָא בְּדִבּוּלְסָא וּבְגוּנֵי כְּאֵינֵי מְטָאנְיָא וְשַׁרְיָא׃

Per la gloria & ignominia, per l'infamia e buona fama: come ingannatori, e pur veraci.

9 אֵינֵי לָא יְדַיְעָא וְיַדְיְעִינָן אֵינֵי מִיתִינָן וְהָא חַאינָן אֵינֵי דְּמִתְדִּינָן וְלָא מִמִיתִינָן׃

Come incogniti, e pur conosciuti: come se nos mortissime, & ecco che pur viviamo: come castigati, e pur non occisi.

10 וְאֵינֵי דְּכָרְיָא לָן וּבְכֹל זְבַן חָדִינָן וְאֵינֵי מְסַכְּבִינָן וְלַסַּגְיָאא מְעַתְּרִינָן אֵינֵי דְּמֵידַם לֵית לָן וְכֹל מִדֵּם אֲחִידִינָן׃

Come contristati, e pur sempre e allegrandoci: come poveri, e pur arricchendo molti: come se niente ci hauissimo, e pur possidendo ogni cosa.

11 פּוּמָן פְּתִיחַ הוּ לְוָתְכוֹן קוֹרִינְתָּאֵי וְלִבָּן רְוִיחַ׃

La nostra bocca è aperta a voi, ò Corintij, il nostro cuore è allargato.

12 לָא אֲלִיצִיתוּן בָּן אֲלִיצִיתוּן דִּין בְּרַחֲמֵיכוֹן׃

Voi non sete ristretti ne le nostre interiora.

13 אֵינֵי דִּלְבָנָיָא דִּין אֲמַד אֲנָא פּוּרְעָנֵי חֻבְלִי דִּילְוָתְכוֹן וְרַוְחוּ חוּבְכוֹן לְוָתִי׃

Hor io riceto da voi il medesimo contracambio, come de figliuoli allargatevi ancor voi.

14 וְלָא תְּהָווּן בְּנֵי זוּגָא לְאָלִיזִין דְּלָא מְהֵימְנִין אֵידָא גֵּיר שׁוּתְפוּתָא אִית לְזַדִּיקוּתָא עִם עַוְלָא אוֹ אֵינָא חוּלָטָנָא אִית לִנְהִירָא עִם חֲשׁוּכָא׃

Non vi accompagnate al medesimo giogo con gl'infedeli. Perche qual partecipatione ha la giustitia con l'iniquità? o qual compagnia ha la luce con la tenebre?

ו

7. Ἐν λόγῳ ἀληθείας, ἐν δυνάμει θεοῦ, διὰ τῶν ὅπλων τῆς δικαιοσύνης τῶν δεξιῶν καὶ ἀριστερῶν.

Por la Parole de verité, par la puissance de Dieu, par armes de iustice à droite & à gauche:

8. Διὰ δόξης καὶ ἀτιμίας, διὰ δυσφημίας καὶ εὐφημίας· ὡς πλάνοι, καὶ ἀληθεῖς.

Parmi honneur & ignominie, parmi diffame & bonne renommee:

9 Ὡς ἀγνοούμενοι, καὶ ἐπιγινωσκόμενοι· ὡς ἀποθνήσκοντες, καὶ ἰδοὺ ζῶμεν· ὡς παιδευόμενοι, καὶ μὴ θανατούμενοι.

Comme seducteurs, & toutesfois veritables: comme cognus, & toutesfois recognus: comme mourans, & voicinous vivons: comme chastiés, & toutesfois non mis à mort:

10. Ὡς λυπούμενοι, ἀεὶ δὲ χαίροντες· ὡς πτωχοί, πολλοὺς δὲ πλουτίζοντες· ὡς μηδὲν ἔχοντες, καὶ πάντα κατέχοντες.

Comme contristés, & toutesfois tousiours ioyeux: comme poures, & toutesfois enrichissans plusieurs: comme n'ayans rien, & toutesfois possedans toutes choses.

11. Τὸ στόμα ἡμῶν ἀνέῳγε πρὸς ὑμᾶς, Κορίνθιοι· ἡ καρδία ἡμῶν πεπλάτυνται.

O Corinthiens, nostre bouche est ouverte enuers vous, nostre cœur s'est eslargi.

12. Οὐ στενοχωρεῖσθε ἐν ἡμῖν, στενοχωρεῖσθε δὲ ἐν τοῖς σπλάγχνοις ὑμῶν.

Vous n'estes point à l'estroit dedans nous: mais vous estes à l'estroit en vos entrailles

13. Τὴν δὲ αὐτὴν ἀντιμισθίαν ὡς τέκνοις λέγω, πλατυνθῆτε καὶ ὑμεῖς.

Or pour nous recompenser de mesme (ie parle comme à mes enfans) eslargissez-vous aussi.

14. Μὴ γίνεσθε ἑτεροζυγοῦντες ἀπίστοις. τίς γὰρ μετοχὴ δικαιοσύνῃ καὶ ἀνομίᾳ; τίς δὲ κοινωνία φωτὶ πρὸς σκότος;

Ne vous accouplez point auec les infideles: car quelle participation y a-il de iustice auec iniquité? & quelle communication y a-il de la lumiere auec les tenebres?

CAP. VI. Das VI. Capitel. Kapitola. VI.

7. In verbo veritatis, in virtute Dei, per arma iustitiæ à dextris & à sinistris.

By the worde of truethe / by the power of God / by the armour of rightewesnes on the right hand and on the left.

7. In dem Wort der warheit / in der krafft Gottes / durch waffen der Gerechtigkeit / zur rechten vñ zur lincken.

I sandheds ord / i Guds Kraffe / formedelst Retferdigheds vaaben / baade paa den høyre oc paa den venstre side.

7. W słowu prawdy / w mocy Bożij / skrze odbrnij sprawedlnosti na prawo y na lewo.

W mowie prawdy / w mocy Bożey / przez zbroie sprawiedliwości / na práwa y lewa.

8. Per gloriam & ignobilitatem, per infamiam & bonam famam: ut seductores, & veraces.

By honour and dishonour / by euill reporte / and good reporte / as deceyuers / and yet true.

8. Durch ehre vnd schande / durch böse gerüchte vnnd gute gerüchte. Als die verführer / vnnd doch waarhafftig.

Ved ære oc skendzel / formedelst ont rycte / oc gaat rycte. Som bedragere / oc dog sandrue.

8. Skrze Sláwu y pohanknj / skrze zlau y dobrau powest: Jakożto swodcowé / a gsauce prawdomluwnij:

Przez chwałę y skomotę / przez zosławienie y dobrą sławę / iako by zwodnicy / ale prawdziwi iesteśmy.

9. Sicut qui ignoti, & cogniti: quasi morientes, & ecce vivimus: ut castigati, & non mortificati.

As vnknowen / and yet knowen: as dying / and beholde / we live: as chastened / and yet not killed.

9. Als die vnbekannten / vnd doch bekannt / als die sterbenden / vnd sihe / wir leben / als die gezüchtigeten / vnnd doch nicht ertödet.

Som de vbekende / oc dog bekende. Som de der dø / oc see / vi leffue. Som de der ere straffede / oc dog icke ihielslagne.

9. Yakożto neznámij / a gsauce známij: yakożto vmijragijce / a hleżiwi gsme: a yakożto ztrestanij / a nevmrtwenij:

Jáko nieznámi / ale známi iesteśmy / jáko vmierácy / ále oto żywiemy / jako bedac pokarani / ale nie ieśteśmy zabici.

10. Quasi tristes, semper autem gaudentes: sicut egentes, multos autem locupletantes: tanquam nihil habentes, & omnia possidentes.

And sorowing / and yet alway reioycing: as poore / and yet make many riche: as hauing nothing / and yet possessing all thynge.

10. Als die traurigen / aber allezeit frölich / als die armen / aber die doch vil reich machen / als die nichts inne haben / vnd doch alles haben.

Som de bedrøffuede / men aleid glade. Som de Fattige / men de som dog gøre mange rige. Som de der haffue intet inde / oc haffue dog alting.

10. Yako smutnij / ale wżdyckyse radugijce: yako chudi / a mnohé zbohacugijce: a yako nic nemagijce / a wssak wssemi wécmi wládnauce.

Jáko żálnicy / ále záwżse weselí / jáko vbodzy / ále ich wiele vbogacamy / jáko nic niemáiący / ále wżyto trzymamy.

11. Os nostrum patet ad vos ô Corinthii, cor nostrum dilatatum est.

O Corinthians / our mouth is open vnto you: our heart is made large.

11. O jhr Corinther / vnser mund hat sich zu euch auffgethan / vnser hertz ist getrost.

O J Corinther / vor Mund oplod sig til eder / vort Hiertе er trøstigt.

11. Wsta nasse otewrżina gsau k wám ó Koryntstij / srdce nasse rozssżżeno gest.

O Korynthowie / vstá náße otworzone sa ku wam / serce náße rozszerzyło sie.

12. Non angustiamini in nobis: angustiamini autem in visceribus vestris.

Ye are not kept straict in vs / but ye are kept straict in your owne bowelles.

12. Vnsernt halben dörfft jhr euch nicht ängsten / daß jr euch aber ängstet / das thut jr auß hertzlicher meinung.

For vor skyld tøre i icke haffue angist / Men ere i tage eder angist til / der gøre i aff en hiertelig mening.

12. Nesużugte se pro nás / ale sużugte se w strewách waszych.

Nie mieszkacie ciásno w nas / ale ieśteście ścisnieni w wnutrznościach wáßych.

13. Eandem autem habentes remunerationem (tanquam filiis dico) dilatamini & vos.

Nowe for the same recompence / I speake as to my children / Be you also enlarged.

13. Ich rede mit euch / als mit meinen Kindern / daß jr euch auch also gegen mir stellet / vnd seyt auch getrost.

Jeg taler met eder / som met mine Børn / at i skulle oc sticke eder lige saa mod mig / oc vorer oc saa trøste.

13. Wssak tauż odplatu magijce (yakożto Synům prawijm) rozssżkte se y wy.

Ale a od was żadam / ábyście mi tož oddálí / mowie jáko synom / rozprzestrzeńcie się y wy.

14. Nolite iugum ducere cum infidelibus. Quæ enim participatio iustitiæ cum iniquitate? Aut quæ societas luci ad tenebras?

Bee not vnequally yoked with the infidels: for what felowshyp hath righteousnes with vnrighteousnes? and what communion hath light with darknes?

14. Ziehet nicht am frembden joch mit den vnglaubigen Denn was hat die Gerechtigkeit für genieß mit der Vngerechtigkeit? Was hat das Liecht für gemeinschafft mit dem Finsterniß?

Drager icke i det fremmede Aag met de vantro. Thi hvad omgengelse haffuer Retferdighed met Uretferdighed? Hvad samfund haffuer Lyset met Mørket?

14. Aneneście bkemene s newérnými. Nebo kterkmá vczastenstwj Sprawedlnost s neprawostij? Anebo která má Towarzystwij swétło s temnostmi?

Nie badźcie złączeni nierzadnym iarzmem z niewiernemi: ás bowiem co za towárzystwo sprawiedliwości z nie sprawiedliwością? á co za społeczność światłości z ciemnościámi?

ו

טו וּמָה תֶּכוּנַת הַמָּשִׁיחַ אֶל־
בְּלִיַּעַל אוֹ מַה חֵלֶק אִישׁ אֱמוּנִים
אֶת־סוֹרֵד׃

Y que conueniencia el Chriſto con Belial? ó que parte el fiel con el infiel.

טז וּמַה מַּתְכֹּנֶת הֵיכַל יְהוָה אֶת־
הַגְּלוּלִים וְאַתֶּם הֵיכַל אֱלֹ־
הֵי כְּמוֹ אָמַר אֱלֹהִים וְהִתְהַלַּכְתִּי
מִשְׁכַּנִי בְּתוֹכָם וְהִתְהַלַּכְתִּי
בְּתוֹכָם וְהָיִיתִי לָהֶם לֵאלֹהִים
וְאַתֶּם תִּהְיוּ לִי לְעָם׃

Y que conſentimiento el templo de Dios con los idolos? pórque voſotros ſoys el templo del Dios Biuiente, como Dios dixo, Que habitaré y andaré en ellos: y ſeré el Dios dellos, y ellos ſeran mi pueblo,

יז עַל־כֵּן סוּרוּ מִתּוֹכָם וְצֵאוּ מִשָּׁם
נְאֻם יְהוָה וְטָמֵא אַל־תִּגָּעוּ צְאוּ
מִתּוֹכָהּ וְאָנִי אֶקְבָּל אֶתְכֶם׃

Por lo qual ſalid de en medio dellos, y apartaos, dize el Sennor, y no toqueys coſa immunda y yo hos recibiré.

יח וְאֶהְיֶה לָכֶם לְאָב וְאַתֶּם תִּהְיוּ
לִי לְבָנִים וְלִבְנוֹת וְאָם יְהוָה
צְבָאוֹת׃

Y ſeré à voſotros Padre, y voſotros me ſereys à mi hijos y hijas: dize el Seqnor Todopoderoſo.

ו

טו אוֹ אֵידָא שַׁלְמוּתָא
אִית לְמְשִׁיחָא עִם סָטָנָא
אוֹ אֵידָא מְנָתָא אִית
לְרַמְהַיְמָן עַל דְּלָא מ
מְהַיְמָן׃

O quale accordo ha Chriſto con Belial? ò che parte ha il fedele con l'infidele?

טז אוֹ אֵידָא אֲרִיוּתָא אִית
לְהֵיכְלָהּ דְּאֱלָהָא ת עִם
דְּיֵשׁ אֵידָא אֲנָתוּן גֵּיר הֵיכְלָהּ
אֲנָתוּן דְּאֱלָהָא חַיָּא אַיְכְנָא
דְּאָמִיר דְּאֶשְׁכַּן בְּהוֹן ו
וְאֶהְלֵךְ בְּהוֹן וְאֶהֱוֵי א
אֱלָהֲהוֹן וְהִנּוּן יְהוֹן לִי ש
עַמָּא׃

O che conuenientia ha il tempio di Dio con gl'idoli? Imperoche voi ſete tempio del Dio Viuente, ſi come Iddio ha detto, Io habitarò in eſſi, e camminarò in eſſi: e ſarò loro Iddio, & eſſi ſaranno mio popolo.

יז פְּטוֹל הֲנָא בּוּקוּ מִן
בֵּינָתֵיהוֹן וְאִתְפְּרְשׁוּ מִנְּהוֹן
אָמַר מָרְיָא וְלִסְמָאָא לָא
תִּתְקָרְבוּן וַאֲנָא אֶקַבֶּלְכוֹן׃

Per laqual coſa vſcite del mezzo di loro, e ſeparatevi da eſſi, dice il Signore: e non toccate coſa immonda, & io vi riceuerò.

יח וַאֲתֵיהּ לְכוֹן לַאֲבָ ת
וַאֲנְתוּן תְּהוֹן לִי לַבְּנַיָּ ת
וְלִבְנָתָא אָמַר מָרְיָא וְכָל
אַתִּיד׃

E ſaronui in luogo di padre, e voi ſarete à me in luogo di figliuoli e di figliuole, dice il Signore omnipotente.

ו

טו וְכִי יֵשׁ לָנוּ מֵאֲמָדִים כָּאֵלֶּה
אֲהוּבַי אֵךְ נְטַהֵר אֶת־נַפְשֵׁנוּ
מִכָּל־טֻמְאוֹת הַבָּשָׂר וְרוּחַ לְכַלּוֹת
אֶת־הַקֹּדֶשׁ בְּיִרְאַת אֱלֹהִים׃

Anſique, amados, pues tenemos tales promeſſas, limpiemos nos de toda immundicia de carne y de eſpiritu, perficionando la ſanctificacion en temor de Dios.

ב קַבְּלוּ אוֹתָנוּ אִישׁ לֹא חָמַסְנוּ
דַּם נָקִי לֹא שִׁחַתְנוּ אִישׁ לֹא
גָּזַלְנוּ אוֹ עָשַׁקְנוּ׃

Admittid nos: à nadie auemos injuriado, à nadie auemos corrompido, à nadie auemos engannado.

ו

טו פְּטוֹל דְּאִית לַן הֲכִיל
חַלִּין מוּלְכָנָ ת חַבִּיבַי כַּד
נְדַכֵּי נַפְשָׁן מִן כָּלְּהוּ
טֻמְאוֹתָא דְּבִסְרָא וַהֲרוּחָא
וְנַכְלוּתַ קְדִישׁוּתָ ב
בְּדְחָלְתָא דֵּאלָהָא׃

Hauendo dunque noi queſte promeſſe, carissimi miei, purghiamoci da ogni bruttura di carne e di ſpirito, facendo perfetta la ſantificatione nel timor di Dio.

ב סַיְּבִרוּן אֲחֵי בַּאנָשׁ לָא
אַעֲוִילָן לַאנָשׁ לָ ת חַבָּלָן
לַאנָשׁ לָא עֲלַבָן׃

Riceuete noi: noi non habbiamo ingiuriato alcuno, non habbiamo corrotto alcuno, non habbiamo tolto ad alcuno.

ז.

15. Τίς δὲ συμφώνησις Χριστῷ πρὸς Βελίαλ; ἢ τίς μερὶς πιστῷ μετὰ ἀπίστου;

Et quel accord y a-il de Chriſt auec Belial? ou quelle portion a le fidele auec l'infidele?

16. Τίς δὲ συγκατάθεσις ναῷ θεοῦ μετὰ εἰδώλων; ὑμεῖς γὰρ ναὸς θεοῦ ἐστε ζῶντος, καθὼς εἶπεν ὁ θεὸς, ὅτι ἐνοικήσω ἐν αὐτοῖς, καὶ ἐμπεριπατήσω, καὶ ἔσομαι αὐτῶν θεὸς, καὶ αὐτοί μου ἔσονται λαός.

Et quelle conuenance y a-il du temple de Dieu auec les idoles? car vous eſtes le temple de Dieu viuant, ainſi que Dieu a dit, I'habiterai au milieu d'eux, & y cheminerai: ſerai leur Dieu, & ils ſeront mon peuple.

17. Διὸ ἐξέλθετε ἐκ μέσου αὐτῶν, καὶ ἀφορίσθητε, λέγει κύριος. καὶ ἀκαθάρτου μὴ ἅπτεσθε, κἀγὼ εἰσδέξομαι ὑμᾶς.

Parquoi departez-vous du milieu de eux, & vous en ſeparez, dit le Seigneur: & ne touchez à choſe quelconque ſouillee, & ie vous receurai.

18. Καὶ ἔσομαι ὑμῖν εἰς πατέρα, καὶ ὑμεῖς ἔσεσθέ μοι εἰς υἱοὺς καὶ θυγατέρας, λέγει κύριος παντοκράτωρ.

Et vous ſerai pour pere, & vous me ſerez pour fils & pour filles, dit le Seigneur tout-puiſſant.

ΚΕΦΑΛ. ζ.

ΤΑύτας οὖν ἐχοντες τὰς ἐπαγγελίας, ἀγαπητοὶ, καθαρίζωμεν ἑαυτοὺς ἀπὸ παντὸς μολυσμοῦ σαρκὸς καὶ πνεύματος, ἐπιτελοῦντες ἁγιωσύνην ἐν φόβῳ θεοῦ.

Or donc, bien aimés, puis que nous auons de celles promeſſes: nettoyons-nous de toute ſouillure de chair & d'eſprit, paracheuans la ſanctification en la crainte de Dieu.

2. Χωρήσατε ἡμᾶς. οὐδένα ἠδικήσαμεν, οὐδένα ἐφθείραμεν, οὐδένα ἐπλεονεκτήσαμεν.

Receuez-nous, nous n'auõs fait tort à perſonne, nous n'auõs corrompu perſonne, nous n'auons pillé perſonne.

CAP. VI.

15. Quæ autem conventio Christi ad Belial? Aut quæ pars fideli cum infideli?

And what concord hath Christ with Belial? or what part hath the believer with the infidell?

16. Qui autem consensus templo Dei cum idolis? Vos enim estis templum Dei vivi: sicut dicit Deus, Quoniam inhabitabo in illis, & inambulabo, & ero illorum Deus: & ipsi erunt mihi populus.

And what agreement hath the Temple of God with idoles? for ye are the Temple of the liuing God: as God hath sayd: I will dwell among them, and walke there: and I will be their God, and they shall bee my people.

17. Propter quod exite de medio eorum, & separamini, dicit Dominus, & immundum ne tetigeritis: & ego recipiam vos.

Wherefore come out from among them, and separate your selues, saith the Lord: & touch none vncleane thing, and I will receiue you.

18. Et ero vobis in patrem: & vos eritis mihi in filios & filias, dicit Dominus omnipotens.

And I will be a father vnto you, and ye shalbe my sonnes and daughters, saith the Lord almighty.

CAP. VII.

HAs ergo habentes promissiones charissimi, mundemus nos ab omni inquinamento carnis & spiritus, perficientes sanctificationem in timore Dei.

Seeing then we haue these promises, dearely beloued, let vs cleanse our selues from all filthines of the flesh and spirit, and grow vp vnto full holines in the feare of God.

2. Capite nos. Neminem læsimus, neminem corrupimus, neminem circumvenimus.

Receyue vs: we haue done wrong to no man: we haue consumed no man: we haue defrauded no man.

Das VI. Capitel.

15. Wie stimpt Christus mit Belial / oder was für ein theil hat der Glaubige mit dem Vnglaubigen?

Huorledis kand Christus komme offuer ens met Belial? Eller huad del haffuer den som tror / met den vantro?

16. Was hat der Tempel Gottes für ein gleiche mit dem götzen? Ihr aber seyt der Tempel des lebendigen Gottes / wie denn Gott spricht: Ich wil inn jhnen wohnen / vnnd in jhnen wandeln / vnd wil jr Gott sein / vnd sie sollen mein Volck sein.

Huad lignelse haffuer Guds Tempel met affguder? Dc t ere den ieffue nde Guds Tempel / som Gud oc siger / Jeg vil boi dem / oc vandre i dem / oc ieg vil vere deris Gud / oc de skulle vere mit Folck.

17. Darumb gehet auß von jhnen / vnnd sondert euch abe / spricht der HERR / vnd rüret kein vnreines an / So wil ich euch annemen.

Der faaregaar vd fra dem / oc fraskiliet eder / siger HERREN / oc rører icke noget vreent / Da vil ieg annamme eder.

18. Vnnd euer Vatter sein / vnd jhr solt meine Söhne vnd Töchter sein / spricht der allmechtige HERR.

Oc vere eders Fader / oc i skulle vere mine Sønner oc Dotter / siger den almectige HERRE.

Das VII. Capitel.

DJeweil wir nun solche verheissung haben / meine liebesten / so lasset vns von aller befleckung des fleisches vñ des geistes vns reinigen / vnd fortfahren mit der heiligung / inn der forcht Gottes.

EFterdi vi haffue nu saadanne løffte / mine Elskelige / Da lader oss rense oss aff al Kiødsens oc aandens besmittelse / oc fremfare met Hellighed / i Guds fryct.

2. Fasset vns / wir haben niemand leid gethan / wir haben niemand verletzt / wir haben niemand übervortheilt.

Anammer oss / vi haffue ingen giort noget / vi haffue ingen giort skade / vi haffue ingen bedraget.

Kapitola VI.

15. Akterž frownánij Krystia s ďáblem? Aneb ktery dijl gest wěrnému / s newěrnym?

A co zá zgodá gest Krystuſowi s Belialem? ábo co zá cz:ść wiernemu s niewiernym?

16. Akterá společnoſt Chrámu Božijho / s Modlami? Wy gſte zagiſtě Chrám Boha žiwého / jakož prawij PÁN Bůh: Přebýwati budu w nich / a choditi mezy nimi / a budu Gid mág.

A co zá zezwolenie gest Kościołowi Bożemu s Bálwany? Abowiem wy ieſte:cie kościołem Bogá żywego / jáko mowił Bog / Bede mießkał w nich / y chodźic bede / y bede Bogiem / á oni mnie beda vdem.

17. Protož wygdźte z prostředka gegich / a oddělte se od nich / prawj Pán: a nečistého se nedotýkayte / a já přijmu wás:

A przeto wyndźcie s pośrodku ich / y odlaczcie ſie / Mowi Pan / á nieczyſte° nie tykayce ſie / tedy przyjme was.

18. A budu wám za Otce / a wy mi budete za Syny a za Dcery / prawij Pán Buoh wſſe mohaucý.

A bede wam zá oycá á wy bedźiecie mi zá syny y corki / Mowi Pan wſzechmegacy.

Kaditola VII.

PRotož magjce tato zaſlíbenij naymilegſſý / očiſtěugme ſe od každe poſkwrny ekleſnť y duchownij / konagjce poſwěcenij naſſe w bázni Božij.

MAcie thedy namileyſſy ty obietnice / očyſćamyż ſamy ſiebie od wſſeliákte° ſpługámienia ciáłá y ducha: dokonywáiąc poświęcenia s bojázniá Boja.

2. Přijmětež nás / wſſak gſme žadnému w ničemž nekřiwdźili / žádného neporuſſyli / žádného neokłamali.

Przyimićież nas / Żadnemuſmy krzywdy nie wczynili / żadnegoſmy nie złupili.

ז

3 לֹא לְמִשְׁפְּטְכֶם אוֹמֵר אֲנִי כִּי מְקֹדָם אָמַרְתִּי כִּי־בְלִבּוֹתֵינוּ עֲתִידִים אַתֶּם גַּם לָמוּת עִמָּנוּ גַּם לַחְיוֹת׃

No para condenaros lo digo: que ya he dicho antes, que estays en nuestros coraçones para morir y para biuir juntamente con nosotros.

4 כִּי בְטָחוֹן רַבָּה לִי אֲלֵיכֶם וּתְהִלָּה גְּדוֹלָה לִי עֲלֵיכֶם נִמְלֵאתִי בַּנֶּחָמָה גּוֹתַרְתִּי לְשִׂמְחָה עַל־כָּל־מְצוּקָתֵכֶם׃

Mucho atreuimiento tengo para con vosotros, mucha gloriacion tengo de vosotros: lleno estoy de consolacion: sobre abundo de gozo en todas nuestras tribulaciones.

5 כִּי כַּאֲשֶׁר בָּאנוּ בְכִתִּים מְאוּמָה לֹא הָיְתָה שְׁנָה לְעֵינֵינוּ וּתְגוּמָה לְעַצְמֵנוּ כִּי אִם בְּכָל־עֵת נְצוּרִים בַּחוּץ מַצּוֹת וּמִבַּיִת חֲרָדוֹת׃

Porque aun quando venimos en Macedonia ningun reposo tuuo nuestra carne; antes en todo fuemos atribulados, de fuera quistiones, de dentro temores.

6 כִּי אֱלֹהִים הַמְנַחֵם אֶת הָעֲנִיִּים נִחֵם אוֹתָנוּ בְּמִבוֹא טִיטוֹס׃

Mas el que consuela los humildes, Dios, nos consolò con la venida de Tito.

7 וְלֹא בְלִבַּד בְּמִבוֹאוֹ כִּי אִם גַּם בְּנֶחָמָה אֲשֶׁר נִחַם מִכֶּם בְּהַגִּידוֹ לָנוּ אֶת־אַהֲבָתְכֶם אֵלֵינוּ וְאֶת־תַּמְרוּרֵיכֶם וְאֶת־קִנְאַתְכֶם עָלַי כֵּן אֲשֶׁר שָׂמַחְתִּי עַל־יֶתֶר׃

Y no solo con su venida mas aun con la consolacion conque el fue consolado de vosotros, haziendonos saber vuestro desseo (grande,) vuestro lloro vuestro zelo por mi para que assi me gozase mas.

8 וְאִם הוֹגֵיתִי אֶת־נַפְשְׁכֶם בְּאִגֶּרֶת לֹא נִחַמְתִּי וְאִם אֲנַחֵם כִּי רוֹאֶה אֲנִי כִּי־אִגֶּרֶת הַהִיא אַךְ לְשָׁעָה הוֹגָתָה אֶת־נַפְשְׁכֶם׃

Porque aunque hos contristé por carta, no me arrepiento: aunque me pesó, porque veo que aquella carta, aunque por algun poco de tiempo hos contristo.

ז

3 לָא בַּהָא לְמִתַּיְבוּתְכוֹן אֲמַר אֲנָא קַדְמֵת זִיר אֲמַרֵת דִּבְלַבָּן סִימִין אַנְתּוּן לְמִמָת אִכְּחָדָא וְלְמִחְיָא׃

Io non dico questo à vostra condemnatione: con cosa cosa ch'io ho prima detto che voi sete ne i nostri cuori à morir insieme & à viuere insieme.

4 סַגִּיאַתָא מְשַׁוְיָא אֲנָא לְוָתְכוֹן וְסַגִּי אֲיֵרֵת לִי בָּכוֹן שׁוּבְחָא וְמָלְיָא אֲנָא בְּנֶחָמְתָא וְסוֹגְיָא מֶתְיַתְרָא בִּי חַדְוּתָא בְּכָלְהוֹן אוּכְסַנַי׃

Io ho molta libertà verso di Voi, ho molta gloria di Voi, so sono ripieno di consolatione, abbondo sopra modo d'allegrezza con ogni nostra tribulatione.

5 אַף מִן דְּאֶתֵין זִיר לְמַקְדוֹנְיָא אַף לָא חַד זִיוָ הָוֵן לְפַגְרָן אֶלָּא בְּכָל מְדֵם אִתְאַלַּצָן מִן לְבַר קְרָבָא וּמִן לְגַו דְּחִלְתָא׃

Perche essendo noi venuti in Macedonia, la nostra carne non hebbe alcun riposo, ma era in ogni parte afflitta, da ogni parte: combattimenti di fuore, timori di dentro.

6 אֶלָּא אֱלָהָא דְּמַבַּסֵּם לְמַבַּסְּיָא בֵּיאוֹן בְּמֵתִיתֵהּ דְּטִטוֹס׃

Ma iddio che consola gli humili, ci consolò per la venuta di Tito.

7 וְלָא בְּלְחוֹד בְּמֵאתֵיתֵהּ אֶלָּא אַף בְּנֶחָמְתָא דְּאִתְנַחֵם בֵּהּ מִנָּכוֹן סַפְּרָן זִיר עַל חוּבְכוֹן דִּלְוָתָן וְצַעֲרְכוֹן וְטָנְעָנְכוֹן דְּעַל אַפַּי וְכֵד שְׂמֵאנָא חֲדוּתָא סַגִּיאָתָא הָוַת לִי׃

E non solamente per La sua venuta, ma etiandio per la consolatione, con che egli era stato consolato di Voi: raccontandoci il Vostro gran desiderio, il Vostro pianto, il Vostro zelo per me: in modo che io mi rallegrai maggiormente.

8 דַּאֲפִן אַכְּרִיתְכוֹן לְכוֹן בְּאִגַּרְתָּא לָא תָוִיתְ לִי נִפְשִׁי אֲפִן תָּוִיתָא הָוֵת חָיְשָׁא אֲנָא זִיר דְּהִי אִגַּרְתָּא אֲפִן הִשְׁעָתָא אַכְּרִית לְכוֹן׃

Imperoche se bene io v'ho contristati per l'epistola, non mene sento ancor che io mene fussi pentito: perioche io vedo che quella epistola (benche al tempo) pur vi ha contristati.

ζ.

3. Οὐ πρὸς κατάκρισιν λέγω· προείρηκα γὰρ ὅτι ἐν τῇ καρδίᾳ ἡμῶν ἐστε εἰς τὸ συναποθανεῖν καὶ συζῆν.

Io ne dì point ceci à vostre condamnation: car i'ai dit ci-deuant que vous estes en nos cœurs à mourir & à viure ensemble.

4. Πολλή μοι παῤῥησία πρὸς ὑμᾶς, πολλή μοι καύχησις ὑπὲρ ὑμῶν· πεπλήρωμαι τῇ παρακλήσει, ὑπερπερισσεύομαι τῇ χαρᾷ ἐπὶ πάσῃ τῇ θλίψει ἡμῶν.

I'ai grande liberté en vostre endroit, i'ai de quoi grandement me glorifier de vous: ie suis remply de consolation, ie suis plein de ioye tant & plus en toute nostre affliction.

5. Καὶ γὰρ ἐλθόντων ἡμῶν εἰς Μακεδονίαν, οὐδεμίαν ἔσχηκεν ἄνεσιν ἡ σὰρξ ἡμῶν, ἀλλ' ἐν παντὶ θλιβόμενοι· ἔξωθεν μάχαι, ἔσωθεν φόβοι.

Car nous estans venus en Macedone nostre chair n'a eu aucune reuasche, ains nous auons totalement esté affligés: combats par dehors, craintes par dedans.

6. Ἀλλ' ὁ παρακαλῶν τοὺς ταπεινοὺς, παρεκάλεσεν ἡμᾶς ὁ θεὸς ἐν τῇ παρουσίᾳ Τίτου.

Mais Dieu qui console les abbatus, nous a consolés par la venue de Tite:

7. οὐ μόνον δὲ ἐν τῇ παρουσίᾳ αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ παρακλήσει ᾗ παρεκλήθη ἐφ' ὑμῖν, ἀναγγέλλων ἡμῖν τὸν ὑμῶν ἐπιπόθησιν, τὸν ὑμῶν ὀδυρμὸν, τὸν ὑμῶν ζῆλον ὑπὲρ ἐμοῦ· ὥστε με μᾶλλον χαρῆναι.

Et non seulement par sa venue, mais aussi par la consolation de laquelle il a esté consolé en vous: nous racontant vostre grand desir, vostre pleur, vostre affection ardente enuers moi: en sorte que ie m'en suis tant & plus esiouï.

8. Ὅτι εἰ καὶ ἐλύπησα ὑμᾶς ἐν τῇ ἐπιστολῇ, οὐ μεταμέλομαι, εἰ καὶ μετεμελόμην· βλέπω γὰρ ὅτι ἡ ἐπιστολὴ ἐκείνη, εἰ καὶ πρὸς ὥραν, ἐλύπησεν ὑμᾶς.

Car iaçoit que ie vous aye contristés par mon epistre, ie ne m'en repen point encores que ie m'en fusse repenti: car ie voy que ceste epistre-la, quoique pour vn temps, vous a contristés.

CAP. VII.

3. Non ad condemnationem veſtram dico, prædixi enim quòd in cordibus noſtris eſtis ad commoriendum & ad convivendum.

I ſpeake it not to your condemnation: for I haue ſaid before, that ye are in our hearts, to die and liue together.

4. Multa mihi fiducia eſt apud vos, multa mihi gloriatio pro vobis: repletus ſum conſolatione, ſuperabundo gaudio in omni tribulatione noſtra.

I vſe great boldnes of ſpeach toward you: I reioyce greatly in you: I am filled with comfort, and am exceeding ioyous in all our tribulation.

5. Nam & cum veniſſemus in Macedoniam, nullam requiem habuit caro noſtra, ſed omnem tribulationem paſſi ſumus: foris, pugnæ: intus, timores.

For when we were come into Macedonia, our fleſh had no reſt, but we were troubled on euery ſide: fightings without, and terrours within.

6. Sed qui conſolatur humiles, conſolatus eſt nos Deus, in adventu Titi.

But God, that comforteth the abiect, comforted vs at the comming of Titus.

7. Non ſolum autem in adventu eius, ſed etiam in conſolatione, qua conſolatus eſt in vobis, referens nobis veſtrum deſiderium, veſtrum fletum, veſtram æmulationem pro me, ita magis ut gauderem.

And not by his comming only, but alſo by the conſolation wherewith he was comforted of you, when he told vs your great deſire, your mourning, your feruent mynde to meward, ſo that I reioyced much more.

8. Quoniam & ſi contriſtavi vos in epiſtola, nō me pœnitet: etſi pœniteret, videns quòd epiſtola illa (& ſi ad horam) vos contriſtavit.

For though I made you ſorie with a letter, I repent not, though I did repent: for I perceiue that the ſame epiſtle made you ſorie, though it were but for a ſeaſon.

Das VII. Capitel.

3. Nicht ſage ich ſolchs / euch zuverdammen / Denn ich habe droben zu vor geſagt / daß jhr in vnſerm hertzen ſeyt / mit zu ſterben vnd mit zu leben.

Icke ſiger ieg dette, til at fordømme eder / Thi ieg ſagde tilforn / at I ere i vort hierte / til ad dø oc at leffue.

4. Ich rede mit groſſer freydigkeit zu euch / ich rühme vil von euch / ich bin erfüllet mit troſt / ich bin überſchwenglich imn freuden / inn alle vnſerm trübſal.

Jeg taler met ſtor driſtighed til eder / Jeg roſer meget aff eder / Jeg er opfyld met troſt / Jeg er offueruetis i glæde vdi al vor bedroffuelſe.

5. Denn da wir in Macedoniam kamen / hatte vnſer fleiſch kein ruhe / ſondern allenthalben waren wir in trübſal / Außwendig ſtreit / inwendig forcht.

Fordi at der wi komme til Macedoniam / da hafde vort Kød ingen roighed / men wi vaare alleuegne i Bedroffuelſe Vduortis ſtrid / indwortis fryct.

6. Aber Gott / der die geringen tröſtet / der tröſtet vns durch die zukunfft Titi.

Men Gud ſom troſter de foracteelige / hand troſtede oſſ formedelſt Titi tilkommelſe.

7. Nicht allein aber durch ſeine zukunfft / ſondern auch durch den troſt / damit er getröſtet war an euch / vnnd verkündiget vns euer verlangen / euer weinen / euren eifer vmb mich / alſo / daß ich mich noch mehr freuete.

Men icke alenieſte formedelſt hans tilkommelſe / men oc ſaa met den troſt ſom hand vaar troſtet met aff eder / oc forkyndede oſſ eders forlengelſe / eders graad / eders nidkærhed for oſſ / ſaa at ieg glædde mig end mere.

8. Denn daß ich euch durch den Brieff habe traurig gemacht / reuet mich nicht. Vnd obs mich reuete / ſo ich aber ſehe / daß der Breff villeicht eine weile euch betrübet hat.

Thi at ieg giorde eder bedroffuede met Breffuet / det forrynder mig icke. Oc der ſom ieg end angrede det / men eſterdi ieg ſeer / at Breffuet maa vel ſte nogen ſtund bedroffuede eder.

Kapitola VII.

3 Nek potupł waſſý to prawijm / poněwadž gſem wám prwě powěděl / že w ſrdečých naſſých gſte / abychom ſpolu zemkli / y ſpolu žiwi byli.

Ku oſadzeniu wapemu nie mowie / bo przedtymem rzekł / iż wy wſercách náßych teſt: ſcie ku ſpołeczney śmierći / ták jey społeczney żywi.

4. Mnohě o wás mám dauffánij mnohá mi chlauba z wás: napněn gſem potěſſenjm / a mám hognau radoſt w káždém žámutku naſſem.

Mam wielkie beſpieczeſtiſtwo mowienia o was / mam wielkie chlubienie zwás / reſtemci napełnion pociechy / á dziwnie obfituie weſelem we wſzytkim vcieſkániu naßym.

5. Neb y kdyžgſme byli přiſſli do Macedonye / žádného odpočinuti nemělo ſtělo naſſe / ale wſſelikě zarmaucenij trpěli gſme: zewnitř bog / a w nitř bázeň.

Abowiem przyſzedßy do Macedonicy / ciáło náſze żadne° vlżenia nie miáło / owßem we wſzytkim byliſmy vciśnieni / zewnątrz bitwy / á we wnątrz ſtráchy.

6. Ale ten kterýž ſnižené poctiwé potěſſuje, potěſſyl nás Buoh / ſtrže přiſſtij Titowo.

Ale ten Krory ćieſzy vtrapione pocieſzył nas Bog przyśćiem Tytuſowym.

7. A ne toliko přijſſtijm geho / ale také potěſſenjm ktерýž on měl z wás / wyprawugjc nám wáſſy žádoſt / waſe plář / waſſy pěti o mne / tak že gſem ſe welmi radował.

A nie tylko przyśćiem iego / ále thež pociecha ktora on wźiął z was gdy nam oznaymił wprzeyme żądanie waße / płacz waßi y chuć wáße dlamnie / ták iżem ſie ieſzcze wiecey weſelił.

8. Neb ač gſem zarmautił wás prwnijm Liſtem / nenij mi liſto toho / by mi pak liſto toho bylo. Neb widjm že Liſt ten / ačkoli na čas byl wás zarmautił:

Abowiem choćiam was żáſmucił przez liſt / tego mi nie żal / choćiam żałował: bo widzę iż on liſt was zafráſował / chociaż do czáſu.

ז

ט מַעַתָּה שָׂמֵחַ אֲנִי לֹא כִּי נֶעֱצַבְתֶּם כִּי אִם כִּי נֶעֱצַבְתֶּם לִתְשׁוּבָה מֶדַּעַת כִּי נֶעֱצַבְתֶּם כֵּאלֹהִים אֲשֶׁר בְּמַאוּמָה לֹא תֶחְסְרוּ מִמֶּנּוּ׃

Aora me huelgo: no porque ayays sido contristados mas porque ayays sido contristados para emmienda: porque aueys sido contristados segun Dios, de tal manera que ninguna perdida ayays padecido por nuestra parte.

י כִּי־הַתּוֹגָה אֲשֶׁר כֵּאלֹהִים הִיא פּוֹעֶלֶת תְּשׁוּבָה לִישׁוּעָה בִלְתִּי תֵחָנָמוּת וְתוּגַּת הָעוֹלָם חֹרֶה מְעַלֶּה אֶת־הַמָּוֶת׃

Porque el dolor que es segun Dios, haze emmienda saludable, de la qual no ay arrepentimiento. mas el dolor del siglo, obra muerte.

יא כִּי הִנֵּה הַתּוֹגָה הַזֹּאת אֲשֶׁר בְּפִי כֵּאלֹהִים הוֹגִיחָם אֶת־נַפְשְׁכֶם מַה פּוֹעֶלֶת בָּכֶם בִּעוּת כִּי אִם אֶת־כִּטָּחוֹן לְדַבֵּר עַל־אוֹדוֹת נַפְשְׁכֶם כִּי אִם זַעַם כִּי אִם יִרְאַת יְהוָה כִּי אִם אַהֲבָה כִּי־אִם קִנְאָה כִּי־אִם נְקָמָה בְּכָל־דָּבָר הִתְבָּרוּ אֶת־נַפְשְׁכֶם כִּי נְקִיִּם אַתֶּם בַּפַּעַל׃

Porque heaqui esto mismo, que segun Dios fuestes contristados, quanta solicitud ha obrado en vosotros? antes defensa antes enojo, antes temor, antes (gran) desseo, antes zelo, antes vengança en todo hos aueys mostrado limpios enel negocio.

יב לָכֵן אַף כִּי כָתַבְתִּי לָכֶם לֹא עַל־הַמַּעַוִל וְלֹא עַל־הַנֶּכְשָׁל כִּי־אִם לְהָרְאוֹת אֶת־זְרִיזוּתֵנוּ אֲשֶׁר יֶשׁ לָנוּ עֲלֵיכֶם וַאֲלֵיכֶם לִפְנֵי אֱלֹהִים׃

Anfique aunque hos escreui, no hos escreui solamente por causa delque hizo la injuria, ni por causa delque la padeció, mas tambien para que hos fuesse manifiesta nuestra solicitud que tenemos por vosotros delante de Dios.

ז

9. Νῦν χαίρω οὐχ ὅτι ἐλυπήθητε, ἀλλ' ὅτι ἐλυπήθητε εἰς μετάνοιαν. ἐλυπήθητε γὰρ κατὰ θεόν, ἵνα ἐν μηδενὶ ζημιωθῆτε ἐξ ἡμῶν.

I'en suis maintenant ioyeux, non point pource que vous auez eté contristés, mais pource que vous auez esté contristés à repentance: car vous auez esté contristés selon Dieu, tellement que vous n'auez eu endommagés en rien de par nous.

10. Ἡ γὰρ κατὰ θεὸν λύπη μετάνοιαν εἰς σωτηρίαν ἀμεταμέλητον κατεργάζεται· ἡ δὲ τοῦ κόσμου λύπη θάνατον κατεργάζεται.

Car la tristesse qui est selon Dieu, produit repentance à salut, dont on ne se repent iamais: mais la tristesse de ce monde produit la mort.

11. Ἰδοὺ γὰρ αὐτὸ τοῦτο, τὸ κατὰ θεὸν λυπηθῆναι ὑμᾶς, πόσην κατειργάσατο ὑμῖν σπουδήν, ἀλλὰ ἀπολογίαν, ἀλλὰ ἀγανάκτησιν ἀλλὰ φόβον, ἀλλὰ ἐπιπόθησιν, ἀλλὰ ζῆλον, ἀλλ' ἐκδίκησιν· ἐν παντὶ συνεστήσατε ἑαυτοὺς ἁγνοὺς εἶναι ἐν τῷ πράγματι.

Car voici ceci mesme que vous auez esté contristés selon Dieu, quel soin a il produit en vous? voire quelle satisfaction? voire marrissement, voire crainte, voire grand desir, voire zele, voire vengeance? vous vous estes par tout monstrés estre purs en cest affaire.

12. Ἄρα εἰ καὶ ἔγραψα ὑμῖν, οὐκ ἕνεκεν τοῦ ἀδικήσαντος, οὐδὲ ἕνεκεν τοῦ ἀδικηθέντος, ἀλλ' ἕνεκεν τοῦ φανερωθῆναι τὴν σπουδὴν ὑμῶν τὴν ὑπὲρ ὑμῶν πρὸς ὑμᾶς, ἐνώπιον τοῦ θεοῦ.

Iaçoit donc que ie vous aye escrit, ce n'a point esté pour celui qui a commis la faute, ne pour celui enuers qui elle a esté commise, mais pour manifester entre vous le soin que i'ai de vous deuãt Dieu.

ז

ט אֲלָא חַדּוּתָא אִתְבְּרַת לִי לָא אֶל דְּכֵירִית לְכוֹן אֲלָא מְטוּל דְּכֵירִיתְכוֹן לְתִיבוּתָא הוּ אִיתֵיתְכוֹן דְּכֵירַת לְכוֹן גַּיר בַּאלָהָא אִיכְּנֵף דְּבְמִדָּם לָא תֶחְסְרוּן מְנַן׃

Io hora mi rallegro: non già che Voi siate contristati, ma che Voi siate contristati à penitentia: perciochè Voi siete contristati secondo Iddio: in modo che Voi nõ hauete ricenuto da noi danno alcuno.

י דְּכֵירִיתָא גַיר דְּמְטוּל אֱלָהָא תִּיתֵ נַפְשָׁא עֲבַדָא דְּלָא חֲבָכָא וּמְתָנְיָא לְחַיֵּא דְּכֵירִיתָא דֵין דְּאִלְמָא מִיתָא הוּ עֲבָדָא׃

Imperoche il contristamento che è secondo Iddio, genera un pentimento di salute da non pentirsene: ma il contristamento del mondo genera morte.

יא הָא גַיר חֵי חַדָא דְּאִתְתַּעִיקְתּוּן מְטוּל אֱלָהָא כַּמָא אַעֲבָדַת בְּכוֹן חֲבִיטוּתָא וּמַפָּק בְּרוּחָא וְרוּגְזָא וְדָחְלָתָא וְחוּבָא וְטִנְּנָא וְתַבְעָתָא וּבְכָל מִדֵּם חֵירִיתוּן נַפְשְׁכוֹן דְּכִין אַנְתּוּן בְּהָ בְּצִבוּתָא׃

Perche ecco, questo proprio, d'esserui Voi contristati secondo Iddio, quanta sollecitudine ha generato in Voi, anzi escusatione, anzi sdegno, anzi timore, anzi gran desiderio, anzi zelo, anzi vendetta: Voi Vi siete dal tutto mostrati esser puri in tale affare.

יב תְּהֵוָא דֵין הָדָא דְּכְתֵבֵת לְכוֹן דְּלָא הֵוֵ מְטוּל מַסְכְּלָנָא אִדְּהָ לָא מְטוּל הוּ מִן דְּמַסְכֵּל בְּהָ אֲלָא מְטוּל דְּתִתְיְדַע חֲדָם אֱלָהָא חֲפֵי שׁוּתְכוֹן דְּמְטוּלָתַן׃

Laonde se bene io Vi scrissi, non lo feci per colui che hauea fatto l'ingiuria, ne per colui che era stato ingiuriato: ma perche si manifestasse appresso di Voi la cura che per noi hauete dinanzi à Dio.

9. Nunc gaudeo: non quia contriſtati eſtis, ſed quia contriſtati eſtis ad pœnitentiam. Contriſtati enim eſtis ſecundum Deum, vt in nullo detrimentum patiamini ex nobis.

I now reioyce / not that ye were ſorie / but that ye ſorowed to repentance: for ye ſorowed godly / ſo that in nothing ye were hurt by vs.

9. So freue ich mich doch nun / nicht davon / daß jhr ſeyt betrübet worden / ſondern daß jhr betrübt ſeyt worden zur reue. Denn jhr ſeyt Göttlich betrübet worden / daß jhr von vns ja keinen ſchaden jrgent inne nemet.

Saa glæder ieg mig dog nu / Icke der aff / at i bliffue bedroffuede / men at i bleffue bedroffuede til anger. Thi at i bleffue Gudelig bedroffuede / ſaa at i to icke nogen ſted finge nogen ſkade aff oſſ.

9. Ale giž ſe nynij radugi / ne pro to / že gſte zarmauceni byli / ale pro to / že gſte ſe zarmautili k pokánij. Zarmautili gſte ſe zagiſtě wedlě Boha / tak že gſte žádně ſſkody newzali ſkrze nás.

Theraz rádute ſie / nie ſześćie zásmuceni byli / ale ſześćie byli zá ſráſowáni ku pokámictánin: á bo wiem byliśćie zásmucem wedle Bogá / ták iž w žadney rzeczy złoſzćie me podieli dla nas.

10. Quæ enim ſecundum Deum triſtitia eſt, pœnitentiam in ſalutem ſtabilem operatur: ſeculi autem triſtitia, mortem operatur.

For godly ſorow cauſeth repentaunce vnto ſalvation / not to be repented of: but the worldly ſorow cauſeth death.

10. Denn die Göttliche traurigkeit wircket zur ſeligkeit eine reue / die niemand gereuet / die traurigkeit aber der Welt wircket den Todt.

Thi den Gudelige bedroffuelſe gor Anger til ſalighed / ſom ingen forryder / men Verdens bedroffuelſe gor døden.

10. Ten zagiſtě zámutek / ktery gest wedlě Boha / kinij pokánij vžitečně k ſpaſenij: Ale ſwětſky zámutek / ten pkináſſy Smrt.

Abowiem ſmutek krory teſt wedle Bogá renże vpámiętánie ſpráwnie ku zbawieniu / ktoregon nigdy żałować nie możemy / ale ſmutek świátá śmierc ſprá wnie.

11. Ecce enim hoc ipſum, ſecundum Deum contriſtari vos, quantam in vobis operatur ſolicitudinem: ſed defenſionem, ſed indignationem, ſed timorem, ſed deſiderium, ſed æmulationem ſed vindictam. in omnibus exhibuiſtis vos incontaminatos eſſe negotio.

For beholde this thing that ye haue bene godly ſorie / what great care it hath wrought in you: yea / what clearing of your ſelues: yea / what indignation / yea what feare: yea / howe great deſire yea / what a zeale: yea / what puni hmentum all things ye haue ſhewed your ſelues / that ye are pure in this matter.

11. Sihe / daſſelbige / daß jhr Göttlich ſeyt betrübet worden / welchen fleiß hat es in euch gewircket / dazu verantwortung / Zorn / Forcht / verlangen / eifer / rache. Jhr habt euch beweiſet in allen ſtücken / daß jhr rein ſeyt ander That.

See / Det ſamme at i bleffue gudelige bedroffuede / huilcken flid giorde det i eder der til met forſuarelſe / vrede / fryct / forlengelſe / nidkærhed / hefn. I beuiſte eder i alle ſtycke / at i ere rene i gerningen.

11. Nebhle to / že gſte wedlě Boha zarmauceni byli / ktera kau w wás činj pečliwoſt / yakau obranu / kterakě rozhněwánij / kterakau bázeň / yakau žádoſt / yakau horliwoſt / a yakau pomſtu: A tak w těch wſſech wěcech vkázali gſte ſe nepoſſkwrnili tijmſkutkem.

Abowiem oto iż śćie wedle Bogá byli zásmuceni / iáka wielka pilnoſć w was ſpráwiło / yowßem iako pilna obmowa / owßem žałość / owßem bolaiń / owßem vpřeymie žadánie / owßem zapáleży wadhuć / owßem pomſtę: ná koniec we wßyrkim iáwnie śćie okazáli / że śćie czyſtemi w they rzeczy.

12. Darumb ob ich euch geſchrieben habe / ſo iſts doch nicht geſchehen vmb des willen / der beleidiget hat / auch nicht vmb des willen / der beleidiget iſt / ſondern vmb des willen / das euer fleiß gegen vns offenbar würde bey euch / für Gott.

Der faare om ieg end ſcreff eder til / ſaa er det dog icke ſcreffuit for hans ſkyld / ſom giorde vret / oc icke helder for hans ſkyld / ſom lidde vret / Men for den ſkyld / at eders flid mod oſſ ſkulde bliffue obenbare hoſ eder / faar Gud.

12. Protož ač gſem pſal wám / ne pro toho ktery žkřeſſil a včinil tu kkwdu / ani pro toho ktery trpěl gi / ale pſal gſem aby zgawena byla pilnoſt naſſe o wás / ktera nás máme o wás před Bohem.

Záſte chociam do was pſał / ne piſalem wam dla onego krory był krzywde vczynił / ani dla tego kroremu ſie krzywdá ſtálá / ale iż By między wámi znáczna była oná pilnoſć náſſa o was przed oblicz nościa Bożą.

ד

13 עַל־כֵּן נֶחָמְנוּ עַל־
תַּנְחוּמוֹתֵיכֶם וְיוֹתֵר מְאֹד שָׂמַחְנוּ
עַל־שִׂמְחַת טִיטוֹס כִּי רָוַח לוֹ
בְּרוּחוֹ מִכֻּלְּכֶם׃

Portanto tomamos consolacion de vuestra consolacion: empero mucho mas nos gozamos por el gozo de Titó, que aya sido recreado su espiritu de todos vosotros.

14 וְאִם מְאוּמָה אֵלָיו הִתְהַלַּלְתִּי
עֲלֵיכֶם לֹא בֹשְׁתִּי כִּי אִם כְּמוֹ
כָל־דְּבָרִים בֶּאֱמֶת דִּבַּרְתִּי
אֲלֵיכֶם כֵּן תְּהִלָּתֵנוּ אֲשֶׁר הָיְתָה
אֶל־טִיטוֹס אֱמֶת נֶעֱשָׂתָה׃

Y si algo me he gloriado á el de vosotros, no he sido auergonçado: antes como todo loque auiamos dicho de uosotros era con verdad, assi tambien nuestra gloriacion con Tito fue hallada verdadera.

15 וְרַחֲמָיו יוֹתֵר נִמְכָּרוּ עֲלֵיכֶם
בְּזָכְרוֹ יְקַר כֻּלְּכֶם כֵּיצַד
בְּיִרְאָה וּבִרְעָדָה קִבַּלְתּוּהוּ׃

Y sus entrannas son mas abundantes para con vosotros quando se acuerda de la obediencia de todos vosotros: y de como lo recebistes con temor y temblor.

16 שָׂמֵחַ אֲנִי כִּי־בְכָל־דָּבָר
אֶבְטַח עֲלֵיכֶם׃

Assique gozome de que en todo estoy confiado de vosotros.

ח

1 וּמוֹדִיעִים אֲנַחְנוּ לָכֶם אַחֵינוּ
אֶת־חֶסֶד אֱלֹהִים הַנִּתָּנָה
בְּקְהִלּוֹת הַכְּתִים׃

Assimismo, Hermanos, hos hazemos saber la gracia de Dios, que ha sido dada á las Iglesias de Macedonia.

2 כִּי־בְרֹב בְּחַן הַמְּצוּקָה הִיא
יִתְרַת שִׂמְחָתָם וְעֹמֶק מַסְכְּנוּתָם
הוֹתִיר לַעֹשֶׁר תֻּמָּתָם׃

Que en grande prueua (de tribulacion) el abundancia de su gozo permaneció: y su profunda pobreza abundó en riquezas de su bondad.

ζ'.

13. Διὰτῦτο παρακεκλήμεθα· ἐπὶ τῇ παρακλήσει ὑμῶν· περισσοτέρως δὲ μᾶλλον ἐχάρημεν ἐπὶ τῇ χαρᾷ Τίτου, ὅτι ἀναπέπαυται τὸ πνεῦμα αὐτοῦ ἀπὸ πάντων ὑμῶν.

Pour ceste cause auons-nous esté cõsolez de vostre consolation: mais encore nous sommes-nous de plus fort esiouis pour la ioye de Tite, de ce que son esprit a esté recree par vous tous.

14. Ὅτι εἴ τι αὐτῷ ὑπὲρ ὑμῶν κεκαύχημαι, οὐ κατῃσχύνθην· ἀλλ' ὡς πάντα ἐν ἀληθείᾳ ἐλαλήσαμεν ὑμῖν, οὕτω καὶ ἡ καύχησις ἡμῶν ἡ ἐπὶ Τίτου, ἀλήθεια ἐγένετο.

Et de ce que si ie me suis glorifié de vous enuers lui en aucune chose, ie n'en ai point receu confusion: ains comme nous vous auons dit toutes choses en verité, pareillement ce de quoi ie m'estoye glorifié enuers Tite, a esté trouué verité.

15. Καὶ τὰ σπλάγχνα αὐτοῦ περισσοτέρως εἰς ὑμᾶς ἐστι, ἀναμιμνησκομένου τὴν πάντων ὑμῶν ὑπακοὴν, ὡς μετὰ φόβου καὶ τρόμου ἐδεξασθε αὐτόν.

Parquoi quand il lui souuient de l'obeissance de vous tous, & comment vous l'auez receu auec crainte & tremblement, son affection est d'autant plus grande en vers vous.

16. Χαίρω ἐν τῷ πανὶ θαῤῥῶ ἐν ὑμῖν.

Ie m'esiouï donc qu'en toutes choses ie me puis asseurer de vous.

ΚΕΦΑΛ. η'.

Γνωρίζομεν δὲ ὑμῖν, ἀδελφοὶ, τὴν χάριν τοῦ θεοῦ τὴν δεδομένην ἐν ταῖς ἐκκλησίαις τῆς μακεδονίας.

Or freres, nous vous faisons sauoir la grace de Dieu qui a esté donnee aux Eglises de Macedone.

2. Ὅτι ἐν πολλῇ δοκιμῇ θλίψεως ἡ περισσεία τῆς χαρᾶς αὐτῶν, καὶ ἡ κατὰ βάθους πτωχεία αὐτῶν ἐπερίσσευσεν εἰς τὸ πλοῦτος τῆς ἁπλότητος αὐτῶν.

C'est assauoir qu'en grande espreuue d'affliction, l'abondance de leur ioye & leur profonde pouureté a redondé en richesses de leur prompte liberalité.

ד

13 עַל־כֵּן נֶחָמְנוּ עַל־
תַּנְחוּמוֹתֵינוּ וְעַל אֹדוֹת שִׂמְחַת טִיטוֹס כִּי רָוַח לוֹ
בְּרוּחוֹ מִכֻּלְּכֶם׃

Per questo noi ci siam consolati de la Vostra consolatione: ma molto piu largamente ci siam rallegrati per l'allegrezza di Tito, che il suo spirito sia stato ricreato da tutti voi.

14 כִּי אִם מְאוּמָה אֵלָיו הִתְהַלַּלְתִּי
עֲלֵיכֶם לֹא בֹשְׁתִּי כִּי אִם כְּמוֹ
כָל־דְּבָרִים בֶּאֱמֶת דִּבַּרְתִּי
אֲלֵיכֶם כֵּן תְּהִלָּתֵנוּ אֲשֶׁר הָיְתָה
אֶל־טִיטוֹס אֱמֶת נֶעֱשָׂתָה׃

Che se in cosa alcuna mi sono gloriato di Voi appresso di lui, io non ne ho hauuta vergogna: ma si come noi v'habbiamo parlato tutte le cose con Verità, cosi ancor la nostra gloria, ch'è stata appresso di Tito, è stata Verità.

15 וְאַף רַחֲמָיו יֹתֵר אֵלֵיכֶם
סְגִיו עֲלֵיכֶם בְּזָכְרוֹ מִ
מְשְׁתַּמְּעוּתְכֶם כֵּיצַד
בְּיִרְאָה וּבִרְעָדָה קִבַּלְתֶּם
קִבַּלְתּוּנִיהוּ׃

E la sua affettione abbonda maggiormente verso di Voi, ricordandosi egli de l'obbedienza di Voi tutti: come con timore e tremore Voi lo riceueste.

16 חָדֵא אֲנָא בְּכֹל מְהֵם
תְּכִיל אֲנָא עֲלֵיכוֹן׃

Io mi rallegro dunque che in tutte le cose mi confido di Voi.

ח

1 מְוַדְּעִינַן לְכוֹן בְּרִין אֲחַי
טִיבוּתָה דְּאֱלָהָא דְּ
דְאִתְיְהִבַת בִּכְנִשְׁתָּא
דְּמַקְדוֹנְיָא׃

Appresso noi Vi facciamo sapere, fratelli la gratia di Dio, data à le Chiese di Macedonia.

2 דְּבְעוּקְנָא סַגִּיאָא
דְּאוּלְצָנֵהוֹן יַתִּידוּתָא הֲוַת
לְחַדְוָתְהוֹן וְעוּמְקָא דְּ
דְּמַסְכְּנוּתְהוֹן אִתְיַתַּר
בְּעוּתְרָא דִּפְשִׁיטוּתְהוֹן׃

Cioè che in molta prouа di tribulatione è soprabbondata la loro allegrezza, e la lor profonda povertà è soprabbondata in ricchezze de la semplicità loro.

CAP. VII. | Das VII. Capitel. | Kapitola VII.

13. Ideò consolati sumus. in consolatione autem nostra, abundantiùs magis gavisi sumus super gaudio Titi, quia refectus est spiritus eius ab omnibus vobis.

Therefore we were comforted / because we were comforted: but rather we rejoyced much more for the joy of Titus / because his spirit was refreshed by you all.

13. Derhalben sind wir getröstet worden / daß jhr getröstet seyd. Vberschwenglicher aber haben wir vnns noch mehr gefrewet / über der freude Titi / denn sein Geist ist erquicket an euch allen.

Der faare ere wi trøstede / fordi at I ere trøstede. Men vi glædde ossend offuer uerttis mere / aff Titi glæder / Thi hans Aand er verquiget aff eder alle.

13. Proto ỹ potěssyli sme se z wassého potěssenij / Ale wijce gsme se radowali z radosti Tytowy / ze obcerstwen gest duch geho odewssech wás.

14. Et si quid apud illum de vobis gloriatus sum, non sum confusus: sed sicut omnia vobis in veritate locuti sumus, ita & gloriatio nostra quæ fuit ad Titum, veritas facta est.

For if ỹ I have boasted any thing to him of you / I have not been ashamed: but as I have spoken unto you all things in truth / even so our boasting unto Titus was true.

14. Denn was ich für jhm von euch gerühmet habe / bin ich nicht zuschanden worden / sondern gleich wie alles waar ist / daß ich mit euch geredt habe / also ist auch vnser thun bey Tito waar worden.

Forti ieg er icke beskemmet aff der som ieg rosede saar hannem om eder / Men lige som det er alt sammen Sandhed / der ieg talede met eder / Saa er os vor Ross bleffuen sanden hoss Titum.

14. A gestli ze gsem se jsim chlubil před nim z wás / ne hanbijm se: Ale yakoż wssecky wěcy mluwili gsme wám w prawdě / ták y chlauba nasse ktera ż byla před Tytem / prawdau gest vkázána.

15. Et viscera eius abundantiùs in vobis sunt: reminiscentis omnium vestrum obedientiam, quomodo cum timore & tremore excepistis illum.

And his inward affection is more abundant toward you / while he remembreth the obedience of you all / and how with fear / and trembling ye received him.

15. Vnd er ist über auß hertzlich wol an euch / wenn er gedencket an euwer aller gehorsam / wie jhr jhn mit forcht vnd zittern habt auffgenommen.

Oc hand haffuer offuermaade hiertelig ville til eder / naar hand tencker paa allis eders lydighed / huorledis i anammede hannem met fryct oc beffuelse.

15. A sskewa geho s hognau láskau k wám gsti obrácena / tak ze wzpomjná na posslusseństwij wás wssech / neb gste s baznij a s strachem přijali ho.

16. Gaudeo, quòd in omnibus confido in vobis.

I rejoyce therefore that I may put my confidence in you in all things.

16. Ich frewe mich / daß ich mich zu euch alles versehen darff.

Jeg glæder mig / at ieg tør forse mig alting til eder.

16. Radugi sepak / ze we wssech wěcech mámo wás dauffánij.

Radugi sie tedy ż wam we wssytkim dusam.

CAP. VIII. | Das VIII. Capitel. | Kapitola VIII.

NOtam autem facimus vobis fratres gratiam Dei quæ data est in ecclesiis Macedoniæ.

We do you also to wit / brethren / of the grace of God bestowed upon the Churches of Macedonia.

Ich thue euch kunth / lieben Brüder / die gnade Gottes / die in den gemeinen in Macedonia gegeben ist.

JEg kundgør eder / Kære Brødre / Guds Naade / som er giffuen i den Menighed vdi Macedonia.

NAmo wám pak činjme z Bratrij o Milosti Bożj / ktera ż gest dána Křestianům w Macedonij.

2. Quòd in multo experimento tribulationis abundantia gaudii ipsorum fuit, & altissima paupertas eorum abundavit in divitias simplicitatis eorum.

Because in great triall of affliction their joy abounded / and their most extreme povertie abounded unto the riches of their liberalitie.

2. Denn jhre frewde war da überschwenglich / da sie durch vil trübsal beweret wurden / vnd wiewol sie sehr arm waren / haben sie doch reichlich gegeben in aller einfeltigkeit.

Thi deris glæde / vaar da offuerflodig / der de bleffue prøffuede met megen bedrøffuelse / oc alligeuel at de vaare meget Fattige / saa gaffue de dog rigeligt i al enfoldighed.

2. Tak ze skrze mnohé zkussenij w zarmaucenij / hognė radosti gegich bola / pkewelikė chudoba gegich rozmnożena gest w bohatstwij wpřijmnosti gegich:

Jż w wielkim doświádczeniu vtrapienia obfitowało wesele ich / á vbostwo ktorym byli prawie do gruntu wyniszczeni opłynęło ku wielkiey szczodrobliwości ich.

ח

3 כִּי־בְכֹחָם מְעִיד אֲנִכִי וְגַם עַל־כֹּחָם נְדָבוֹת חֶמָה׃

Porque conforme à ſus fuerças, (como yo teſtifico por ellos) y aun ſobre ſus fuerças han ſido liberales:

ח

3 כִּי־בְכֹחָם מְעִיד אֲנִכִי וְגַם עַל־כֹּחָם נְדָבוֹת חֶמָה׃

Porque conforme à ſus fuerças, (como yo teſtifico por ellos) y aun ſobre ſus fuerças han ſido liberales:

ט׳

3. Ὅτι κατὰ δύναμιν, μαρτυρῶ, καὶ ὑπὲρ δύναμιν αὐθαίρετοι;

Car ie fais teſmoin qu'ils ont eſté volontaires ſelon leur pouuoir, voire outre leur pouuoir.

ח

4 עִם תַּחֲנוּנִים רַבִּים שְׁאֵלִים מִמֶּנּוּ לָקַחַת מִידֵיהֶם אֶת־מַתָּנַת הַתַּחְנָה וְאֶת־נְדָבוֹת הַשֶּׁרֶת אֲשֶׁר לַקְּדוֹשִׁים חֵנָּה׃

Rogandonos con muchos ruegos que recibieſſemos la gracia y la communicacion del ſeruicio que ſe haze para los Sanctos.

ח

4 עִם תַּחֲנוּנִים רַבִּים שְׁאֵלִים מִמֶּנּוּ לָקַחַת מִידֵיהֶם אֶת־מַתָּנַת הַתַּחְנָה וְאֶת־נְדָבוֹת הַשֶּׁרֶת אֲשֶׁר לַקְּדוֹשִׁים חֵנָּה׃

Rogandonos con muchos ruegos que recibieſſemos la gracia y la communicacion del ſeruicio que ſe haze para los Sanctos.

4. Μετὰ πολλῆς παρακλήσεως δεόμενοι ἡμῶν, τὴν χάριν καὶ τὴν κοινωνίαν τῆς διακονίας τῆς εἰς τοὺς ἁγίους, δέξασθαι ἡμᾶς.

Nous requerans auec grandes prieres que nous receuſſions la grace & ſocieté de ceſte tubuntion qui ſe fait enuers les ſainctz:

ח

5 וְלֹא כַאֲשֶׁר שִׂבַּרְנוּ כִּי׳ אִם־אֶת־נַפְשָׁם נָתְנוּ בָרִאשׁוֹנָה לַיהוָה וְלָנוּ בְּחֶפֶץ אֱלֹהִים׃

Y no como lo eſperauamos, mas aun à ſi miſmos dieron primeramente àl Sennor-y à noſotros por la voluntad de Dios:

ח

5 וְלֹא כַאֲשֶׁר שִׂבַּרְנוּ כִּי׳ אִם־אֶת־נַפְשָׁם נָתְנוּ בָרִאשׁוֹנָה לַיהוָה וְלָנוּ בְּחֶפֶץ אֱלֹהִים׃

Y no como lo eſperauamos, mas aun à ſi miſmos dieron primeramente àl Sennor-y à noſotros por la voluntad de Dios:

5. Καὶ οὐ καθὼς ἠλπίσαμεν, ἀλλ' ἑαυτοὺς ἔδωκαν πρῶτον τῷ κυρίῳ, καὶ ἡμῖν, διὰ θελήματος θεοῦ.

Et n'ont point fait comme nous-nous attendions, ains ils ſe ſont donnez tout premierement eux-meſmes au Seigneur, & puis à nous par la volonté de Dieu:

ח

6 כֵּן אֲשֶׁר שְׁאַלְנוּ מִטִּיטוֹס אֵיךְ הֵחֵל כֵּן גַּם לְכַלּוֹת בָּכֶם אֶת־חַמָּתָה הַזֹּאת׃

De tal manera qne exhortamos à Tito, que como começó antes, aſsi tambien acabe eſta gracia entre voſotros tambien.

ח

6 כֵּן אֲשֶׁר שְׁאַלְנוּ מִטִּיטוֹס אֵיךְ הֵחֵל כֵּן גַּם לְכַלּוֹת בָּכֶם אֶת־חַמָּתָה הַזֹּאת׃

De tal manera qne exhortamos à Tito, que como começó antes, aſsi tambien acabe eſta gracia entre voſotros tambien.

6. Εἰς τὸ παρακαλέσαι ἡμᾶς Τίτον, ἵνα καθὼς προενήρξατο, οὕτω καὶ ἐπιτελέσῃ εἰς ὑμᾶς καὶ τὴν χάριν ταύτην.

Afin que nous enhortiſſions Tite, qu'ainſi qu'il auoit auparauant commencé, pareillemẽt auſſi il paracheuaſt ceſte grace par deuers vous.

ח

7 אַךְ כַּאֲשֶׁר בַּכֹּל מְרֻבִּים אַתֶּם בֶּאֱמוּנָה בְּדָבָר בְּדֵעָה וּבְכָל־יְגִיעָה וּבְאַהֲבָתְכֶם אֵלֵינוּ אֲשֶׁר גַּם בַּחַתַּנָה הַזֹּאת תְּרִבּוּן׃

Portanto como en todo abundays en ſe, y en Palabra, y en ſciencia, y en toda ſolicitud, y en vueſtra charidad con nos, que tambien abundeys en eſta gracia.

ח

7 אַךְ כַּאֲשֶׁר בַּכֹּל מְרֻבִּים אַתֶּם בֶּאֱמוּנָה בְּדָבָר בְּדֵעָה וּבְכָל־יְגִיעָה וּבְאַהֲבָתְכֶם אֵלֵינוּ אֲשֶׁר גַּם בַּחַתַּנָה הַזֹּאת תְּרִבּוּן׃

Portanto como en todo abundays en ſe, y en Palabra, y en ſciencia, y en toda ſolicitud, y en vueſtra charidad con nos, que tambien abundeys en eſta gracia.

7. Ἀλλ' ὥσπερ ἐν παντὶ περισσεύετε πίστει, καὶ λόγῳ, καὶ γνώσει, καὶ πάσῃ σπουδῇ, καὶ τῇ ἐξ ὑμῶν ἐν ἡμῖν ἀγάπῃ, ἵνα καὶ ἐν ταύτῃ τῇ χάριτι περισσεύητε.

Parquoi comme vous abondez en toutes choſes, en foy, & en parole, & en cognoiſſance, & en toute diligence, & en voſtre charité enuers nous, faites que vous abondiez auſſi en ceſte grace.

ח

8 לֹא הָוֹא מְבַקֵּד פְּקֻדּוֹת אֲנָאלְכוֹן אֶלָּא בַּחֲבִיטוּתָא דְּחַבְּרִיכוֹן שְׁרָרָא דְּחוּבְכוֹן מִנַּסָּא אֲנָא׃

Io non dico già queſto per comandamento, ma per la follecitudine de gli altri, prouare ancora la ſinceritá de la charitá voſtra.

ח

8 לֹא הָוֹא מְבַקֵּד פְּקֻדּוֹת אֲנָאלְכוֹן אֶלָּא בַּחֲבִיטוּתָא דְּחַבְּרִיכוֹן שְׁרָרָא דְּחוּבְכוֹן מִנַּסָּא אֲנָא׃

Io non dico già queſto per comandamento, ma per la follecitudine de gli altri, prouare ancora la ſinceritá de la charitá voſtra.

8. Οὐ κατ' ἐπιταγὴν λέγω, ἀλλὰ διὰ τῆς ἑτέρων σπουδῆς, καὶ τὸ τῆς ὑμετέρας ἀγάπης γνήσιον δοκιμάζων.

Ie ne le di point par commandement, mais pour eſprouuer auſſi par la diligence des autres le naïf de voſtre charité.

3. Quia ſecundùm virtutem (teſtimonium illis reddo) & ſupra virtutem voluntarii fuerunt.

For to their power (I beare record) yea & beyond their power, they were willing.

4. Cum multa exhortatione obſecrantes nos gratiam & communicationem miniſterii quod fit in Sanctos.

And praied vs with great inſtaunce that we would receyue the grace, & fellowſhip of the miniſtring which is ministred to the Saintes.

5. Et non ſicut ſperavimus, ſed ſemetipſos dederũt, primùm Domino, deinde nobis per voluntatem Dei.

And this they did, not as we loked for: but gaue their owne ſelues firſt to the Lorde, and after vnto vs by the will of God.

6. Ita ut rogaremus Titum, ut quemadmodum cœpit, ita & perficiat in vobis etiam gratiam iſtam.

That we ſhould exhort Titus, that as he had begonne, ſo he would alſo accompliſhe the ſame grace among you alſo.

7. Sed ſicut in omnibus abundatis fide & ſermone, & ſcientia, & omni ſolicitudine, inſuper & charitate veſtra in nos, utẽ in hac gratia abundetis.

Therefore, as ye abound in euery thing, in faith and worde, and knowledge, and all diligence, and in our loue towardes you, euen ſo ſee that ye abounde in this grace alſo.

8. Non quaſi imperans dico: ſed per aliorum ſolicitudinem, etiam veſtræ charitatis ingenium bonum cõprobans.

This ſay I not by commaundement, but becauſe of the diligence of others, therefore proue I the naturalnes of your loue.

3. Denn nach allem vermögen (das zeuge ich) vnd über vermögen, waren ſie ſelbs willig.

Tht de vaare villige aff al deris formue (det vidner ieg) oc offuer dens formue.

4. Vnd fleheten vns mit vilem ermanen, daß wir auffnemen die wolthat vnd gemeinſchafft der handreichung, die da geſchicht den Heiligen.

Oc bade oſſ bønligе met megen formanelſe, at wi ſkulde anamme den Velgerning oc den Hielpis ſamfund, ſom der ſkeer til Hellige.

5. Vnd nicht wie wir hoffeten, ſondern ergaben ſich ſelbs, zu erſt dem HERRN, vnd darnach vns durch den willen Gottes.

Oc icke ſom wi haabede, men de gaffue dem forſt ſelff HERREN, oc dar efftер oſſ formedelſt Guds vilie.

6. Daß wir muſten Titum ermanen, auff daß er, wie er zuvor hatte angefangen, alſo auch vnter euch ſolche wolthat außrichtet.

At wi maatte formane Titum, at ligе ſom hand tilforn beaante, ſaa ſkulde hand oc vdrette denne Velgerning iblant eder.

7. Aber gleich wie jhr in allen ſtücken reich ſeydt, im Glauben vnnd im Wort, vnd in der Erkentniß, vnd in allerley fliß, vnd in ewer lieb zu vns, alſo ſchaffet, daß jr auch in diſer wolthat reich ſeydt.

Men ligeſom i ere riget alle ting, i Troen oc i Ordet, oc i forſtand, oc i allehonde ſtrighed, oc i eders kærlighed til oſſ, Saa ſticker det, at i oc ere riget denne Velgerning.

8. Nicht ſage ich, daß ich etwas gebiete, ſondern die weil andere ſo fleiſſig ſind, verſuche ich auch ewer Liebe, ob ſie rechter art ſey.

Jeg ſiger icke at ieg binder noget, Men efterdi at andre ere ſaa flittige, da forſager ieg oc eders Kærlighed, om hand er aff den rette art.

3. Nebo wedle możnoſti (ſwědectwij gim wydáwám) ge gſau nad możnoſt chtiwij byli o mnohými żádoſtmi.

Aboxiem ſwiádkiem teſtem, ſe oni wedle możnoſti, y chtż nád możnoſt dobrorliwemi byli.

4. Proſyce nas, abychom přijali od nich Almużnu a zdiſnoſt ſłużebnoſti, ktерáż bywá činěna na Swatż.

S wielą prozb żadaſe nas, abyſmy przyjęli łáſkę społeczeńſtwa poſługi ktora ſwatym bywa czynioną.

5. A ne toliko yak gſme se nadáli, ale nayprwě dali ſami ſebe Pánu, potom takż nám ſkrze wuoli Bożij.

A nie tákż iakoſmy ſie ſpodżiewali, ale ſámi ſiebie oddali naprzod Pánu, potym y nam przez wolą Bożą.

6. Tak abychom napomenuli Tyta, aby yakož geſt počal, tak y dokonal takż mezy wámi miloſt (a Almużnu) tuto.

Aż tedy, abyſmy napomnáli Tytuſa, ażby iż tákż przed tym począł, takż też dokonał y was tey łáſki.

7. A wy yak we wſſech wěcech gſte hognij, o Wijře, w řeči, w wmění, y we wſſelikż ſnażnoſti, y w láſce waſſy k nám, tak y w tuto miloſti hognj buďte.

A tákż iako we wſzytkim obfituiecie wiárą, y mową, y umieiętnością y wſzelaką pilnością, y ſwą miłością przeciwko nam, takż też abyście w tey láſce obfitowali.

8. Ne yako přikazuge toto prawjm, ale ſkrze pelowánij o gink, takż waſſi Láſky vpřjmnż zkuſyti a potwrditi chcżge.

Nie roſtázuiąc to mowię, ale przez ſtáranie innych, ſkrzyrość miłości mágey obwiádczáiąc.

ט כִּי־יוֹדְעִים אַתֶּם אֶת־חֶסֶד אֲדֹנֵינוּ יֵשׁוּעַ הַמָּשִׁיחַ כִּי־עֲלֵיכֶם מִסְכֵּן הוּא בְּהֱיוֹתוֹ עָשִׁיר אֲשֶׁר אַתֶּם בְּמִסְכְּנוּתוֹ תֶּעֱשָׁרוּן׃

Porque ya sabeys la gracia del Sennor nuestro Iesus el Christo, que por amor de vosotros se hizo pobre, siendo rico: paraque vosotros con su pobreza fuessedes enrriquecidos.

י וְעֵצָתִי בְּזֹאת אֶתֵּן לָכֶם כִּי זֹאת תּוֹעִיל לָכֶם אֲשֶׁר הֱחִלּוֹתֶם מִשָּׁנָה חָרִאשׁוֹנָה לֹא לְבַד לַעֲשׂוֹת כִּי־אִם גַּם לַעֲשׂוֹת׃

Y en esto doy mi consejo: porque esto hos conuiene a vosotros que no solo a hazerlo, mas aun à quererlo començastes antes, el anno passado,

יא וְעַתָּה גַּם לְכַלּוֹת בַּמַּעֲשֶׂה לְמַעַן בַּאֲשֶׁר דּוּמַ נְדִבוּת הָיָא לַאוֹת כֵּן גַּם לְכַלּוֹת מֵאֲשֶׁר תְּמָצָאנָה יְדֵיכֶם׃

Aora pues acabaldo con el hecho: paraque como fue prompto el animo en el querer, assi tambien lo sea en el cumplirlo de loque teneys.

יב וְאִם רוּחַ נְדָבָה בּוֹ אָז מַה תְּמָצָא יָדוֹ מְקֻבָּל וְלֹא אֲשֶׁר לֹא חָמָצָא׃

Porque si primero ay la voluntad prompta, sera accepta por loque tiene no por loque no tiene.

יג וְלֹא אֲשֶׁר לָאֲחֵרִים נִרְפָּה וְלָכֶם מְצוּקָה כִּי אִם בַּשָּׁוֶה׃

Porque no paraque à otros sea relaxacion, y à vosotros aprectura: por la equidad.

יד בָּעֵת הַזֹּאת יִתְרְכֶם יִמְלָא אֶת־חֶסְרָם אֲשֶׁר גַּם יִתְרָם בָּעֵתוֹ יִמְלָא אֶת־חֶסְרֵכֶם אֲשֶׁר תְּהִי־צְדָקָה׃

Sino paraque en este tiempo vuestra abundancia supla la falta de los otros: paraque tambien la abundancia dellos otra vez supla vuestra falta, y aya igualdad.

ט כַּדָּצִין אַנְתּוּן יָדְעִין יָת טַיְבוּתָהּ דְּמָרָן יְשׁוּעַ מְשִׁיחָא דְּמִטּוֹלְתְּכוֹן אִתְמַסְכֵּן כַּד אִיתַּהִי עַתִּירָא דְּבְמִסְכֵּנוּתֵהּ תֶּעְתְּרוּן׃

Imperoche voi conoscete la gratia del nostro Signor Iesu Christo, che essendo ricco, per amor vostro si fatto povero: accioche per la sua povertà voi fusse arricchati.

י וּמִדְּעָתִי בְּדָא אֲנָא יָהֵב לְכוֹן דָּא דְּמִצַּדְרָא לְכוֹן מִשְׁוֵל דְּמִן אֶשְׁתְּקַדִּי שׁ שַׁרִיתוּן לָא לְמֶעְבַּד בִּלְחוֹד אֶלָּא אַף לְמֵיעְבַּד׃

Et in questo vi do consiglio, perciochè questo vi è utile: eguale fin da l'anno passato non solamente cominciaste à fare, ma ancora à volere.

יא הָשָׁא דֵּין שַׁלְּמוּ בַּעֲבָדָא הוֹ מִדֵּם דְּבָעוּתוּן דַּאֲרֵכְנָא דַּהֲנָא לְכוֹן מְוַתָּא לְמֶעְבַּד הֲכַנָּא בַּעֲבָדָא תְּשַׁלְּמוּן מִן מָא דְּאִית לְכוֹן׃

Finite dunque hora quello che voi havete incominciato à fare: accioche si come l'animo è stato pronto à volere, così si stenda à farlo parimente secondo il vostro havere.

יב אֲרֵי גִּיר בְּרַעֲנָא אִיתַּהִי אֵיךְ מָא דְּאִית לַהּ הָכְעֵת מִתְקַבֵּל לָא הָנָא אֵיךְ מָא דְּלַית לַהּ׃

Perciochè se ci è la prontezza de l'animo, ella è accetta secondo quello ch'altri ha, e non secondo quel che non ha.

יג לָא הָנָא גִּיר דְּלַאֲחָרָנָא תֵּיתְיָא רַוְחָתָא וְלָכוֹן אוֹ אוּלְצָנָא אֶלָּא בְּשָׁוְיוּתָא הָוֹ׃

Imperoche non dee fare in modo che d'altri sia ristoramento, & à voi strettezza: ma che per equalità.

יד בְּזִבְנָא הָנָא דֵּיתֵי דִּיתֵירוּתְכוֹן דִּילְכוֹן תֵּהֵי לְחַסִּירוּתְהוֹן דְּהָנוֹן דַּאף יַתִּירוּתְהוֹן דְּהָנוֹן תֵּהֵי לְחַסִּירוּתְכוֹן דִּילְכוֹן דְּתֵיתֵי שָׁוְיוּתָא׃

Ora la vostra abbondantia supplisca alla loro mancamento: che anco l'abbondantia di quelli supplisca al mancamento di voi altri: accioche vi sia equalità.

9. Γινώσκετε γὰρ τὴν χάριν τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὅτι δι' ὑμᾶς ἐπτώχευσε πλούσιος ὤν, ἵνα ὑμεῖς τῇ ἐκείνου πτωχείᾳ πλουτήσητε.

Car vous cognoissez la grace de nostre Seigneur Iesus Christ, qu'encore qu'il s'est rendu pouure pour vous, combien qu'il fust riche: afin que par sa pouureté vous fussiez rendus riches.

10. Καὶ γνώμην ἐν τούτῳ δίδωμι· τοῦτο γὰρ ὑμῖν συμφέρει, οἵτινες οὐ μόνον τὸ ποιῆσαι, ἀλλὰ καὶ τὸ θέλειν προενήρξασθε ἀπὸ πέρυσι.

En ceci donc ie donne aduis: car cela vous est conuenable, voire à vous qui auez commencé dés l'annee passee, non pas le fait seulement, mais aussi le franc vouloir.

11. Νυνὶ δὲ καὶ τὸ ποιῆσαι ἐπιτελέσατε, ὅπως καθάπερ ἡ προθυμία τοῦ θέλειν, οὕτω καὶ τὸ ἐπιτελέσαι ἐκ τοῦ ἔχειν.

Maintenant donc paracheuez aussi le faire: afin qu'ainsi que la promptitude du vouloir y a esté, tel soit aussi le parfaire selon vostre auoir.

12. Εἰ γάρ ἐστι προθυμία πρόκειται εὐπρόσδεκτος, καθὸ ἐὰν ἔχῃ τις, οὐ καθὸ οὐκ ἔχει.

Car si la promptitude de courage va deuant, on est agreable selon ce qu'on a, & non pas selon ce qu'on n'a point.

13. Οὐ γὰρ ἵνα ἄλλοις ἄνεσις, ὑμῖν δὲ θλῖψις· ἀλλ' ἐξ ἰσότητος.

Car ce n'est point afin que les autres soyent soulagés, & que vous soyez foulés: ains afin que ce soit par egalité.

14. Ἐν τῷ νῦν καιρῷ τὸ ὑμῶν περίσσευμα εἰς τὸ ἐκείνων ὑστέρημα, ἵνα καὶ τὸ ἐκείνων περίσσευμα γένηται εἰς τὸ ὑμῶν ὑστέρημα, ὅπως γένηται ἰσότης.

Maintenant vostre abondance supplee à leur indigence, afin aussi que leur abondance soit pour vostre indigence, à ce qu'il y ait egalité.

9. Scitis enim gratiam Domini nostri Iesu Christi, quoniam propter vos egenus factus est, cùm esset dives: ut illius inopia vos divites essetis.

For ye knowe the grace of our Lorde Jesus Christ / that he being riche / for your sakes became poore / that ye through his pouertie might be made riche.

9. Denn jr wisset die gnade vnsers HERRN Jesu Christi / daß / ob er wol reich ist / ward er doch arm vmb ewrent willen / auff daß jhr durch sein armut reich würdet.

Thi at i vide vor HERRIS Jesu Christi Naade / at / alligeuel hand er rig / saa bleff hand dog Fattig for eders skyld / Paa det i skulle bliffue Rige formedelst hans Fattigdom.

9. Neb znáte milost Pána nasseho Gežisse Krysta / že pro wás včinen gest chudý / gsa bohatý / abyste wy geho Chudobau / bohatij včinkni byli.

Abowiem wiecie dobrotliwość Páná nášego Jezu Kryshá / iż sie dla nas vbogim skal bedac bogáty / ábyście vbogacem byli vbostwem iego.

10. Et consilium in hoc do: hoc enim vobis utile est, qui non tolùm facere, sed & velle cœpistis ab anno priore.

And I shew my minde herein: for this is expedient for you, which haue begonne not to doe onely / but also to will / a yeere agoe.

10. Vnd mein wolmeinen hierinnen gebe ich / denn solches ist euch nützlich / die jhr angefangen habt für dem Jare her / nicht alleine das thun / sondern auch das wöllen.

Oc leg giffuer min gode mening her vdi / Thi det er eder nytteligt / i som begynte it aar siden / icke alenisse at gøre / men oc at ville.

10. A ktomut wám raddu dáwám. Neb to wám vžitečně gest / kteřž gste ne toliko počali činiti / ale y wůli gstek tomu dali Ktha předesslého.

A w tey rzeczy zdánie mole oznámiedam: ábowiem to wam pożytecznie; ktorzy nie tylko czynić / ale y chcieć przedtym moście poczęli / roku przeszłego.

11. Nunc verò & facto perficite: ut quemadmodum promptus est animus voluntatis: ita sit & perficiendi ex eo quod habetis.

Nowe therefore performe to doe it also / that as there was a readines to will / euen so we may performe it of that which ye haue.

11. Nun aber volbringet auch das thun / Auff daß / gleich / wie da ist ein geneiget gemüte zu wöllen / so sey auch da ein geneiget gemüte zu thun / von dem daß jhr habt.

Saa fuldkommer oc nu Gerningen / At lige som sindet er tilbøyligt til at ville / saa skal der oc vere it tilbøyligt sind til at gøre / aff det som i haffue.

11. Protož nynij cožte zakali y skutkem to konayte: aby pakož gť hotowý vmyssl wůle wassly / tak byl y skutek wykonán / z toho což můžte.

A teraz to cośćie czynić pocieszcie dokonywaycie / ábyśmy bylo ochotnego chcenie / tákrež áby bylo toż dokończenie z tego co macie.

12. Si enim voluntas prompta est: secundùm id quod habet, accepta est, non secundùm id quod non habet

For if there be first a willing minde / it is accepted according to that a man hath / and not according to that he hath not.

12. Denn so einer willig ist / so ist er angeneme / nach dem er hat / nicht nach dem er nicht hat.

Thi der som en er villig / da er hand behagelig / efter det hand haffuer / icke efter det som hand icke haffuer.

12. Nebo když gest wůle hotowá / podlé toho což má / wzáctná gest Bohu / ne wedlé toho čehož nemá

Abowiem iest przed tym byt ochotny vmysł / thenje ieith przytemny wed'e thego co kto ma / á nie wedle tego co niema.

13. Non enim ut aliis sit remissio vobis autem tribulatio, sed ex æqualitate

Neither is it that other men should be eased and you grieued / but equalitie is condition.

13. Nicht geschicht das der meinung / daß die andern ruhe haben / vnnd jhr trübsal / sondern daß es gleich sey.

Dette skeer icke i den mening / at de andre skulle haffue roligheed / oc i bedrøffuelse. Men at det skal vere lige.

13. (Ať toť prawijm /) ne aby giným bylo polehčenij a přijčina dána k mázdnění / a wám vzkost a zámutek: Ale aby z rownosti.

Bo nie áby insze mieli vżycie / á wy vthrapienie álezárowno.

14. In præsenti tempore, vestra abundantia illorum inopiam suppleat: ut & illorum abundantia vestræ inopiæ sit supplementum, ut fiat æqualitas.

At this time your abundance supplieth their lacke / that also their abundance may be for your lacke / that there may be equalitie.

14. So diene ewer überfluß jhrem mangel / dise (thewer) zeit lang / auff daß auch jhrer überschwang hernach diene ewrem mangel / vnnd geschehe das gleich ist.

Saa skal eders Offuerflodighed tiene deris trang / i denne (dyre) tid / Paa det at deris Offuerflodighed ocsaa her effter tiene eders trang. Oc det skal ske som lige er.

14. W tomto času nynějším / wasse hognost gegich chudobě sromohla: a gegich hognost wasstěchu doby aby byla rownost:

Yż then czás wáśá obfitość nágrádzała ich niedostátek, áby theż y ich obfitość wáś niedostátek nágrádzała / żeby było porownánie.

15 כְּמוֹ שֶׁנִּכְתַּב הָאֹסֵף הַרְבֵּה לֹא הוֹתִיר וְהַמְמַעִיט לֹא הֶחְסִיר׃

Como està escripto, El que tuuo mucho, no tuuo mas: y el que poco, no tuuo menos.

16 וְתוֹדָה לֵאלֹהִים הַנּוֹתֵן אֶת־רוּחַ נִדָּבָה אֶחָת עֲלֵיכֶם בְּלֵב טִיטוֹס׃

Empero gracias à Dios que dio la misma solicitud por vosotros en el coraçon de Tito.

17 כִּי אֶת־הַנָּחַת יְמִינוֹ לָקַח עַל־נַפְשׁוֹ וְכִי־נָדִיב לֵב הוּא בְּרוּחַ נְדִיבָה יָצָא אֲלֵיכֶם׃

Que recibió la exhortacion: y aun con mayor solicitud, de su voluntad se partió para vosotros.

18 וְשָׁלַחְנוּ גַּם עִמּוֹ אֶת־אָחִינוּ אֲשֶׁר יֵשׁ לוֹ תְהִלָּה בְּבִשׂוֹרָה בְּכָל־קְהִלּוֹת׃

Y embiamos juntamente con el àl Hermano, cuya alabança es en el Euangelio por todas las Iglesias.

19 וְלֹא לְבַדּוֹ כִּי אִם נִשְׁלַחוּ אֲצֻבּוֹת עָלָיו מִקְּהִלּוֹת לִהְיוֹתוֹ חֶבֶר בְּגוּרֵינוּ אֶת הַחִנָּה הַזֹּאת לְשָׁרְתֵנוּ לְכָבוֹד אֲדֹנֵינוּ וְלַחוּשְׁכֶם בָּכֶם׃

Y no solo este mas aun tambien fue ordenado por las Iglesias el compannero de nuestra pregrinacion para llevar esta graciaque es administrada de nosotros y del animo vuestro prompto para gloria del Sennor.

20 וְנִשָּׁמֵר לָנוּ בְּזֹאת פֶּן יְחָרְפֵנוּ אִישׁ בְּרוֹן הַיְוָה אֲשֶׁר מְשָׁרְתִיו אֲנַחְנוּ׃

Euitando que nadie nos vitupere en esta abundancia que ministramos:

21 כִּי דָּמִינוּ טוֹבוֹת לֹא לְבַד לִפְנֵי יְהוָה כִּי־אִם גַּם לִפְנֵי הָאֲנָשִׁים׃

Procurando lo honesto no solo delante del Sennor, mas aun delante de los hombres.

15 אַיְךְ דִּבְתִיב דְּהוֹ הַאסְגִי שְׁתַל לָא אֲתַיתַר לַהּ וְהוֹ דְקַלִיל שְׁתַל לָא אֲתַתַצַר לַהּ׃

Si come è scritto, Chi hauuna molto, non hebbe niente di superchio: e chi hauuna poco, non hebbe meno.

16 שְׁבוּ דִין הַאלָהָא דְיַהֲבָה חֲפִיטוּתָא הָדָא חֲלַפְיָכוּן בְּלֵבָה דְשָׁטוֹס׃

Horsia ringratiato Iddio, che ha messa la medesima sollecitudine per voi nel cuor di Tito.

17 בְּעוּתָן גַּיר קַבֵּל וּמוּטוּל דְשָׁב בְּטִיל לַהּ מִן בָּכְיָהּ נָפֵק בַּאתֵיבוּן׃

Conciosia ch'egli ha hauuta la mia esortatione cara: anzi essendo egli pur diligente, s'è venuto à voi di sua volontà.

18 שְׁדַרַן דִין עַמֵּהּ לַאחוּן אַינָא דְתִשְׁבוּחְתֵהּ ב בַּאנַגֶלִיוּן בְּכָלַהִין עִדְתָא׃

Et habbiam mandato con essolui quel fratello, la cui lauda è ne l'Euangelio per tutte le Chiese.

19 הַכְנָא דְאַף מְתַב גְּבָא מִן עִדְתָא דְיָתוּק עַמָן בְּטִיבוּתָא הָדָא דְמִשְׁתַמְשָׁא מִנַן לְשוּבְחָהּ דְיַיָ דְאַלָהָא וְלִוּבָּן הֵילַן׃

(E non sol questo, ma che è stato ancor eletto da le Chiese per compagno del nostro Viaggio con questo beneficio, che è amministrato da noi à la gloria di esso Signore, & la prontezza del vostro animo.)

20 קְנִישִׁינַן דִין בְּהָדָא דְלָא אֲנָשׁ יְסִים בַּן מוּמָא בְּהָדָא רְבוּתָא דְמִשְׁתַמְשָׁא מִנַן׃

Guardandoci da questo, che alcun non ci riprenda in questa gran quantità che l'amministra da noi.

21 וְצַיְפִינַן גַּיר דְשַׁפִירְתָא לָא קֳדָם אַלָהָא בִּלְחוֹד אֶלָא אַף קֳדָם בְּנֵי נָשָׁא׃

Procurando quel che è bene, non sol dinanzi à Dio, ma ancor dinanzi à gli huomini.

15. Καθὼς γέγραπται, ὁ τὸ πολὺ, οὐκ ἐπλεόνασε· καὶ ὁ τὸ ὀλίγον, οὐκ ἠλαττόνησε.

Ainsi qu'il est escrit, Qui auoit beaucoup, n'a rien eu de superabondant: & qui auoit peu, n'a point eu moins.

16. Χάρις δὲ τῷ θεῷ τῷ διδόντι τὴν αὐτὴν σπουδὴν ὑπὲρ ὑμῶν ἐν τῇ καρδίᾳ Τίτου.

Or graces à Dieu qui a donné le mesme soin pour vous au cœur de Tite:

17. Ὅτι τὴν μὲν παράκλησιν ἐδέξατο· σπουδαιότερος δὲ ὑπάρχων, αὐθαίρετος ἐξῆλθε πρὸς ὑμᾶς.

Assauoir qu'il a eu mon exhortation pour agreable, & mesme qu'estant fort affectionné, il s'en est allé vers vous volontairement.

18. Συνεπέμψαμεν δὲ μετ' αὐτοῦ τὸν ἀδελφὸν, οὗ ὁ ἔπαινος ἐν τῷ εὐαγγελίῳ διὰ πασῶν τῶν ἐκκλησιῶν.

Or nous auons aussi enuoyé auec lui le frere, duquel la louange est en l'affaire de l'Euangile par toutes les Eglises:

19. Οὐ μόνον δὲ, ἀλλὰ καὶ χειροτονηθεὶς ὑπὸ τῶν ἐκκλησιῶν, συνέκδημος ἡμῶν σὺν τῇ χάριτι ταύτῃ τῇ διακονουμένῃ ὑφ' ἡμῶν πρὸς τὴν αὐτοῦ τοῦ κυρίου δόξαν, καὶ προθυμίαν ὑμῶν.

(Et non seulement cela, mais aussi il a esté ordonné par les Eglises compagnon de nostre voyage, pour cette grace qui est administree par nous à la gloire du Seigneur mesme, & pour seruir à la promptitude de vostre courage.)

20. Στελλόμενοι τοῦτο, μή τις ἡμᾶς μωμήσηται ἐν τῇ ἁδρότητι ταύτῃ τῇ διακονουμένῃ ὑφ' ἡμῶν.

Nous donnans garde que personne ne nous reprene en celle abondance qui est administree par nous.

21. Προνοούμενοι καλὰ οὐ μόνον ἐνώπιον κυρίου, ἀλλὰ καὶ ἐνώπιον ἀνθρώπων.

Et procurans ce qui est bon, non seulement deuant le Seigneur, mais aussi deuant les hommes.

15. Sicut scriptum est: Qui multum, non abundavit: & qui modicum, non minoravit.

As it is written: He that gathered much, hath nothing over: & he that gathered little, had not the lesse.

16. Gratias autem Deo, qui dedit eãdem solicitudinem pro vobis in corde Titi.

And thankes be vnto God, which hath put in the heart of Titus the same care for you.

17. Quoniam exhortationem quidem suscepit; sed cum solicitior esset, sua voluntate profectus est ad vos.

Because he accepted the exhortation, yea, he was so careful, that of his owne accorde he went vnto you.

18. Misimus etiam cum illo fratrem, cuius laus est in Evangelio per omnes ecclesias.

And we haue sent also with him the brother, whose prayse is in the Gospell throughout all the Churches.

19. Non solùm autem, sed & ordinatus est ab ecclesiis comes peregrinationis nostræ, in hanc gratiam quæ ministratur à nobis ad Domini gloriam, & destinatam voluntatem nostram.

(And not so onely, but is also chosen of the Churches to be a fellow in our journey concerning this grace that is ministred by vs vnto the glorie of the same Lorde, and declaration of your prompt minde.)

20. Devitantes hoc, ne quis nos vituperet in hac plenitudine quę ministratur à nobis.

Auoyding this, that no man should blame vs in this abundance yt is ministred by vs.

21. Providemus enim bona non solùm coram Deo, sed etiam coram hominibus.

Prouiding for honest things, not onely before the Lorde, but also before men.

15. Wie geschrieben stehet: Der vil samlet, hatte nicht vberfluß, vnd der wenig samlet, hatte nicht mangel.

Lige som ſereſſuie ſtaar, Den ſom ſanckede meget, hand haffde icke offuerflodigt, Oc den ſom ſanckede lidet, hannem fattedis icke.

16. Gott sey aber danck, der solchen fleiß an euch gegeben hat, in das hertz Titi.

Men Gud vere tak, der gaaff ſaadan flid til eder, i Titi hierte.

17. Denn er nam zwar die ermanung an, aber dieweil er so sehr fleissig war, ist er von im selber zu euch geraiset.

Thi hand anammede den formanelſe, Men efterdi hand vaar ſaa meget flitig, da reyſde hand aff ſig ſelff til eder.

18. Wir haben aber einen Bruder mit jhm gesandt, der das lob hat am Evangelio, durch alle Gemeinen.

Wi ſende oc en Broder met hannem, hand haffuer loff i Euangelio, aff al Menigheden.

19. Nicht allein aber das, sondern er ist auch verordnet von den Gemeinen, zum Gefärten vnser fahrt, in diser wolthat, welche durch vns außgericht wird, dem HERRN zu ehren, vnd (zum preiß) ewers guten willens.

Oc icke det alleniſte, men hand er ocſaa beſtickede aff Menigheden til at vere vor Vandrebroder paa reyſen, i denne Velgerning, ſom ſkal vdrettis formedelſt oſſ, HERREN til ære, oc eders gode vilie (til priſ.)

20. Vnnd verhüten das, daß vns nicht jemand übel nachreden möge, solcher reichen steure halben, die durch vns außgericht wird.

Oc vocte paa, at der ſkal icke nogen kunde tale ilde paa oſſ, for denne rige Hielp ſkyld, ſom ſkal vdrettis formedelſt oſſ.

21. Vnd sehen darauff, daß es redlich zugehe, nicht allein fur dem HERREN, sondern auch für den Menschen.

Oc ſee til, at det kand gaa redelige til, Icke alenieſte faar HERREN, men ocſaa faar Menniſſken.

15. Jakoż gest napsáno: Kdo gest mnoho sebral, nic mu nezbywalo: a kdo málo, nemĕl nedostatku.

Jako eſt nápiſáno, Ktory wiele názbieral, nie wiecey miał, á kto máło, nie mniey miał.

16. Dĕkugi pak Bohu, ktery vżtuto pilnoſt o wás dal w ſrdce Tytowo.

A dzięki Bogu ktory włożył tho ſtaránie o was w ſerce Tytuſowe.

17. Ze napomínánij naſſe przyjał gest: a wſſak wijce gſa toho pilen, z swé dobré wůle ſel k wám.

Iż ono nápomnánie zá wdzięczyne przyiałſze też wiecżſa pilność okázuiąc, dobrowolnie do was przyſzedł.

18. Poſtali gſme s nim také Bratra naſſeho, ktery má také chwálu w Ewangelium po wſſech Cýrkwých.

Poſłaliſmy też weſpoł z nim bráthá onego, ktore chwałá eſt w Ewánieliey po wſzyſtkich Kościelech.

19. A netoliko to, ale také wywolen gest od Cýrkwij, aby byl towaryſſem putowánij naſſeho, pří této miloſti (Almużen) ktera ſe ge poſłuhugeme k chwále Bożij, a k wyplnĕnij nakłonenij wůle waſſý:

(A nie tylko to, ále też obran eſt od Kościołow zá towárzyſza drogi náſzey, zá dobrotliwoſcią ktorá bywa ſáſowaná od nas ku chwale ſámego Páná, y ochotnemu ſercu wáſſemu.)

20. Warugijce ſe toho, aby nĕkdo nechtĕl nás w tĕ hognoſti, ktera ſe poſłuhugeme (k chwale Bożij.)

Wyſtrzegáiąc ſie tego, áby was kto nie gánił w rzey hoyności, ktora bywá ſáſowana od nas.

21. Neb opatrugeme což dobrého a poctiwého gest, ne toliko przed Bohem, ale také przed lidmi.

Ktorzy poczciwych rzeczy pilnuiemy, nie tylko przed Bogiem ale też przed ludźmi.

22 וְשָׁלַחְנוּ אִתָּם גַּם אֶת אֲחִינוּ
אֲשֶׁר בְּחַנּוּהוּ בְדָבָרִים רַבִּים
בְּפְעָמִים רַבּוֹת כִּי־מְנֻצָּח הוּא
וּמֵעַתָּה עַל־יֶתֶר יִהְיֶה לְמְנֻצָּח
בְּבִטְחָה גְדוֹלָה אֲשֶׁר לוֹ עֲלֵיכֶם׃

Embiamos tambien con ellos à nuestro Hermano, al qual muchas vezes auemos experimentado diligente: mas aora mucho mas con la mucha confiança que tenemos en vosotros.

22. Συνεπέμψαμεν δὲ αὐτοῖς τὸν ἀδελφὸν ἡμῶν, ὃν ἐδοκιμάσαμεν ἐν πολλοῖς πολλάκις σπουδαῖον ὄντα, νυνὶ δὲ πολὺ σπουδαιότερον, πεποιθήσει πολλῇ τῇ εἰς ὑμᾶς.

Nous auons aussi enuoyé auec eux nostre frere: lequel nous auons esprouué souuentesfois en plusieurs choses, estre diligent, & maintenant beaucoup plus diligent, pour la grande asseurance que i'ai de vous.

23 וְאִם עַל־טִיטוֹס שֶׁהוּא חֲבֵרִי
וְעוֹזְרִי אֲלֵיכֶם אוֹ־אִם אַחֵינוּ
שְׁלִיחֵי הַקְּהִלּוֹת לִכְבוֹד הַמָּשִׁיחַ׃

O por Tito, que es mi compannero, y coadjutor para con vosotros: o por nuestros Hermanos que son Apostoles de las Iglesias, y la gloria del Christo.

23. Εἴτε ὑπὲρ τίτου κοινωνὸς ἐμὸς καὶ εἰς ὑμᾶς συνεργός· εἴτε ἀδελφοὶ ἡμῶν, ἀπόστολοι ἐκκλησιῶν, δόξα χῦ.

Ainsi donc quant à Tite, il est mon associé & compagnon d'œuure enuers vous: & quant à nos freres, ils sont ambassadeurs des Eglises, & la gloire de Christ.

24 לָכֵן אֶת־אַהֲבַתְכֶם
וְתְהִלָּתֵנוּ עֲלֵיכֶם חֲמוּדָה אֲלֵיהֶם
גַּם עַל־פְּנֵי הַקְּהִלּוֹת׃

Mostrad pues para con ellos en la faz de las Iglesias la muestra de vuestra charidad y de nuestra gloriacion de vosotros.

24. Τὴν οὖν ἔνδειξιν τῆς ἀγάπης ὑμῶν, καὶ ἡμῶν καυχήσεως ὑπὲρ ὑμῶν, εἰς αὐτοὺς ἐνδείξασθε, καὶ εἰς πρόσωπον τῶν ἐκκλησιῶν.

Monstrez donc enuers eux & deuant les Eglises, l'approbation de vostre charité, & de ce que nous nous glorifions de vous.

ט

1 כִּי עַל־הַכְּהֻנָּה אֲשֶׁר לַקְּדוֹשִׁים
הִיא אֵין צָרִיךְ לִכְתֹּב אֲלֵיכֶם׃

Porque de la administracion que se haze para los Sanctos, por demas me es escreuir hos.

ΚΕΦΑΛ. θ΄.

Περὶ μὲν γὰρ τῆς διακονίας τῆς εἰς τοὺς ἁγίους, περισσόν μοί ἐστι τὸ γράφειν ὑμῖν.

Car de vous escrire de la subuention qui se fait enuers les saincts, ce m'est chose superflue.

2 כִּי יָדַעְתִּי אֶת־נְדִבַת רוּחֲכֶם
אֲשֶׁר עָלֶיהָ מִתְהַלֵּל אָנֹכִי בָּאוֹנִי
הַכְּתִיִּים כִּי־גַם אַחָאיָא עֲתִידָה
הָיא מִשָּׁנָה כִּי תַעֲבוֹד וְקִנְאַתְכֶם
גִּדְּתָה רַבִּים׃

Porque conozco vuestro prompto animo del qual me glorio entre los de Macedonià, Que Achaia està apercebida desde el anno passado: y vuestro exemplo ha prouocado à muchos.

2. Οἶδα γὰρ τὴν προθυμίαν ὑμῶν ἣν ὑπὲρ ὑμῶν καυχῶμαι Μακεδόσιν, ὅτι Ἀχαΐα παρεσκεύασται ἀπὸ πέρυσι· καὶ ὁ ὑμῶν ζῆλος ἠρέθισε τοὺς πλείονας.

Veu que ie sai la promptitude de vostre courage, pour laquelle ie me gloirifie de vous enuers ceux de Macedone: leur faisant entendre qu'Achaie est preste dés l'annee passee: & le zele venant de vous en a prouoqué plusieurs.

ט

1 עַל תַּשְׁמֶשְׁתָּא דֵּין
דְּקַדִּישַׁיָּא יַתִּירְתָּא עֲבַד
נָצְנָא אֲנָא לְכוֹן׃

Certamente lo scriuerm de la soueniente che fi fa à i Santi, m'è di superchio.

2 יָדַעְנָא גֵּיר טוּבְהּ
דְּרַעֲיֹנְכוֹן וּמְטוֹל הָנָא
אֶשְׁתַּבְּחַת בְּכוֹן לְמֵקְדָּתָיָא
דַּאֲפָאיָא עַתִּידָא הֵימָן
אֶשְׁתַּקְדִי יַתְנָנָא דִּילְכוֹן
לְסַגִּיאָא גַּרְ׃

Perciocche io conosco la prontezza de l'animo vostro, de la qual mi glorio per voi appresso i Macedoni, cioè che l'Acaia è apparecchiata fin da l'anno passato: e che il vostro zelo ha mossi molti.

CAP. VIII.

22. Misimus autem cum illis & fratrem nostrum, quē probavimus in multis sæpè solicitum esse: nunc autem multo solicitiorem, confidentia multa in vos.

And we haue sent with them our brother whom we haue oftimes proued to be diligent in many thinges: but now much more diligent, for the great confidence which I haue in you.

23. Sive pro Tito qui est socius meus, & in vos adiutor, sive fratres nostri Apostoli ecclesiarum, gloriæ Christi.

Whether any do enquire of Titus: he is my fellowe and helper to youward: or of our brethren: they are messengers of the Churches: and the glorie of Christ.

24. Ostensionem ergo quæ est charitatis vestræ & nostræ gloriæ pro vobis; in illos ostendite in facie ecclesiarum.

Wherefore shewe towarde them: and before the Churches the proofe of your loue: and of the reioycing that we haue of you.

Das VIII. Capitel.

22. Auch haben wir mit jm gesandt vnsern Bruder / den wir offt gespüret haben in vielen stücken / daß er fleissig sey / nun aber vil fleissiger. Vnd wir sind grosser zuversicht zu euch.

Wi sende oc vor Broder mee hannem / huilcken wi haffue offte befundet mange stycker / at hand er flitig / men nu meget flitigere. Oc wi haffue stor tillid til eder.

23. Es sey Titus halben (welcher mein Geselle vnd Gehülffe vnter euch ist) oder vnser Brüder halben (welche Apostel sind der Gemeinen / vnd eine ehre Christi.)

Vere sig enten paa Titi vegne (huilcken som er min Stalbroder oc en Tilhielpere iblant eder (Eller paa vore Brødris vegne (huilcke der ere Menighedens Apostler / oc Christi ære.

24. Erzeiget nun die beweisung ewer liebe vnd vnsers ruhmes von euch / an disen / auch öffentlich für den Gemeinen.

Giffuer nu eder Kerlighedz oc vort rosis beuisning fra eder? mod disse / oc saa obenbare saar Menigheden.

Kapitola VIII.

22. Postali gsme pak s nimi y Bratra nasseho / ktereho gsme giste we mnohych wecech / a casto gsme hozlusyli / ze gest pilny a nynj mnohem pilnegssy bude pro mnohe dauffanj mko wás

Postalissmy tez s nimi brata nasse ktoregosmy czesto doswiadczyli we wielu rzeczach bye pilnym / a teraz daleko pilnieyszym dla wielkiego vfania / ktore mam o was.

23. Gedno pro Tyta / kterehz gest towarysse muog / a mezy wámi pomocnijk: Dwuch take pro ty / kteryz gsau Bratrij nassy a Apostolé Cyrkwe pro Slawu Krystowu.

A iestliże o Tytusá / iestli moim towárzyszem / y was pomocnikiem / á iestliż o bracia nasze / sá poslowie Kościołowi / y chwała Chrystusowa.

24. Proteż dussvodu ktereho gest Lásky wassy / a nassj chlauby o wás / dokażte k nim / przed twárij Kresstianuow.

A ták doświadczenie miłości wászey / y przechwalánia nászego o was / pokážcie nád nimi przed obliczności Kościołow.

CAP. IX.

NAM de ministerio quod sit in sanctos: ex abundanti est mihi scribere vobis.

For as touching the ministring to the Saintes: it is superfluous for me to write vnto you.

2. Scio enim promptum animum vestrum: pro quo de vobis glorior apud Macedones. Quoniam & Achaia parata est ab anno præterito, & vestra æmulatio provocavit plurimos.

For I knowe your readines of minde: whereof I boast my selfe of you vnto them of Macedonia: & say: that Achaia was prepared a yere ago: & your zeale hath prouoked many.

Das IX. Capitel.

Denn von solcher Stewre / die den Heiligen geschicht / ist mir nicht noth euch zu schreiben.

THi ieg haffuer icke behoff / at scriffue til eder om denne Hielp / som sker Helligen.

2. Denn ich weiß ewren guten willen / davon ich rühme bey den auß Macedonia (vnd sage) Achaia ist für dem Jar bereit gewesen / vnd ewer Exempel hat vil gereitzet.

Thi ieg veed eders gode ville / huilcken ieg roser hoff dem / aff Macedonia (oc siger) Achaia er bered / it aar siden / Oc eders Exempel tilskyndede mange.

Kapitola IX.

GAlmużnť pak / ktereż se zbijrá na Swatť / zdá mi se wám za nepotrebnť pſáti.

Abowiem o posługo wántu ktore bywa czynione swietym / nie potrzebá ábych wam pisał.

2. Nebť znám k tomu hotowé wámyſl wás / z ktereho se chlubijm se wámi pred Macedonskými / Neb y Achaya hotowa gest od przedesłłeho Lita / a wás przykład wzbudił k tomu mnohé.

Bo znam ochotne serce wáſſe / ktorym ſie przechwálam o was v Macedończykow / iż Achája gotowá iest od roku przeſłego / á chuć ktorá od was wyſłá / wiele ich pobudziłá.

3 וְשָׁלַחְתִּי אֲלֵיכֶם אֶת־הָאַחִים פֶּן־תְּהַלָּחְנוּ אֲשֶׁר עֲלֵיכֶם הִיא תִּהְבַּל בְּחֶלֶק הַזֶּה אֲשֶׁר כְּדָבְרִי נְכוֹנִים תִּהְיוּ׃

Y he embiado los Hermanos, porque nuestra gloriacion de vosotros no sea vana en esta parte: paraque, como lo he dicho, esteys apercebidos.

3. Ἔπεμψα δὲ τοὺς ἀδελφούς, ἵνα μὴ τὸ καύχημα ἡμῶν, τὸ ὑπὲρ ὑμῶν, κενωθῇ ἐν τῷ μέρει τούτῳ, ἵνα καθὼς ἔλεγον, παρεσκευασμένοι ἦτε.

Or ai ie enuoyé ces freres, afin que ce que ie me suis glorifié de vous, ne soit vain en cest endroit: à celle fin que vous soyez prests comme i'ai dit.

4 פֶּן אִם יָבוֹאוּ עִמִּי הַכְּתִּים וְיִמְצְאוּ אֶתְכֶם בַּהֲבַלֵּיכֶם וְנֶחְבּוֹשַׁשׁ אֲנַחְנוּ (פֶּן־נֹאמַר אַתֶּם) בְּדָבָר־תְּהַלָּתֵנוּ וְתֶאֱרַתֵּנוּ׃

Porque si vinieren conmigo Macedonios, no hos hallen desabercebidos, y nos auergoncemos nosotros, por no dezir vosotros, deeste glorioso attreuimiento.

4. Μήπως ἐὰν ἔλθωσιν σὺν ἐμοὶ Μακεδόνες καὶ εὕρωσιν ὑμᾶς ἀπαρασκευάστους, καταισχυνθῶμεν ἡμεῖς (ἵνα μὴ λέγωμεν ὑμεῖς) ἐν τῇ ὑποστάσει ταύτῃ τῆς καυχήσεως.

De peur que ceux de Macedone estans venus auec moi, & vous ayans trouués mal prests, nous ne receuions honte (ie n'ose dire vous) en ceste asseurance de nous estre glorifiés de vous.

5 לָכֵן חָשַׁבְתִּי כִּי־לָצֹרֶךְ נִהְיָה לְשָׁאֹל מֵאֲחִים וְאֲשֶׁר יְקַדִּימוּ לָבֹא אֲלֵיכֶם וְלָהֲכִין אֶת־בִּרְכַתְכֶם הַנֶּאֱמֶרֶת מִלְּפָנִים כִּי־נָכוֹן הִיא וְכֹל־זֹאת כַּבִּרְכָה וְלֹא כַּבֶּצַע׃

Portanto tuue por cosa necessaria exhortar à los Hermanos que viniessen primero à vosotros y acaben primero vuestra bendicion antes prometida, para que este aparejada como de bendicion, y no como de escasseza.

5. Ἀναγκαῖον οὖν ἡγησάμην παρακαλέσαι τοὺς ἀδελφούς, ἵνα προέλθωσιν εἰς ὑμᾶς, καὶ προκαταρτίσωσι τὴν προκατηγγελμένην εὐλογίαν ὑμῶν, ταύτην ἑτοίμην εἶναι οὕτως εὐλογίαν, καὶ μὴ ὥσπερ πλεονεξίαν.

Parquoi i'ai estimé estre necessaire de prier les freres, que premierement ils allassent vers vous, & qu'ils parachevassent de mettre en ordre la beneficence desia par ci deuant denoncee: afin qu'elle soit preste, ainsi comme beneficence, & non point comme chicheté.

6 וְזֹאת הִיא חֹזֶרַע בַּחֲסָרוֹן גַּם בַּחֲסָרוֹן יִקְצֹר וַאֲשֶׁר זֹרֵעַ בִּבְרָכָה גַּם בִּבְרָכָה יִקְצֹר׃

Esto empero digo, El que siembra escassamente, tambien siega escassamente: y el que siempra en bendiciones, en bendiciones tambien segarà

6. Τοῦτο δέ, ὁ σπείρων φειδομένως, φειδομένως καὶ θερίσει· καὶ ὁ σπείρων ἐπ' εὐλογίαις, ἐπ' εὐλογίαις καὶ θερίσει.

Or ie di ceci, Que qui seme chichement, recueillira aussi chichement: & qui seme liberalement, recueillira aussi liberalement.

7 אִישׁ אִישׁ כַּעֲצַת לִבּוֹ לֹא מֵיָגוֹן אוֹ מֵצוֹרֶךְ כִּי־הַנּוֹתֵן בְּשִׂמְחָה אֹהֵב אֱלֹהִים׃

Cada vno como propuso en su coraçon, (haga,) no con tristeza o por necessidad: porque Dios ama el dador alegre.

7. Ἕκαστος καθὼς προῄρηται τῇ καρδίᾳ, μὴ ἐκ λύπης ἢ ἐξ ἀνάγκης· ἱλαρὸν γὰρ δότην ὁ θεὸς ἀγαπᾷ.

Que chacun en face selon qu'il a proposé en son cœur, non point à regret, ou par contrainte: car Dieu aime celui qui donne gayement.

ט

3 שְׁדַרֶת דֵּין לַאֲחֵא דְּלָא יְסָתְרַךְ שִׁבְחָנָן דְּאַנְחְנָא שְׁבִיחִין עַל הָדָא צְבִיתָא דְּאַרְכֵּנָא דְּאַמְרֶת תְּהוֹוֹן מְסַיְּכִין׃

Ora io ho mandati questi fratelli, á fin che la gloria, che habbiamo de Voi non sia vana in questa parte: accioche (come io dicevo) siate apparecchiati.

4 דִּלְמָא יְאתוֹן עִמִּי מַקְדוֹנָיֵא וְיַשְׁכְּחוּנָכוֹן דְּלָא חוֹשָׁכוֹן דְּנָא צָתִידִין אֲנַחְנָא וְנֶבְהַת חֲנַן דְּלָא נֵאמַר אֲנַחְנָא תְּבָהָתְהוֹן בְּשִׁבְחָנָן הָוֹ דְּאַשְׁתַּבְּחָנָן׃

Che se i Macedoni Venissero meco, e non ti trouassero apparecchiati, noi non habbiamo Vergogna (per non dir Voi,) in questa confidenza di gloria.

5 מְטוּל הָנָא אֶתְבְּשֵׁל לִי דְּאֵזֵל מִן אֲחֵי הֵלֵין דְּיֵיאתוּן קֳדָמֵי לְזַתְכוֹן וְיֵאֶתְדוֹן בִּרְכְתָא הֵי דְּמִן קֳדָם אֲשְׁתְּמָעְתּוֹן דְּתְהֵיא מְטַיְּבָא הָכְנָא אֵיךְ בִּרְכְתָא לָא הָנָא אֵיךְ יַעֲנוּתָא׃

Io ho dunque pensato esser necessario esortare i fratelli, che prima venissero à Voi, e finissero la Vostra già promessa benedittione: accioche ella fosse apparecchiata così come benedittione, e non come scarsità.

6 הָא דֵין מַן חָצֵע בְּחִסְנָא אַף בְּחִסְנָא חָצֵד וּמַן דְּזָרַע בִּבְרְכָתָא אַף בִּבְרְכָתָא יְחַצֵּד׃

Dunque Vi dico questo, Chi semina scarsamente, mieterà ancora scarsamente: e chi semina in abbondanza, mieterà ancora in abbondanza.

7 כָּל אֱנָשׁ אֵיךְ דְּאִיתּ בְּרַעֲוָתֵהּ לָא הָוָא אֵיךְ דְּמִן כְּרִיוּתָא אוֹ אֵיךְ דְּמִן קְטִירָא לֵיהוֹבָא הוּ גָיֵר חְדָיָא רָחֵם מָרְיָא׃

Ciascun faccia secondo che si propone nell'animo: non per molestia, ò per necessità: perciochè Iddio ama colui che dà allegramente.

CAP. IX. | Das IX. Capitel. | Kapitola IX.

3. Misi autem fratres: ut ne quod gloriamur de vobis, evacuetur in hac parte, ut (quemadmodum dixi) parati sitis.

Nowe haue I sent the brethren: least our reioycing ouer you should bee in vaine in this behalfe: that ye (as I haue sayde) be ready.

3. Ich hab aber diese Brüder darumb gesandt/ daß nicht vnser ruhm von euch zu nichte würde/ in dem stück/ vnd daß jhr bereit seydt/ gleich wie ich von euch gesagt habe.

Oc ieg sende der faare denne Broder/ at vor Ross om eder skulde icke bliffue til sneed/ i det stycke/ Oc at i skulle vere rede/ lige som ieg sagde om eder.

3 Yposlal gsem kwám Bratřij/ aby to čym se chlubijm z wáss nebylo marné w tom strán-ce (Almužen) abyste (yakož gsem řekl) byli hotowij.

Y poslalem thy bráty/ ßiby przechwalanie náße o was nie było prożne w they mierze/ ábyście tákom powiedżiał gotowymi byli.

4. Ne cùm venerint Macedones mecum, & invenerint vos imparatos, erubescamus nos (ut non dicamus vos) in hac substantia.

Lest if they of Macedonia come with me/ and finde you vnprepared/ we (I meane not to say you) should be ashamed in this my constant boasting.

4. Auff daß nicht/ so die auß Macedonia mit mir kemen/ vnd euch vnbereit fünden/ wir (wil nicht sagen/ jhr) zu schanden würden/ mit solchem rühmen.

Paa det/ at der som de aff Macedonia komme met mig/ oc funde eder vberedde/ at wi (ieg vil icke sige i) icke da skulle bliffue bestemmede/ met saadan Ross.

4 Abychom kdyžby přissli semnau Macedonští/ a nalezli wás nehotowé/ nestydělibychom wy/ za takowau chlaubu.

By snadz ßesliby semna przyßli Máçedonczycy/ á zástalyby was nie gotowe/ ábychmy my nie byli zawstydzeni/ (á mowie by tedno nie wy) w tym ták bespieczným przechwalániu.

5. Necessarium ergo existimavi rogare fratres ut perveniant ad vos, & præparent repromissam benedictionẽ hanc paratam esse sic, quasi benedictionem, non tanquam avaritiam.

Wherefore/ I thought it necessarie to exhort the brethren to come before vnto you/ and to finish your bountifulnesse appointed afore/ that it might be ready/ and come as of bountifulnesse/ and not as of sparing.

5. Ich habe es aber für nötig angesehen/ die Brüder zu ermanen/ daß sie zuvor anzögen zu euch/ zuvertfertigen disen zuvor verheissenen Segen/ daß er bereitet sey/ also/ daß es sey ein Segen/ vnd nicht ein Geitz.

Men mig syntis det vere nytteligt/ at formane Brødrene/ at de skulle før drage til eder/ oc bestikke denne Velsignelse/ som tilforn er tilsagd/ at hun kand vere rede/ Saa/ at det kand vere en Velsignelse/ oc icke en Gerighed.

5. Protož widěl mi se za potřebné/ napomenauti Bratřij/ aby předessli k wám/ a připrawili zaslíbenau Almužen zbijrku/ aby hotowé bylo yako dobrowolná zbijrka/ a ne yako s tžkostlij dáwanij/ aneb lakomstwij.

A ták zdálo mi se zá potrzebne rzecz napomonać bráci/ áby pierwey do was przyßli/ á przed wey zgotowáli waße ßczodrobliwość przed tym opowiedzianą/ áby była gotowá ták łákomßczo drobliwość/ a nie tákorzecz pomiewolna.

6. Hoc autem dico, Qui parcè seminat, parcè & metet: & qui seminat in benedictionibus, de benedictionibus & metet.

This doe remember/ that he which soweth sparingly/ shall reape also sparingly: and he that soweth liberally/ shal reape also liberally.

6. Ich meine aber das: Wer da kerglich seet/ der wirdt auch kerglich erndten/ vnd wer da seet im segen/ der wird auch erndten im segen.

Thi det meen ieg/ At hvo som sparlige saar/ hand skal oc sparlige høste/ oc hvo som saar i Velsignelse/ hand skal oc høste i Velsignelse.

6. Tok pak prawijm/ Kdo skaupě rozßwá/ skaupě y žijti bude: a kdo rozßwá z hogna/ hogně žijti bude.

A toć mowie/ Kthory ßiele skąpie/ skąpie też jac bedzie/ A kto ßiele hoynie/ też hoynie jac bedzie.

7. Vnusquisque prout destinavit in corde suo: non ex tristitia, aut ex necessitate, hilarem enim datorem diligit Deus.

As euery man wisheth in his heart/ so let him giue: not grudgingly or of necessitie: For God loueth a cheerefull giuer.

7. Ein jeglicher nach seinem willkühr/ nicht mit vnwillen oder auß zwang/ denn ein frölichen Geber hat Gott lieb.

Huer efter sine villaar/ icke met vilighed eller aff tuang/ Thi Gud elsker en glad Giffuere.

7. Gedenkažděy yakož gest wložil w srdcy swém: ne s swau obtižnostij neb bezdkky. Nebo ochotného Dárcy miluge Buoh.

Każdy tákowymyślił w sercu swoim/ ták niechay da nie z ſmutkiem á nie z przymuszenia: ábowiem wesołego roździwca Bog miłuie.

ט

8 מַטְעֲנֵ֣ה הִי֩ גַּיִר בְּאִדָּי אֱלָהַ֨ה כָּל טַיְבוּ דַּיְיתַר בְּכוּן דַּכָּל וְגַן בְּכָל מְרַם הֻו מָא דַּסַפִּק לְכוּן יְהוֵא לְכוּן וְתַתְיַתַרוּן בְּכָל עֲבַד טָב׃

Et è potente Iddio à far abbondare in Voi ogni gratia: accioche hauendo in ogni cosa tutto quello che Gli bisogna, Voi abbondiate in ogni buona opera.

9 אֵיךְ דְּכְתִיב דַּבַּר וַהַב לְמִסְכֵּנֵא זְוִדִיקוּתַה קַיְמָא לְעָלַם׃

Si come è scritto. Egli ha distribuito, e dato à poueri: La sua giustitia sta in eterno.

10 הַו דִּין דְּיַהֵב זַרְעָ֨א לְזָרְעָ֜א וְלַחְמָ֗א לְמֵאכוֹלְתָא הַו יְהֵ֤ל וְיַסְגֵּא וְרַבְּוֵ֨א פֵּארֵ֜י דְּזַדִּיקוּתְכוּן׃

Hor colui che somministra il seme à chi semina somministri ancor à Voi del pane in cibo, e moltiplichi La Vostra semenza, & accresca i frutti de La Vostra giustitia.

11 דְּכָל מֵרַם תְּעַתְּרוּן בְּכֻלַּהּ פְּשִׁיטוּתָ֨א דְּהִי גַּמְרָא בְּאִנְדָן תַּוְרִיתָ֜נ לַאלָהַ׃

Essendo totalmente arricchiti in ogni semplicità, laquale fa che per noi si rendano gratie à Dio.

12 מְטוּל דְּפוּלְחָנָ֨ן דְּתָשְׁמְשְׁתָא הָדָא לָא חָנָא בְּלַהּוּד חַסִירוּתָא דְּקַדִּישָׁא מְמַלָּא אֶלָּ֨א אַף מְיַתֵּר בְּתַוְדִיתָ֜ן סַגִּיאָ֨תָ לַאלָהַ׃

Imperoche l'ammiuistration di questa oblatione, non solamente supplisce à le cose che mancano à Santi: ma ritornano ridonda in questo che da molti ne son rendute gratie à Dio.

13 מְטוּל בּוּקְנָ֨ן דְּתָשְׁמְשְׁתָא הָדָא לַאלָהָא מִשְׁבַּחִינ דַּאשְׁתָ֜כְּרַתוּן לְתַוְרִיתָ֨ן דְּמַשְׁכְּרַתָּה דְּמְשִׁיחָא וְאִשְׁתּוּתְפָתוּן בְּפְשִׁיטוּתְכוּן עֲמְהוּן וְעַם כָּל נָשׁ׃

(Iquali per l'esperientia de questa fanno me. glorificare Iddio de l'obedientia del Vostro consentimento nel l Euangelio de Christo: e de la Vostra pronta contributione verso essi, e verso tutti.)

ט

8 כִּי֩ יָכֹל יְהוָ֨ה לְהוֹתִיד אֶת־כָּל־מַתַּ֜ת חַנָּ֗ה בָּכֶם אֲשֶׁר בְּכָל דָּבָר תָּמִיד יְהֵי֩ לָכֶ֨ם כָּל־דַּי לְהוֹתִירְכֶ֜ם אֶל־כָּל־מַעֲשֶׂה טוֹב׃

Y poderoso es Dios para hazer que abunde en vosotros toda gracia, para que teniendo en todo con vosotros todo lo que basta, abundeys para toda buena obra:

9 כְּמוֹ נֶכְתַּב פִּזַּר נָתַן לָאֶבְיוֹנִים צִדְקָתוֹ עוֹמֶדֶת לָעַד׃

Como está escripto, Derramó, dió à los pobres, su justicia permanece para siempre.

10 וְהַנּוֹתֵן זֶרַע לַזּוֹרֵ֨עַ וְלֶחֶם לְאֹכֶל גַּם הוּא יִתֵּן וְיַרְבֶּה אֶת־זַרְעֲכֶם וְיַפְרֶה אֶת־אֲבִי צִדְקָתְכֶֽם׃

Y el que dá la simiente àl que siembra, tambien dará pan para comer: y multiplicará vuestra sementera, y augmentará los crecimientos de los frutos de vuestra justicia.

11 לֵעָשֵׁר בְּכָל־דָּבָר אֶל־כָּל־תֹּם וְיֵשׁ אֲשֶׁר יִפְעַל בָּ֝נוּ אֶת־תּוֹדָה לֵאלֹהִים׃

Para que enriquecidos en todo abundeys en toda bondad, la qual obra por nosotros hazimiento de gracias à Dios.

12 כִּי־עֲבוֹדַת הַכְּהֻנָּה הַזֹּאת לֹא תַמְלֵא לְבַדָּהּ אֶת־חֶסְרוֹן הַקְּדוֹשִׁים כִּי אִם גַּם תּוֹתִיר בְּתוֹדוֹת רַבּוֹת לֵאלֹהִים׃

Porque la administracion de este seruicio no solamente suple lo que à los Sanctos falta, mas tambien abunda en muchos hazimientos de gracias acerca de Dios.

13 בְּבֹחַן הַצְּדָקָה הַזֹּאת מְכַבְּדִים אֶת־אֱלֹהִים בְּיִקְרַת תּוֹדָתְכֶם לִבְשׂוֹרַת הַמְּשִׁיחַ וּבְתֹם הַחֲבָרָה אֲשֶׁר אֲלֵיהֶם וְאֶל־כֻּלָּם׃

Que por la expesiencia de esta administracion glorifican à Dios por la obediencia de vuestro consentimiento en el Euangelio del Christo, y en la bondad de la communicacion para con ellos y para con todos.

θ.

8. Δυνατὸς δὲ ὁ θεὸς πᾶσαν χάριν περισσεῦσαι εἰς ὑμᾶς, ἵνα ἐν παντὶ πάντοτε πᾶσαν αὐτάρκειαν ἔχοντες, περισσεύητε εἰς πᾶν ἔργον ἀγαθόν.

Et Dieu est puissant de faire abonder toute grace en vous, afin qu'ayans tousiours toute suffisance en toute chose, vous soyez abondans en toute bonne oeuure:

9. Καθὼς γέγραπται, ἐσκόρπισεν, ἔδωκε τοῖς πένησιν· ἡ δικαιοσύνη αὐτοῦ μένει εἰς τὸν αἰῶνα.

(Ainsi qu'il est escrit. Il a espart, & donné aux poures: sa iustice demeure eternellement.

10. Ὁ δὲ ἐπιχορηγῶν σπέρμα τῷ σπείροντι, καὶ ἄρτον εἰς βρῶσιν χορηγήσαι, καὶ πληθυνάι τὸν σπόρον ὑμῶν, καὶ αὐξήσαι τὰ γενήματα τῆς δικαιοσύνης ὑμῶν·

Or celui qui fournit de semence au semeur, vous vueille aussi pourueoir de pain à manger, & multiplier vostre semence, & augmenter les reuenus de vostre iustice.)

11. Ἐν παντὶ πλουτιζόμενοι εἰς πᾶσαν ἁπλότητα, ἥτις κατεργάζεται δι' ἡμῶν εὐχαριστίαν τῷ θεῷ.

Estans totalement enrichis en toute prompte liberalite, laquelle fait que par nous graces soyent rendues à Dieu.

12. Ὅτι ἡ διακονία τῆς λειτουργίας ταύτης οὐ μόνον ἐστὶ προσαναπληροῦσα τὰ ὑστερήματα τῶν ἁγίων, ἀλλὰ καὶ περισσεύουσα διὰ πολλῶν εὐχαριστιῶν τῷ θεῷ.

Car l'administration de ceste oblation n'est pas seulement pour subuenir aux indigences des sainctz, mais aussi redonde en ce que plusieurs en rendent graces à Dieu:

13. Διὰ τῆς δοκιμῆς τῆς διακονίας ταύτης δοξάζοντες τὸν θεὸν ἐπὶ τῇ ὑποταγῇ τῆς ὁμολογίας ὑμῶν εἰς τὸ εὐαγγέλιον τοῦ χριστοῦ, καὶ ἁπλότητι τῆς κοινωνίας εἰς αὐτοὺς καὶ εἰς πάντας.

En glorifiant Dieu par le moyen de l'espreuue de ceste subuention, de ce que vous vous submettez à l'Euangile de Christ; & de vostre prompte & liberale communication enuers eux & enuers tous.

8. Potens

CAP. IX. | Das IX. Capitel. | Kapitola IX.

8. Potens est autem Deus omnem gratiam abundare facere in vobis: ut in omnibus semper omnem sufficientiam habentes, abundetis in omne opus bonum.

And God is able to make all grace to abounde towarde you: that ye alwayes hauing all sufficiencie in all thinges, maye abound in euery good worke.

8. Gott aber kan machen/ daß allerley gnade vnter euch reichlich sey/ daß jhr in allen dingen volle genüge habt/ vnnd reich seydt zu allerley guten wercken.

Oc Gud kand gøre/ at allehonde Naade skal vere rigeligt iblant eder/ at i skulle haffue offuerflødelige nock i alle ting/ oc vere rige til allehonde gode Gerninger.

8. Mocenť gest zagistě Bůh wssetkau Miłost hognau včiniti w wás/ abysste we wssem wždycky dostateknost magisce/ rozmáhali se w každém skutku dobrém:

A Bog mocen iest vczynić/ áby opły ział w was wßelákᵃ dobrotliwość/ ábyście we wßythkim záwße máiąc ile potrzebá/ obfithowáli w káżdym vczynku dobrym.

9. Sicut scriptum est: Dispersit, dedit pauperibus: iustitia eius manet in æternum

As it is written: He hath sparsed abroad, and hath giuen to the poore: his benemolence remaineth for euer.

9. Wie geschrieben stehet: Er hat außgestrewet vnnd gegeben den Armen/ seine Gerechtigkeit bleibet in ewigkeit.

Ligesom screffuit staar/ Hand vdspridde oc gaff de Fattige/ Hans Retferdighed bliffuer til euig tid.

9. Iakoż pſáno gest/ Rozdźielił a dał chudým/ Spráwedlnoſt gego trwá na wíky wíkuow.

Iáko nápiſano iest/ Rozdźielił/ y rozdał vbogim/ ßczodrobliwośćiego trwa ná wieki.

10. Qui autem administrat semen seminanti: & panem ad manducãdum præstabit: & multiplicabit semen vestrum, & augebit incrementa frugum iustitiæ vestræ.

Also he that findeth seede to the sower, will minister likewise bread for foode, and multiplie your seede, and increase the fruites of your benemolence.

10. (Der aber Samen reichet dem Seeman/ der wird je auch das Brot reichen zur Speiſe/ vnd wird vermehren ewren Samen/ vnd wachſen laſſen das gewächſe ewer gerechtigkeit.

(Men den ſom giffuer Sædmanden Sæd/ hand skal io oc giffue Brød til at æde/ oc hand skal formere eders Sæd/ oc lade eders Retferdigheds fruct vore.

10. Ten pak kterýž dáwá Sýmť rozſýwagijcýmu/ dáť y chlíb k gedeniu/ a rozmnożyť Sýmť waſſe/ a pŕiſpoŕiť wzroſtu ſprawedlnoſti waſſý:

A kto dodaie náſienia ſiewcy mu/ tenże wam dodá y chlebá ná pokarmy/ y rozmnoży oſiewki waße/ y przyſporzy owokow ßczodrobliwośći wáßey.

11. Vt in omnibus locupletati abundetis in omnem simplicitatem, quę operatur per nos gratiarum actionem Deo.

That ye on all partes ye may be made riche vnto all liberalitie, which causeth through vs thanckesgiuing vnto God.

11. Daß jhr reich ſeydt in allen dingen/ mit aller einfeltigkeit/ welche wircket durch vns danckſagung Gotte.

At i skulle vere rige i alle ting/ met al enfoldighed/ huilcken der gør Gud tackſigelſe formedelſt oſſ.

11. Abyſście we wßyrkich rzeczách byli obogácení ku wßeláke ßczodrobliwośći ktora przez nas to ſpráwuie/ iż dźięki Bogu bywáią czynione.

12. Quoniam ministerium huius officii non solùm supplet ea quæ desunt sanctis, sed etiam abundat per multas gratiarum actiones in Domino.

For the ministration of this seruice not only supplieth the necessities of the Saints, but also is abundant by the thankesgiuing of many vnto God.

12. Denn die handreichung dieſer ſteure/ erfüllet nicht allein den mangel der Heiligen/ ſondern iſt auch überſchwenglich darinne. Daß viel Gott dancken.

Thi denne Hielpis vdgiſſe opfylder icke alene ſiſte de Helligis armod/ Men hun er ocſaa offuerflødig der vdi/ at mange tacke Gud.

12. Nebo wykonáwaniť tégo Służebnoſti/ ne toliko napłńuge to coż ſe nedoſtáwá Swatým/ ale ták rozmnożuge pŕi mnohých dźkowániť Pánu Bohu.

Abowiem ßáfowánie tey ſłużby nie tylko nagradza niedoſtatki świętych/ ále też w tym obfithuie/ iż za to wiele ich Bogu dźiękuią.

13. Per probationem ministerii huius, glorificantes Deum in obedientia confessionis vestræ in Euangelium Christi, & simplicitate communicationis in illos, & in omnes.

(Which by the experiment of this ministration praise God for your voluntarie submission to the Gospell of Christ, and for your liberal distribution to them, and to all men.)

13. Für diſen vnſern trewen dienſt/ vnnd preiſen Gott/ über ewrem vnterthenigen bekenntniß deß Euangelij Chriſti/ vnnd über ewer einfeltigen ſteure an ſie vnd an alle.

For denne vor tro Tieniſte/ oc priſe Gud/ for eders ydmyge bekendelſe i Christi Euangelio/ oc for eders enfoldige Hielp til dem oc til alle.

13. Skrze zkuſſenij ſłużebnoſti této/ że oni chwáłij Bohá zpoſłuſſenſtwij ſrownáni waſſeho w Ewangelium Kryſtowu/ a z ſproſtnoſti vdźłowániť waſſeho gim/ y wſſechnem.

(Gdyż przez doświádczenie tey poſługi Boga chwalą zá zgodne waße poddáńſtwo pod Ewángielią Krzyżowe/ y zá życzliwe przeciwko ſobie y wßytkim vżyczánie.)

ט

14 וּבִתְפַלָּתָם עֲלֵיכֶם מִתְאַוִּים אֲחֵכֶם בְּיֶתֶר חִנַּת אֱלֹהִים אֲלֵיכֶם׃

Y en la oracion dellos por vosotros, los quales hos dessean à causa de la eminente gracia de Dios en vosotros.

15 וְתֹדָה לֵאלֹהִים עַל־מַתַּת חִנָּתוֹ לֹא יְדַעְנוּ סְפוּרוֹתֵיהּ׃

Gracias sean dadas à Dios del inenarrable don suyo.

θ'.

14. Καὶ αὐτῶν δεήσει ὑπὲρ ὑμῶν, ἐπιποθούντων ὑμᾶς διὰ τὴν ὑπερβάλλουσαν χάριν τοῦ θεοῦ ἐφ' ὑμῖν.

Et en ce qu'ils prient pour vous, en vous desirant affectueusement pour l'excellente grace de Dieu sur vous.

15. Χάρις δὲ τῷ θεῷ ἐπὶ τῇ ἀνεκδιηγήτῳ αὐτοῦ δωρεᾷ.

Or graces à Dieu de son don inenarrable.

ט

14 וְצַלּוֹתְהוֹן ז מִקָּרְבִין חֲלָפֵיכוֹן בְּחוּבָא סַגִּיאָא ז מְטוּל סוּגָאָא ז דְּטִיבוּתָהּ דֵּאלָהָא דְּעֲלֵיכוֹן׃

Et de la loro oratione che fanno per Voi, bramando di Voi desiderio, per l'eccellente gratia de Dio che è in Voi.

15 טַיְבוּ דֵין לֵאלָהָא עַל מְוֹהַבְתֵּהּ דְּלָא מִתְמַלְלָא׃

Hor sia ringratiato Iddio de l'ineffabile dono suo.

ו

1 וְאֲנָא דֵין פּוֹלוֹס בְּעֵא ז אֲנָא מְנָכוֹן בְּנִיחוּתָהּ וּב וְבְמַכִּיכוּתָהּ דְּמְשִׁיחָא ז דְּאִתְפַּן בַּאפֵּין מִכְּיךְ אֲנָא ז לְוָתְכוֹן אֶלָּא כַּד רַתִּיק אֲנָא תָּכִיל אֲנָא עֲלֵיכוֹן׃

Et io Paulo istesso Vi prego per la mansuetudine è benignità di Christo, io che in presentia sono humile tra Voi, ma assente sono ardito verso di Voi.

2 בְּעֵא ז אֲנָא דֵין מְנָכוֹן דְּלָא מָא דְּאֶתְיֵת אֶתְאַלַּץ בְּתוּכְלָנָא דְּאִית לִי דְּאֶשְׁתְּ אֵיךְ דְּמִתְרַעֵא אֲנָא עַ אֲנַשָׁא אֵילֵּין דְּחָשְׁבִין לָן דְּאֵיךְ דְּבְבָסַר מְהַלְכִינַן׃

Vi prego, (dico) che quando sarò presente, io non habbi ad essere ardito con quella confidentia, con laquale so esser ardito verso alcuni, che ne stimano come se noi camminassimo secondo la carne.

3 אֲבָל בְּבָסַר גֵּיר מְהַלְכִינַן אֲלָּא לָא הֲוָא דְּבָסְרָא ז פַּלְחִינַן׃

Perche sè ben noi camminiamo ne la carne, non militiamo già secondo la carne.

4 וְגֵיָא גֵּיר דְּפַלְחוּתַן לָא הֲוָא דְּבָסְרָא אֲלָּא חֲזִילָא דֵּאלָהָא דְּהִי כְּבִישִׁין חֻסְנָא מְרַדֵּד ז׃

(Imperoche l'armi de la nostra militia non son carnali, ma son potenti à la destruttion de le fortezze) con laquale noi distruggiamo i consigli.

ι'.

ΚΕΦΑΛ. ι'.

Αὐτὸς δὲ ἐγὼ Παῦλος παρακαλῶ ὑμᾶς διὰ τῆς πραΰτητος καὶ ἐπιεικείας τοῦ χριστοῦ, ὃς κατὰ πρόσωπον μὲν ταπεινὸς ἐν ὑμῖν, ἀπὼν δὲ θαρρῶ εἰς ὑμᾶς.

Au reste, moi Paul vous prie par la douceur & debonnaireté de Christ: voire moi qui en presence suis petit entre vous: mais absent, suis hardi enuers vous.

2. Δέομαι δὲ τὸ μὴ παρὼν θαρρῆσαι τῇ πεποιθήσει, ᾗ λογίζομαι τολμῆσαι ἐπί τινας τοὺς λογιζομένους ἡμᾶς ὡς κατὰ σάρκα περιπατοῦντας.

Ie vous requier donc qu'estant present il ne me faille vser de hardiesse, par ceste asseurance de laquelle ie delibere de me porter hardiment enuers quelques vns, qui nous estiment comme si nous cheminions selon la chair.

3. Ἐν σαρκὶ γὰρ περιπατοῦντες, οὐ κατὰ σάρκα στρατευόμεθα.

Certes en cheminant en chair, nous ne guerroyons point selon la chair:

4. Τὰ γὰρ ὅπλα τῆς στρατείας ἡμῶν οὐ σαρκικά, ἀλλὰ δυνατὰ τῷ θεῷ πρὸς καθαίρεσιν ὀχυρωμάτων, λογισμοὺς καθαιροῦντες

(Car les armures de nostre guerre ne sont point charnelles, mais puissantes de par Dieu à la destruction des forteresses.)

ו

1 וַאֲנָא פּוּלוֹס בַּעֲנוּתָא וּבְמָכִיכוּתָא דְּמְשִׁיחָא אֲנָא דְּאִתְפַּן בֵּינֵיכוֹן כְּמָאן דְּשַׁפִּיל וְכַד אֶתְרַחֵק אֲנָא עֲלֵיכוֹן׃

Ruego hos empero, yo Paulo, por la mansedumbre y modestia del Christo, (que presente ciertamente soy baxo entre vosotros: mas ausente soy confiado con vosotros.)

2 וְשָׁאֵל אֲנָא מִכֻּם פַּן אֶמְּכֹם אֶבוֹא לִפְנֵיכֶם אֶצְטָרֵךְ לְחוּפְיָא וּבְבִטְחוֹן לַעֲשׂוֹת אֲשֶׁר חָשַׁבְתִּי בָּאֵלֶּה הַחוֹשְׁבִים כִּי־כְבָשָׂר הֲלַכְנוּ כַּבָּשָׂר׃

Ruego, pues, que quando fuere presente no sea menester ser atreuido con la confiança de que soy estimado vsar con algunos que nos tienen como si anduuiessemos segun carne.

3 וְאַף כִּי־בַבָּשָׂר הוֹלְכִים אֲנַחְנוּ לֹא בַבָּשָׂר נִלָּחֵמִים אֲנַחְנוּ׃

Porque aunque andamos en la carne, no militamos segun carne.

4 כִּי־כְלֵי מִלְחַמְתֵּנוּ אֵינָם כְּלֵי־הַבָּשָׂר כִּי־אִם גִּבּוֹרִים לֵאלֹהִים לְהֲרִיסוֹת הַמִּבְצָרוֹת לַהֲרֹס אֶת־מַחֲשָׁבוֹת׃

Porque las armas de nuestra milicia no son carnales, sino poderosas de parte de Dios para destruycion de fortalezas.

CAP. IX. | Das IX. Capitel. | Kapitola IX.

14. Et in ipſorum obſecratione pro vobis, deſiderantium vos propter eminentem gratiam Dei in vobis.

And by their prayer for you, deſiring after you greatly, for the abundant grace of God in you.

14. Vnd über jhrem Gebet für euch/ welche verlanget nach euch/ vmb der überſchwenglichen gnade Gottes willen in euch.

Oc for deris Bøn for eder/ Huilcke ſom forlengis efter eder/ for den offuerſlødige Guds naade ſkyld ſom er i eder.

14. A oni modlij ſe za wás/ žádoſtliwj gſauce wás prowy: wſſenau miloſt Božj/ ktorúž geſt w wás.

15. Gratias Deo ſuper inenarrabili dono eius.

Thankes therefore be vnto God for his vnſpeakeable gift.

15. Gott aber ſey danck/ für ſeine vnauß ſprechliche gabe.

Men Gud vere tack for ſin vſigelige Gaffue.

15. Budiž dękowánij Pánu Bohu/ z newymluwnżho daru gehoˢ.

A utech bedzte Bogu dwálá zánie wymowny daru iego.

CAP. X. | Das X. Capitel. | Kapitola X.

IPſe autem ego Paulus obſecro vos per manſuetudinem & modeſtiam Chriſti, qui in facie quidem humilis ſum inter vos, abſens autem confido in vobis.

Now I Paul my ſelfe beſeeche you by the meekenes & gentlenes of Chriſt/ which when I am preſent among you I am baſe/ but am bolde toward you being abſent.

Ich aber Paulus/ ermane euch durch die ſanfftmütigkeit vnnd lindigkeit Chriſti/ der ich gegenwertig vnter euch geringe bin/ im abweſen aber bin ich dürſtig gegen euch.

Oc ieg Paulus/ formaner eder/ formedelſt Chriſti ſactmodighed oc taalmodighed/ ieg ſom er ringe ácter/ naar ieg er nærueren dis hoſſ eder/ men i min fraværelſe er ieg driſtig mod eder.

Já ſam Páwel proſſe was przez oobrotliwoſć y łáſkáwoſć Kryſtuſowe ktory obliczńie ieſtem poſkorny miedzy wámi/ á wnieobecności ieſthem śmiały przeciwko wam.

2. Rogo autem, ne præſens audeam per eam confidentiam qua exiſtimor audere in quoſdam: qui arbitrantur nos tanquam ſecundùm carnem ambulemus.

And this I require you/ that I need not to be bold when I am preſent/ with that ſame confidence/ where with I think to be bold againſt ſome/ which eſteeme vs as though we walked according to the fleſh.

2. Ich bitte aber/ daß mir nicht noth ſey/ gegenwertig dürſtig zu handeln/ vnd der künheit zu brauchen/ die man mir zumiſſet/ gegen etliche/ die vns ſchätzen/ als wandelten wir fleiſchlicher weiſe.

Men ieg beder eder/ at det ſkal icke gøris mig behoff/ at handle dierffuelige nærueren dis/ oc at bruge den driſtighed/ ſom mand tilegger mig/ mod nogle/ ſom acte oſſ/ ſige ſom vi vandrede i kødelig ſtick.

2. A proſſym wás/ abych přijtomen wám gſa/ ſmĕl ſtrze to dauffánij/ w ktereżto domnijn gſem żebych proti nĕkterým ſmĕlý byl/ ktery: magij za to/ żebychom my wedle tĕla chodili.

A tohoc proſſe ábych bedac obliczńie nie byl ámálym tym vſaufem ktorym myſle býc śmálym ná nĕkore/ co o nas rozumieią/ iákobyſmy wedlug ciáłá chodzili.

3. In carne enim ambulantes, non ſecundùm carnem militamus.

Neuertheles/ though wee walke in the fleſh/ yet we do not warre after the fleſh.

3. Denn ob wir wol im fleiſch wandeln/ ſo ſtreitten wir doch nicht fleiſchlicher weiſe.

Thi alligeuel vi vandre i kødet/ ſaa ſtride vi dog icke i kødelig ſtick.

3. Nebo w tĕle chodźiſce/ nie wedle tĕla boyugemy.

Abowiem chodząc wćiele/ nie według ciáłá walczymy.

4. Nam arma militiæ noſtræ non carnalia ſunt: ſed potentia Deo ad deſtructionem munitionum, conſilia deſtruentes.

(For the weapons of our warreſare are not carnall/ but mighte through God/ to caſt downe holdes.) Caſting downe the imaginations.

4. Denn die Waffen vnnd Ritterſchafft ſind nicht fleiſchlich/ ſondern mechtig für Gott/ zu verſtören die veſtungen/ darmit wir verſtören die anſchläge.

Thi at vor Stridsvaaben ere icke kødelige/ men mectige faar Gud/ til at forſtyre Befeſtninger/ met huilcket vi forſtyre anſchlag.

4. Ponĕwadż odrnij boyowánij naſſeho/ nenij tĕleſné/ ale moc Božij k zkażenij ohrad protiwnikŭw/ gimżto każyme raddy.

Bo zbroie walki naſzey nie ſą cielesne/ ale z mocy Bożey mocne y ku podwracaniu mieyſc obronnych/ ktoremi rády podwracamy.

5 וְאֶת־כָּל־רוֹם הַמִּתְרוֹמֵם עַל־דַּעַת אֱלֹהִים וְשֹׁבֶה כָּל־תְּבוּנָה תַּחַת יְקָהַת הַמְשִׁיחַ׃

Deſtruyendo conſejos, y toda altura que ſe leuantà contra la ſciencia dè Dios: y captiuando en obediencia del Chriſto à todo entendimiento

5. Καὶ πᾶν ὕψωμα ἐπαῖρόμενον κατὰ τῆς γνώσεως τοῦ θεοῦ, καὶ αἰχμαλωτίζοντες πᾶν νόημα εἰς τὴν ὑπακοὴν τοῦ χριστοῦ.

Deſtruiſans les conſeils & toute hauteſſe qui s'eſleue contre la cogooiſſance de Dieu: & amenans priſonniere toute penſee à l'obeiſſance de Chriſt:

5 וְסַתְרִינָן מַחְשַׁבְתָּא וְכָל רוֹמָא דְּמִתְרִים לִדְקֵבֶל יְדַעְתָּה דֶּאֱלָהָא וְשָׁבִינָן כָּל תְּרָעִין לְמִשְׁמַעְתֵּהּ דְּמְשִׁיחָא׃

Et ogni altezza che ſi leua ſo contra la cognitione di Dio, e meſtamo priggione ogni intelletto à l'obedientia di Chriſto.

6 וּמְשֵׁיבִינָן לְמַעְבַּד תֵּב תְּבָעֲתָא מִן אִלֵּין דְּלָא מְשַׁתְּמְעִין מָא דְּאִתְמְלִית מְשַׁתְּמַעֲנוּתְכוֹן׃

Et habbiamo in pronto la vendetta contra ogni diſobedientia, quando la Voſtra obbedientia ſarà adempiuta.

6 וְעַתִּידִים אֲנַחְנוּ לְנָקֹם כָּל־מְרִי אִם תִּמָּלֵא יְקַהַתְכֶם׃

Y eſtando preſtos para caſtigar à toda deſobediencia, deſque vueſtra obediencia fuere cumplida.

6. Καὶ ἐν ἑτοίμῳ ἔχοντες ἐκδικῆσαι πᾶσαν παρακοήν, ὅταν πληρωθῇ ὑμῶν ἡ ὑπακοή.

Et ayans la vengeance toute preſte contre toute deſobeiſſance, quand voſtre obeiſſance aura eſté accomplie.

7 אֶת אֲשֶׁר בְּפָנִים הַבִּיטוּם אִם אִישׁ יִבְטַח אֶת־נַפְשׁוֹ כִּי־לַמָּשִׁיחַ הוּא גַּם זֹאת יַחְשֹׁב עַל־נַפְשׁוֹ כִּי־כָמוֹהוּ לַמָּשִׁיחַ כֵּן גַּם אֲנַחְנוּ לַמָּשִׁיחַ׃

Mirays las coſas ſegun el aparencia? El que eſtà confiado en ſi miſmo que es del Chriſto, eſto tambien prenſe por ſi miſmo, Que como el es del Chriſto, aſi tambien noſotros ſomos del Chriſto.

7. Τὰ κατὰ πρόσωπον βλέπετε; εἴ τις πέποιθεν ἑαυτῷ χριστοῦ εἶναι, τοῦτο λογιζέσθω πάλιν ἀφ' ἑαυτοῦ, ὅτι καθὼς αὐτὸς χριστοῦ, οὕτω καὶ ἡμεῖς χριστοῦ.

Regardez vous les choſes ſelon l'apparence? ſi quelcun ſe confie en ſoi meſme qu'il eſt à Chriſt, qu'il penſe cela derechef en ſoi meſme, que comme il eſt à Chriſt pareillement auſſi ſommes-nous à Chriſt.

7 בְּפַרְצוּפָא חֲזִרִין אַנְתּוּן אִן אֱנָשׁ תְּכִיל עַל נַפְשֵׁהּ דִּמְשִׁיחָא הוּ הָנָא יְדַע מִן נַפְשֵׁהּ דְּאֵיךְ דְּהוּ דִּמְשִׁיחָא הוּ הָכְנָא אַף חֲנַן׃

Riguardate voi le coſe che ſon ſecondo l'apparentia? Se alcuno ſi perſuade eſſer di Chriſto, penſi di l'incontro queſto per ſe medeſimo che ſi come egli è di Chriſto, coſi ancor noi ſiamo di Chriſto.

8 וְאִם גַּם אוֹתִיר לְהִתְהַלֵּל עַל־שִׁלְטוֹנֵנוּ אֲשֶׁר נָתַן לָנוּ יְהוָה לְמִבְנֶה וְלֹא לַהֲרִיסַתְכֶם לֹא אֵחְבּוֹשָׁשׁ׃

Porque aunque me glorie aun vn poco de nueſtra poteſtad, (la qual el Sennor nos dió para edificacion y no para vueſtra deſtruycion,) no me auergonçaré.

8. Ἐάν τι καὶ περισσότερόν τι καυχήσωμαι περὶ τῆς ἐξουσίας ἡμῶν, ἧς ἔδωκεν ὁ κύριος ἡμῶν εἰς οἰκοδομὴν, καὶ οὐκ εἰς καθαίρεσιν ὑμῶν, οὐκ αἰσχυνθήσομαι.

Car ſi ie me vueil meſmes d'auantage glorifier de noſtre puiſſance, laquelle le Seigneur nous a donnee à edification, & non point à voſtre deſtruction, ie n'en receurai point de honte:

8 אוֹ גִיר אַף מִדֶּם יַתִּיר אֶשְׁתַּבְּחַר עַל שׁוּלְטָנָא דְּיְהַב לִי מָרָן לָא בַּהֲרָתָא אֲנָא מֶטוּל דְּלִבְנְיָנְכוֹן הוּ דִּילְכוֹן יְהַב לַן וְלָא לְסוֹחֲבְכוֹן׃

Perche ſe bene ancor mi glorio alquanto piu de la noſtra poteſtà, laquale il Signor ci ha dato à Voſtra edificatione, e non à Voſtra deſtruttione, non mene vergogno.

9 וּפֶן אֶחְשֹׁב כְּמוֹ אִישׁ מְחַדֵּיד אֶתְכֶם בְּאִגְּרוֹתַי׃

Mas porque no parezca como que hos quiero eſpantar por cartas.

9. Ἵνα δὲ μὴ δόξω ὡς ἂν ἐκφοβεῖν ὑμᾶς διὰ τῶν ἐπιστολῶν.

Afin qu'il ne ſemble que ie vous vueille eſpouuanter par Epiſtres.

9 מִדֵּיל דְּלָא אֶסְתְּבַר אֵיךְ דְּהוּ דְּמִדַּחֲלוֹ מְדַחֵל אֲנָא לְכוֹן בְּאִגַּרְתַּי׃

Per non parer quaſi di volerui ſpauentar con l'epiſtole.

10 כִּי־הָאִגְּרוֹת אָמְרוּ כְּבֵדוֹת וְגִבּוֹרוֹת הֵנָּה וְנֹכַח פָּנָיו נַחְלָה וְדָבְרוֹ נִבְזֶה הוּא׃

Porque à la verdad, dizen, las cartas ſon graues y fuertes: mas la preſencia corporal flaca, y la palabra de menoſpreciar.

10. Ὅτι αἱ μὲν ἐπιστολαί, φησὶ, βαρεῖαι καὶ ἰσχυραί, ἡ δὲ παρουσία τοῦ σώματος ἀσθενὴς, καὶ ὁ λόγος ἐξουθενημένος.

Car les Epiſtres (diſent-ils) ſont bien graues & fortes, mais la preſence du corps eſt foible, & la parole contemnable.

10 מִטוּל דְּאִית אֲנָשִׁין דְּאָמְרִין דְּאִגַּרְתָּן יַקִּירָן וְחַסִּירָן מֵאִתְּיָהּ דֵּין דְּגוּשְׁמָא כְּרִיהָ וּמִלְּתֵהּ שְׁטִיאָ׃

Perciochè l'epiſtole (dicono eſſi) ſon grauꝭ è poſſenti: ma la preſentia del corpo è debile, è il parlare abietto.

5. Et omnem altitudinem extollentem se adversus scientiam Dei, & in captivitatem redigentes omnem intellectum in obsequium Christi.

And euery high thing that is exalted agaynst the knowledge of God, and bringing into captiuitie euery thought to the obedience of Christ.

6. Et in promptu habentes ulcisci omnem inobedientiam, cum impleta fuerit vestra obedientia.

And hauing redy the vengeance agaynst all disobedience, when your obedience is fulfilled.

7. Quę secundùm faciem sunt, videte. Si quis confidit sibi, Christi se esse; hoc cogitet iterum apud se, quia sicut ipse Christi est: ita & nos.

Looke ye on thinges after the appearance? If any man trust to him selfe that he is Christes, let him consider this againe of him selfe, that as he is Christes, euen so are we Christes.

8. Nam & si ampliùs aliquid gloriatus fuero de potestate nostra, quam dedit nobis Dominus in ædificationem, & non in destructionem vestram: non erubescam.

For though I should boast some what more of our authoritie, which the Lorde hath giuen vs for edification, and not for your destruction, I should haue no shame.

9. Vt autem non existimet tanquam terrere vos per epistolas.

This I say that I may not seeme as it were to feare you with letters.

10. (Quoniam quidem epistolæ, inquiunt, graves sunt & fortes: præsentia autem corporis infirma, & sermo contemptibilis.)

For the letters, saieth he, are sore and strong: but his bodily presence is weake, and his speach is of no value.

2. An die Corinther.

Das X. Capitel.

5. Vnd alle Höhe / die sich erhebet wider das erkenntniß Gottes / vnd nemen gefangen alle Vernunfft / vnter den gehorsam Christi.

De alle Høyhed / som sig ophøyer mod Gudz Visdom / oc tage al Forstand til fange / vnder Christi lydelse.

6. Vnd sind bereit zu rechen allen vngehorsam / wenn euer gehorsam erfüllet ist.

Oc wi ere rede til at hefne al wlydighed / naar eders lydighed er fuldkommen.

7. Richtet jhr nach dem ansehen? Verlesset sich jemand darauff / daß er Christum angehöre / der dencke solches auch widerumb bey jhm / daß / gleich wie er Christum angehöret / also gehören wir auch Christum an.

Dømer i effter det som i see. Forlader nogen sig der paa / at hand hører Christum til / hand tencke der imod oc dette hoss sig selff / at / lige som hand hører Christum til / saa høre oc wi Christum til.

8. Vnd so ich auch etwas weiter mich rühmete von vnser Gewalt / welche vns der HERR gegeben hat / euch zu bessern / vnd nicht zu verderben / wolte ich nicht zu schanden werden.

Oc der som ieg end rosede mig noget ydermere aff vor Magt / som HERREN gaff oss / eder til forbedring / oc icke til forderffuelse / da vilde ieg icke bliffue beskemmet.

9. (Das sage ich aber) daß jr nicht euch dünckẽ lasset / als hette ich euch wolt schrecken mit Brieffen.

(Oc det siger ieg) At i skulle icke lade eder tycke / at ieg vilde forferde eder met Breff.

10. Denn die Brieffe (sprechen sie) sind schwer vnd starck / aber die gegenwertigkeit deß Leibes ist schwach / vnd die rede verächtlich.

Thi Breffuene (siger de) ere suare oc stercke / Men Legemens nærueruelse er strøbelig / oc Talen foractelig.

II. KKoryntuom.

Kapitola X.

5. Y wsselikau wýsost / která̀ſ se powyſſuge proti vmĕnij Božjſtwu / a gjmagjce y poddáwagjce każdý rozum k ſlauženij Kryſtowu.

Ale wſſeliká wyſokoſć ktora ſie wywyſſa przeciw poznaniu Bożemu / y potmáca wiedzemy wſſelka myſl ku poſłuſzeństwu Kryſtuſowi.

6. Hotowi gſauce pomſtiti każdého nepoſluſſenſtwij / když naplnĕno bude waſſe poſluſſenſtwij.

A gotowa mamy pomſtu wſſeliákey krnabrnoſĕti / gdy nápełnione budźte poſłuſzeństwo waſſe.

7. Kterĕ wĕcy gſau zgewnĕ / widijte? Máli kdo tu nadĕgi o ſobĕ / žeby Kryſtuow byl / pomyſliž opĕt na to ſám v ſebe / že jakož on geſt Kryſtuow / tak y my Kryſtowi gſme.

Jzali ſie ná rzeczy zwierzchowne oglądáce? Jeſli kto ſobie dufa iż ieſt Kryſtuſow / niech za ſie to ſam z ſobie tym ſtu / Jż iáko ſam ieſt Kryſtuſow / ták też y my Kryſtuſowemy ieſteſmy.

8. Neb buduſi ſe wjſce chlubiti z mocy naſſý / kterauž nám dal Bůh k wzdĕlánij a nekzkaženij waſſemu / nebudu ſe ſtydĕti.

Abowſem ieſtlibych ſie ta nieco wiĕc czy przechwálał z mocy náſſey / ktorą nam dał Pan ku zbudowániu / á nie ku podwroceniu wáſſemu / nie záwſtydzę ſie.

9. Aby ſe nĕkdo nedomniwal / jakobych liſty ſtraſſyl wás.

Abym ſie nie zdał tákowych was chcial przeſtráſzyć przez liſty.

10. (Neb nĕktery říkagj: Liſtowĕ geho gſau tĕžcy a mocní / ale přitomnoſt geho geſt mdlá / a řeč nijzká y potupná.)

Abowiemći (mowi) liſthy cieżkie ſą / y mocne / ale obliczność ciáłá ieſt ułomna / á mowá nicżemna.

ו

11 כִּי אִם וְאֵת יַחְשֹׁב אֲשֶׁר כַּדָּבָר כִּי־כַאֲשֶׁר הוֹיִם אֲנַחְנוּ בַּדָּבָר בְּאִגְּרוֹת בְּהְיוֹתֵנוּ רָחוֹק מִכֶּם כֵּן נִהְיֶה לִפְנֵיכֶם בַּדָּבָר׃

Esto pienſe el tal, que quales ſomos en la palabra por cartas ausentes, tales ſomos tambien preſentes en la obra.

12 כִּי לֹא וְמִמִּים אֲנַחְנוּ לְהִתְחַשֵּׁב אוֹ לְהַדְמוֹת לַאֲלֹת הַמְּהַלְלִים אֶת־נַפְשׁוֹתָם וְהַמָּה כִּי־בְנַפְשָׁם מְתְמוֹדְדִים אֶת־נַפְשָׁם וּמַדְמִים אֶת־נַפְשָׁם לַנַּפְשׁוֹתָם אֵינָם מְבִינִים׃

Porque no oſamos entremeternos o compararnos con algunos que ſe encomiendan à ſi miſmos: mas no entienden que ellos con ſigo miſmos ſe miden, y à ſi miſmos ſe compáran.

13 וְאֲנַחְנוּ אֵינֵנוּ עַל־הַמִּדָּה נִתְהַלֵּל כִּי־כְמִשּׂוּרָה וְכִמִּדַּת הַקָּו אֲשֶׁר בָּהּ מָדַד לָנוּ אֱלֹהִים בְּמִדָּה לְנַגּוֹעַ עֲדֵיכֶם׃

Noſotros empero no nos gloriaremos fuera de nueſtra medida: ſino cõforme à la medida de la regla, de la medida que Dios nos repartió, de auer llegado tambien haſta voſotros.

14 כִּי לֹא כְמוֹנוּ לֹא הַגַּעְנוּ אֲלֵיכֶם דוֹדִים אֶת־נַפְשֵׁנוּ כִּי עֲדֵיכֶם הִגַּעְנוּ בְּבְשׂוֹרַת הַמָּשִׁיחַ׃

Porque no nos eſtendemos ſobre nueſtra medida, como ſino vuieramos llegado haſta voſotros: porque tambien haſta voſotros hemos llegado con el Euangelio del Chriſto:

15 לֹא עַל־הַמִּדָּה נִתְהַלֵּל בִּיגִיעַת הָאֲחֵרִים כִּי תִקְוָה לָנוּ לְמַרְבֵּה הֶאֱמוּנָתְכֶם לְהִגָּדֵל בָּכֶם כְּמִדָּתֵנוּ לְיֶתֶר׃

No gloriandonos fuera de nueſtra medida es à ſaber en trabajos agenos: mas teniendo eſperança del crecimiento de vueſtra fe, que ſeremos aſſaz bien engrandecidos conforme à nueſtra regla.

ו

11. Τοῦτο λογιζέσθω ὁ τοιοῦτος, ὅτι οἷοί ἐσμεν τῷ λόγῳ δι' ἐπιστολῶν ἀπόντες, τοιοῦτοι καὶ παόντες τῷ ἔργῳ.

Que celui qui eſt tel, penſe cela, que tels que nous ſommes de parole par Epiſtres abſens, tels auſſi ſommes nous de fait preſens.

12. Οὐ γὰρ τολμῶμεν ἐγκρῖναι ἢ συγκρῖναι ἑαυτούς τισιν, τῶν ἑαυτοὺς συνιστανόντων· ἀλλὰ αὐτοὶ ἐν ἑαυτοῖς ἑαυτοὺς μετροῦντες, καὶ συγκρίνοντες ἑαυτοὺς ἑαυτοῖς οὐ συνιᾶσιν.

Car nous ne nous oſons pas mettre du rang de quelques vns, ni accompareràeux? leſquels ſe recommandent eux meſmes: mais ils n'entendent point qu'ils ſe meſurét par eux-meſmes à eux-meſmes, & s'accompareat eux-meſmes à eux-meſmes.

13. Ἡμεῖς δὲ οὐκ εἰς τὰ ἄμετρα καυχησόμεθα, ἀλλὰ κατὰ τὸ μέτρον τοῦ κανόνος οὗ ἐμέρισεν ἡμῖν ὁ Θεὸς μέτρου, ἐφικέσθαι ἄχρι καὶ ὑμῶν.

Mais quant à nous, nous ne nous glorifierons point de ce qui n'eſt point de noſtre meſure: ains ſelon la meſure reiglee, laquelle meſure Dieu nous a departie, nous nous glorifierons d'eſtre meſme paruenus iuſqu'a vous.

14. Οὐ γὰρ ὡς μὴ ἐφικνούμενοι εἰς ὑμᾶς ὑπερεκτείνομεν ἑαυτούς· ἄχρι γὰρ καὶ ὑμῶν ἐφθάσαμεν, ἐν τῷ εὐαγγελίῳ τοῦ Χριστοῦ.

Car nous ne nous eſtendons point nous-meſmes plus qu'il ne faut, comme ſi nous n'euſſions point paruenus iuſqu'à vous veu que nous ſommes paruenus meſme iuſqu'à vous par la predication de l'Euangile de Chriſt:

15. Οὐκ εἰς τὰ ἄμετρα καυχώμενοι ἐν ἀλλοτρίοις κόποις, ἐλπίδα δὲ ἔχοντες, αὐξανομένης τῆς πίστεως ὑμῶν, ἐν ὑμῖν μεγαλυνθῆναι κατὰ τὸν κανόνα ἡμῶν εἰς περισσείαν.

Ne nous glorifians point en ce qui n'eſt point de noſtre meſure, c'eſt à dire ès labeurs d'autrui: ains ayans eſperãce que voſtre foy venant à croiſtre en vous, nous ſeroas amplement accreus en ce qui nous a eſté departi ſelon la meſure reiglee:

Chi è mule, penſi pur queſto, che quali noi ſiamo aſſenti con le parole per l'epiſtole, tali ſiamo ancor preſenti có i fatti.

Perche noi non habbiamo ardire d'intrametterci, ò paragonarci con alcuni che 'laudano ſe ſteſſi: ma eſſi non conoſcono che ſi miſurano ſe ſteſſi per ſe ſteſſi, e ſi paragonano con ſe ſteſſi.

Le deue noi non ci gloriaremo di qual che non è de la noſtra miſura, ma ſecondo La miſura de la regola, con la quale Iddio ci ha partito, la miſura detta, d'eſſere arriuati ancora inſin à Voi.

Perche noi non ci ſtendiamo, piu che non biſogna, come ſe non fuſſimo arriuati inſin à Voi: perciache noi ſiamo arriuati ancora inſin à Voi nel l'Euangelio di Chriſto.

Non gloriandoci in qual che non è de la noſtra miſura, cioè ne le fatiche altrui: ſperando che crescendo in Voi la Voſtra fede, noi ſaremo magnificati ſecondo la noſtra miſura regolata in abondanza.

CAP. X. | Das X. Capitel. | Kapitola X.

11. Hoc cogitet qui eiusmodi est, quia quales sumus verbo per epistolas absentes, tales & præsentes in facto.

Let such one thinke this / that such as we are in word by letters / when we are absent / such will we be also in deede / when we are present.

11. Wer ein solcher ist / der dencke / daß / wie wir sind mit worten / in den Brieffen im abwesen / so dörffen wir auch wol sein mit der that gegenwertig.

Huo som saadan er / Hand berencke / at ligesom vi ere met ord i Breffuene vdi vor fraværelse / Saa tøre wi oc vel vere met gerningen nærværendis.

11. Wkyż to kdoż takowý gest / że yacyż gsme wkeli na Listech wzdálení gsauce od wás / takowíj gsme y w skutku přitomni gsauce wám.

Toć nechay myslí takowý / iż takowí tasteśmy słowem przez listy w nieobecnośći / takowí też obliczńe będźiemy.

12. Non enim audemus inserere, aut comparare nos quibusdam, qui seipsos cõmendant: sed ipsi in nobis nosmetipsos metientes, & comparantes nosmetipsos nobis.

For we dare not make our selues of the number / or to compare our selues to them / which praise them selues: but they vnderstande not that they measure them selues with them selues / and compare them selues with them selues.

12. Denn wir dörffen vns nicht vnter die rechnen oder zelen / so sich selbs loben. Aber dieweil sie sich bey sich selbs messen / vnnd halten allein von sich selbs / verstehen sie nichts.

Saa tøre wi icke regne eller telle os iblant dem / som loffue sig selff. Men efterdi de maale sig hoss sig selff / oc holde alenisste ass sig selff / dog forstaa de inted.

12. Neb nesmijsme se přimlúwati nebo přirownati k některým / kteřížto sami sebe chwálij: Ale my sami sobě se přimětugjce / a přirownáwagjce se samým sobě.

Abowiem nie śmiemy się policzáć ábo rownáć z niektoremi ktorzy sami siebie zalecaią / ale nie rozumieią iż się sami sobą miárkuią / y sami się sobie przyrownáwáią.

13. Nos autem in immensum gloriabimur, sed secundum mensuram regulæ, qua mensus est nobis Deus, mẽsuram pertingendi usque ad vos.

But we will not reioyce of things / which are not within our measure / but according to the measure of the line / whereas God hath distributed vnto vs a measure to attaine euen vnto you.

13. Wir aber rühmen vns nicht über das ziel / sondern nur nach dem ziel der Regel / damit vns Gott abgemessen hat das ziel / zu gelangen auch biß an euch.

Wi rose oss oc icke ossuer maalet / men alenisste efter Regelens maal / met huilcken Gud ass maalde oss maalet / at recke oc saa indtil eder.

13. Nebudeme se chlubiti nad mijru / ale podlé mijry prawidla / ktereż wymérił nám Bůh mijru / abychme dosáhli až k wám.

Ale my nie / będźiem się chlubić z tych rzeczy ktore nászego pomiárú nie sa / owszem wedle rozmierzenia służnego onego pomiárú / ktorego nam Bog vdzielił / będźiem się chlubić / iżesmy aż thež do was przyszli.

14. Non enim quasi non pertingentes ad vos, superextendimus nos. Vsque ad vos enim pervénimus in Evangelio Christi.

For we stretch not our selues beyonde our measure / as though we had not attayned vnto you: for vnto you also haue we come in preaching the Gospell of Christ.

14. Denn wir fahren nicht zu weit / als hetten wir nicht gelanget biß an euch / denn wir sind je biß zu euch kommen mit dem Evangelio Christi.

Thi wi fare icke for longt vd / ligesom wi vaare icke komne indtil eder / Thi wi ere io komne indtil eder met Christi Euangelio.

14. Nebo ne yakobychom nedosáhli k wám / chlubjsme se nád mijru / nebo až k wám přisšli gsme w Ewangelium Krystowu.

Abowiem iákobysmy do was nie przyszli / nászbyt sámi siebie nie wyciągamy / doszły też á z do wás przyszli w Ewanielilley Krystusowey.

15. Non in immensum gloriantes in alienis laboribus: spem autem habentes crescentis fidei vestræ, in vobis magnificari secundùm regulam nostram in abundantiam.

Not boasting of things which are without our measure: that is / of other mens labours: and we hope when your faith shall increase / to be magnified by you according to our line abundantly.

15. Vnd rühmen vns nicht übers ziel in frembder arbeit / Vnnd haben hoffnung / wenn nun ewer glaube in euch gewachsen / daß wir / vnser Regel nach / wollen weiter kommen.

Oc wi rose oss icke ossuer maalet i fremmer arbeyde. Oc wi haabis / at naar eder Tro nu voxer i eder / da ville wi effter vor Regel / komme lenger.

15. Nechlubjce se přisliss w cyzý práci / ale nadegi magjsce / kdyż wjra wasse růsti bude / że budeme zwelebeni mezy wámi wedlé Prawidla nasseho k hognosti.

Nie przechwalaiąc się z tych rzeczy ktorych nászego pomiárú nie sa / tho też z cudzych prac / ale nádźiewáiąc się / iż gdy się rozmnoży wiárá wássá przez nas będźiem bárzo wywyższeni w naznaczonym pomiárze nászym.

י

16 וְאֶת־אֲשֶׁר לְהַלְאָה מִכֶּם לְבַשֵּׂר לֹא בְקַל אֶחָד בַּנְּכוֹנוֹת לְהִתְהַלֵּל׃

Y que annunciaremos el Euangelio à los que eſtan de eſſe cabo de voſotros ſin entraren la medida de otre para glorianos en lo que ya eſtaua aparejado.

16. Εἰς τὰ ὑπερέκεινα ὑμῶν εὐαγγελίσασθαι, οὐκ ἐν ἀλλοτρίᾳ κανόνι εἰς τὰ ἕτοιμα καυχήσασθαι.

Iuſques à euangeliſer les lieux qui ſont plus outre que vous: & non point nous glorifier en ce qui a eſté departi à autruy ſelon la meſure reiglee, aſſauoir es choſes deſia toutes preparees.

יי

17 וְהַמִּתְהַלֵּל בַּיהוָה יִתְהַלָּל׃

Mas el que ſe gloria, glorieſe en el Sennor.

17. Ὁ δὲ καυχώμενος ἐν κυρίῳ καυχάσθω.

Mais celui qui ſe glorifie, qu'il ſe glorifie au Seigneur.

יח

18 כִּי אֲשֶׁר יִתְהַלֵּל בְּנַפְשׁוֹ אֵינֶנּוּ נִבְחָן כִּי אִם אֲשֶׁר יְהַלְלֶנּוּ יְהוָה׃

Porque no el que ſe alaba à ſi miſmo el tal luego es aprouado. mas aquel à quien Dios alaba.

18. Οὐ γὰρ ὁ ἑαυτὸν συνιστῶν ἐκεῖνός ἐστι δόκιμος, ἀλλ' ὃν ὁ κύριος συνίστησιν.

Car ce n'eſt point celui qui ſe recommande ſoi meſme, qui eſt approuué, mais celui que le Seigneur recommande.

יא

1 מִי־יִתֵּן אֲשֶׁר תִּתְאַמְּקוּ לִי מְעַט בְּדִבְרֵי כְּסִילוּת אַךְ תִּתְאַמְּקוּ לִי׃

Oxala toleraſſedes vn poco mi locura antes toleradme.

ΚΕΦΑΛ. ια'.

1. Ὄφελον ἀνείχεσθέ μου μικρὸν τῇ ἀφροσύνῃ, ἀλλὰ καὶ ἀνέχεσθέ μου.

Ala mienſe voloneté que vous me ſupportaſſiez vn petit en mon imprudience: mais encores ſupportez moi.

2 קִנְאָה אֲנִי לָכֶם בְּקִנְאַת־אֱלֹהִים כִּי־אֵרַשְׂתִּי אֶתְכֶם לְאִישׁ אֶחָד בְּתוּלָה זַכָּה לְהַקְרִיב לַמָּשִׁיחַ׃

Porque hos zelo con zelo de Dios: porque hos he deſpoſado aun marido, para preſentar hos como vna virgen limpia àl Chriſto.

2. Ζηλῶ γὰρ ὑμᾶς θεοῦ ζήλῳ· ἡρμοσάμην γὰρ ὑμᾶς ἑνὶ ἀνδρὶ, παρθένον ἁγνὴν παραστῆσαι τῷ Χριστῷ.

Car ie ſuis ialoux de vous d'vne ialouſie de Dieu: car ie vous ai appropriés à vn ſeul mari, pour vous preſenter comme vne vierge chaſte à Chriſt.

3 כִּי יָרֵא אֲנִי פֶּן־כְּמוֹ הַנָּחָשׁ הִשִּׁיא אֶת־חַוָּה בְעָרְמָיו כֵּן־תִּאָבַדְנָה מַחְשְׁבוֹתֵיכֶם מִתָּם וְיֹשֶׁר אֲשֶׁר בַּמָּשִׁיחַ׃

Mas tengo miedo de que como la ſerpiente enganno à Eua con ſu aſtucia, no ſean corrompidos anſi vueſtros ſentidos en alguna manera, y caygan de la ſimplicidad que es en el Chriſto:

3. Φοβοῦμαι δὲ μήπως ὡς ὁ ὄφις Εὔαν ἐξηπάτησεν ἐν τῇ πανουργίᾳ αὐτοῦ, οὕτω φθαρῇ τὰ νοήματα ὑμῶν, ἀπὸ τῆς ἁπλότητος τῆς εἰς τὸν Χριστόν.

Mais ie crain qu'ainſi que le ſerpent a ſeduit Eue par ſa ruſe, ſemblablemẽt en quelque ſorte vos penſees ne ſoyent corrompues, ſe deſtournans de la ſimplicité qui en Chriſt:

יב

16 וְגַם־אֲנִי אֹמַר לְהַל מְנֻכוֹן לְמַסְבְּרוֹ לָא בְּמִשְׁחֻתָּא דְּאַחֲרָנָא כְּאִילֵּין דְּמַיְתְנוּ נְשַׁתַּבְּחַר׃

Iuſque à euangelizer los lieux qui ſont mas outre que vos: & non poner nos gloriſicar en lo que à eſtado departi à otruy ſegun la meſura reiglee, aſſauoir es choſas deſia todas preparadas.

16. Εἰς τὸ ὑπερέκεινα ὑμῶν εὐαγγελίσασθαι, οὐκ ἐν ἀλλοτρίᾳ κανόνι εἰς τὰ ἕτοιμα καυχήσασθαι.

Iuſques à euangeliſer les lieux qui ſont plus outre que vous: & non point nous glorifier en ce qui a eſté departi à autruy ſelon la meſure reiglee, aſſauoir es choſes deſia toutes preparees.

יז

17 הַהוּא דֵּין דְּיִשְׁתַּבַּח בְּמָרְיָא יִשְׁתַּבַּח׃

Ma chi ſi gloria, glorifi nel Signore.

17. Ὁ δὲ καυχώμενος ἐν κυρίῳ καυχάσθω.

Mais celui qui ſe glorifie, qu'il ſe glorifie au Seigneur.

יח

18 לָא הַנָּא גִּיר מָן דְּנַפְשֵׁהּ מְשַׁבַּח הוּא הוּא בְּקָא אֶלָּא מָן דְּמָרְיָא יְשַׁבְּחִנֵּהּ׃

Pércioche non colui che Lauda ſe ſteſſo, è approuato: ma colui che il Signor Lauda.

18. Οὐ γὰρ ὁ ἑαυτὸν συνιστῶν ἐκεῖνός ἐστι δόκιμος, ἀλλ' ὃν ὁ κύριος συνίστησιν.

Car ce n'eſt point celui qui ſe recommande ſoi meſme, qui eſt approuué, mais celui que le Seigneur recommande.

יא

1 אֶשְׁתּוּף דֵּין מְסַבְּרִין הֲוֵיתוּן קְלִיל דַּאֲמַלָּל בְּפִכְיָהָאוּת אֶלָּא אַף מְסַבְּרִין אַנְתּוּן הוּ לִי׃

Voleſſe Dio che Voi mi ſopportaſſe vn poco ne la mia imprudentia: e certo Voi mi ſopportate.

1. Ὄφελον ἀνείχεσθέ μου μικρὸν τῇ ἀφροσύνῃ, ἀλλὰ καὶ ἀνέχεσθέ μου.

Ala mienſe voloneté que vous me ſupportaſſiez vn petit en mon imprudience: mais encores ſupportez moi.

2 טָאנָא אֲנָא גִּיר בְּכוּן בְּטָנְנָא דַּאלָהָא מְכַרְתָּכוּן גֵּיר לְגַבְרָא חַד בְּתוּלְתָּא דִּיתָא דַּאקְרֵב לְמְשִׁיחָא׃

Porque hos zelo con zelo de Dios: porque hos he deſpoſado aun marido, para preſentar hos como vna virgen limpia àl Chriſto.

2. Ζηλῶ γὰρ ὑμᾶς θεοῦ ζήλῳ· ἡρμοσάμην γὰρ ὑμᾶς ἑνὶ ἀνδρὶ, παρθένον ἁγνὴν παραστῆσαι τῷ Χριστῷ.

Car ie ſuis ialoux de vous d'vne ialouſie de Dieu: car ie vous ai appropriés à vn ſeul mari, pour vous preſenter comme vne vierge chaſte à Chriſt.

3 דָּחֵל אֲנָא דֵּין דִּלְמָא אַיְךְ דַּאטְאי חַוָּא לְחַוָּא בְּנְבִילוּתֵהּ הָכַנָּא יְתָחַבְּלוּן רַעְיָנֵיכוּן מָן בְּשִׁיטוּתָא דִּלְוָת מְשִׁיחָא׃

Ma io temo che in qualche modo non auuenga, che ſi come il ſerpente ingannò Eua con la ſua aſtutia, coſi ſi corrompano le voſtre mente, ritirandoſi da la ſimplicità ch'è in Chriſto.

3. Φοβοῦμαι δὲ μήπως ὡς ὁ ὄφις Εὔαν ἐξηπάτησεν ἐν τῇ πανουργίᾳ αὐτοῦ, οὕτω φθαρῇ τὰ νοήματα ὑμῶν, ἀπὸ τῆς ἁπλότητος τῆς εἰς τὸν Χριστόν.

Mais ie crain qu'ainſi que le ſerpent a ſeduit Eue par ſa ruſe, ſemblablemẽt en quelque ſorte vos penſees ne ſoyent corrompues, ſe deſtournans de la ſimplicité qui en Chriſt:

CAP. X. | Das X. Capitel. | Kapitola X.

16. Etiam in illa quæ ultra vos sunt, Evangelizare, non in aliena regula, in iis quæ præparata sunt gloriari.

And to preach the Gospell in those regions which are beyonde you: not to reioyce in another mans line, that is, in the thinges that are prepared alreadie.

16. Vnd das Evangelium auch predigen denen / die jenseyt euch wohnen / vnd vns nicht rühmen in dem / das mit frembder Regel bereitet ist.

De predicke oc saa Euangelium saar dem / som bo paa hin side eder / oc icke rose os aff det / som er beredt meret ennemer Regel.

16. Tak abych y na tech mistech která gsau za wámi kázal Ewangelium / a ne skrze cyzý Prawidlo / w tech wecech ktere gsau pripraweny abychom se chlubili.

Abym w onych stronách ktore zá wámi so opowiedal Ewánielia / nie ábysmy sie przechwalali w pomiarze drugiemu náznáczonym / tho iest / w rzeczách gotowych.

17. Qui autem gloriatur: in Domino glorietur.

But let him that reioyceth, reioyce in the Lorde.

17. Wer sich aber rühmet / der rühme sich deß HERREN.

Men huo sig roser / hand rose sig i HERREN.

17. Ale kdo se chlubij / w PAnu se chlub.

Ale ktory sie przechwala niech sie w Panu przechwála.

18. Non enim qui seipsum commendat, ille probatus est: sed quem Deus commendat.

For he that praiseth himselfe, is not alowed / but he whom the Lord praiseth.

18. Denn darumb ist einer nicht tüchtig / daß er sich selbs lobet / Sondern daß jn der HERR lobet.

Thi at der saare er icke nogen duelig / at hand loffuer sig selff / Men at HERREN loffuer hannem.

18. Neb ne ten kdo se sám chwáli / zkussený gest / ale koho Buoh chwáli.

Abowiem ten ktory sie záleca / nie bywa pochwalon / ále ten ktoregoż Pan záleca.

CAP. XI. | Das XI. Capitel. | Kapitola XI.

VTinam sustineretis modicum quid insipientiæ meæ: sed & supportate me.

Would to God / ye could suffer a litle my foolishnes / and in deede ye suffer me.

Wolte Gott jhr hieltet mir ein wenig thorheit zu gut / doch jr haltet mirs wol zu gut.

Gud giffue / at i vilde lide eder holde min daarlighed til gode / Dog i holde mig hende vel til gode.

OBysste byli sneśli nkteho málo nemaudrosti mé: nkbrż sneśte mne.

BOże dayto / ábyście mogli málo iaczko głupstwo moie / á vściec wy mie znosili.

2. Aemulor enim vos Dei æmulatione. Despõdi enim vos uni viro, virginem castam exhibere Christo.

For I am ielous over you / with godly iealousie: for I have prepared you for one husbande / to present you as a pure virgine to Christ.

2. Denn ich eyffere über euch mit Göttlichem eyffer. Denn ich habe euch vertrawet einem Manne / daß ich eine reine Jungfraw Christo zubrechte.

Thi ieg er nidkær saar eder med gudelig nidkærhed. Fordi at ieg haffuer troloffuet eder en Mand / at ieg kunde føre Christo en reen Jomfru til.

2. Nebok milugi wás gednomu Muży / tiśiau Pannu obdati Krystu.

Abowiem zadam was z chutliwa miłością Boża / bom was zaręczył / ktorebym iednemu mężowi zá pánienkę czystą stáwił / to iest Krystusowi.

3. Timeo autem, ne sicut serpens Hevam seduxit astutia sua: ita corrumpantur sensus vestri, & excidant à simplicitate, quæ est in Christo.

But I feare least as the serpent beguiled Eue through his subtilitie / so your mindes should bee corrupt from the simplicitie that is in Christ.

3. Ich förchte aber / daß nicht / wie die Schlange Heva verführete mit jhrer schalckheit / also auch ewre Sinne verrucket werden von der einfeltigkeit in Christo.

Men ieg frycter / at lige som Hugormen bedrog Eua met sin skalckhed / at eders sind skulle oc bortryckis saa fra den enfoldighed som er i Christo.

3. Ale Bogjm se / aby yakoż Had swedł Ewu chytrośtij swau / tak nebyli porussení smysło wę wassy / a newyppadli z vpřijmnosti / ktorąż gest w Krystu.

Ale ſe bogel tż táko waż zwiodł Ewe chytrośćia swoia / ták áby ſázone wmysły wáſze nie odſtąpiły od ſczerośći / ktora iest w Krystuſie.

יא

4 וְאִם אִישׁ יָבוֹא וִיבַשֵּׂר אֶת־
יֵשׁוּעַ אַחֵר אֲשֶׁר לֹא בִשַּׂרְנוּ אוֹ־
רוּחַ אַחֶרֶת תְּקַחוּ אֲשֶׁר לֹא
לְקַחְתֶּם אוֹ־בְשׂוֹרָה אַחֶרֶת אֲשֶׁר
לֹא לְקַחְתֶּם וְיָטֵב תַּקְשִׁיבוּן׃

Por lo qual ſi alguno viniere que predicare otro Chriſto que el que hemos predicado, o recibierdes otro Eſpiritu del que aueys recebido: o otro Euãgelio del que aueys recebido, lo ſuffrays bien.

5 וּמֵחָשֵׁב אֲנִי כִּי אֵינֶנִּי קָטַנְתִּי
מִשְּׁלִיחִים הַגְּדוֹלִים׃

Quanto à mi cierto pienſo que en nada hé ſido inferior de àquellos grandes Apoſtoles.

6 וְאִם בַּעַד אֲנִי בַּדָּבָר אַךְ
לֹא בְּדֵעָה כִּי־בְכָל־דָּבָר נוֹדַעְנוּ
בָּכֶלְכֶם׃

Porque aunque ſoy baſto en la palabra, no empero en la ſciencia. mas en todo ſomos ya del todo manifieſtos à voſotros.

7 אוֹ־מֶה חֶטְאתִי כִּי־אֶת
נַפְשִׁי עִנֵּיתִי אֲשֶׁר תָּרוּמוּ תְּשֻׁאוּ
וְתֻגְבְּהוּ כִּי חִנָּם אֶת־בְּשׂוֹרַת
אֱלֹהִים בִּשַּׂרְתִּי אֶתְכֶם׃

Por ventura peque humillandome á mi miſmo, para que voſotros fueſſedes enſalçados? porque hos he predicado el Euangelio de Dios de balde.

8 אֶת־קְהִלּוֹת אֲחֵרוֹת גָּזַלְתִּי
בְּקַחְתִּי תּוֹצָאוֹת לְכַהֲנַתְכֶם׃

He deſpojado las otras Igleſias recibiendo ſalario para miniſtrar hos à voſotros:

9 וּבִהְיוֹתִי עִמָּכֶם וְחַסְרָתִי לְאִישׁ
לֹא הִכְבַּדְתִּי כִּי־הָאַחִים הַבָּאִים
מִכְּתִים מִלְּאוּ אֶת־צָרְכִי וּבְכָל־
דְּבָרִים נָצַרְתִּי אֶת־נַפְשִׁי וְאֶצּוֹר
פֶּן־אַכְבֵּד אֶתְכֶם׃

Y eſtando con voſotros, y teniendo neceſſidad, à ningun de voſotros fue carga: Porque lo que me faltaua, ſuplieron los hermanos que vinieron de Macedonia: y en todas coſas me guarde de ſerhos peſado, y me guardaré.

יא

4 אֵן גַּיר הוֹ דַּאתָא לְוַתְכוּן
אַחֲרָנָא יְשׁוּעַ אַכְרֵז לְכוּן
אִינָא הַתָּנוֹן לָא אַכְרִנוֹן אוֹ
רוּחָא אַחֲרָתָא נְסַבְתּוּן
אִירָא דְּלָא נְסַבְתּוּן אוֹ
סְבָרְתָּא אַחֲרָתָא אִידַּע
דְּלָא סַבְּלְתּוּן שַׁבִּיר מִת
מְתְטַבְּיסִין הֲוֵיתּוּן׃

Perche, ſe qualcun venga che ci predichi Gesù altro Iesv, il qual noi non habbiam predicato: ò ſe voi riceuete vn altro ſpirito, il qual non hauete riceuuto, ouero vn altro Euangelio, il qual non hauete accettato, l'haureſte ragioneuolmente ſofferto.

5 רַנָּא אֲנָא גַּיר הֲמֵדֵם
לָא בַּצְּרַת מִן שְׁלִיחֵי
אִילִין דְּטָב מִנַּיְתִּרִין׃

Io certamente mi ſtimo non eſſere ſtato punto inferiore à gli eccellenti Apoſtoli.

6 אֲפִן גַּיר בּוּרָא אֲנָא
בְּמִלְּתִי אֱלָא לָא בִּידַעְתִּי
אֱלָא בְּכָל מַדַּם אִתְגְּלִין
לְוַתְכוּן׃

Eſe bene io ſono idiota nel parlare, non ſono però tale nella ſcientia: ma per tutto in tutte le coſe ſiamo ſtati manifeſti verſo di voi.

7 אֲוֹ דַּלְמָא חַבְתָּא מַסְבַלוּ
אַסְפֵּלַת דְּמַכְּכֵךְ נַפְשִׁי
דְּאִנְתּוּן תִּתְרִימוּן וּמִנּוֹ א
אַכְרֵיזְנָא לְכוּן סַבְרַתָּה ד
דְּאֱלָהָא׃

Ho io fatto peccato in humiliarmeſteſſo, accioche voi foſſe eſaltati? & che in dono v'ho annunciato l'Euangelio di Dio?

8 וְצַדָּתָא אַחֲרָנֵיתָא
חַלְצַת וְנָסְבַת נַפְקָתָא
לְתַשְׁמִשְׁתָּא דִּילְכוּן׃

Io ho ſpogliate l'altre Chieſe, pigliando le ſtipendio da loro, per ſeruire à voi.

9 וְכַד אִתֵית וַאִידִיכוּן
לָא נָקְרַת עַל אֱנָשׁ מִנְּכוּן
סְנִיקוּתִי גַּיר מַלְיוּ אַחָא
דְּאִתּוּ מִן מַקְדוֹנְיָא וְכֹל־
מִדַּם נְטָרַת נַפְשִׁי וְנֶטֵר
אֲנָא דְּלָא אֵקַר עֲלֵיכוּן׃

E quando io era appreſſo di voi, & haueua biſogno, non fui giamai pigro in laſciare il danno di perſona, perciache i fratelli che erano venuti di Macedonia, ſupplirono à quello che mi mancaua: cosi tutte le coſe mi ſon guardate d'eſſervi grauo. & ancor me ne guarderò.

Β΄.

4. Εἰ μὲν γὰρ ὁ ἐρχόμενος ἄλλον Ἰησοῦν κηρύσσει ὃν οὐκ ἐκηρύξαμεν, ἢ πνεῦμα ἕτερον λαμβάνετε ὃ οὐκ ἐλάβετε, ἢ εὐαγγέλιον ἕτερον ὃ οὐκ ἐδέξασθε, καλῶς ἠνείχεσθε.

Car ſi quelcun venoit qui vous preſchaſt vn autre Ieſus que nous n'auons preſché, ou ſi vous receuiez vn autre Eſprit que vous n'auez receu, ou vn autre Euangile que vous n'auez receu, vous feriez bien de ſendurer.

5. Λογίζομαι γὰρ μηδὲν ὑστερηκέναι τῶν ὑπερλίαν ἀποστόλων.

Mais i'eſtime que ie n'ai eſté en rien moindre que les plus excellens Apoſtres.

6. Εἰ δὲ καὶ ἰδιώτης τῷ λόγῳ, ἀλλ' οὐ τῇ γνώσει· ἀλλ' ἐν παντὶ φανερωθέντες ἐσμὲν εἰς ὑμᾶς.

Que ſi ie ſuis comme quelcun du vulgaire a parler, toutesfois ie ne le ſuis point en cognoiſſance: ains nous auons eſté entierement manifeſtés en toutes choſes vers vous.

7 Ἢ ἁμαρτίαν ἐποίησα, ἐμαυτὸν ταπεινῶν, ἵνα ὑμεῖς ὑψωθῆτε; ὅτι δωρεὰν τὸ τοῦ Θεοῦ εὐαγγέλιον εὐηγγελισάμην ὑμῖν;

Ai-ie commis offenſe en ce que ie me ſuis abbaiſſé moi meſme, afin que vous fuſſiez eſleués? pourtant que ſans rien prẽdre ie vous ai annoncé l'Euangile de Dieu.

8. Ἄλλας ἐκκλησίας ἐσύλησα, λαβὼν ὀψώνιον, πρὸς τὴν ὑμῶν διακονίαν.

I'ai pillé les autres Egliſes, prenant entretenement pour vous ſeruir.

9. Καὶ παρὼν πρὸς ὑμᾶς καὶ ὑστερούμενος, οὐδενὶ κατενάρκησα· τὸ γὰρ ὑστέρημά μου προσαναπληρωσαν οἱ ἀδελφοὶ ἐλθόντες ἀπὸ Μακεδονίας· καὶ ἐν παντὶ ἀβαρῆ ὑμῖν ἐμαυτὸν ἐτήρησα, καὶ τηρήσω.

Et quand i'eſtoye auec vous, & auoye diſette, ie ne ſuis point deuenu laſche en beſongne au dommage de quelcun: car les freres qui eſtoyent venus de Macedone, ont ſupplieé à ce qui me defailloit: & me ſuis gardé de vous eſtre en charge en choſe quelconque, & m'en garderai.

4. Nam si is qui venit, alium Christum prædicat quem non prædicavimus: aut aliũ spiritum accipitis quem non accepistis: aut aliud Evangelium quod non recepistis: rectè pateremini.

For if her that commeth / preached another Jesus then him whom we haue preached: or if yee receyue another spirit then that which ye haue receyued: eyther another Gospell / then that ye haue receyued / ye might well haue suffred him.

5. Existimo enim nihil me minus fecisse à magnis Apostolis.

Verely I suppose that I was not inferiour to the verye chiefe Apostles.

6. Nam etsi imperitus sermone, sed non scientia, in omnibus autem manifestati sumus vobis.

And though I be rude in speaking / yet I am not so in knowledge / but amõg you we haue, beene made manyfest in the vtmost / in all thinges.

7. Aut nunquid peccatum feci, meipsum humilians, ut vos exaltemini? quoniam gratis Evangelium Dei evangelizavi vobis?

Haue I committed an offence / because I abased my selfe / that ye might be exalted / and because I preached to you the Gospell of God freely?

8. Alias ecclesias expoliavi, accipiens stipendium ad ministerium vestrum.

I robbed other Churches / and tooke wages of them to do you seruice.

9. Et cùm essem apud vos, & egêrem; nulli oneerosus fui: nam quod mihi deerat, suppleverunt fratres qui venerunt à Macedonia: & in omnibus sine onere me vobis servavi, & servabo.

And when I was present with you / and had need / I was not slothful to the hinderance of any man: for that which was lacking vnto me / the brethren which came from Macedonia / supplied: and in all thinges I kept and will keepe my selfe / that I should not be grieuous to you.

4. Denn so der da zu euch kommet / einen andern Jesum predigete / den wir nicht geprediget haben / oder jhr einen andern Geist empfienget / den jr nicht empfangen habt / oder ein ander Euangelium / daß jhr nicht angenommen habt / so vertrüget jhrs billich.

Thi der som den der kommer til eder / predicker en anden Jhesum / som wi icke predickede / eller i saa en anden Aand / som i icke finge / Eller i kan der Euangelium / som i icke anammede / Da ombroge i der tilbørlige.

5. Denn ich achte / Ich sey nicht weniger / denn die hohen Apostel sind.

Thi ieg acter / At ieg er icke ringere / en de høye Apostler ere.

6. Vnd ob ich alber bin mit reden / So bin ich doch nicht alber in dem erkentniß. Doch ich bin bey euch allenthalben wol bekant.

Oc er ieg end Vanuitig met raden / Saa er ieg dog icke vanuitig i forstand / Dog er ieg vel bekendt hoss eder i alle maade.

7. Oder habe ich gesündiget / daß ich mich ernidriget habe / auff daß jhr erhöhet würdet? Denn ich habe euch das Euangelium vmb sonst verkündiget.

Eller syndede ieg / at ieg fornedrede mig / paa det i skulde bliffue ophøyde? Thi ieg forkyndede eder Euangelium forgeffuis.

8. Vnnd habe andere Gemeine beraubet / vnnd Sold von jnen genommen / daß ich euch predigete.

Oc rosfuede andre Menigheder / oc tog Sold aff dem / at ieg kunde predicke faar eder.

9. Vnnd da ich bey euch war gegenwertig / vnd mangel hat / war ich niemand beschwerlich / denn meinen mangel erstatten die Brüder / die auß Macedonia kamen / vnd habe mich in allen stücken euch vnbeschwerlich gehalten / vnd wil auch noch mich also halten.

Oc der ieg vaar nærueerendis hoss eder / oc hassde armod / da vaar ieg ingen til besuarelse / Thi ar Bredrene / som komme aff Macedonia / opfylte der mig fattedis / Oc ieg hassuer huldet mig i alle maade eder vden besuarelse / oc ieg vil end nu holde mig saa.

4. Neb gestliżeten kterýż przicházy k wãm / o ginkm wãm Krystu káże / o kterżinż gsme my nekázali / anebo ginkho Ducha přigijmáte / kterhoż gste nepřijali / aneb ginť Ewangelium kterhoż gste od nás nepřijali / tehdy prawěbysste snášseli.

Abowiem ieśliby przyszedł ten coby zaszego Jezusa przepowiedał / ktoregosmy my wam nie przepowiedáli / albo ieśli przyjmiecie inszego Ducha ktorego ście nie wzięli / albo inszą Ewangelią ktorejście nie przyięli / rady byście go dobrze cierpieli.

5. Mãm zagistť za to / że gsem nic mnť nedčinil / než welicý Apostołe.

Boć mniemam / iżem ni w czym nie był niższym niżli nazacniejszy Apostołowie.

6. Neb ač gsem nedoskálý w řeči / ale ne w umĕnij. A we wssem zgeweni sme wãm.

A chociem ieśt prostak w mowie / á wszák że nie w umieiętnosci: ale smy konieczńie byli zawsze we wszystkich rzeczach v was.

7. Aneb zdali gsem tijm zhřessył / sám sebe ponižuge / abyście wy byli powýšeni že sem darmo Ewangelium Božj kázal wãm?

Izalim zgrzeszył jem sámego siebie vnizył / abyście byli wywyżsceni / á iżem darmo Ewánielia Boża przepowiedał wam?

8. Ginť gsem Církwe zloupil / bera od nich žold k službĕ wassý?

Złupiłem inc kościoły / wziąwszy od nich zapłatę ku themu abym wam posłużił.

9. A kdyż gsem byl v wás / gsa potřeben / nižádnému gsem tĕžek nebyl: Neb to / čeho mi se nedostáwalo / naplnili Bratřij / kteříž přišli z Macedonie / a we wšech wĕcech bez obtiženj wssecho zachował gsem sebe wãm / a geště zachowãm.

A gdym był v was / y potrzebował / nie byłem prożnuiącym z żadną: bowiem czego mi niedostáwało / dodali bracia którzy byli przyszli z Macedonii / á we wszystkim strzegłem ábym wam nie był ciężkim / y strzedz będę.

10 יֵשׁ אֱמֶת הַמָּשִׁיחַ בִּי כִּי־ לֹא תֵחָבֵל בִּי בִּגְבוּלוֹת אַחָאיָא׃

Es la verdad del Christo en mi, que esta gloriacion no me sera cerrada en las partes de Achaia.

10. Ἔστιν ἀλήθεια χριστοῦ ἐν ἐμοί, ὅτι ἡ καύχησις αὕτη οὐ σφραγισθήσεταί μοι ἐν τοῖς κλίμασι τῆς ἀχαΐας.

La verité de Christ eſt en moi, que ceſte gloire ne ſera point eſtoupee pour moi es contrees d'Achaie.

11 לָמָּה זֹאת כִּי־ אֵינֶנִּי אֹהֵב אֶתְכֶם אֱלֹהִים הוּא יוֹדֵעַ׃

Porque? porque no hos amo? Dios lo ſabe.

11. Διατί; ὅτι οὐκ ἀγαπῶ ὑμᾶς; ὁ θεὸς οἶδε.

Pourquoi? eſt-ce pourtant que ie ne vous aime point? Dieu le ſait.

12 וַאֲשֶׁר עוֹשֶׂה אָנֹכִי וְאֶעֱשֶׂה אֲשֶׁר אֲקַצֵּץ אֶת עֲלִילַת הַמִּתְעוֹלְלִים עֲלִילוֹתָם אֲשֶׁר יִמָּצְאוּ בַּאֲשֶׁר יִתְהַלְלוּן כָּמוֹ גַּם אֲנָחְנוּ׃

Mas loque hago, haré aun: para quitar la occaſion de losque querrian occaſion por ſer hallados ſemejantes à nos en loque ſe glorian.

12. Ὃ δὲ ποιῶ, καὶ ποιήσω, ἵνα ἐκκόψω τὴν ἀφορμὴν τῶν θελόντων ἀφορμήν, ἵνα ἐν ᾧ καυχῶνται, εὑρεθῶσι καθὼς καὶ ἡμεῖς.

Mais ce que i'en fai, encores le ferai ie, afin que ie retranche loccaſion à ceux qui demendent occaſion: à celle fin qu'en ce en quoi ils ſe glorifient, ils ſoyent auſſi trouués tels que nous.

13 כִּי שְׁלִיחֵי שָׁקְרִים פֹּעֲלֵי עָוֶל הֵמָּה וּמַחֲלִיפִים אֶת צוּרַת נַפְשָׁם לְשִׁלִּיחֵי הַמָּשִׁיחַ׃

Porque eſtos falſos apoſtoles obreros fraudulentos ſon, transfigurandoſe en Apoſtoles del Chriſto.

13. Οἱ γὰρ τοιοῦτοι ψευδαπόστολοι, ἐργάται δόλιοι, μετασχηματιζόμενοι εἰς ἀποστόλους χριστοῦ.

Car tels faux Apoſtres ſont ouuriers cauteleux, ſe deſguiſans en Apoſtres de Chriſt.

14 וְלֹא תִמָּהוּ כִּי־ הַשָּׂטָן גַּם הוּא מַחֲלִיף אֶת צוּרָתוֹ בְּמַלְאַךְ הָאוֹר׃

Y no es marauille: porque el miſmo Satanas ſe transfigurā en Angel de lux.

14. Καὶ οὐ θαυμαστόν· αὐτὸς γὰρ ὁ σατανᾶς μετασχηματίζεται εἰς ἄγγελον φωτός.

Et ce n'eſt pas de merueilles: Car Satan meſme ſe deguiſe en Ange de lumiere.

15 וּמַה־ גָּדוֹל אִם גַּם מְשָׁרְתָיו יְחַלִּיפוּ אֶת צוּרוֹתָם כְּמוֹהֶם מְשָׁרְתֵי הַצְּדָקָה אֲשֶׁר אַחֲרִיתָם הָיָה כְּמַעֲשֵׂיהֶם׃

Anſi que no es mucho, ſi ſus miniſtros ſe transfiguren como miniſtros de juſticia, cuyo fin ſerā conforme à ſus obras.

15. Οὐ μέγα οὖν εἰ καὶ οἱ διάκονοι αὐτοῦ μετασχηματίζονται ὡς διάκονοι δικαιοσύνης· ὧν τὸ τέλος ἔσται κατὰ τὰ ἔργα αὐτῶν.

Ce n'eſt donc pas grand cas ſi ſes miniſtres auſſi ſe deſguiſent en miniſtres de iuſtice: deſquels la fin ſera comme leurs œuures.

16 עוֹדֶנִּי אוֹמֵד אֲנִי פֶּן־ יַחְשְׁבֵנִי אִישׁ כְּמוֹ אֱוִילָה בִינַת אָדָם בִּי וְאִם לֹא גַּם כֵּן נָבֶל קַבְּלוּנִי אֲשֶׁר מְעַט מֵעַט אֶתְהַלָּל׃

Otra vez digo, Que nadie me eſtime ſer loco de otra manera recebirmeha como à loco, para que aun me glorie yo vn poquillo.

16. Πάλιν λέγω, μή τις με δόξῃ ἄφρονα εἶναι· εἰ δὲ μήγε κἂν ὡς ἄφρονα δέξασθέ με, ἵνα μικρόν τι κἀγὼ καυχήσωμαι.

Encore le di ie, à ce que perſonne ne me cuide eſtre imprudent: ſinon, receuez-moi meſmement comme imprudent, afin que ie me vante auſſi quelque peu.

10. Est veritas Christi in me, quoniam hæc gloriatio non infringetur in me in regionibus Achaiæ.

The trueth of Christ is in me, that this reioycing shall not be shut vp against me in the regions of Achaia.

10. So gewiß die warheit Christi in mir ist/ so soll mir diser ruhm in den Ländern Achaia nicht gestopffet werden.

Saa vist som Christi Sandhed er i mig/ da skal denne rosticke til stoppis for mig i Achaia Land.

10. Gestiť prawda Krystowa we mnĕ/ tak že chlauba tato nebude zmakena při mnĕ w Kraginách Achayských.

Jestliže prawdá Krystusowá we mnie/ iż to przechwalanie nie będzie zawarthe przeciwko mnie w krainach Achaiskich.

11. Quare? Quia non diligo vos? Deus scit.

Wherefore? because I loue you not? God knoweth.

11. Warumb das? Daß ich euch nicht solte lieb haben? Gott weiß es.

Hui saa? Ateg skulde icke elske eder? Der veed Gud.

11. Proťž žeby že wás nemiługi? Buoh wij.

Ročemuż? przetożeż was nie miłuie? Bog to wie.

12. Quod autem facio: & faciam, ut amputem occasionem eorum qui volunt occasionē, ut in quo gloriantur, inveniantur sicut & nos.

But what I do, that will I do: that I may cut away occasion from them which desire occasion, that they might be found like vnto vs in that wherein they reioyce.

12. Was ich aber thu vnd thun wil/ das thu ich darumb/ daß ich die vrsache abhawe denen/ die vrsache suchen/ daß sie rühmen möchten/ sie seyen wie wir.

Men hvad jeg gør oc vil gøre/ det gør jeg ford/ at jeg vil affbugge aarsagen faar dem/ som søge aarsage/ at de kunde rose dem/ at vere som vi ere.

12. A což činim/ a činiti budu/ to proto/ abych odňal příčinu těm/ kteříž hledagij příčiny/ totiž aby w tom/ w čemž se chlubij/ takowij nalezeni byli yako y my.

Ale co czynię ieszcze czynić będę/ ábym odiął przyczynę tym ktorzy przyczyny żądáią/ ábo w tym z czego/ sie chlubią byli nálezieni tákowi iáko my.

13. Nam eiusmodi pseudoapostoli, sunt operarii subdoli, transfigurantes se in apostolos Christi.

For such false apostles are deceytefull workers, and transforme them selues into the Apostles of Christ.

13. Denn solche falsche Apostel vnd trügliche Arbeiter/ verstellen sich zu Christus Aposteln.

Thi saadane falske Apostler oc bedragelige Arbeydere/ forvende sig til Christi Apostle.

13. Neb takowij falessnij Apostolé/ gsau dělnijcy lstiwij/ promĕňugijce se w Apostoly Krystowy.

Abowiem tákowi fałszywi ápostołowie/ są robotnicy chytrzy/ przemieniáiący w Apostoły Krystusowe.

14. Et non mirum: ipse enim Satanas transfigurat se in Angelum lucis.

And no marueyle: for Satan himselfe is transformed into an Angell of light.

14. Vnd das ist auch kein wunder/ denn er selbs der Sathan verstellet sich zum Engel des Liechtes.

Oc det er icke vnder/ thi Satan selff/ forvender sig til lvsens Engel.

14. A nenij diw/ neb y ďábel promĕňuge se w Angela swětlosti:

A tohoć nie dźiwno: ábowiem sam szátan przemienia się w Anioła świátłości.

15. Non est ergo magnum, si ministri eius transfigurentur velut ministri iustitiæ: quorum finis erit secundùm opera ipsorum.

Therefore it is no great thing though his ministers transforme themselues as though they were the ministers of righteousnesse: whose ende shall bee according to their workes.

15. Darumb ist es nicht ein grosses/ ob sich auch seine diener verstellen/ als Prediger der Gerechtigkeit/ welcher ende sein wird nach jren wercken.

Der saare er det icke en stor ting/ om ofsaa hans Tienere forvende sig/ ligesom de vaare Reformigheds Predickere/ huilcks endelige skal vere effter deris gerninger.

15. Protož nenijť welikú to wĕc/ gestliže y služebnijcy geho promĕňugij se/ yakoby byli Služebnijcy Sprawedlnosti/ kterýchžto konec bude podlé skutkuow gegich.

Nie wielkáć rzeczą/ ieśli: eż służebnicy iego przemieniáią się ná sposób sługi sprawiedliwości/ ktorych dokończenie będzie podług uczynkow ich.

16. Iterum dico (ne quis me putet insipientem esse: alioquin velut insipientem accipite me, ut & ego modicum quid glorier)

I say againe: let no man thinke that I am foolish: or els take me euen as a foole, that I also may boast my selfe a litle.

16. Ich sage abermal/ daß nicht jemand wehne/ ich sey thöricht/ wo aber nicht/ so nemet mich an als einen Thörichten/ daß ich mich auch ein wenig rühme.

Jeg siger atter igen/ at icke nogen skal mene/ at jeg er daarlig/ Huer icke saa er/ Da anammer mig som en daarlig/ at jeg ocsaa maa lider rose mig.

16. Opĕť prawijm/ aby nikdo nemĕl mne za nemaudrého. Pakli nechcete/ ale yako nemau drého přijmĕte mne ať y yá se nĕco maličko pochlubijm.

Powtore powiedam/ áby mię kto nie mniemał być głupim/ Bo inaczey przyimuycie mię ież choć iáko głupiego/ ábym ia tez máluczko przechwalał.

י א

17 אֵת־אֲשֶׁר אֲנִי מְדַבֵּר אֵינֶנִּי
מְדַבֵּר כַּיהוָה כִּי אִם כְּמוֹ בְנָבָלָה
בְּעֻצְם הַתְּהִלָּה הַזֹּאת׃

Loque hablo no lo hablo ſegun el Sennor, ſino como en locura con eſte treuimiento de gloria,

18 וְכִי־רַבִּים מִתְהַלְלִים כַּבָּשָׂר
גַּם אֲנִי אֶתְהַלֵּל׃

Porqqe muchos ſe glorian ſegun la carne: tambien yo me gloriaré.

19 כִּי בְּמָנוֹחַ תִּשְׂמְעוּ אֶת־
הַנְּבָלִים בַּהֲוֹתְכֶם חֲכָמִים׃

Porque de buena gana tolerays los locos ſiendo voſotros ſabios.

20 כִּי תִשְׂאוּ אִם אִישׁ יַעֲבִיד
אֶתְכֶם אִם אִישׁ תְּבַלַּע אִם
אִישׁ תִּקַּח אֲשֶׁר לָכֶם אִם אִישׁ
יִתְרוֹמֵם עֲלֵיכֶם אִם אִישׁ יַכֶּה
אֶתְכֶם בַּפָּנִים׃

Porque tolerays ſi alguien hos pone en ſeruidombre, ſi alguien hos deuora, ſi alguien toma, ſi alguien ſe enſalça, ſi alguien hos hiere en la cara.

21 בַּבֹּשֶׁת אוֹמֵר אֲנִי כְּמוֹ אֲשֶׁר
חָלִינוּ בְּדָבָר וְזֶה בְּכָל־דָּבָר
אֲשֶׁר בּוֹ יָעֹז אִישׁ בְּנִבְלָה מְדַבֵּר
אֲנִי וְגַם אֲנִי׃

Digo lo quanto á la affrenta: como ſi nos vuieſſemos ſido flacos (en eſta parte:) antes en loque otro cuuiere oſadia (hablo con locura) tambien yo tengo oſadia.

22 עִבְרִים הֵמָּה וְגַם אֲנִי בְנֵי־
יִשְׂרָאֵל הֵמָּה וְגַם אֲנִי זֶרַע
אַבְרָהָם הֵמָּה וְגַם אָנֹכִי׃

Son Hébreos? yo tambien. Son Iſraelitas? y yo. Son ſimiente de Abraham? y yo.

23 מְשָׁרְתֵי הַמְשִׁיחַ הֵמָּה כַּנָּבָל
אֲדַבֵּר וְנִפְתַּלְתִּי עָמָם גַּם כָּלְאֵי
בִיגִיעִים יוֹתֵרִים בִּנְגָעִים עַל־
יֶתֶר בַּמַּטְרוֹת יוֹתֵר בַּמָּוֶת
פְּעָמִים רַבּוֹת׃

Son miniſtros del Chriſto? como poco ſabio hablo) yo mas: en trabajos mas que ellos: en carceles, mas: en açotes, mas: en muertes, muchas vezes.

י א

17 מַה דַּאֲנָא מְמַלֵּל לָא
הֲוֵא בִּמְרִין מְמַלֵּל אֲנָא
אֶלָּא אַיְךְ דִּבְסַפְיהוּתָא׃

Quel che io parlo in queſta confidentia di vantarſe, no'l parlo gia ſecondo il Signore, ma come per ſtoltitia.

18 מִטוּל דְּסַגִּיאִין
מְשְׁתַּבְּחִין בִּבְסָרָא וַאף
אֲנָא אֶשְׁתַּבַּח׃

Poi che molti ſi gloriano ſecondo la carne, mi gloriarò ancor io.

19 מְנַחִין אַנְתּוּן לְמִ
לְמִשְׁתַּמְעוּ לְחַסִּירַיָּא
בַּד אַנְתּוּן חַכִּימָא אַנְתּוּן׃

Perciocche, Voi, eſſendo ſauij, ſopportate Volentieri gli ſtolti.

20 דִּמְתַדְּנִין אַנְתּוּן לְמַן
דִּמְשַׁעְבֵּד לְכוֹן וְלְמַן דְּאָכֵל
לְכוֹן וְלְמַן דִּנְסֵב מָזִכוֹן ו
וְלְמַן דִּמְתְרִים עֲלֵיכוֹן
וְלְמַן דְּמָחֵא לְכוֹן עַל־
אַפֵּיכוֹן׃

Imperoche Voi ſopportate, ſe alcun Vi mette in ſeruitù, ſe alcun Vi diuora, ſe alcun ſi piglia il Veſtro, ſe alcun ſi inalza, ſe alcun Vi batte in faccia.

21 אֵיךְ דִּבְזָעָרָא אֲמַר
אֲנָא אֵיךְ הֵו דַּחֲנַן מְחִילִינַן
חוּ בְּחִסִּירוּת רַעֲיָנָא אֲמַר
אֲנָא דִּבְכֹל מִדֵּם דְּמָמְרַח
אֲנַשׁ אַף אֲנָא מְמָרַח אֲנָא׃

Io lo dico per ignominia, come ſe noi fuſſimo ſtati debili. Anzi in quello in che qualcuno ha ardire. (per ſtoltitia il dico) ho ardire ancor io.

22 אִן עִבְרָיֵא אִנּוּן וַאף
אֲנָא אִן אִסְרָאֵלָאֵי אִנּוּן
אַף אֲנָא אִן זַרְעָה אִנּוּן
דְּאַבְרָהָם אַף אֲנָא׃

Eſſi ſono Hebrei, & io ancora: ſono Iſraelita, & io ancora: ſon ſeme d'Abraam, & io ancora.

23 אִן מְשַׁמְּשָׁנֵי אִנּוּן
דְּמְשִׁיחָא בְּחִסִּירוּת רַעֲיָנָא
אֲמַר אֲנָא דְּיַתִּיר מְנָהוֹן
אֲנָא בְּלָאוּתָא יַתִּיר
מְנָהוֹן בְּמַחְיָנָתָא יַתִּיר
מְנָהוֹן בְּאַסוּרָא יַתִּיר מִ
מְנָהוֹן בְּמִוְתָאנִבְנִין סַגִּיאָן׃

Son miniſtri de Chriſto, (da ſtolto parlo) aſſai più ſono io: ne le fatiche più copioſamente, ne le piaghe ſopra modo, ne le prigioni più abbondantemente, ne le morti bene ſpeſſe.

ב: אל־קורינטים

ב: לות קוריגתיא

2. ΠΡΟΣ ΚΟΡΙΝΘΙΟΥΣ.

ια'.

17. Ὃ λαλῶ, οὐ λαλῶ κατὰ κύριον, ἀλλ' ὡς ἐν ἀφροσύνῃ, ἐν ταύτῃ τῇ ὑποστάσει τῆς καυχήσεως.

Ce que le di en cette aſſeurance de vanterie, je ne le di pas ſelõ le Seigneur, mais comme par imprudence.

18. Ἐπεὶ πολλοὶ καυχῶνται κατὰ τὴν σάρκα, κἀγὼ καυχήσομαι.

Puis que pluſieurs ſe vantent ſelon la chair, ie me vanteral auſſi.

19. Ἡδέως γὰρ ἀνέχεσθε τῶν ἀφρόνων, φρόνιμοι ὄντες.

Car vous enduret volontiers les imprudens, pource que vous eſtes ſages.

20. Ἀνέχεσθε γάρ εἴ τις ὑμᾶς καταδουλοῖ, εἴ τις κατεσθίει, εἴ τις λαμβάνει, εἴ τις ἐπαίρεται, εἴ τις εἰς πρόσωπον ὑμᾶς δέρει.

Meſmes vous enduret ſi quelcun vous aſſeruit, ſi quelcun vous mange, ſi quelcun reçoit, ſi quelcun, s'eſleue ſur vous, ſi quelcun vous frape au viſage.

21. Κατὰ ἀτιμίαν λέγω, ὡς ὅτι ἡμεῖς ἠσθενήκαμεν· ἐν ᾧ δ' ἄν τις τολμᾷ, ἐν ἀφροσύνῃ λέγω, τολμῶ κἀγώ.

Ie le di par opprobre, voire comme ſi nous anions eſté ſans aucune vertu: mais en quelque choſe que quelcun ſoit hardi (ie parle en imprudent) ie ſuis hardi auſſi.

22. Ἑβραῖοί εἰσι; κἀγώ· Ἰσραηλῖταί εἰσι; κἀγώ· σπέρμα Ἀβραάμ εἰσι; κἀγώ.

Sont ils Hebrieux? auſſi ſuis-ie? Sont-ils Iſraelites? auſſi ſuis ie? Sont-ils de la ſemence d'Abraham? auſſi ſuis ie.

23. Διάκονοι Χριστοῦ εἰσι; παραφρονῶν λαλῶ, ὑπὲρ ἐγώ· ἐν κόποις περισσοτέροις, ἐν πληγαῖς ὑπερβαλλόντως, ἐν φυλακαῖς περισσοτέρως, ἐν θανάτοις πολλάκις.

Sont-ils miniſtres de Chriſt? (ie parle comme imprudent) ie le ſuis par deſſus, en trauaux d'auantage, en batures par deſſus eux, en priſons d'auantage, en morts ſouuentesfois.

CAP. XI. | Das XI. Capitel. | Kapitola XI.

17. Quod loquor, non loquor secundum Deum, sed quasi in insipientia, in hac substantia gloriæ.

That I speake/ I speake it not after the Lord but as it were foolish/ in this my great boasting.

17. Was ich jetzt rede/ das rede ich nicht als im HERRN/ sondern als in der thorheit/ dieweil wir in das rühmen kommen sind.

Huad som ieg nu taler/ det taler ieg icke som i HERREN/ men som i daarlighed/ den stund vi ere komne i denne roselse.

17. Coſt mluwijm/ nemluwijmk wedle Boha/ ale yako w nemaudrosti ſ ſtrány ktomu chlauby.

Co mowie nie mowię wedle Páná/ ále iáko przez głupſtwo/ w tym bedpiecznym przechwaleniu.

18. Quoniam multi gloriantur secundum carnem; & ego gloriabor.

Seeing that many reioyce after the flesh/ I will reioyce also.

18. Sintemal viel sich rühmen nach dem Fleisch/ will ich mich auch rühmen.

Efterdi/ mange rose sig efter Kiødet/ da vil ieg oc rose mig.

18. Ponkwadž ſe mnozy chlubij wedle ciela/ y ya ſe tež przechwaliti budu.

Gdyż wiele ſie ich przechwala wedle ciała/ y ia ſie tež przechwalać będę.

19. Libenter enim sufferetis insipientes: cum sitis ipsi sapientes.

For ye suffer fooles gladly/ because that ye are wise.

19. Denn jhr vertraget gerne die Narren/ dieweil jr klug seydt.

Thi ari fordrage gerne Daarer/ efterdi ar ere kloge.

19. Nádi zagiſtě ſnaſſyte nemaudré/ gſauce ſami maudrý.

Abowiem rádzi znoſicie głupie/ będąc ſami mądrzy.

20. Sustinetis enim si quis vos in servitutem redigit, si quis devorat, si quis accipit, si quis extollitur, si quis in faciem vos cædit.

For ye suffer men if a man bring you into bondage/ if a man deuoure you/ if a man take your goods/ if a man exalt himself/ if a man smite you on the face.

20. Ihr vertraget/ so euch jemand zu Knechte machet/ so euch jemand schindet/ so euch jemand nimpt/ so euch jemand trotzet/ so euch jemand in das angesicht streichet.

I lide/ der som nogen gor eder til Tienere/ Der som nogen plagg eder/ Der som nogen tager eder Der som nogen tradzer eder/ Der som nogen slar eder i ansictet.

20. Neb trpijte toho kterýž wás w ſłużbu podrobuge/ y toho kdož zjijrá/ y toho kdo bije/ y toho kdo ſe wyżdwihuge/ buďtoż wás kdo w twář tepe.

Bo znoſicie ieſli was kto zniewala/ ieſli was kto pożera/ ieſli kto bierze/ ieſli ſie kto wywyża/ ieſli kto was w lice bije.

21. Secundum ignobilitatem dico, quasi nos infirmi fuerimus in hac parte: In quo quis audet (in insipientia dico) audeo & ego.

I speake as concerning the reproch: as though that we had bene weake: but wherein any man is bold (I speake foolishly) I am bolde also.

21. Das sage ich nach der vnehre/ als weren wir schwach worden. Worauff nun jemand küne ist (ich rede inn thorheit) darauff bin ich auch küne.

Dette siger ieg efter vanære/ lige som vi vaare bleffne ſvage. Huor aff nu nogen er driſtig (Jeg taler i daarlighed) der aff er oc ſaa ieg driſtig.

21. K ſchkoſti pravijm/ yako kdybychom my to nemohlibyli. Nčbrž w čem kdo ſmij (ſtrze nemaudroſt pravijm) ſmijmk y já.

Jać to ku ſromoćie mowię/ iako bychmy byli mdlymi/ y owßem w czymby kolwiek kto chciał być śmiały (zeſzłupſtwáro mowię) y ia tež śmiałym będę.

22. Hebræi sunt: & ego. Israëlitæ sunt: & ego. Semẽ Abrahæ sunt: & ego.

They are Ebrewes/ so am I: they are Israelites/ so am I: they are the seede of Abraham/ so am I.

22. Sie sind Ebreer/ ich auch. Sie sind Israeliter/ ich auch. Sie sind Abrahams Samen/ ich auch.

De ere Ebreer/ Jeg oc ſaa. De ere Israeliter/ Jeg oc ſaa. De ere Abrahams Sæd/ Jeg oc ſaa.

22. Zidé gſau/ y já: Izraelſtij gſau/ y já: Symě Abrahamowo gſau/ y já:

Ebrejczycy ſą teſtemy ta/ Izraelczycy ſą y ia tež teſtem/ Plemieniem Abrahamowym ſą teſtemy ta.

23. Ministri Christi sunt: & ego, (ut minùs sapiens dico) plus ego: in laboribus plurimis, in carceribus abundantiùs, in plagis supra modum, in mortibus frequenter.

They are the Ministers of Christe/ (I speake as foole) I am more: I labour more abundant: in stripes aboue measure: in prison more plenteously: in deadly ost.

23. Sie sind Diener Christi/ ich rede thörlich/ ich bin wol mehr. Ich habe mehr gearbeitet/ ich habe mehr schläge erlidten/ ich bin öfter gefangen/ offt in Todesnöthen geweſt.

De ere Christi Tienere/ Jeg taler daarlige/ ieg er vel mere/ Jeg haffuer arbeydet mere/ Jeg haffuer ledet flere ſlag/ Jeg haffuer verret flere gonge ſangen/ De offte i døds nød.

23. Služebnijcy Kryſtowi ſą (głupie mowię) przewyżßamtá/ w pracach obfitſe/ w vdczowánie nád miárę/ w więzieniu obfitſe/ w śmierćich często.

א

24 מִיהוּדִים חֲמֵשׁ פְּעָמִים
אַרְבָּעִים פָּחוֹת אֶחָד לָקַחְתִּי׃

De los Iudios he recebido cinco quarentenas de açotes menos vno.

24 Ie l'ai receu des Iuifs par cinq fois quarante coups, moins vn.

24. Τὰ Ἰουδαίων πεντάκις τεσσεράκοντα παρὰ μίαν ἔλαβον.

ג

25 שָׁלוֹשׁ פְּעָמִים נֶחְבַּטְתִּי פַּעַם
אֶחָת נִרְגַּמְתִּי שָׁלוֹשׁ פְּעָמִים
הָיִיתִי בְמִשְׁבָּר הָאֲנִיָּה יוֹמָם
וְלַיְלָה בְּמְצוּלוֹת יָם הָיִיתִי׃

Tres vezes he sido açorado con vergas: vna vez apedreado. tres vezes he padecido naufragio noche y dia he estado en el profundo (de la mar)

25 Ie l'ai esté batu de verges par trois fois, I'ai esté lapidé vne fois i'ai fait naufrage trois fois, i'ai passé l'espace d'vn iour & d'vne nuict entiere en la profonde mer:

25. Τρὶς ἐρραβδίσθην, ἅπαξ ἐλιθάσθην, τρὶς ἐναυάγησα, νυχθήμερον ἐν τῷ βυθῷ πεποίηκα.

ד

26 בַּמְּהַלְכִים וּמַסָּעִים בַּשִּׁטָּפֹת
מַיִם רַבִּים בְּמַצְרֵי הַפְּרִיצִים
בְּמַצָּרֵי מִשְׁפַּחְתִּי בְּמַצָּרִים
בַּגּוֹיִם בְּמַצָּרִים בָּעִיר בְּמַצָּרִים
בַּמִּדְבָּר בְּמַצָּרִים בַּיָּם בְּמַצָּרִים
בָּאַחִים שְׁקָרִים׃

En caminos muchas vezes: peligros de rios, peligros de ladrones, peligros de los de la Nacion, peligros en las gentes, peligros en la ciudad, peligros en el desierto, peligros en la mar, peligros con falsos Hermanos.

26 En voyages, en perils des fleuues, en perils des brigans, en perils de ma nations, en perils des Gentils, en perils en villes, en perils en desert, en perils en mer, en perils entre faux freres.

26. Ὁδοιπορίαις πολλάκις, κινδύνοις ποταμῶν, κινδύνοις λῃστῶν, κινδύνοις ἐκ γένους, κινδύνοις ἐξ ἐθνῶν, κινδύνοις ἐν πόλει, κινδύνοις ἐν ἐρημίᾳ, κινδύνοις ἐν θαλάσσῃ, κινδύνοις ἐν ψευδαδέλφοις.

ה

27 בְּיְגִיעָה בְּתַלְאָה בְּשִׁקְדוֹת
פְּעָמִים רַבּוֹת בָּרָעָב וְצָמָא בְּצוֹם
פְּעָמִים רַבּוֹת בַּקֹּר בַּעֲיָדוֹם׃

En trabejo y fatiga, en muchas vigilias, en hambre y sed, en muchos ayunos, en frio y en desnudez.

27 En peine & en trauail, en veilles souuent, en faim & en soif, en iusnes souuent, en froidure & nudité,

27. Ἐν κόπῳ καὶ μόχθῳ, ἐν ἀγρυπνίαις πολλάκις, ἐν λιμῷ καὶ δίψει, ἐν νηστείαις πολλάκις, ἐν ψύχει καὶ γυμνότητι.

ו

28 בִּלְתִּי הַחִיצוֹנוֹת כִּי־מְלֵאִים
יְסוֹרִים בְּכָל יוֹם קָמִים עָלַי
וְדַאֲגַת כָּל־הַקְּהִלּוֹת עַל־שִׁכְמִי׃

Sin las cosas de fuera, mi combate de cadadia es á saber la solicitud de todas las Iglesias.

28 Outre les choses de dehors, il y a ce qui me tient assiegé de iour en iour, assauoir le soin que i'ay de toutes les Eglises.

28. Χωρὶς τῶν παρεκτὸς, ἡ ἐπίστασίς μου ἡ καθ' ἡμέραν, ἡ μέριμνα πασῶν τῶν ἐκκλησιῶν.

ז

29 מִי חוֹלֶה וַאֲנִי לֹא חָלִיתִי
מִי נִכְשָׁל וַאֲנִי לֹא אוֹקִד׃

Quien enferma, y yo no enfermo? Quien se escandaliza, y yo no me quemo?

29 Qui eſt affoibli, que ie ne ſoye affoibli auſſi? qui eſt ſcandaliſé, que ie n'en ſoye auſſi bruſlé?

29. Τίς ἀσθενεῖ, καὶ οὐκ ἀσθενῶ; τίς σκανδαλίζεται, καὶ οὐκ ἐγὼ πυροῦμαι;

ח

30 אִם צָרִיךְ לְהִתְהַלֵּל אֶתְהַלֵּל
בַּחֻלְשִׁי׃

Si es menester gloriar, gloriarmehe yo de loque es de mi flaqueza.

30 Si ie faut vanter, ie me vanteray des choſes qui ſont de mon infirmité.

30. Εἰ καυχᾶσθαι δεῖ, τὰ τῆς ἀσθενείας μου καυχήσομαι.

CAP. XI. | Das XI. Capitel. | Kapitola XI.

24. A Iudæis quinques, quadragenas, una minus, accepi.

Of the Iewes fiue times receyued I fourtie stripes sane one.

24. Von den Jůden hab ich fünffmal empfangen viertzig streich / weniger eines.

Jeg fick fem gange aff Jøderne fyretiue Slag/ vden minde.

24. Od židůw pětkrát čtyřidceti bez gedné tan trpěl gsem.

Od Zydow podlakem pięć kroć czterdziecì plag bez iedney.

25. Ter virgis cæsus sum, semel lapidatus sum, ter naufragium feci, nocte & die in profundum maris fui.

I was thrise beaten with roddes: I was once stoned: I suffered thrise shipwracke: night and day haue I bene in the deepe sea.

25. Ich bin dreymal gesteupet / einmal gesteiniget / dreymal habe ich Schiffbruch erlidten / tag vnnd nacht habe ich zubracht in der tieffe deß Meers.

Jeg er tre gange hudstrugen/ En gang stenet/ Jeg haffuer ledet tre gange Skibbrud/ Jeg haffuer veret dag oc nat i Haffsens dybhed.

25. Třikrát Metlami mrstěn gsem. Gednau gsem kamenowán. Třikrát gsem na Moři tonul. We dney w nocy na hlubokosti Morskbyl gsem.

Trzy kroć bylem obyciowan / racem bylem kamienowan / trzy kroć bylem w rozbiciu okrętu / bylem w morzu glębokiem we dnie y w nocy.

26. In itineribus sæpe, periculis fluminum, periculis latronum, periculis ex genere, periculis ex Gentibus, periculis in ciuitate, periculis in solitudine, periculis in mari, periculis in falsis fratribus.

In iourneying I was often: in perils of waters / in perils of robbers / in perils of mine owne nation / in perils among the Gentiles / in perils in the citie / in perils in wildernes / in perils in the sea / in perils among false brethren.

26. Ich habe offt geräiset / ich bin in fährligker gewesen zu Wasser / in fährligkeit vnter den Mörder / inn fährligkeit vnter den Jůden / in fährligkeit vnter den Heyden / in fährligkeit in den Stätten / inn fährligkeit in den Wüsten / in fährligkeit auff dem Meer / in fährligkeit vnter den falschen Brüdern.

Jeg reyste offte. Jeg vaar i farlighed til Vand/ I farlighed iblant Røffuere / I farlighed iblant Jøderne / I farlighed iblant Hedningene / I farlighed vdi Stæderne / I farlighed vdi Øreken / I farlighed paa Haffuet / I farlighed iblant falske Brødre.

26. Na cestách častokrát: W nebezpečenstwij na Řekách: w nebezpečenstwij mezy Lotry: w nebezpečenstwij od swého Pokolenj: w nebezpečenstwij mezy cyzými Národy: w nebezpečenstwij w Městě: w nebezpečenstwij na paussti: w nebezpečenstwij na Moři: w nebezpečenstwij mezy ffalessnými bratřjmi:

W drogách częstokroć bywał / w niebespieczeństwách rzek / w niebespieczeństwách zbojcow / w niebespieczeństwách od swoich przyrodnych / w niebespieczeństwach od poganow / w niebespieczeństwách w mieście / w niebespieczeństwách na puszczy / w niebespieczeństwách na morzu / w niebespieczeństwách miedzy fałszywe bracia.

27. In labore & ærumna, in vigiliis multis, in fame & siti, in ieiuniis multis, in frigore & nuditate,

In wearines and painfulnes / in watching often / in hunger and thirst / in fastings often / in colde and in nakednes.

27. In mühe vnd arbeit / in viel wachen / in hunger vnd durst / in viel fasten / in frost vnd blösse.

I mone oc arbeyde / I megen veer / I hunger oc tørst / I megen faste / I fraast oc nogenhed.

27. W práci a w těžkosti. W bdění mnohém / w hladu a w žízni / w postech mnohých / na zymě / a w nahotě:

W pracy i w Popocich / w czuynościach często / w głodzie y w prágnieniu / w poscach często / w zimnie y w nagości.

28. Præter illa quæ extrinsecus sunt: instantia mea quotidiana, solicitudo omnium ecclesiarum.

Beside the things which are outward: I am combred daylie / and haue the care of all the Churches.

28. Ohn was sich sonst zutregt / nemlich / daß ich täglich werde angelaussen / vnd trage sorge für alle Gemeine.

Uden der som ellers tilstaar / som er / at jeg daglige offuerlobis / oc bær sorg for al Menigheden.

28. Krom toho což zewnitř se přihází: Wstawičná má na každý den péče o wssecky Cyrkwe.

Oprocz rychrzeczy ktore sie zwierzchu przydáia Cżuie mie ono woysko ktore káżdy dżień ná mie powstawa / to iest stáránie o wżytkich Kościelech.

28. Krom toho což zewnitř se přihází: Wstawičná má na každý den péče o wssecky Cyrkwe.

Oprocz rychrzeczy ktore sie zwierzchu przydáia Cżuie mie ono woysko ktore káżdy dżień ná mie powstawa / to iest stáránie o wżytkich Kościelech.

29. Quis infirmatur, & ego non infirmor? quis scandalizatur, & ego non uror?

Who is weake / & I am not weake? who is offended / and I burne not?

29 Wer ist schwach / vnnd ich werde nicht schwach? Wer wirdt geergert / vnd ich brenne nicht?

Huo er strøbelig / oc ieg bliffuer icke strøbelig? Huo bliffuer forarget / oc ieg icke brendis.

29. Kdožť nemocen / abych já s nim nebyl nemocen? Kdo se horssý / abych já se nepálil.

Kto bywa trapiony / żebych ia tżeż nie miał być trapiony? Kto bywa obrażon / żebym ia tżeż nie miał być opalon?

30. Si gloriari oportet: quæ infirmitatis meæ sunt gloriabor.

If I must needes reioyce / I will reioyce of mine infirmities.

30. So ich mich je rühmen sol / wil ich mich meiner schwachheit rühmen.

Der som ieg to skal rose mig / da vil ieg rose mig aff min strøbelighed.

30. Slussýli se chlubiti tčmi wěcmi / kterě gsau mě nemocy / chlubiti se budu

Jeśli się potrzebá przechwáláć / będę się przechwalał z tego co mi moie krzewkość należy.

י א

31 הָאֱלֹהִים וַאֲבִי אֲדֹנֵינוּ יֵשׁוּעַ
הַמָּשִׁיחַ יוֹדֵעַ יְהוָה הַמְּבֹרָךְ לָעוֹלָם
כִּי־אֵינֶנִּי כֹזֵב׃

El Dios y padre del Sennor nuestro Iesus el Christo, que es bendito por siglos, sabe que no miento.

32 בְּדַמֶּשֶׂק אֲרִיטוּס פֶּקִיד עַם
הַמֶּלֶךְ נָצַר אֶת־עִיר דַּמֶּשֶׂק חָפֵץ
לְתָפְשֵׂנִי׃

En Damasco, el capitan de la gente del rey Aretas guardaua la ciudod de los Damascenos para prenderme:

33 וּבַחַלּוֹן בַּסַּל הוֹרִידוּנִי
בְּחוֹמָה וְנִמְלַטְתִּי מִיָּדָיו׃

Y fue abaxado del muro por vna ventana, y escapame de sus manos.

י א

31 יַדַע הוּ אֱלָהָא אֲבוּהִי
דְּמָרַן יַשׁוּעַ מְשִׁיחָא
מְבָרְכָא דְּלְעָלַם עָלְמִין
דְּלָא מְכַדַּב אֲנָא׃

L'Iddio è Padre del noſtro Signor Ieſu Criſto, che è benedetto in eterno, ſa che io non mento.

32 בְּדִמַסּוּק רַב חַיְלָא
דְּאַרְשָׁוּס מַלְכָא נָטַר קִרְיַת
מְדִינְתָא דְּדַמַסּוּקָנֵי
לְמֵאֲחָדַנִי׃

In Damaſco il Gouernator che Vera per il Re Areta, haueua poſto la guardia nella città de Damaſceni, volendo mi pigliare.

33 וּמִן בֵּוְתָא בְּסַרְיְתָא
שַׁבְּקוּנִי מִן שׁוּרָא וְאִתְפְּלֵטֵת
מִן אֲיָדֵיהוֹן׃

E per vna fineſtra fui calato in vna ſporta giu per il muro: e coſi ſcappai dalle ſue mani.

י א

1 לְמִשְׁתַּבְּחָרוּ (וְלָא) אֲלָא
לָא בְּקֹשׁ אֲנָא לִי גֵּיוּ
לְחֻזְיָנָא וְלִלְגַלְוָהִי דְּמָרַן׃

Certamente il gloriarmi non m'eſſe ſdicente: perche io verrò a le viſione e riuelatione del Signore.

2 יַדַּעְנָא גַבְרָא בְּמְשִׁיחָא
מִן חְדָם אַרְבַּ עָסְרַ
שְׁנִין אִן בְּבְּסַר דִּין נְאִן דְּלָא
בְּסַר לָא יַדַּע אֲנָא אֱלָהָא
הוּ יַדַּע דְּאִתְחֲטַף הוּ הָנָא
עַד־מָא לִתוּלְתָא דִּשְׁמַיָּא׃

Io conoſco vn huomo in Chriſto anni quattordici anni (ò foſſe nel corpo, ò non ſo, ò fuor del corpo, io non ſo, Iddio lo ſa) eſſer ſtato rapito inſin al terzo cielo.

3 וְיַדַּע אֲנָא לַהּ לְהָנָא
בַּר־נָשָׁא אִן בְּבְּסַר דִּין נְאִן
דְּלָא בְּסַר לָא יַדַּע אֲנָא
אֱלָהָא הוּ יַדַּע׃

E ſo che queſto tal'huomo (ò nel corpo, ò fuor del corpo, io non ſo ben, Iddio ſa) fo.

4 דְּאִתְחֲטַף לְפַרְדֵּיסָא
וְשָׁמַע מִלָּא דְּלָא מְחַמְלְלָן
אִינִין דְּלָא שְׁלִיט לְבַר־נָשָׁא
לְמִמְלַל אֲנִין׃

Fu rapito in paradiſo, e vdì parole ineffabili, le quali non è lecito all'huomo parlare.

ιά.

31. Ὁ θεὸς καὶ πατὴρ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ οἶδεν, ὁ ὢν εὐλογητὸς εἰς τοὺς αἰῶνας, ὅτι οὐ ψεύδομαι.

Dieu qui eſt le Pere de noſtre Seigneur Ieſus Chriſt, & qui eſt benit eternellement, ſait que ie ne mens point.

32. Ἐν Δαμασκῷ ὁ ἐθνάρχης Ἀρέτα τοῦ βασιλέως ἐφρούρει τὴν Δαμασκηνῶν πόλιν, πιάσαι με θέλων.

En Damas le gouuerneur pour le roy Aretas auoit mis guet en la ville des Damaſcenens, me voulant ſaiſir:

33. Καὶ διὰ θυρίδος ἐν σαργάνῃ ἐχαλάσθην διὰ τοῦ τείχους, καὶ ἐξέφυγον τὰς χεῖρας αὐτοῦ.

Mais ie fu deualé de la muraille en vne corbeille par vne feneſtre: & ainſi i'eſchappai de ſes mains.

ΚΕΦΑΛ. ιϚ.

Καυχᾶσθαι δὴ οὐ συμφέρει μοι· ἐλεύσομαι γὰρ εἰς ὀπτασίας καὶ ἀποκαλύψεις κυρίου.

Certes il ne m'eſt point conuenable de me vãter: car ie viendrai iuſques aux viſions & reuelations du Seigneur.

2. Οἶδα ἄνθρωπον ἐν Χριστῷ πρὸ ἐτῶν δεκατεσσάρων, εἴτε ἐν σώματι, οὐκ οἶδα, εἴτε ἐκτὸς τοῦ σώματος, οὐκ οἶδα, ὁ θεὸς οἶδεν. ἁρπαγέντα τὸν τοιοῦτον ἕως τρίτου οὐρανοῦ.

Ie cognoi vn homme en Chriſt il y a quatorze ans paſſés (ſi ce fut en corps, ie ne ſai: ſi ce fut hors du corps, ie ne ſai: Dieu le ſait) qui a eſté raui iuſqu'au troiſieme ciel.

3. Καὶ οἶδα τὸν τοιοῦτον ἄνθρωπον, εἴτε ἐν σώματι, εἴτε ἐκτὸς τοῦ σώματος θεὸς οἶδεν, οὐκ οἶδα, ὁ θεὸς οἶδεν.

Et ſai qu'vn tel homme (ſi ce fut en corps ou ſi ce fut hors du corps, ie ne ſai: Dieu le ſait.)

4. Ὅτι ἡρπάγη εἰς τὸν παράδεισον, καὶ ἤκουσεν ἀῤῥήτα ῥήματα, ἃ οὐκ ἐξὸν ἀνθρώπῳ λαλῆσαι.

A eſté raui en paradis, & a ouï paroles inenarrables, leſquelles il n'eſt poſſible à homme d'exprimer.

CAP. XI. Das XI. Capitel. Kapitola XI.

31. Deus & Pater Domini noſtri Ieſu Chriſti, qui eſt benedictus in ſecula, ſcit quòd non mentior.

The God euen the Father of our Lorde Jesus Christ / which is blessed for euermore / knoweth that I lie not.

31. Gott vnnd der Vatter vnſers HERRN Jeſu Chriſti / welcher ſey gelobet in ewigkeit / weiß / daß ich nicht liege.

Gud oc vor HERRIS Jesu Christi Fader / huilcken der vere loffuit til euig tid / vett at ieg icke liuger.

31. Bůh a Otce Pána naſſeho Geſuſſe Kryſta / ktery gest požehnaný ná wěky / wij ſě neligu.

Bogy oćce Páná náſſe Jezu Kryſtá dwálebny na wieki / wie ſě ne kłámam.

32. Damaſci præpoſitus gentis Areta regis, cuſtodiebat civitatem Damaſcenorum, ut me comprehenderet.

In Damascus the gouernour of the people vnder King Aretas / layde watch in the citie of the Damascens / and would haue caught me.

32. Zu Damaſco der Landpfleger deß Königs Areta / verwahrete die Statt der Damaſcer / vnd wolte mich greiffen.

Vdi Damasco forwarede Kong Arete Landsfoged / de Damascers Stad / oc vilde gribe mig.

32. Mſta Damaſſku Wládař lidu Arety Králе / oſtřihał Mſta Damaſſku aby mne yał.

W Dámáſſku ſtároſthá Krolá Arety oſadził bylſtraż w mieśćie Dámáſzeńczyków chcąc mie poimáć.

33. Vnnd ich war inn einem Korbe zum Fenſter auß durch die Mauer niedergelaſſen / vnd entrann auß ſeinen Händen.

Oc ieg bleff vunden ned i en Kurffue vd at ie vindue igennem muren / oc vndflyde aff hans hender.

33. A yá oknem ſpuſſtěn gſem w koſſypkes Zed / a tak gſem vſſel rukau geho.

Alem byl oknem / w koſſu ſpuſzczon z muru / y vßedłem tak rąk iego.

CAP. XII. Das XII. Capitel. Kapitola XII.

SI gloriari (oportet non expedit quidem) veniam autem ad viſiones & reuelationes Domini.

It is not expedient for me no doubt to reioyce: for I will come to viſions / and reuelations of the Lord.

Es iſt mir ja das rühmen nichts nütze / doch wil ich kommen auff die geſichte vnd offenbarung deß HERREN.

Dog Sanneroſſer mig io inted nyttelig dog vil ieg komme til HERRENS Syner oc Obenbarelſer.

Lusſſtił ſe chlubiti (neſluſſy zagiſtě) a wſſak powiſm co mi Pán zgewił a okázał.

Ście mi nie ieſt požytheczna rzeczą przechwáláć ſie / ábowiem ćą przyydę do widzeniay obiawienia Páńſkiego.

2. Scio hominem in Chriſto ante annos quatuordecim (ſive in corpore neſcio: ſive extra corpus, neſcio: Deus ſcit) raptum huiuſmodi uſque ad tertium cælum.

I knowe a man in Christ above fourteene yeres agone / (whether he were in the bodie / I can not tell: or out of the bodie / I cannot tell: God knoweth) which was taken vp into the third heauen.

2. Ich kenne einen menſchen in Chriſto / vor vierzehen Jaren / iſt er in dem Leibe geweſt / ſo weiß ichs nicht / oder iſt er auſſer dem Leib geweſen / ſo weiß ichs auch nicht / Gott weiß es / derſelbige ward entzücket / biß in den dritten Himmel.

Jeg kender et Menniſke i Chriſto / fiorten aar ſiden / Vaar hand i legemet / det veed ieg icke / Eller vaar hand vden legemet / det veed ieg oc icke / Gud veed det. Den ſamme bleff vndrycket / ind i den tredie Himmel.

2. Znam człowieka w Kryſtuſie przed czternaſcia lat (ieſli w ćielę nie wiem / ieſli nie w ćielę / nie wiem / Bogci wie) ktory był zachwycony ná trzeciego nieba.

Znamet człowieká w Kryſthuſie przed czternaſcia lat (ieſli w ćielę nie wiem / ieſli nie w ćielę / nie wiem / Bogci wie) ktory był zachwycony ná trzeciego nieba.

3. Et ſcio huiuſmodi hominem (ſive in corpore, ſive extra corpus, neſcio: Deus ſcit).

And I knowe ſuch a man (whether in the bodie / or out of the bodie / I cannot tell: God knoweth)

3. Vnd ich kenne denſelbigen Menſchen / Ob er in dem Leibe oder auſſer dem Leibe geweſen iſt / weiß ich nicht / Gott weiß es.

Oc ieg kender det ſamme Menniſke / Huad helder hand vaari legemet eller vden legemet / veed ieg icke / Gud veed det.

3. Awſim takowżho człowěka (buď o ćiele anebo bez ćila / newim: Bůh wij.)

A znam tákowego człowieka / (ieſli w ćielę nie wiem / ieſli nie w ćielę nie wiem / Bogci wie.)

4. Quoniam raptus eſt in Paradiſum: & audivit arcana verba, quæ non licet homini loqui.

How that he was taken vp into Paradiſe / and heard wordes which can not bee ſpoken / which are not poſſible for man to vtter.

4. Er ward entzückt in das Paradeiß / vnnd höret vnaußſprechliche wort / welche kein Menſch ſagen kan.

Hand bleff vndrycket ind i Paradis / oc hørde vſigelige ord / huilcke ined Menniſke kand ſige.

4. Że takowý wirzen był do Ráge / a ſłyſſał tayná ſłowa / ktorychż nelzy człowěku mluwiti.

Iż był zachwycon do Ráiu / y ſłyſſał niewymowione ſłowá / ktorych ſie człowiekowi nie godzi powiedać.

ב י

5 עַל־דָּבָר כַּזֶּה אֶתְהַלֵּל אֲנִכִי וְעַל־נַפְשִׁי אֵינֶנִּי מִתְהַלֵּל כִּי אִם בְּתַחֲלוּאָי׃

Di questo tal'huomo io mi gloriarò: ma di me stesso non mi gloriarò, se non ne le mie infermità.

6 וְאִם אֶחְפֹּץ לְהִתְהַלֵּל לֹא אֶכְסָל כִּי־דְבָרִי אֱמֶת אוֹמֵר אֲנִכִי אַךְ חָס אֲנִי פֶּן אִישׁ יַחְשֹׁבְנִי עַל־אֲשֶׁר רוֹאֶנִי אוֹ שׁוֹמֵעַ מֵאִמָּה מֻמָּנִי׃

E se pur mi vorrò gloriare, non sarò già stolto: perciochè io dirò la verità: ma io me n'astengo, acciochè alcun non pensi di me più di quello ch'egli mi vede essere, o che gli ode, da me.

7 וּפֶן אֶתְרוֹמֵם עַל־יִתֶרֶת הַחִזָיוֹנוֹת לָכֵן נִתַּן לִי סִלּוֹן בִּבְשָׂרִי מַלְאַךְ הַשָּׂטָן הַמַּכֵּנִי בֶּאֱגְרוֹף פֶּן אֶתְרוֹמֵם בְּלִבִּי׃

Et acciochè per l'eccellentia de le rivelationi io non mi inalzi assai fuor di modo, mi fu dato uno stimolo à la carne, un angelo de satanna, perchè mi battesse, acciochè io non mi inalzi assai oltra modo.

8 עַל־זֹאת שָׁלוֹשׁ פְּעָמִים הִתְחַנַּנְתִּי לַאדֹנָי לָסוּר מִמֶּנִּי׃

Per laqual cosa ho ben tre volte pregato il Signore, che si partisse da me.

9 וַיֹּאמֶר אֵלַי יְשַׂפֶּק לְךָ חַסְדִּי כִּי־כֹחִי בְּמַחֲלָה יִשָּׁלֵם לָכֵן בְּחֵרְתִּי יוֹתֵר לְהִתְהַלֵּל בְּמַחֲלוֹתַי אֲשֶׁר תָּשֹׁכֶן עָלַי גְּבוּרַת הַמָּשִׁיחַ׃

Et egli m'ha detto, La gratia mia ti basta: imperochè la mia Virtù si perfettiona nel infermità. Volentierissimamente dunque me ne glorierò più tosto ne le mie infermità, acciochè la Virtù de Christo habiti in me.

10 מָשׁוּל הָנֵנִי בְּמַחֲלוֹיִם בְּגִדּוּפוֹת בְּנֹעוֹת בְּרֹדֶף בְּמָצוֹק עַל־הַמָּשִׁיחַ כִּי־כַאֲשֶׁר חֳלֶה אֲנִי אָז גִּבּוֹר אָנֹכִי׃

Per laqual cosa io piglio piacere nelle infermità, ne l'ingiurie, ne le necessità, ne le persecutioni, ne le angustie per Christo. Imperochè quando io sono infermo, allhor sono forte.

ב י

5 על־דבר כזה אתהלל אנכי ועל־נפשי איננו מתהלל כי אם בתחלואי׃

De esto tal me gloriaré: mas de mi mismo nada me gloriaré, sino en mis flaquezas.

6 ואם אחפץ להתהלל לא אכסל כי־דברי אמת אומר אנכי אך חס אני פן איש יחשבני על־אשר רואני או שומע מאמה ממני׃

Por loqual si quisiere gloriarmé (de estas cosas,) no seré loco: porque diré verdad: empero dexolo; porque nadie piense de mi mas de loque en mi vee, ó oye de mi.

7 ופן אתרומם על־יתרת החזיונות לכן נתן לי סלון בבשרי מלאך השטן המכני באגרוף פן אתרומם בלבבי׃

Y porque la grandeza de las revelaciones no me levante (sobre lo que es menester,) es me dada la repunta de mi carne, Angel de satanas, que me apesçoçonee.

8 ועל־זאת שלוש פעמים התחננתי לאדני לסור ממני׃

Por loqual tres vezes he rogado al Señor que se quite de mi.

9 ויאמר אלי יספק לך חסדי כי־כחי במחלה ישלם לכן בחרתי יותר להתהלל במחלותי אשר תשכן עלי גבורת המשיח׃

Y ha me dicho, Bastare mi gracia: porque (mi) potencia en la flaqueza se perficiona. Portanto de buena gana me gloriaré de mis flaquezas porque habite en mi la potencia del Christo.

10 על־כן מתרצה אני במחלויים בגדופות בנעות ברדופים במצרים על־המשיח כי־כאשר חלה אני אז גבור אנכי׃

Por loqual me contento en las flaquezas, en las affrentas, en las necesidades, en las persecuciones, en las angustias por el Christo porque quando soy flaco, entonces soy poderoso.

ιϛ'.

5. Ὑπὲρ τοιούτου καυχήσομαι· ὑπὲρ δὲ ἐμαυτοῦ οὐ καυχήσομαι, εἰ μὴ ἐν ταῖς ἀσθενείαις μου.

D'un tel homme me vanterai ie, mais de moi-mesme ne me vanterai ie point, sinon en mes infirmités.

6. Ἐὰν γὰρ θελήσω καυχήσασθαι, οὐκ ἔσομαι ἄφρων· ἀλήθειαν γὰρ ἐρῶ, φείδομαι δὲ μή τις εἰς ἐμὲ λογίσηται ὑπὲρ ὃ βλέπει με, ἢ ἀκούει τι ἐξ ἐμοῦ.

Car quand ie me voudrai vanter, ie ne serai point imprudent: car ie dirai verité: mais ie m'en espargne, afin qu'aucun ne m'estime point par dessus ce qu'il me voit estre, ou par dessus ce qu'il entend de moi.

7. Καὶ τῇ ὑπερβολῇ τῶν ἀποκαλύψεων ἵνα μὴ ὑπεραίρωμαι, ἐδόθη μοι σκόλοψ τῇ σαρκί, ἄγγελος σατανᾶ, ἵνα με κολαφίζῃ, ἵνα μὴ ὑπεραίρωμαι.

Et de peur que ie ne m'esleuasse outre mesure à cause de l'excellence des revelations, il m'a esté mis vne escharde en la chair, vn ange de Satan, pour me buffeter, à ce que ie ne m'esleuasse outre mesure.

8. Ὑπὲρ τούτου τρὶς τὸν κύριον παρεκάλεσα, ἵνα ἀποστῇ ἀπ' ἐμοῦ.

Pour laquelle chose i'ai prié trois fois le Seigneur, afin qu'icelui se departist de moi.

9. Καὶ εἴρηκέ μοι, Ἀρκεῖ σοι ἡ χάρις μου· ἡ γὰρ δύναμίς μου ἐν ἀσθενείᾳ τελεῖται. Ἥδιστα οὖν μᾶλλον καυχήσομαι ἐν ταῖς ἀσθενείαις μου, ἵνα ἐπισκηνώσῃ ἐπ' ἐμὲ ἡ δύναμις τοῦ Χριστοῦ.

Mais il m'a dit, Ma grace te suffit: car ma vertu s'accomplit en infirmité. Ie me vanterai donc tres volontiers plustost en mes infirmités, afin que la vertu de Christ habite en moi.

10. Διὸ εὐδοκῶ ἐν ἀσθενείαις, ἐν ὕβρεσιν, ἐν ἀνάγκαις, ἐν διωγμοῖς, ἐν στενοχωρίαις, ὑπὲρ Χριστοῦ· ὅταν γὰρ ἀσθενῶ, τότε δυνατός εἰμι.

Et pourtant pren-ie plaisir en infirmités, en iniures, en necessités, en persecutions, en angoisses pour Christ: car quand ie suis foible, adonc suis-ie fort

CAP. XII.

5. Pro huiusmodi gloriabor: pro me autem nihil gloriabor, nisi in infirmitatibus meis.

Of such a man will I reioyce: of my selfe will I not reioyce / except it be of mine infirmities.

6. Nam & si voluero gloriari, non ero insipiens: veritatem enim dicam, parco autem, ne quis me existimet supra id quod videt in me, aut aliquid audit ex me.

For though I would reioyce / I should not be a foole: for I will say the truth / but I restraine / least any man should thinke of me above that he seeth in me / or that he heareth of me.

7. Et ne magnitudo revelationum extollat me, datus est mihi stimulus carnis meę angelus satanæ, ut me colaphizet.

And least I should be exalted out of measure through the abundance of reuelations / there was given vnto me a pricke in the flesh / the messenger of satan to buffet me / because I should not be exalted out of measure.

8. Propter quod ter Dominum rogavi, ut discederet à me.

For this thing I besought the Lord thrise / that it might depart from me.

9. Et dixit mihi, Sufficit tibi gratia mea, nam virtus in infirmitate perficitur. Libenter igitur gloriabor in infirmitatibus meis, ut inhabitet in me virtus Christi.

And he said vnto me / My grace is sufficient for thee: for my power is made perfect through weakes. Very gladly therefore will I reioyce rather in mine infirmities / that the power of Christ may dwell in me.

10. Propter quod placeo mihi in infirmitatibus, in cõtumeliis, in necessitatibus, in persequutionibus, in angustiis pro Christo. Cum enim infirmor: tunc potens sum.

Therefore I take pleasure in infirmities / in reproches / in necessities / in persecutions / in anguish for Christes sake: for when I am weake / then am I strong.

Das XII. Capitel.

5. Davon wil ich mich rühmen / von mir selbs aber will ich mich nichts rühmen / ohn meiner schwachheit.

Der aff vil ieg rose mig. Men aff mig selff vil ieg inted rose mig / vden aff min strøbelighed.

6. Vnnd solch mich rühmen wolte / thet ich darumb nicht thörlich / denn ich wolte die waarheit sagen. Ich enthalte mich aber deß / auff daß mich nicht jemandt höher achte / denn er an mir sihet / oder von mir höret.

Oc der som ieg vilde rose mig / da giorde ieg fordi icke daarlige / thi ieg vilde sige sandhed. Men ieg holder mig der fra / Paa det at nogen skal icke acte mig høyre / end hand seer paa mig eller hører aff mig.

7. Vnnd auff daß ich mich nicht der hohen offenbarung überhebe / Ist mir gegeben ein Pfal ins Fleisch / nemlich deß Sathans Engel / der mich mit fäusten schlage / auff daß ich mich nicht überhebe.

Oc at ieg skal icke ophøye mig aff de høye Obenbarelser / Da er mig giffuen en Pal i Kødet / som er / Satans Engel / som mig skal slaa med Neffue / paa det ieg icke skal ophøye mig.

8. Dafür ich dreymal dem HERRN geflehet habe / daß er von mir weiche.

For hvilcket ieg formanede HERREN tre gange / at hand maatte vige fra mig.

9. Vnd er hat mir zugesagt: Laß dir an meiner Gnade genügen / denn meine krafft ist in den schwachen mechtig. Darumb wil ich mich am allerliebsten rühmen meiner schwachheit / auff daß die krafft Christi bey mir wohne.

Oc hand sagde til mig / Lad dig nøye med min Naade / Thi min Kraffe er mectig i de Strøbelige. Der saare vil ieg heldst rose mig aff min strøbelighed / at Christi Kraffe kand bo hoss mig.

10. Darumb bin ich guts muths / in schwachheiten / in schmachen / in nöhten / in verfolgungen / in ängsten / vmb Christi willen. Denn wenn ich schwach bin / so bin ich starck.

Der saare er ieg ved god trøst / i strøbelighed / i forsmædelse / i nød / i forfølgelse / i angist / for Christi skyld. Thi naar ieg er strøbelig, da er ieg sterck.

Kapitola XII.

5. Takowým budu se chlubiti / ale sám sebau nic nejť toliko nemocmi mými.

Z takowego człowieká bede se przechwalał / á z siebie samego nic bede se przechwálał / wyiąwszy z krzywośći moich.

6 Neb budu li se chtíti chlubiti / nebudu nemaudrý / prawdu zagistě powiim. Ale ponechámť / aby se někdo ne domnjwal o mně nad to / ježť widij mne / aneb slyšj něco odemne.

Abowiem ieśliżbym się chćiał przechwáláć / nie bede głupim / boć prawdę powiem / ále krom mnie mowię / áby kto o mnie nie myślił nádto czym mię byc widźi / ábo co słyšy odemnie.

7. A aby welikost zgewenij mne nepozdwihla / dán mi gest osten zála mého / Anjel Satanúw / aby mne zassydkował / abych se nad mjru newynássel.

A iżbych zaiste z dla obláwzetsťa mie był nad miare wywyšen / dan mi iest ostén ciáło / posel Sátan / áby mię policzkował / jeż bych nie był nád miarę wywyšen.

8. Za to ctikrát gsem Pána prosył / aby ten odstaupil odemně.

Dla czego trzy kroć Pána prośił áby odemnie odszedł.

9. Yekl mi: Dosti máš na me milosti / neb moc má w nemocy se dokonáwá. Protož rád se chlubiti budu nemocmi mými / aby we mně přebywala moc Krystowa.

Rzekł mi: Dosyć tobie ná mey łáśce / ábowiem moc moiá przez krzywość bywa dokończoná. Bárzo rad tedy będę się przechwálał rádzéy z krzywośći moiey / áby we mnie mieszkała moc Krystusowá.

10. Protož libjm mě se sám sobě w nemocech mých / w hanbách / w nedostatcích / w protiwnstwjch / a w vzkostech pro Krysta. Neb když gsem nemocen / tehdáž silen gsem.

Dla tego się kocham w krzywościach / w lżkościach / w potrzebách / w prześládowániu / w uciskách dla Krystusa: ábowiem gdy nie mogę / tedym mocny iest.

י ב

11 וַהֲיִיתִי כְסִיל בְּהִתְהַלְלִי אֲתֻם נַעֲשִׂתוּנִי כִּי׳ צָרְכִים הִיא לְהָעִיד עָלַי כִּי׳ לֹא חָסַרְתִּי מִשְׁלִיחִים הַגְּדוֹלִים אַף־כִּי׳ מְאוּמָה לֹא אֲנִכִי׃

Hefido loco (en gloriarme,) vofotros me conſtrenniſtes que yo auia de ſer alabado de vofotros: porque en nada he ſido menos de los ſummos Apoſtoles, aunque ſoy nada.

12 כִּי־אוֹתוֹת הַשְּׁלִיחִים נַעֲשׂוּ בֵּינֵיכֶם בְּכָל־דְּמִיָּה בְּאוֹתוֹת וּמוֹפְתִים וְכוֹחוֹת׃

Contodo eſſo ſennales de Apoſtol han ſido hechas por voſotros, en toda paciencia, en ſennales, y en prodigios, y en marauillas.

13 כִּי־מַה יֶּשׁ־לָכֶם אֲשֶׁר בּוֹ קְטַנְתֶּם מִקְּהִלּוֹת אֲחֵרוֹת בִּלְעָדַי כִּי־אֲנִי׳ לֹא הִכְבַּדְתִּי אֶתְכֶם חִנֻּנִי אֶת־עַוְלָה הַזֹּאת׃

Porque que ay en que ayays ſido menos que las otras Igleſias, ſino en que yo miſmo no hos he ſido carga? perdonadme eſta injuria.

14 הִנֵּה זֹּאת שָׁלוֹשׁ וְאוֹתָהּ פַּעַם שְׁלִישִׁית אֲנִי׳ לָבוֹא אֲלֵיכֶם וְלֹא אַכְבֵּד אֶתְכֶם כִּי׳ אֵינֶנִּי מְבַקֵּשׁ אֶת־אֲשֶׁר לָכֶם כִּי־אִם אֶתְכֶם כִּי׳ לֹא יִשְׁוֶה לַבָּנִים לְהַאֲצִיר לְיוֹלְדֵיהֶם כִּי׳ אִם יִשְׁוֶה לַיּוֹלְדִים לְהַאֲצִיר לִבְנֵיהֶם׃

Heaqui eſtoy aparejado para venir à voſotros la tercera vez, y no hos ſere peſado. porque no buſco vueſtras coſas, ſino à voſotros: porque no han de atheſorarlos hijos para los padres mas los padres para los hijos.

15 וַאֲנִי׳ חָפַצְתִּי לְכַלְכֵּל אֶת־נַפְשִׁי וְגַם לְהִתָּתֵן עַל־נַפְשְׁכֶם אַף כִּי־עַל־יֶתֶר אוֹהֵב אֲנִי׳ אֶתְכֶם וּמְעַט נֶאֱהָב אֲנִכִי׃

Yo empero de bonisima gana gaſtaré y ſobre gaſtaré por vueſtras almas; aunque amando hos mas, ſea amado menos.

16 וְיִהְיֶה־כִּי׳ אֲנִי׳ לֹא הִכְבַּדְתִּי אֶתְכֶם כִּי־אִם בִּהְיוֹתִי עָרוּם בַּמִּרְמָה גָּנַבְתִּי אֶתְכֶם׃

Mas ſea anſi, yo no hos he agrauado; ſino que, como ſoy aſtuto, heos tomado por engaño.

ב׳.

12. Τὰ μὲν σημεῖα τοῦ ἀποστόλου κατειργάσθη ἐν ὑμῖν ἐν πάσῃ ὑπομονῇ, ἐν σημείοις καὶ τέρασι καὶ δυνάμεσι.

Certes les enſeignes de mon Apoſtolat ont eſté accomplies entre vous auec toute patience, auec ſignes, merueilles & vertus.

13. Τί γάρ ἐστιν ὃ ἡττήθητε ὑπὲρ τὰς λοιπὰς ἐκκλησίας, εἰ μὴ ὅτι αὐτὸς ἐγὼ οὐ κατενάρκησα ὑμῶν; χαρίσασθέ μοι τὴν ἀδικίαν ταύτην.

Car en quoi auez-vous eſté moindres que les autres Egliſes? ſinon que ie ne ſais point deuenu laſche en beſongne à voſtre dommage pardonnez-moi ce tort.

14. Ἰδοὺ τρίτον τοῦτο ἑτοίμως ἔχω ἐλθεῖν πρὸς ὑμᾶς, καὶ οὐ καταρτίσω ὑμᾶς· οὐ γὰρ ζητῶ τὰ ὑμῶν, ἀλλ' ὑμᾶς· οὐ γὰρ ὀφείλει τὰ τέκνα τοῖς γονεῦσιν θησαυρίζειν, ἀλλ' οἱ γονεῖς τοῖς τέκνοις.

Voici pour la troiſieme fois que ie ſuis preſt d'aller vers vous: & ne beſongnerai point laſchement à voſtre dommage: car ie ne demande point le voſtre, mais vous-meſmes: auſſi les enfans ne doiuent point faire amas pour leurs peres, mais les peres pour leurs enfans.

15. Ἐγὼ δὲ ἥδιστα δαπανήσω, καὶ ἐκδαπανηθήσομαι ὑπὲρ τῶν ψυχῶν ὑμῶν· εἰ καὶ περισσοτέρως ὑμᾶς ἀγαπῶν, ἧσσον ἀγαπῶμαι.

Et quant à moi, ie deſpendrai tref-volontiers, & ſerai deſpendu pour vous ames, combien que vous aimant tant & plus, ie ſoye moins aimé.

16. Ἔστω δέ, ἐγὼ οὐ κατενάρκησα ὑμᾶς, ἀλλ' ὑπάρχων πανοῦργος, δόλῳ ὑμᾶς ἔλαβον.

Mais ſoit, que ie ne vous aye point chargés: toutesfois eſtant ruſé, ie vous ai pris par fineſſe.

11. Factus

יב

11 הָא הֲוִית חַסִּיר רַעְיָנָא בְּשׁוּבְחָרַי הְאַנְתּוּן אַלְּצְתּוּנַנִי חַיְבִין הֲוֵיתוּן אֵיר דְּאַנְתּוּן מְסַהֲדוּן עֲלַי מְטוּל דְּלָא בְּצְרַת מִדֵּם מִן שְׁלִיחֵיָא אִילֵין דְּטַב מִינֵּיךְ אִנּוּן לָא הֲוִית מִדֵּם׃

Io ſono ſtato ſtolto à gloriarmi: ma ſi hauete coſtretto: perciache io douueno eſſer laudato da Voi. imperoche io non ſono ſtato in coſa alcuna da meno che i ſommi Apoſtoli, ancor che io ſia niente.

12 אָתְוָתָא דְּשְׁלִיחָא עֲבְדַת בֵּינֵיכוֹן בְּכָל מַסְכְּנָנָא וּ וּבְגְבוּרָתָא וּ וּבְתֻשְׁבְּחָתָא וּבְחַיָּלָא׃

Certamente i ſegni de l'eſſere Apoſtolo ſono ſtati fatti fra Voi con ogni patientia, con ſegni è miracoli, e Virtù.

13 בְּמָנָא אִיד אֲתַצַּפְרְתּוּן מִן אִידָּתָא אֲחָרְנִיָתָא אֶלָּא אֵן בְּרָדָא דְּאָנָא לָא יַקֵּרֵת עֲלֵיכוֹן שְׁבוּקוּ לִי הָדָא סַכְלוּתָא׃

Perche, qual coſa è quella, in che Voi ſiate ſtati da meno che l'altre Chieſe, ſe non ch'io ſteſſo non ſono ſtato peſo per non Vi eſſere grane? perdonatemi queſta ingiuria.

14 הָא הָדָא תְּלָתָא זִמְנִין הָכֵי וַהֲנֵין דְּמִטַּיְבָא אֲנָא דְּאֵתָא לְוָתְכוֹן וְלָא אֶקַּר עֲלֵיכוֹן מְטוּל דְּלָא בָּעֵא אֲנָא דִּילְכוֹן אֶלָּא לְכוֹן לָא גִּיד חַיְבִין בְּנַיָּא לְמִסַּם סִימָתָא לַאֲבָהָא אֶלָּא אֲבָהָא לִבְנֵיהוֹן׃

Ecco che per la terza Volta io ſono apparecchiato per venire à Voi, e non ſarò pigro à Lauorare per non Vi eſſer grane: perciache io non cerco le coſe che ſon Voſtre, ma cerco Voi, imperoche non debbono i figliuoli accumular per li padri, ma i padri per li figliuoli.

15 אֲנָא דֵּין חֲדָיָאר וְנִפְקְתָא אֶפֵּק וְאֶתְקַיְּמֵי אֲנָא אֶתֵּל עַל אַפֵּי נַפְשָׁתְכוֹן אַף כַּד יַתִּירָאִית מְחֵב אֲנָא לְכוֹן אֲנָתּוּן בְּצִרָּאִיר מֶחְבִין אֲנָתּוּן לִי׃

Ma io Volentieriſſimamente ſpenderò, e ſarò ſpeſo per le anime Voſtre: ancor che amando io Voi maggiormente, ſia meno amato.

16 וְכֵן אֲנָא לָא יַקֵּרֵת עֲלֵיכוֹן אֶלָּא אִיךְ גַּבְרָא חְרִיצָא בְּגִיכְלָא גְּנֵבְתִּכוֹן׃

Horſu io non Vi ho gia gravati: ma eſſendo aſtuto Vi ho preſi con inganno.

11. Factus sum insipiens: vos me coëgistis. Ego enim à vobis debui commendari: nihil enim minus fui ab iis qui sunt supra modum Apostoli, tametsi nihil sum.

I was a fole to boaſt my ſelfe: yet haue ye compelled me: for I ought to haue ben commended of you: for in nothing was I inferiour vnto the very chiefe Apoſtles, though I be nothing.

12. Signa tamen Apostolatus mei facta sunt super vos in omni patientia, in signis & prodigiis & virtutibus.

The ſignes of an Apoſtle were wrought among you with all patience, with ſignes, and wonders, and great workes.

13. Quid est enim quod minus habuistis præ cæteris ecclesiis, nisi quòd ego ipse non gravavi vos? Donate mihi hanc iniuriam.

For what is it, wherein ye were inferiours vnto other Churches, except that I haue not ben ſlothfull to you hinderance? forgiue me this wrong.

14. Ecce, tertio hoc paratus sum venire ad vos: & non ero gravis vobis. Non enim quæro quæ vestra sunt: sed vos. Nec enim debent filii parentibus thesaurizare, sed parentes filiis.

Beholde, the third time I am redy to come vnto you, and yet will I not be ſlothfull to your hinderance: for I ſeeke not yours, but you: for the children ought not to lay vp for the fathers, but the fathers for the children.

15. Ego autem libentissimè impendam & superimpendar ipse pro animabus vestris: licet plus vos diligens minùs diligar.

And I will moſt gladly beſtow, and will be beſtowed for your ſoules: though the more I loue you, the leſſe I am loued.

16. Sed esto: ego vos non gravavi: sed cum essem astutus, dolo vos cepi.

But be it that I charged you not: yet foraſmuch as I was craftie, I caught you with guile.

11. Ich bin ein Narr worden über dem rühmen/ dazu habt jhr mich gezwungen. Denn ich solte von euch gelobet werden/ sintemal ich nichts weniger bin/ denn die hohen Apostel sind/ wiewol ich nichts bin.

Jch er bleffuen en Daare offuer denne roſſ/ Der tuing de i mig til. Thi ieg ſkulde loffuts aff eder. Efterdi ieg er inted ringere/ end de høye Apoſtler ere/ Alligeuel at ieg er inted.

12. Denn es sind ja eines Apostels Zeichen vnter euch geschehen/ mit aller gedult/ mit Zeichen vnd mit Wunder/ vnd mit Thaten.

Thi der ſkede to en Apoſtels tegen iblant eder/ met al taalmodighed/ met Tegen oc met vnderlige Ting/ oc met vnderlige Gerninger.

13. Welches ist/ darinnen jr geringer seyt denn die andern Gemeinen? Ohn daß ich selbs euch nicht hab beschweret. Vergebet mir diese Sünde.

Huilcket er det/ der i ere ringere vdi/ end de andre Menighede? Vden at ieg icke ſelff beſuare eder/ Forlader mig denne Synd.

14. Sihe/ ich bin bereit zum dritten mal zu euch zu kommen/ vnd wil euch nicht beschweren. Denn ich suche nicht das ewre/ sondern euch. Denn es sollen nicht die Kinder den Eltern schätze samlen/ sondern die Eltern den Kindern.

See/ Jeg er tredie gong rede at komme til eder/ oc ieg vil icke beſuare eder. Thi ieg ſoger icke det ſom eder hører til/ men eder. Thi Børnene ſkulle icke ſamle liggende Fæ til Forældrene/ men Forældrene til Børnene.

15. Ich aber wil fast gerne darlegen/ vnd dargelegt werden für ewre Seele/ wiewol ich euch fast sehr liebe/ vnnd doch wenig geliebt werde.

Oc ieg vil ganſke gerne fremlegge/ oc vorde fremlagd for eders Siele/ alligeuel at ieg elſker eder ganſke meget/ oc elſkis dog lidet.

16. Aber laß also sein/ daß ich euch nicht habe beschweret/ sondern die weil ich tückisch war/ hab ich euch mit hinderlist gefangen.

Men lad det saa vere/ at ieg icke haffuer beſuaret eder/ Men efterdi ieg vaar liſtig/ da fangede ieg eder met ſkuldhed.

11. Vtrhl gſem nemaudrý chlubě ſe/ wy gſte mnĕ k tomu přinutili. Neb yá od wás mĕl gſem chwálem býti: nic gſem zagiſtĕ mĕnĕ nebył a nicoţ nil/ nežli welicý Apoſſtolĕ/ ačkoli nic negſem.

Stalem ſie glupim przechwálaiąc ſie/ Wyście mie przymuſili/ bomci ta od was miał być zaleczan: ábowiem w żadney rzeczy nie byłem podleyßym nád przedniceyße Apoſtoły/ áczem też nic nie ieſt.

12. Wſſak proto znamenij mého Apoſſtolſtwj včinkna gſau mezy wámi/ we wſſý trpĕliwoſti/ w diwiţch a w zázracích/ a w mocy.

Znaki Apoſtolſtwá mego wykonáne ſą w was/ przez wſſeláką cierpliwość/ znáki/ y cudá y mocy.

13. Neb co gest/ kehobyſſte mĕli wy/ nežli ginĕ Církwe? leč to že gſem yá wás neobtĕžowal? Odpuſť teţ mi to bezprawij.

Bo coż teſt czymby ßcie podleyßy byli nád inße bozy? ieđno iżem nieby ł prożnuiącym z maßa ßkoda/ przepuśćcie mi te krzywde.

14. Hle/ gţ potřetij hotow gſem přigiſtit wám/ a nebudu wám těţek. Neb nehledám toho/ coţ gest waſſeho/ ale wás. Nemagij zagiſtĕ Synowé Rodičům pokladův ſkládati/ ale Rodičowé Synům.

Ohoć trzeci rázteſthem gotow przyść do was/ á nieboźe prożnuiącym z maßa ßkoda/ ábowiem nie ſzukam ważych rzeczy/ ále was/ boć nie ſynowie máią rozyßkom ſkarbić/ ále rodzicy ſynom.

15. Jákpak pkewelmi rád náklad včinjm/ y ſám ſe wynaložţm za waſſe duſſe: ačkoli welmi wás miluge/ málo gſem milowán od wás.

Iáć bárzo rad náloţę/ y bede wydan zá duße wáße/ acz wiecey was miłuiąc/ mniey ſam miewam miłości.

16. Ale budiţ to: yáť gſem wás neobtĕžowal/ nežgſa chytrý/ liſtij gſem wás podwedl.

Ale niech ták będźie/ Jamći was nie obćiążył/ ále będąc chytrym zdrádąm was poimał.

יב

17 לְמָא בְיַד אֲנָשׁ אַחֲרִין דְּשַׁדְּרֵת לְוָתְכוֹן אֶתְעֲבֵת עֲלֵיכוֹן׃

V'ho io tolto niente per alcun di quelli ch'io V'ho mandati?

18 מְן טַטוס בְּעֵית וְשַׁדְּרֵת עִמֵּהּ לְאָחוּא לְמָא דְּמֵרִים אִתְיַצַּן עֲלֵיכוֹן טַטוס לַו בְּחָדָא רוּחָא הַלֵּכְן וּבְהֵין דְּאֶתְקְבַתְנָא׃

Io pregai Tito, e con essolui mandai un fratello: Tito V'ha egli tolto niente? non siamo noi caminati con un medesimo Spirito? non siamo noi caminati per i medesimi vestigij?

19 לְמָא תּוּב סָבְרִין אֲנַתּוּן דְּלְכוֹן נִפְקִינָן רוּחָא קֳדָם אֱלָהָא בְּמְשִׁיחָא מְמַלְלִינָן וְכֻלְּהֵין חֲבִיבֵי מֶטוּל בְּנְיָנָא הוֹ דִּילְכוֹן׃

Pensate Voi di nuovo, che noi ci scusiamo con Voi? noi parliamo nel cospetto di Dio in Christo: e il tutto, carissimi, per Vostra edificatione.

20 דְּחֵל אֲנָא גְּיָר דְּלְמָא אַתָא לְוָתְכוֹן וְלָא אַשְׁכַּחְנָכוֹן אֵיךְ דְּבָא אֲנָא וְאִשְׁתְּכַח לְכוֹן אַף אֲנָא אַכְּמָא דְּלָא צְבִיתוּן דְּלְמָא חֵרִינָא וְחֶסְמָא וְחֶמְתָא וְעַצְיָנָא וּמְאַכָּל קְרָצָא וְרַטְנָא וְתַתִּירוּתָא וְנִשְׁגּוּשָׁנָא׃

Perciocch'io temo che in qualche modo non avvenga, che venendo a Voi, io non Vi trovi tali, quali Vorrei, & io sia trovato da Voi tale, qual Voi non Vorreste: che in qualche modo non vi siano de le contentioni, de l'emulatie, de l'ire, de combattimenti, de le detrattioni, de mormoramenti, de le superbie, de le sedittioni.

21 דְּלְמָא גַּד אֲנָא לְוָתְכוֹן יְמַכְּנִנִי אֱלָהִי וְאֶתְאַבַּל עַל סַגְיָאֵן דְּחָטוֹ וְלָא תָּבוּ מִן טֻנְפְּיָתָא וּמִן זְנוּתָא וּמִן פָּחֲזוּתָא דַּעֲבָדוּ׃

Che di nuovo Venuto ch'io sia, il mio Iddio non mi humilij appresso di Voi: che io non habbia à piangere molti di quelli, che già innanzi hanno peccato, e non si son ammendati de l'immondittia, e fornicatione, e insolentia, ch'essi hanno commessa.

י ב

17 אִם בְּאִישׁ אֶחָד אֲשֶׁר שְׁלַחְתִּיו אֲלֵיכֶם בְּצַעְתִּי אֶתְכֶם׃

Heos por ventura engannado por alguno de los que he embiado à vosotros?

18 שָׁאַלְתִּי מְטִיטוֹס וְשָׁלַחְתִּי עִמּוֹ אֶת־הָאָח הֲטִיטוֹס בְּמַאוּמָה בְצַע אֶתְכֶם הֲלֹא בְרוּחַ אֶחָת הִתְהַלַּכְנוּ הֲלֹא בְּעִקְבוֹת נְשָׁמוֹת׃

Rogué à Tito, y embié con el il Hermano, enganno hos por ventura Tito? no he mos andado con vn mismo Espiritu? y por las mismas pisadas?

19 עוֹדְכֶם חוֹשְׁבִים כִּי אֲדַבֵּר אֲלֵיכֶם עַל־אוֹדוֹתַי בְּעֵינֵי אֱלֹהִים בַּמָּשִׁיחַ מְדַבְּרִים אֲנַחְנוּ וְאֶת־כָּל דְּבָרִים אֲהוּבֵי לְהִבָּנוֹתְכֶם׃

O pensays aun que nos escusamos con vosotros? Delante de Dios, en el Christo hablamos: mas todo, o amantisimos, por vuestra edificacion.

20 כִּי יָרֵא אֲנִי אֻלַּי אֶבוֹא אֲלֵיכֶם פֶּן בַּאֲשֶׁר לֹא אֶחְפָּץ אֶמְצָאֲכֶם וַאֲנִי אֶמָּצֵא לָכֶם כָּמוֹנִי לֹא תַחְפְּצוּנִי פֶּן־יִהְיוּ בֵינֵיכֶם מְרִיבוֹת קִנְאוֹת וְעֶם מַצּוֹת מְלוּשָׁנוֹת לְחָשִׁים מַפָּחִים דְּחִי וּמְהָמָה׃

Porque tengo miedo que quando viniere, no hos halle en alguna manera como no querria y que vosotros me halleys qual no querriades: porque por ventura no aya entre vosotros contiendas, embidias, iras, dissensiones, detracciones, murmuraciones, rumores, vandos,

21 פֶּן אִם אוֹסִיף לָבוֹא אֱלֹהַי יְעַנֶּה אוֹתִי אֶלֹהַי לִפְנֵיכֶם וְאֶתְאַבֵּל עַל־רַבִּים אֲשֶׁר מִלְּפָנִים חָטְאוּ וְלֹא שָׁבוּ מֵרָעָתָם מִטֻּמְאָה מִתַּזְנוּת וּמִמַּשְׁגָּלָה אֲשֶׁר עָשׂוּ׃

Porque quando viniere, no me humille Dios entre vosotros, y aya de llorar de los que antes auran peccado, y no se han emmendado de la immundicia, y fornicacion, y deshonestidad que han cometido.

ιβ.

17. Μή τινα ὧν ἀπέσταλκα πρὸς ὑμᾶς, δι' αὐτοῦ ἐπλεονέκτησα ὑμᾶς;

Ai ie donc fait mon profit de vous, par aucun de ceux que ie vous ai enuoyés?

18. Παρεκάλεσα Τίτον, καὶ συναπέστειλα τὸν ἀδελφόν. μήτι ἐπλεονέκτησεν ὑμᾶς Τίτος; οὐ τῷ αὐτῷ πνεύματι περιεπατήσαμεν; οὐ τοῖς αὐτοῖς ἴχνεσι;

I'ai prié Tite, & ai enuoyé vn frere auec lui. Tite a il fait fõ profit de vous? n'auons-nous pas cheminé d'vn mesme esprit? n'auons-nous pas cheminé d'vn mesme train?

19. Πάλαι δοκεῖτε ὅτι ὑμῖν ἀπολογούμεθα; κατέναντι τοῦ θεοῦ ἐν χριστῷ λαλοῦμεν· τὰ δὲ πάντα, ἀγαπητοί, ὑπὲρ τῆς ὑμῶν οἰκοδομῆς.

Cuider-vous derechef que nous mettions en auant nos defenses enuers vous? nous parlons deuant Dieu en Christ: & le tout, ô treschers, pour vostre edification.

20. Φοβοῦμαι γὰρ μήπως ἐλθὼν οὐχ οἵους θέλω, εὕρω ὑμᾶς, κἀγὼ εὑρεθῶ ὑμῖν οἷον οὐ θέλετε· μήπως ἔριδες, ζῆλος, θυμοὶ, ἐριθίαι, καταλαλιαὶ, ψιθυρισμοὶ, φυσιώσεις, ἀκαταστασίαι.

Car ie crain qu'il n'aduienne, quand ie viendrai, que ie ne vous trouue point tels que ie voudroye: & que ie soye trouué de vous tel que vous ne voudriez: & qu'il n'y ait en quelque sorte noises, enuies, courroux, debats, detractions, murmures, orgueils, desordres, seditions,

21. Μὴ πάλιν ἐλθόντα με ταπεινώσῃ ὁ θεός μου πρὸς ὑμᾶς, καὶ πενθήσω πολλοὺς τῶν προημαρτηκότων, καὶ μὴ μετανοησάντων ἐπὶ τῇ ἀκαθαρσίᾳ, καὶ πορνείᾳ, καὶ ἀσελγείᾳ ᾗ ἔπραξαν.

Et qu'estant derechef venu, mon Dieu ne m'abaisse enuers vous & que ie ne mene dueil de plusieurs d'entre ceux qui ont peché auparauant, & qui ne se sont point amendés de l'ordure, & paillardise, & insolence, qu'ils ont commise.

17. Nun-

CAP. XII. Das XII. Capitel. Kapitola XII.

17. Nunquid per aliquem eorum quos miſi ad vos, circumveni vos?

Did I pill you by any of them whome I ſent vnto you?

17. Hab ich aber auch jemand übervortheilet/ durch derer etlichen/ die ich zu euch geſandt habe?

Haffuer teg oc bedrager nogen/ formedelſt nogen aff dem/ ſom teg ſende til eder?

17. Zdali ſkrze nekoho z tech/ ktereż gſem poſlal k wám/ oklamal gſem wás?

Izalim was ná dobrách wáſych zlupił przez kterego z tych ktorem do was poſlal?

18. Rogavi Titum: & miſi cum illo fratrem. Nunquid Titus vos circumvênit? nónne eodem ſpiritu ambulavimus? nónne iiſdem veſtigiis?

I haue beſeech Titus / & with him I haue ſent a brother: did Titus pill you of any thing? walked we not in the ſelfe ſame ſpirit? walked we not in the ſame ſteppes?

18. Ich habe Titum ermahnet/ vnd mit jhm geſandt einen Bruder / Hat euch auch Titus übervortheilet? Haben wir nicht im einem Geiſt gewandelt? Haben wir nicht in einerley Fußſtapffen gegangen?

Jeg formane de Titum/ oc ſende en Broder met hannem/ Haffuer oc Titus bedrager eder. Haffue wi icke vandret in en Aand? Ginge wi icke i de ſamme Fodſpor?

18. Dożádal gſem ſe Tyta/ a poſlal gſem s nim bratra: Zdaliż geſt Tytus zklamal wás? wſſak geduchem chodili gſme: a gednoſtayným ſſlepegemi.

Proſtkem Tytá/ y poſlalem z nim bratrá/ Zdali was w czym was ſtym zlupił Tytus? Zdaliſmy nie tym że duchem poſtępowáli? Zdali nie tymiż ſtopámi?

19. Olim putatis quòd excuſemus nos apud vos? Coram Deo, in Chriſto loquimur: omnia autem chariſſimi propter ædificationem veſtram.

Againe / think ye yet that we excuſe our ſelues vnto you? we ſpeake before God in Chriſt. But we do all things / dearly beloued/ for your edifying.

19. Laſſet jr euch abermal dünckẽ/ wir verantwortten vns? Wir reden in Chriſto für Gott. Aber das alles geſchicht/ meine liebſten/ euch zur beſſerung.

Lade i eder atter tycke/ at vi forſuare oſſ? Vi tale i Chriſto/ faar Gud. Men det ſker alſammen eder (mine Elſkelige) til forbedring.

19. Nékdy gſte ſe domnijwali/ że my wymawiáme ſe przed wámi. Przed Bohem w Kryſtu mluwijme/ że to wſſecko naymilegſſy pro wzdánij waſſe.

Izali záſte mniemacie/ ábyſmy ſie wám wymawiáli? Przed obliczność Boża w Kryſthuſie mowimy/ á wſſytkoc namilegſzy dla wáſzego zbudowánia.

20. Timeo enim ne fortè cùm venero, non quales volo, inveniam vos: & ego inveniar à vobis, qualem non vultis: ne fortè contentiones, æmulationes, animoſitates, diſſenſiones, detractiones, ſuſurrationes, inflationes, ſeditiones ſunt inter vos.

For I feare leaſt when I come / I ſhal not finde you ſuch as I would: and that I ſhall be found vnto you ſuch as ye would not: and leſt there be ſtrife / enuying / wrath / contentions / backebitings / whiſperings / ſwellings and diſcorde.

20. Denn ich fórchte/ wenn ich komme/ daß ich euch nicht finde wie ich wil/ vnnd jhr mich auch nicht findet/ wie jhr wolt/ daß nicht hader/ neid/ zorn/ zanck/ affterreden/ ohrenblaſen/ auffblehen/ auffruhr da ſey.

Thi ieg fryeter / at naar ieg kommer/ ieg icke da ſkal finde eder/ ſom ieg vil/ Oc at i ſkulle icke helder finde mig/ ſom i ville/ At der ſkal vere/ had/ auind/ vrede/ trette/ bagtaleiſe/ vretudeiſe/ opheffuelſe/ oc oprør.

20. Ale bogijm ſe kdyż k wám przijdu/ abych ſnad nenalezł wás takowých/ yakýchż nechcy/ a yż nebyl nalezen od wás yakého wy nechcete/ aby ſnad ſwárowé/ záwiſti/ hnéwowé/ wády/ virhánj/ reptánij/ nadýmánij/ ruoznice nebyly mezy wámi.

Abowiem ſie boie/ bych ſnadż przyſiedſzy/ nie ználazł was nie takiemi bych chciał/ á ta też żebych nie był znależion od was/ takiego byſcie wy nie chcieli/ by ták nie były ſwary/ zazdrości/ gniewy/ zwády/ obmowy/ ſzemrania/ pychy/ roſtyrki.

21. Daß ich nicht abermal komme/ vnnd mich mein Gott demütige bey euch / vnd müſſe leid tragen über vile/ die zuvor geſündiget/ vnnd nicht buſſe gethan haben / für die Vnreinigkeit vnd Hurerey/ vnd Vnzucht die ſie getrieben haben.

At ieg ſkal icke atter komme/ oc min Gud ſkal ydmyge mig hoſ eder/ oc ieg ſkal ſørge offuer mange/ ſom tilforn ſyndede/ oc icke giorde penitentze/ for deris vrenlighed oc Horeri/ oc wblubed ſom de bedreffue.

21. Aby opẽt/ kdyż przijdu k wám/ neponiżil mne Bůh wás. A plakalbych mnohých tech/ ktericż gſau prwé hkrſſyli/ a nečinili pokánij z nečiſtoty/ a z ſmilſtwa/ a z neſtydatoſti/ ktereż pachali.

By mie záſte Bog moy. gdy przyjdę nie poniżył w was/ abych też nie żałował wiela z tych ludzi ktoryż przed tym grzeſzyli/ á nie vpámiętali ſie z nieczyſtoſci/ wſzeteczńſtwá/ y nierzadności ktorey ſie dopuſzczali.

יג

1 הָדָא תִּתְלָתַי אֲתֵי לְוָתְכוֹן
הֲמִשְׁתַּכַּח אֲנָא הַאֲתָא לְוָתְכוֹן
עַל פּוּם תְּרִין וְתַלָּתָא
סָהֲדִין תְּקוּמוּ כָּל מִלָּא׃

Questa è la terza volta ch'io vengo à voi, Per la bocca di due o di tre testimonij si confermerà ogni parola.

2 אֲמַרְתִּי לָכֶם וְאוֹמֵר לָכֶם
מִלְּפָנִים כַּמּוֹנִי עִמָּכֶם שֵׁנִית
וְאֵינֶנִּי עִמָּכֶם עַתָּה כּוֹתֵב לָאֵלֶּה
אֲשֶׁר לְפָנִים חָטְאוּ וְלָאֲחֵרִים
כֻּלָּם כִּי־כַאֲשֶׁר אָבוֹא עוֹד לֹא
אוֹסִיף לָחוּס עֲלֵיכֶם׃

Ya he dicho antes, y aora digo otra vez como presente: y aora ausente lo escriuo à losque antes peccaron, y à todos los demas: que si vengo otra vez, no perdonaré.

3 הֲבָחוֹן תִּבְחֲנוּ אֶת־הַמָּשִׁיחַ
הַמְדַבֵּר בִּי אֲשֶׁר אֵינֶנּוּ חוֹלֶה
בָּכֶם כִּי אִם מַגְבִּיר בָּכֶם׃

Pues buscays la experiencia del Christo que habla en mi: el qual no es flaco para con vosotros, antes es poderoso en vosotros.

4 וְאִם נִצְלַב וְחָלָשׁ הוּא בַּמַּחֲלָה
גַּם הוּא חַי בִּגְבוּרַת אֱלֹהִים וְגַם
אֲחֵנוּ חוֹלִים בּוֹ וְנִחְיֶה עִמּוֹ
בִּגְבוּרַת אֱלֹהִים בָּכֶם׃

Porque aunque fue crucificado por flaqueza biue empero por potencia de Dios: por lo qual tambien nosotros aunque somos flacos con el empero biuiremos con el por la potencia de Dios en vosotros.

5 נַסּוּ אֶת־נַפְשֹׁכֶם אִם בֶּאֱמוּנָה
אַתֶּם בַּחֲנוּ אֶת־נַפְשֹׁכֶם הֲלֹא
חִדְעוּ אֶת־נַפְשֹׁכֶם כִּי־יֵשׁוּעַ
מָשִׁיחַ בָּכֶם הוּא וְאִם לֹא אֲנוּ
בֶּאֱמֶת נֶאֱלַחְתֶּם׃

Vosotros mismos nos tentad si estays en fe; pronaos vosotros mismos, no nos conoceys à vosotros mismos, si Iesus el Christo esta en vosotros? si ya no soys reprouados.

B. ΠΡΟΣ ΚΟΡΙΝΘΙΟΥΣ.

ΚΕΦΑΛ. ιγ.

Τρίτον τοῦτο ἔρχομαι πρὸς ὑμᾶς· ἐπὶ στόματος δύο μαρτύρων καὶ τριῶν σταθήσεται πᾶν ῥῆμα.

C'eſt ici la troiſieme fois que ie vien a vous: En la bouche de deux ou de trois teſmoins toute parole ſera confermée.

2. Προείρηκα καὶ προλέγω ὡς παρὼν τὸ δεύτερον, καὶ ἀπὼν νῦν γράφω τοῖς προημαρτηκόσι πᾶσι καὶ λοιποῖς πᾶσιν, ὅτι ἐὰν ἔλθω εἰς τὸ πάλιν, οὐ φείσομαι.

I'ai deſia dit & le di dés ceſte heure, comme ſi i'eſtoye preſent pour la ſeconde fois: & maintenant abſent, j'eſcri à ceux qui ont peché auparauant, & à tous les autres, que ſi ie vien derechef, ie n'épargneray perſonne.

3 Ἐπὶ δοκιμὴν ζητεῖτε τοῦ ἐν ἐμοὶ λαλοῦντος Χριστοῦ, ὃς εἰς ὑμᾶς οὐκ ἀσθενεῖ, ἀλλὰ δυνατεῖ ἐν ὑμῖν.

Puis que vous cerchez l'experience de Christ qui parle en moi, lequel n'eſt point infirme enuers vous, mais eſt puiſſant en vous.

4. Καὶ γὰρ εἰ ἐσταυρώθη ἐξ ἀσθενείας, ἀλλὰ ζῇ ἐκ δυνάμεως θεοῦ· καὶ γὰρ ἡμεῖς ἀσθενοῦμεν ἐν αὐτῷ, ἀλλὰ ζησόμεθα σὺν αὐτῷ ἐκ δυνάμεως θεοῦ εἰς ὑμᾶς.

Car ſi pour ſa infirmité, neantmoins il eſt viuant par la puiſſance de Dieu: certes auſſi nous ſommes foibles en lui, mais nous viurons auec lui de la puiſſance de Dieu enuers vous.

5. Ἑαυτοὺς πειράζετε εἰ ἐστὲ ἐν τῇ πίστει· ἑαυτοὺς δοκιμάζετε, ἢ οὐκ ἐπιγινώσκετε ἑαυτούς, ὅτι Ἰησοῦς Χριστὸς ἐν ὑμῖν ἐστιν; εἰ μήτι ἀδόκιμοί ἐστε.

Examinez-vous vous-meſmes ſi vous eſtes en la foy: eſprouuez vous vous meſmes: ne vous recognoiſſez-vous point vous-meſmes, aſſauoir que Ieſus Christ eſt en vous? ſi ce n'eſt qu'en quelque ſorte vous fuſſiez reprouués.

CAP. XIII.

ECce tertio hoc venio ad vos. In ore duorum vel trium teſtium ſtabit omne verbum.

This is the third time that I come vnto you. In the mouth of two or three witneſſes ſhall euery worde ſtand.

2. Prædixi & prædico, ut præſens, & nunc abſens, iis qui antè peccaverunt, & cæteris omnibus; quoniam ſi venero iterum, non parcam.

I told you before, and tell you before: as though I had bene preſent the ſecond time: ſo write I now being abſent to them which heretofore haue ſinned, and to all others, that if I come againe, I will not ſpare.

3. An experimentum quæritis eius qui in me loquitur Chriſtus: qui in vobis non infirmatur, ſed potens eſt in vobis?

Seeing that ye ſeeke experience of Chriſt, that ſpeaketh in me, which toward you is not weake, but is mighty in you.

4. Nam etſi crucifixus eſt ex infirmitate, ſed vivit ex virtute Dei. Nam & nos infirmi ſumus in illo, ſed vivemus cum eo ex virtute Dei in vobis.

For though he was crucified concerning his infirmitie, yet liueth he through the power of God. And we no doubt are weake in him: but we ſhall liue with him, through the power of God toward you.

5. Vosmetipſos tentate ſi eſtis in fide: ipſi vos probate. An non cognoſcitis vosmetipſos quia Chriſtus Ieſus in vobis eſt? niſi forte reprobi eſtis.

Proue your ſelues whether ye are in the fayth: examine your ſelues: know ye not your owne ſelues, how that Jeſus Chriſt is in you, except ye be reprobates?

Das XIII. Capitel.

KOmme ich aber zum dritten mal zu euch/ ſo ſol in zweyer oder dreyer Munde beſtehen allerley ſache.

KOmmer ieg tredie gong til eder/ da ſkulle alle ſager ſtadfeſtes i tho eller tre deris mund.

2. Ich habs euch zuvor geſagt/ vnd ſage es euch zuvor/ als gegenwertig/ zum andern mal/ vnd ſchreibe es nun im abweſen/ denen/ die zuvor geſündiget haben/ vnnd den andern allen/ wenn ich abermal komme/ ſo will ich nicht ſchonen.

Jeg haffuer før ſagd eder det/ oc ieg ſiger eder det tilforn/ ſom ieg vaare nærueerendis/ anden gong/ oc ieg ſcriffuer der nu i min fraueruelſe/ til dem ſom før ſyndede/ oc til alle andre/ at naar ieg kommer igen/ da vil ieg icke ſpare.

3. Sintemal jhr ſuchet/ daß jhr einmal gewar werdet/ deß/ der in mir redet/ nemlich/ Chriſtus/ welcher vnter euch nicht ſchwach iſt/ Sondern iſt mechtig vnter euch.

Efterdi t ſege/ at i kunde en gong faa den at finde/ der taler i mig/ ſom er Chriſtus/ huilcken der icke er ſtrobelig iblant eder/ men er mectig iblant eder.

4. Vnd ob er wol gecreutziget iſt in der ſchwachheit/ ſo lebet er doch in der krafft Gottes. Vnd ob wir auch ſchwach ſind in jhm/ ſo leben wir doch mit jhm inn der krafft Gottes/ vnter euch.

Oc alligeuel at hand er kaarfeſt i ſtrobligbed/ Saa leſſuer hand dog i Guds kraffe. Oc alligeuel at wi ere ſtrobelige i hannem/ ſaa leſſue wi dog met hannem i Guds Krafft/ iblant eder.

5. Verſuchet euch ſelbs/ ob jhr im Glauben ſeyt. Prüfet euch ſelbs. Oder erkennet jhr euch ſelbs nicht/ daß Jeſus Chriſtus inn euch iſt? Es ſey denn daß jr vntüchtig ſeydt.

Forſøger eder ſelff/ om i ere i Troen/ Proffuer eder ſelff. Eller kende i eder icke ſelff/ at Jheſus Chriſtus er i eder? Vden ſaa er/ at i ere vduelige.

Kapitola XIII.

HLe toto giż ctwrtij chcy k wám/ přigiti/ aby w vſtech dwau nebo trij ſwědkůw ſtálo káżdé ſlowo.

TRzecíć iż raz przyſzedłem do was/ ták powieśći dwu ábo trzech świádkow będzie wßelka rzecz poſtánowioná.

2. Před powědělť gſem zagiſtě a nynij předpowiżdám/ yako gdy ſa přijtomen/ tak y od wás wzdálen nynij piſſy tém/ kteříż gſau prwé hřeſſyli/ y wſtem ginym/ że kdyż přijgdu k wám opět/ neodpuſtijm wám.

Powiedżiałem ći przed thym/ y powtore powiedam iáko obecny/ thák też y nie obecny/ tym ktorzy przed tym grzeſzyli/ y wßyſzthkim inßym/ że ieſtlić powtore przyidę nie przepußczę.

3. Zdali zkuſyti chcete toho/ kteryż ſkrze mne mluwij/ Kryſta kteréżto w wás nenij nemocen/ ale geſt moczny w was?

Gdyż ſzukáće doświádczenia Kryſtuſa ktory we mnie mowi/ ktoryć przeciwko wam nie ieſt kſzwáły/ ale w was ieſt możny.

4. Neb ačkoli vkřižowán geſt z nemocy/ ale żiw geſt z mocy Božij. Tży my/ ačkoli gſme mdlij w nim/ ale żiwi budeme s nim z mocy Božij/ kteráż geſt w nás.

Bo áćz ieſt vkrzyżowan z krewkośći/ wßákże żywie z mocy Bożey: ábowiemći y my krewcy ieſteśmy w nim/ ale będźiemy żyli s nim z mocy Bożey w was.

5. Wy ſami ſebe pokuſte/ gſteli v Wiřę: Sami ſebe zkuſte. Zdali neznáte ſami ſebe/ że Kryſtus Ježiſſ geſt mezy wámi? gednak ieť ſnad gſte od ně ho zawržení.

Pokußayćie ſámych ſiebie/ ieſli w wierze nieſteście/ doświadczcie ſamych ſiebie/ że Jezus Kryſtus w was ieſt/ chyba żeby śćie byli odrzuceni.

ו ג

6 וּמְשַׂבֵּר אֲנִי כִּי־יוֹדְעִים אַתֶּם כִּי־אֲנַחְנוּ לֹא נֶאֱלַחְנוּ׃

Mas eſpero que conocereys que noſotros no ſomos reprouados.

7 וּמִתְפַּלֵּל אֲנִי אֶל־אֱלֹהִי פֶּן־תַּעֲשׂוּ רָעָה גַּם לֹא אֶהְיֶה לֹא כִּי־כַּנִּבְחָנִים נֵרָאֶה כִּי אִם אֲשֶׁר אַתֶּם תַּעֲשׂוּ אֶת־הַטּוֹבָה וַאֲנַחְנוּ כַּנֶּאֱלָחִים נִהְיֶה׃

Oramos empero à Dios que ninguna coſa mala hagays: no paraque noſotros ſeamos hallados aprouados, mas paraque voſotros hagays lo que es bueno, aunque noſotros ſeamos auidos por reprouados.

8 כִּי־מְאוּמָה לֹא נוּכַל לַעֲשׂוֹת עַל־אֱמֶת כִּי־אִם חֶלֶף הָאֱמֶת׃

Porque ninguna coſa podemos contra la verdad, mas por la verdad.

9 כִּי־נִשְׂמָחִים אֲנַחְנוּ בַּחֲלוֹתֵנוּ וְכִי־אַתֶּם גִּבּוֹרִים הֵיוֹם כִּי עַל־זֹאת מִתְאַוִּים אֲנַחְנוּ אֶת־תַּכְלִיתְכֶם׃

Por loqual nos gozamos que ſeamos noſotros flacos, y que voſotros ſeays poderoſos: y aun oramos por vueſtra conſumacion.

10 עַל־כֵּן בַּהֲוֹתִי רָחוֹק מֵעַמָּכֶם כָּתַבְתִּי אֶת־הָאֵלֶּה אוּלַי אָבוֹא אֲלֵיכֶם בְּמָצוֹק אֶעֱשֶׂה כְּשִׁלְטוֹנִי אֲשֶׁר נָתַן לִי אֲדֹנָי לְמַבְנָה וְלֹא לַהֲרִיסוּת׃

Portanto hos eſcriuo eſto auſente, por no tractar preſente con mas dureza, conforme à la poteſtad que el Sennor me ha dado para edificacion y no para deſtruycion.

11 וּבְכָל־דָּבָר אַחַי שִׂמְחוּ הָיוּ תְמִימֵי־דֶרֶךְ הִתְנַחֲמוּ הִתְבּוֹנְנוּ יַחַד בַּקְשׁוּ שָׁלוֹם וֵאלֹהֵי־הָאַהֲבָה וְהַשָּׁלוֹם יְהִי־עִמָּכֶם׃

Reſta, Hermanos, que ayays gozo, ſeays perfectos, ayays conſolacion, ſintays vna miſma coſa, ayays paz, y el Dios de paz y de charidad ſea con voſotros.

ו ג

6 מְסַבַּר אֲנָא דֵּין דְּתִדְּעוּן דַּחֲנַן לָא הֲוִין מְסָלִין׃

Ma io ſpero bene che Voi conoſcerete che noi non ſiamo reprouati.

7 בָּעֵא אֲנָא דִּיוֹמִן אֱלָהָא דְּלָא יֶהֱוֵא בְּכוּן מְדַם דְּבִישׁ אַיְךְ דְּבוּקִין דִּילִן יִתְחֲזֵי אֶלָּא דְּאַנְתּוּן תַּהֲווּן סָעִדִין טָבָתָא וְחַנַן נֶהֱוֵי אַיְךְ מְסָלִין׃

E deſidero dimanzi à Dio, che Voi non facciate mal'alcuno: non già à fine che noi pariamo approuati, ma acciochè Voi facciate quello che è bene, e che noi ſiamo come reprouati.

8 לָא גִיר מְשַׁכְּחִינַן דִּנְעְבַד מִדַּם לִוקְבַל קוּשְׁטָא אֶלָּא חֶלַף קוּשְׁטָא׃

Perciochè noi non poſſiamo coſa alcuna contra la Verità, ma per la Verità.

9 חֲדִינַן דִּין מֶן דְּחַנַן כְּרִיהִין וְאַנְתּוּן חַיְלָתְנִין ה דֵּין וְאַף מְצַלִּינַן דְּאַנְתּוּן תִּתְגַּמְרוּן׃

Imperoche noi ci rallegriamo quan lo ſiamo infermi, e Voi ſete forti. Eque ſto ancor dejideriamo, cioè la Voſtra perfettione.

10 מִטּוֹל הָנָא כַּד רְחִיק אֲנָא כְּתַב אֲנָא דְּלָא מָא בַּאֲתִית קְשִׁיאִית אַסְעוֹר אֵיךְ שׁוּלְטָנָא דְּיְהֵב לִי מָרִי לְבִנְיָנְכוּן וְלָא לְסוֹתֲבְכוּן׃

La onde io Vi ſcriuo queſte coſe aſſente, acciochè quando ſaro preſente, io non habbi ad uſar rigidezza ſecondo la poteſtà che il Signor mi ha data ad edificatione, è non à diſtruttione.

11 מְכֵיל אֲחַי חֲדוֹ וּא וְאִתְגַּמְּרוּ וְאִתְפַּיְּסוּ וְאִיוַיְתָא וּשְׁיָנָא יְהוֹא בְּכוּן וֵאלָהָא דְּחוּבָא וְשַׁלְמוּתָא יְהֵא עִמְּכוּן׃

Quanto à reſto, fratelli, ſiate allegri, ſiate perfetti conſolatevi, ſiate d'un medeſimo animo, ſiauete in pace: e l'Iddio de la charità è de la pace ſarà con Voi.

ג'.

6. Ἐλπίζω δὲ ὅτι γνώσεσθε ὅτι ἡμεῖς οὐκ ἐσμὲν ἀδόκιμοι.

Mais i'eſpere que vous cognoiſtrez que nous ne ſommes point reprouués.

7. Εὐχόμεθα δὲ πρὸς τὸν θεὸν μὴ ποιῆσαι ὑμᾶς κακὸν μηδέν. οὐχ ἵνα ἡμεῖς δόκιμοι φανῶμεν, ἀλλ' ἵνα ὑμεῖς τὸ καλὸν ποιῆτε, ἡμεῖς δὲ ὡς ἀδόκιμοι ὦμεν.

Or ie prie Dieu que vous ne faciez aucun mal: non point à celle fin que nous ſoyons trouués approuués, mais afin que faciez ce qui eſt bon, & que pluſtoſt nous ſoyons comme reprouués.

8. Οὐ γάρ δυνάμεθά τι κατὰ τῆς ἀληθείας, ἀλλ' ὑπὲρ τῆς ἀληθείας.

Car nous ne pouuons rien contre la verité, mais pour la verité.

9. Χαίρομεν γὰρ ὅταν ἡμεῖς ἀσθενῶμεν, ὑμεῖς δὲ δυνατοὶ ἦτε· τοῦτο δὲ καὶ εὐχόμεθα, τὴν ὑμῶν κατάρτισιν.

Car nous nous eſiouiſſons ſi nous ſommes foibles, & que vous ſoyez forts: & meſmes ſouhaitons cela, aſſauoir voſtre entier accompliſſement.

10. Διὰ τοῦτο ταῦτα ἀπὼν γράφω, ἵνα παρὼν μὴ ἀποτόμως χρήσωμαι κατὰ τὴν ἐξουσίαν, ἣν ὁ κύριος ἔδωκέ μοι εἰς οἰκοδομήν, καὶ οὐκ εἰς καθαίρεσιν.

Pourtant i'eſcri ces choſes eſtant abſent, afin que quand ie ſerai preſent, ie n'vſe de rigueur, ſelon la puiſſance laquelle le Seigneur m'a donnee à edification, & non point à deſtruction.

11. Λοιπόν, ἀδελφοί, χαίρετε, καταρτίζεσθε, παρακαλεῖσθε, τὸ αὐτὸ φρονεῖτε, εἰρηνεύετε· καὶ ὁ θεὸς τῆς ἀγάπης καὶ εἰρήνης ἔσται μεθ' ὑμῶν.

Au ſurplus, freres, eſiouiſſez vous, tendez à vous rendre parfaits, ſoyez conſolés, ſoyez tous d'vn conſentemẽt, viuez en paix, & le Dieu de dilection & de paix ſera auec vous.

CAP. XIII. | Das XIII. Capitel. | Kapitola XIII.

6. Spero autem quod cognoſcitis, quia nos non ſumus reprobi.

But I thruſt that ye ſhal know that we are not reprobates.

6. Ich hoffe aber jhr erkennet/ daß wir nicht vntüchtig ſind.

Men mig haabis/ at i kende/ at wi ere icke vduelige.

6. Ale nadegi ſe ſeznáte/ ſe my negſme od Boha zawrſeni.

Ale ſie nádſtewam ſe poznáčie/ iż my nie ieſteſmy odrzwceni.

7. Oramus autem Deum, ut nihil mali faciatis; non ut nos probati appareamus, ſed ut vos quod bonum eſt, faciatis; nos autem ut reprobi ſumus.

Now I pray vnto God that ye do none euill/ not that we ſhould ſeeme approued / but that ye ſhould doe that which is honeſt: though we be as reprobates.

7. Ich bitte aber Gott/ daß jr nichts übels thut/ nicht/ auff daß wir tüchtig geſehen werden/ ſondern auff daß jhr das gute thut/ vnd wir/ wie die vntüchtigen ſeyen.

Jeg beder oc Gud/ at i ſkulle intet ont gøre/ Icke at wi ſkulle ſynis duelige/ Men at i ſkulle gøre det gode/ oc wi kunde vere lige ſom de vduelige.

7. Modlſme ſe pak Bohu/ abyſſte niczeho nečinili: ne abychom ſe dokonalij ſami vkázali/ ale abyſſte wy to což geſt dobkeho činili/ a my yako zawrženij abychom byli.

Nzadam theż v Bogá/ ábyście niczle° nie czynili/ nie tzebyſmy ſie wam pochwaloneml okázali/ ále ábyście co teſt poczciwego czynili/ á my byli táko odrzuconemi.

8. Non enim poſſumus aliquid adverſus veritatem, ſed pro veritate.

For we can not do any thing agaynſt the trueth/ but for the trueth.

8. Denn wir können nichts wider die warheit/ ſondern für die warheit.

Thi wi kunde intet mod ſandhed/ men for ſandhed.

8. Neb nic nemůże me proti prawdě/ ale k pomocy prawdě.

Boć nie możemy nic náprzeciwko prawdzie/ ale zá prawdą.

9. Gaudemus enim, quoniam nos infirmi ſumus, vos autem potentes eſtis. Hoc & oramus, veſtram conſummationem.

For we are glad when we are weake/ and that ye are ſtrong: this alſo we wiſh for: euen your perfection.

9. Wir frewen vns aber/ wenn wir ſchwach ſind/ vnd jhr mächtig ſeydt/ vnd daſſelbige wünſchen wir auch/ nemlich/ ewer volkommenheit.

Dewi glæde oſſ naar wi ere ſtrobelige/ oc i tre mectige/ oc det ſamme yndſke wi oc/ ſom er/ eders fuldkommenhed.

9. Radugeme ſe zagiſtě/ że my gſme mdlij/ ale wy gſte ſylnij. A za to ſe y modlſme/ a boſſtekdo konaloſti přiſſli.

Abowſemcí ſie rádutemy/ gdy my ieſteſmy ntemocnemi/ á wy ieſteście możni/ A zadamyć też y rzego co teſt doſtonáloſći wášey.

10. Ideo hæc abſens ſcribo: ut non præſens duriùs agam ſecundùm poteſtatem quam Dominus dedit mihi in ædificationem, & non in deſtructionem.

Therefore write I theſe things being abſent/ leaſt when I am preſent/ I ſhoulde vſe ſharpenes/ according to the power which the Lorde hath giuen me/ to edification/ & not to deſtruction.

10. Derhalben ich auch ſolches abweſend ſchreibe/ auff daß ich nicht/ wen ich gegenwertig bin/ ſchärpffe brauchen muſſe/ nach der macht/ welche mir der HERR zu beſſern/ vnd nicht zu verderben gegeben hat.

Der faare ſcriffuer ieg oc dette i min frauerelſe Paa det ieg ſkal icke nodis til at bruge ſtrenghed/ naar ieg er nærueren dis/ Efter den mact/ ſom HERREN haffuer giffuit mig til forbedring/ oc icke til forderffuelſe.

10. Protoż zagiſtě toto piſſy negſa přijtomen/ abych přijtomen gſa nenakládal s wámi twrdě wedlě moey kterauż mi dal PAN wzdeláwánij a nek zkaženij.

Dla tego ty rzeczy bedąc nie obecny piſſe/ ábych obecny nie vżywał ſrogoſći/ według mocy kthorą mi Pan dał ná zbudowánie/ á nie ná zepſowánie.

11. De cætero fratres gaudete: perfecti eſtote: exhortamini, idem ſapite: pacem habete, & Deus pacis & dilectionis erit vobiſcum.

Finally brethren/ fare ye well: be perfect: be of good comfort: be of one minde: liue in peace/ and the God of loue and peace ſhalbe with you.

11. Zu letzt/ lieben Brüder/ Frewet euch/ ſeydt vollkommen/ tröſtet euch/ habt einerley Sinn/ ſeydt friedſam/ ſo wird Gott der Liebe vnd deß Friedes mit euch ſein.

Paa det ſiſte/ kære Brødre/ Glæder eder/ Verer fuldkomne/ Troſter eder/ Haffuer it ſind. Verer fredſommelige/ Saa ſkal Kærligheds oc Fredens Gud vere met eder.

11. Naposledy Bratřij radugte ſe/ dokonalij budte/ wespolek ſe napomijnayte a potěſſugte/ gednoſtayně ſmyſlte/ pokog mkgte/ a Buoh pokoge a milowánij budek s wámi.

Zá oſtátek bráčia/ badzćie zdrowi/ badzćie doſtonałymi/ badzćie pocieſzeni/ toż rozumieycie/ żywćie/ w pokoiu/ á Bog miłości y pokoiu bedzie z wámi.

יג

12 שַׁאלוּ בְּשַׁלָמָא חַד לְחַד בִּנְשִׁקָתָא קַדִישְׁתָא שַׁאלִין בְּשַׁלָמְכון כְּלְהון קַדִישֵׁא׃

12 שַׁאלוּ לְשָׁלום אִישׁ לְרֵעֵהוּ בְּנֶשֶׁק הַקֹּדֶשׁ שְׁאֲלוּ לְשָׁלְמְכֶם כָּל־הַקְּדוֹשִׁים׃

12. Ἀσπάσασθε ἀλλήλους ἐν ἁγίῳ φιλήματι. ἀσπάζονται ὑμᾶς οἱ ἅγιοι πάντες.

Salutatevi l'Un l'altro col santo bacio. Tutti i Santi Vi salutano.

Saluez l'vn l'autre d'vn sainct baiser. Tous les saincts vous saluent.

13 חֶנְתָא דְמָרָן יְשׁוּעַ מְשִׁיחָא וְחוּבָּה דְאֱלָהָא וְשׁוּתַפוּתָא דְרוּחָא קַדִישָׁא עִם כְּלְכון אֲמִין׃

13 חִנַּת אֲדֹנֵינוּ יֵשׁוּעַ הַמָּשִׁיחַ וְאַהֲבַת אֱלֹהִים וְחֶבְרַת רוּחַ הַקֹּדֶשׁ אֶת־כֻּלְּכֶם אָמֵן׃

13. Ἡ χάρις τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ ἡ ἀγάπη τοῦ θεοῦ, καὶ ἡ κοινωνία τοῦ ἁγίου πνεύματος μετὰ πάντων ὑμῶν. ἀμήν.

La gratia del Signor Iesv Christo, è la charità di Dio, e la communication de lo Spiritu santo sia con tutti Voi. Amen.

La grace du seigneur Iesus Christ, & la dilection de Dieu, & la communication du sainct Esprit soit auec vous tous, Amen.

Πρὸς κορινθίους ἐπιστολὴ ἐγράφη ἀπὸ Φιλίππων τῆς μακεδονίας, διὰ τίτου καὶ λουκᾶ.

אֶל־קורִינְטִים אִגֶּרֶת שְׁנִית הַנִּכְתָּבָה מִפִּילִפִּים עִיר הַכְּתִים וְנִשְׁלָחָה בְּיַד־טִיטוֹס וְלוּקָס׃

שַׁלְמֵת אִגַּרְתָּא דִלְוַת קוּרִנְתָיֵי דְתַרְתֵּין דְאִתְכְּתִבַת מִן בִּילִיפּוּס דְמַקְדוֹנְיָא׃

CAP. XIII. | Das XIII. Capitel. | Kapitola XIII.

12. Salutate invicem in oſculo ſancto. Salutant vos omnes ſancti.

12. Grüſſet euch vntereinander mit dem heiligen Kuß. Es grüſſen euch alle Heiligen.

12. Pozdrawteż ſebe wſpoleċ w polibeniż ſwatim. Pozdrawugiż wás wſſyckni Swatiż.

Greet one another with an holy kiſſe. All the Saints ſalute you.

Hilſer huer andre met en hellig Kyſſ. Alle Helligen hilſe eder.

Pozdrowćte ſie ſpoleċznie ſwetym pocáłowánim / Pozdrowiáią was ſwieci wſzyſcy.

13. Gratia Domini noſtri Ieſu Chriſti, & charitas Dei, & communicatio ſancti Spiritus ſit cum omnibus vobis, Amen.

13. Die Gnade vnſers HERRN Jeſu Chriſti / vnd die Liebe Gottes / vnnd die Gemeinſchafft deß heiligen Geiſtes ſey mit euch allen / Amen.

13. Miloſt Páná naſſeho Geżiſſe Kryſta / a láſka Bożiż / a vżaſtenſtwiż Ducha Swatého budiż ſe wſſemi wámi / Amen.

The grace of our Lorde Jeſus Chriſt / and the loue of God / and the communion of the holy Ghoſt be with you all / Amen.

Vor HERRIS Jheſu Chriſti Naade / oc Guds Kærlighed / oc den hellig Aands ſamfund / vere met / der alle / AMEN.

Láſká Páná Jezuſá Kryſthuſá / y miloſc Bożá / y ſpoleċznoſć ducha ſwetego niechay bodzie z wámi wſzytkemi. Amen.

Ad Corinthios ſecunda.

Miſſa fuit à Philippis Macedoniæ, per Titum & Lucam.

Die ander Epiſtel an die Corinther. Geſandt von Philippen in Macedonia / durch Titum vnd Lucam.

Skonáwá ſe druhá Epiſtola Swatého Pawła k Korinthuom ktorąż geſt poſłána z Philipis Mĕſta Macedonſkĕho / po Thowiá Lukáſowi.